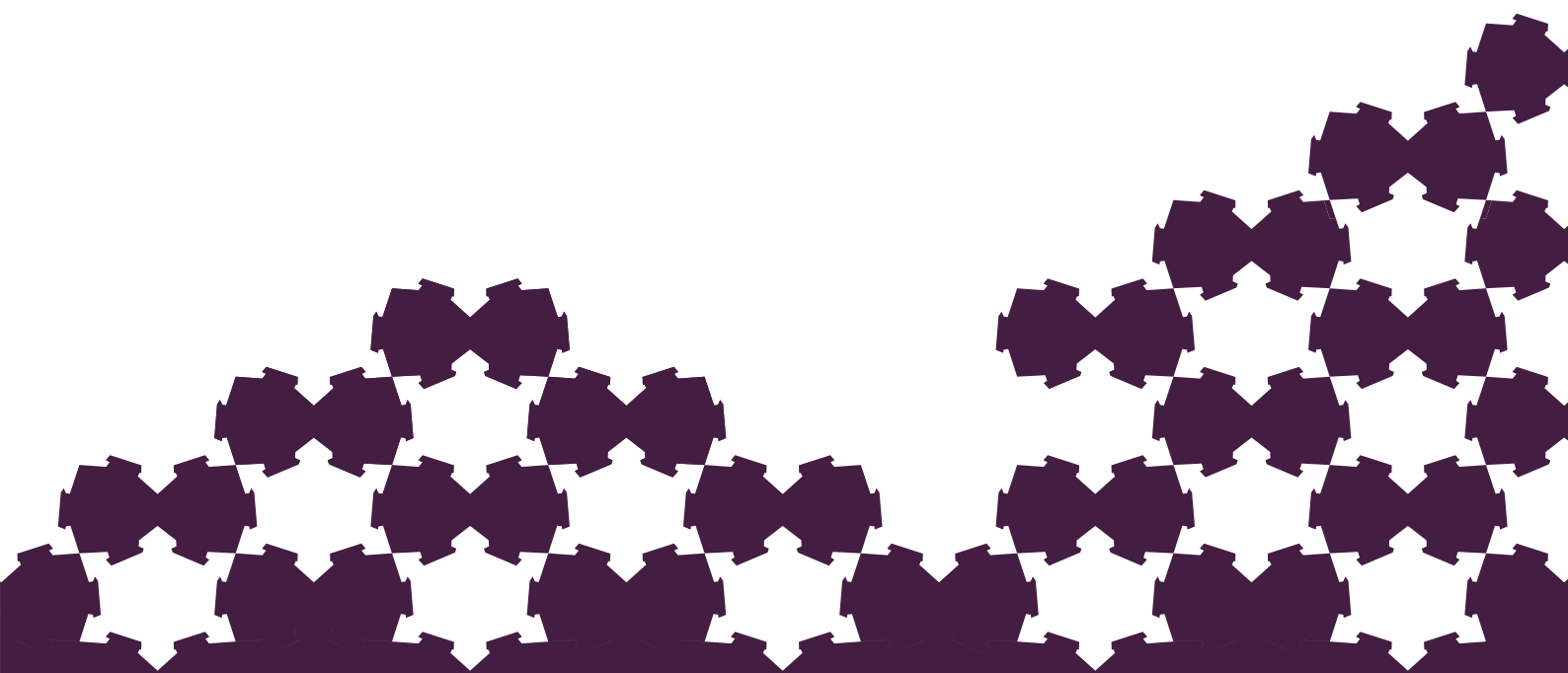

Jaarstukken 2019

12 juni 2020

gemeente
gooisemeeren

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hoofdpijnen	5
1. Programma Inwoners en Bestuur	11
1.1 Participerende overheid	11
1.2 Inclusie	14
1.3 Klantgerichte dienstverlening.....	15
1.4 Samenwerken met overheden	17
2. Programma Veiligheid	23
2.1 Aanpak criminaliteit	23
2.2 Fysieke veiligheid/ rampenbestrijding en crisisbeheersing	26
2.3 Sociale veiligheid verbeteren	26
2.4 Handhaving	27
3. Programma Openbare Ruimte, Verkeer en Parkeren	35
3.1 Bereikbare en veilige gemeente	35
3.2 Openbaar vervoer	37
3.3 Klantvriendelijk en eenvoudig parkeren in Gooise Meren	38
3.4 Leefbaarheid	39
4. Programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	42
4.1 Veilig en duurzaam ingerichte omgeving.....	42
4.2 (Duurzame) economische ontwikkeling	46
4.3 Wonen	49
4.4 Vastgoed	50
5. Programma Duurzaamheid, Water en Groen	59
5.1 Duurzaamheid.....	59
5.2 Klimaatadaptatie	62
5.3 Groen, natuur en milieu	62
5.4 Begraafplaatsen.....	64
5.5 Goede afvalzorg	64
5.6 Grip op water	65

6. Programma Werk en Inkomen	70
6.1 Werk	70
6.2 Inkomen	72
7. Programma Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	78
7.1 Integraliteit Sociaal domein	78
7.2 Sterke Sociale Basis	79
7.3 Maatwerk bieden	82
7.4 Bescherming en opvang	83
7.5 Dierenwelzijn	85
8. Programma Sport, Cultuur en Recreatie	91
8.1 Kunst en Cultuur	91
8.2 Cultureel Erfgoed	92
8.3 Sport	93
8.4 Spelen en recreëren	94
9. Programma baten en lasten	98
9.1 Sluitende begroting	98
9.2 Lasten stabiel	98
Financiële Recapitulatie	105
Paragrafen	107
Paragraaf Lokale heffingen	107
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	118
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	126
Paragraaf Financiering	134
Paragraaf Bedrijfsvoering	139
Paragraaf Verbonden partijen	144
Paragraaf Grondbeleid	168
Jaarrekening	172
Bijlagen	219
Bijlage 1 Overzicht Investerings	219
Bijlage 2 Taakvelden	235
Bijlage 3 Afkortingen	239

Voorwoord

Voorwoord

Voor u liggen de Jaarstukken 2019. Met deze jaarstukken legt het college van burgemeester en wethouders inhoudelijk en financieel verantwoording af over de uitvoering van het beleid dat in de Programmabegroting 2019-2023 is vastgesteld.

De jaarrekening wordt afgesloten met een positief resultaat van bijna 1,7 miljoen euro. Het positieve resultaat is voor een groot deel te verklaren door een bedrag van ruim 1,5 miljoen euro dat in 2019 niet is uitgegeven aan incidentele posten. Daar staan een aantal tegenvallers tegenover.

In 2019 is de uitvoering van het Coalitieakkoord 'Duurzaam, Sociaal, Veilig en Vitaal' in de volle breedte ter hand genomen. Rode draad hierbij was de verbinding die gelegd is met de inwoners. Op diverse terreinen zijn goede resultaten geboekt. Waar in het eerste jaar van de coalitie de focus nog lag op beleidsvorming, is deze in 2019 meer op uitvoering van beleid komen te liggen.

De financiële stabiliteit van Gooise Meren is goed te noemen. Dat blijkt uit de benchmark die BDO heeft uitgevoerd onder Nederlandse gemeenten. Gooise Meren staat in die benchmark van gemeenten 50.000-100.000 inwoners op een nette 17^e positie. Ook bij het Interbestuurlijk Toezicht door de provincie Noord-Holland komt Gooise Meren goed uit de bus. Zo wordt het weerstandsvermogen voldoende geacht om de risico's af te dekken. Uiteraard is er ruimte voor verbeteringen.

We zijn echter sinds enkele maanden in een nieuwe werkelijkheid beland. Met het uitbreken van de coronacrisis lijkt 2019 nu heel ver weg. Deze crisis, de grootste sinds de Tweede Wereldoorlog, trekt een zware wissel op gemeenten. De prioriteit ligt nu bij het controleren van de crisis en de zorg en steun voor hen die er door getroffen worden. De financiële gevolgen zijn op dit moment nog niet te overzien. De overheid tast diep in de buidel om de crisis te managen. Dat ook gemeenten financieel getroffen zullen worden is een gegeven.

Terug naar de oude werkelijkheid. We presenteren de Jaarstukken 2019 voor het eerst digitaal via begroting.gooisemeren.nl. De Jaarstukken zijn hierdoor toegankelijker, niet alleen voor de raad, maar ook voor onze inwoners.

College van Burgemeester en Wethouders

Hoofdpijnen

1.1 Inleiding

Op het moment waarop we de Jaarstukken 2019 aanbieden, zitten we midden in de crisis als gevolg van het coronavirus. Deze crisis heeft op dit moment grote consequenties op sociaal, economisch en maatschappelijk vlak. Het raakt inwoners, bedrijven en instellingen in onze gemeente op korte termijn en zeer waarschijnlijk ook op langere termijn. Maar ook onze eigen organisatie en hoe wij hier vanuit onze rol als lokale overheid op kunnen en moeten reageren. De coronacrisis stelt ons voor nieuwe en andere uitdagingen dan waar we vanuit ons coalitieakkoord mee aan de slag zijn gegaan. Wat dit allemaal gaat betekenen is op dit moment nog onduidelijk. En hoewel wij in deze jaarstukken terugkijken op 2019, plaatst de coronacrisis deze jaarstukken in een bijzonder perspectief.

Het afgelopen jaar was het eerste volledige jaar voor ons college. Een jaar waarin de uitvoering van het Coalitieakkoord 'Duurzaam, Sociaal, Veilig en Vitaal' uit 2018 over de volle breedte ter hand werd genomen. Er is veel gebeurd en er mooie resultaten neergezet. Dat doen we als gemeente steeds meer samen en in verbinding met de samenleving, de wijken en de inwoners. Afgelopen jaar lag het accent op de uitvoering van ambities. We zijn goed op weg, maar we lopen ook tegen een aantal zaken aan, die een onbekommerde uitvoering in de weg staan. Zoals zo vaak in het leven is de praktijk weerbarstiger dan de theorie. Met de raadsmededeling [Financiële beheersing in het fysiek domein](#) hebben we hier een tipje van de sluier over opgelicht. De verder uitwerking is te vinden het Voortgangsverslag 2020-1 en de Perspectiefnota 2021-2024. Hieronder belichten we een aantal resultaten, gerelateerd aan de titel van het coalitieakkoord: een Duurzaam, Sociaal, Veilig en Vitaal Gooise Meren.

1.2 Samen werken aan een Duurzaam, Sociaal, Veilig en Vitaal Gooise Meren

Duurzaam

Op het terrein van klimaat en duurzaamheid zijn mooie resultaten geboekt. Zo hebben we inwoners gestimuleerd om energie te besparen en het eigen huis te verduurzamen. Om initiatieven te ondersteunen is een Initiatievenfonds Duurzaam Gooise Meren ingericht. Diverse initiatieven zijn hierdoor mogelijk gemaakt. Bijvoorbeeld een nieuw duurzaamheids-lesplan voor het voortgezet onderwijs of de energie tentoonstelling Kompas op Groen. Ook hebben we een energieloket Gooise Meren ingericht, waar inwoners en ondernemers met vragen over energiebesparen en verduurzaming terecht kunnen. Daarnaast zijn energiecoaches opgeleid, die bij inwoners langs kunnen komen voor gratis advies. En we stimuleren inwoners en ondernemers om duurzaam te ontwikkelen (bouwen en verbouwen). In 2019 is hiervoor een website voor de bewustwording voor duurzaamheid en klimaatadaptatie gerealiseerd (duurzaam.gooisemeren.nl).

Samen met andere gemeenten hebben we vanuit de VNG lobby gevoerd voor de gemeentelijke belangen in het Nationaal Klimaatakkoord. Ook mooi om te constateren dat we onze doelen ten aanzien van circulair inkopen ruimschoots halen. De 10% die als doel staat voor 2022 gaan we zeker halen. We hebben zelfs al een score Zilver. Dat betekent tussen de 20% en 49% circulair inkopen.

Tot slot. Gooise Meren wil in 2050 energieneutraal zijn. Dan willen we bereiken door energie te besparen, duurzame energie te stimuleren en onze afhankelijkheid van fossiele energie te verminderen. Daarom werken we aan de Energietransitie - de overgang naar een volledig duurzame energiehuishouding. In 2019 is gewerkt aan regionale energiekansenkaarten, die inzicht geven in de onderhoudsplanung van de ondergrondse netwerken (gas, water, elektra en riool) en potentiële warmtebronnen weergeven. De kaarten zijn behulpzaam bij het maken van keuzes wanneer welke wijk van het gas los gaat. Dit worden de bouwstenen voor de transitievisie Warmte, waar we in 2020 mee aan de slag gaan.

Sociaal domein

Het Sociaal domein stond in 2019 in het teken van de transformatie waarbij onze inzet was gericht op preventie, efficiency en gezonde financiën. We bouwen verder aan een stevige sociale basis in het Sociaal domein om op langere termijn de ondersteuning te kunnen blijven verlenen die nodig is én om als gemeente financieel gezond te blijven. Daarvoor is met ingang van 2019 een Innovatiebudget Sociaal domein beschikbaar. Hiermee stimuleren we nieuwe uitvoeringspraktijken die inzetten op eigen kracht van inwoners en ondersteuning van buurten en wijken. De projecten dragen bij aan het versterken van de eigen kracht en zelfoplossend vermogen van inwoners, waardoor minder noodzaak ontstaat voor het doen van een beroep op specialistische voorzieningen.

In de Programmabegroting 2019 gaven wij al aan dat we ons als gemeente gesteld zien voor een groeiend financieel tekort binnen het Sociaal domein. Dat is ook een werkelijkheid gebleken. De uitgaven voor Jeugd en Wmo leiden tot een aanzienlijk nadelig effect. Meer hierover bij paragraaf 1.5. Door de vele (financiële) ontwikkelingen binnen het Sociaal domein blijft de opgave om tot begrotingsevenwicht in het Sociaal domein te komen groot. De vraag ligt voor hoe de gemeente ervoor kan zorgen dat inwoners de komende jaren passende zorg tegen aanvaardbare kosten kunnen krijgen. Een vraag die het college graag samen met de raad oppakt.

In 2019 zijn inwoners ondersteund, die niet op eigen kracht kunnen participeren op de arbeidsmarkt. De aanpak is gebaseerd op drie sporen, van werk naar werk, van school naar werk en van uitkering naar werk. De gemeente werkt hierin samen met ondernemers, onderwijs, de Regio Gooi en Vechtstreek en het UWV. In 2019 hebben wij samen met de Regio Gooi en Vechtstreek en de partners binnen de arbeidsmarktregio de arbeidsmarktbe werkingsplannen Werken aan Werk en Perspectief op Werk opgesteld. Dit betekent dat vanaf 2020 extra budget beschikbaar is voor verdere ontwikkeling van de inclusieve arbeidsmarkt.

In Gooise Meren kan iedereen meedoen, ook mensen met een laag inkomen. In 2019 zijn de beleidsregels voor het Kinder- en Jeugdbudget vastgesteld. Het Kinder- en Jeugdbudget is bedoeld om kinderen, die opgroeien in gezinnen met een laag inkomen, financieel te ondersteunen bij maatschappelijke participatie. Ook hebben we in 2019 aandacht besteed aan verbetering van schuldhulpverlening. Schuldhulpverlening is belangrijk, omdat schuldenproblematiek vaak leidt tot andere problemen, zoals gezondheidsproblemen en arbeidsverzuim. Verder zijn inwoners, die niet of onvoldoende zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, ondersteund met een (bijstands)uitkering. Het streven was om binnen het budget te werken dat het Rijk hiervoor ter beschikking stelt. Dit is gerealiseerd. Eind 2019 werden 834 uitkeringen verstrekt. Het bestand is in 2019 stabiel gebleven.

Veilig

Voor de gemeente Gooise Meren blijft de fysieke en sociale veiligheid een belangrijke prioriteit voor een goed en prettig leefklimaat. We hebben daarbij oog voor het belang van zowel verlaging van de criminaliteit en overlast, als de verhoging van het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Dit doen we door de sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt te versterken, samen met de inwoners te kijken naar preventie en verbeteringen in de wijken en door samen met andere betrokken hulpdiensten, zoals de politie, te zorgen voor betere handhaving.

We hebben ons in 2019 gezamenlijk ingezet om de veiligheid en leefbaarheid in de woon- en leefomgeving verder te verbeteren. Op de aanpak vermogenscriminaliteit en de aanpak woninginbraak is actief geacteerd in diverse projecten, samen met (georganiseerde) inwoners. Er is ingezet op preventie, onder andere middels voorlichting, workshops, flyeracties, inzet preventiekar, veiligheidsmarkten en de veiligheidskrant. Er is ingezet op actieve samenwerking met bewoners, onder andere door oprichting en uitbreiding van buurtpreventieverenigingen, project Waaks!, Burgernet en WhatsApp-preventie projecten.

Wij hebben in 2019 gewerkt aan de doorontwikkeling van de persoonsgerichte aanpak voor verschillende doelgroepen. In 2019 was deze aanpak gericht op personen, die ernstige veiligheidsproblemen en/of ernstige overlast veroorzaakten. Bijvoorbeeld personen met verward gedrag. In 2019 is een toename te zien van incidenten met deze groep. Hierbij ging het niet alleen om personen met een psychische stoornis, maar veelal

om mensen die de grip op hun leven hebben verloren waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. De signalen vanuit zorg en vanuit veiligheid zijn besproken met het team maatschappelijke zorg. In dit overleg worden de casussen beoordeeld en waar nodig monodisciplinair of integraal opgepakt.

Vitaal

Gooise Meren bezit een enorm potentieel aan inwoners, die willen werken aan de vitaliteit van hun buurt of wijk. Dit gebeurt al door wijkplatforms, stads- en dorpsraden, door vrijwillige inzet, en door inwoners en ondernemers met een breed scala aan initiatieven. In 2019 kwam daar het eerste bewonersplatform in Bussum bij, genaamd Bredius.

Wat bewoners samen doen om anderen te helpen vinden wij van grote waarde. Deze krachten versterken en ondersteunen wij. Dit doen we onder andere via de Initiatieventafel, waar we verbindingen leggen tussen en met initiatiefnemers, kennis delen en voor de buurt waardevolle projecten financieel ondersteunen. Doel is dat duurzame en wederkerige netwerken ontstaan in buurten waardoor de leefbaarheid en samenredzaamheid wordt versterkt. In 2019 zijn 15 initiatieven met ondersteuning van de initiatieventafel tot uitvoering gekomen, zoals Wereldlichtjesdag, Samen Soepen, De Smaak van Syrië, Samen Doen in de Kazerne en de Buurtcamping. Daarnaast zijn er zo'n 20 ideeën binnengekomen die op weg zijn geholpen via de initiatieventafel.

We maken ook werk van het vitaal houden van onze kernen. De gesprekken met inwoners in 2019 leverden ons een eerste beeld op van de opgaven in een buurt of wijk gegeven. Het vormt een mooie basis om te komen tot een wijkontwikkelplan waarbij zowel de behoeften van bewoners e.a. als het huidige gemeentelijk beleid samenkomen. Het wijkontwikkelplan is een plan met een visie op de ontwikkeling van de wijk (wijkvisie), de te bereiken doelen (wijkplan) en een uitwerking van deze doelen in projecten (wijkagenda). Het wijkontwikkelplan geeft een gedeelde focus waardoor er een betere afstemming plaatsvindt tussen de gemeentelijke dienstverlening en de behoeften van de wijk. Hier ligt nog wel een opgave voor 2020 en verder.

Dienstverlening

In 2019 is de dienstverlening aan de inwoners en ondernemers verbeterd. Een groeiend deel van de bevolking wil en gaat steeds meer online voor contact met de overheid. Om hier aan tegemoet te komen is de online dienstverlening uitgebreid, met behoud van balie en telefonie voor mensen die niet online kunnen of willen. De regeldruk is verminderd, onder andere door directe contacten met ondernemers en hulp voor ondernemers en bedrijven die verstrikt raken in weten regelgeving. Ook is intern de organisatie zo ingericht dat nog sneller op de veranderende wensen van inwoners voor dienstverlening kan worden ingespeeld. In 2019 zijn hierdoor bijvoorbeeld meerdere digitale formulieren aangepast.

1.3 Tot slot

In 2019 hebben we belangrijke stappen kunnen zetten in de uitvoering van het coalitieakkoord. Enkele resultaten hebben we in deze hoofdlijnen uitgelicht. De resultaten zijn mede te danken aan de vele betrokken ondernemers en inwoners, organisaties en instellingen waar we mee samenwerken, medeoverheden en de inzet van de eigen ambtenaren. Op deze weg gaan wij verder in 2020. Tegelijk zijn er vraagstukken en stevige uitdagingen. Denk aan het Sociaal domein, ruimtelijke ontwikkeling, duurzaamheid, de economische gevolgen van de coronacrisis etc. Uiteraard komt dit terug in de Perspectiefnota 2021-2024, waarin we, zoals al aangegeven bij de Programmabegroting 2020, voor scherpe keuzes staan.

Financieel

1.4 Rekeningresultaat

De jaarrekening eindigt met een positief resultaat van € 1.657.433. Het jaar 2019 werd gekenmerkt door de opstart van veel nieuwe activiteiten, waaronder investeringen. Dit is nog niet gelijk is aan hetgeen voor dit jaar was voorgenomen. Het resultaat is op hoofdlijnen te verklaren door de volgende oorzaken.

- Verlaging rekenrente en gevolg voor pensioenverplichtingen*
Door met name verlaging van de rekenrente zijn de pensioenverplichtingen van de gepensioneerde wethouders gedaald met een voordelig resultaatseffect tot gevolg van ruim € 1,9 miljoen.
- Pensioenen en wachtgeld*
Door een technische wijziging in de berekening van het benodigde budget om de pensioenen en wachtgeld van wethouders uit te kunnen keren is een incidentele vrijval van € 479.000 ontstaan.
- Uitkering gemeentefonds*
De uitkering uit het Gemeentefonds is in onze begroting 2019 tot en met de meicirculaire verwerkt. De latere circulaire kwamen te laat om nog in de begroting te verwerken. Deze hebben een nadelig effect van ruim € 1,6 miljoen. In de septembercirculaire was sprake van neerwaartse aanpassingen van de uitgavenritmes van het Rijk, zoals bij de ministeries van I&W en Defensie, het sluiten van het Pensioenakkoord en maatregelen van het Woningmarktpakket. Door de lagere uitgaven van het Rijk daalt ook de uitkering uit het Gemeentefonds (trap-op-trap-af systematiek). We hebben u hierover met een raadsmededeling geïnformeerd. In de decembercirculaire is een nadelige correctie verwerkt van de Integratie uitkering Sociaal domein.
- Budgetten gebundelde uitkeringen*
Door een hogere Vangnetuitkering 2017 en een hogere toekenning vanuit het Rijk valt het saldo van baten en lasten BUIG hoger uit dan de raming. Dit levert per saldo een positief resultaat op van ruim € 1 miljoen.
- Kosten Sociaal domein*
De uitgaven voor zowel Jeugd als Wmo volgen voor Gooise Meren de landelijke trend en leiden tot een aanzienlijk nadelig effect van € 1,7 miljoen op het resultaat. De overschrijding op Jeugd wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jongeren dat een beroep doet op de Jeugdwet. Daarnaast hebben deze jongeren steeds vaker zwaardere en duurdere vormen van hulp en ondersteuning nodig. De hogere uitgaven voor Wmo worden vooral veroorzaakt door de invoering van het abonnementstarief.
- Hogere opbrengsten verkoop erfpachtgronden en leges*
Er is sprake van hogere opbrengsten door verkoop van erfpachtgronden en hogere leges omgevingsvergunningen voor diverse grotere projecten. Samen een voordeel van ruim € 1,2 miljoen.
- Beheerplannen buitenruimte*
De regelgeving schrijft voor dat we op basis van de eind 2018 vastgestelde onderhoudsbeheerplannen eventuele tekorten of overschoten in de onderhoudsvoorzieningen bijstorten dan wel afkomen. Per saldo levert deze exercitie een positief effect van € 0,6 miljoen. Deze verlaging laat onverlet dat de geplande periodieke actualisatie van de beheerplannen zeer waarschijnlijk zal leiden tot een toekomstige behoefte aan structurele toename.

Over te hevelen budget

Een aantal andere budgetten is niet (volledig) uitgegeven. Anders gezegd: van enkele incidentele budgetten, waar in 2019 gemaakte afspraken aan ten grondslag liggen, zijn/worden de werkzaamheden later dan verwacht gestart en voortgezet in 2020. De financiële verplichtingen en dekking, die in 2019 zijn aangegaan, moeten hiertoe worden overgeheveld naar het boekjaar 2020. Dit betreft in totaal een bedrag van € 1,6 miljoen. Voorbeelden hiervan zijn projecten binnen Bescherming en Opvang, Uitvoering Wet WOZ, Omgevingswet, Rijksmiddelen voor het Energieloket en de Transitievisie Warmte. U vindt hierover meer informatie bij de betreffende programma's. In het raadsvoorstel Jaarstukken 2019 doen wij voorstellen voor de verwerking van het rekeningresultaat en welke bestemmingen wij aan deze middelen willen geven.

Ontwikkeling financiële positie

Weerstandvermogen

De algemene reserve en bestemmingsreserves hebben als doel om specifiek gemeentelijk beleid te bekostigen en dienen als buffer om eventuele onverwachte tegenvallers op te vangen. Hierdoor wordt voorkomen dat bij tegenvallers direct moet worden bezuinigd of de belastingen moeten worden verhoogd. Gedurende 2019 is het eigen vermogen van de gemeente gedaald van € 58 naar € 53 miljoen. Hierbij is het resultaat van deze jaarrekening meegenomen (€ 1.657.433 voordeel). De daling houdt met name verband met de verliesvoorziening voor de grondexploitatie Bredius van € 5,8 miljoen. Ondanks de daling bezit Gooise Meren een stevige buffer om tegenvallers op te vangen. Wel zien we hierbij een enigszins neerwaartse trend omdat we jaarlijks meer onttrekken dan toevoegen aan de algemene reserve. Ook de crisis met betrekking tot het coronavirus zal op deze buffer een negatieve invloed hebben.

De financiële kengetallen, zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandvermogen, onderstrepen de huidige robuuste financiële situatie waarin Gooise Meren zich bevindt. De schuldenlast, structurele exploitatieruimte en het grondexploitatie-risico van Gooise Meren scoren ten opzichte van de normen zeer goed. De solvabiliteit is iets verlaagd ten opzichte van 2018 en blijft een aandachtspunt. De belastingdruk ligt iets boven het landelijk gemiddelde. Dit moet in verhouding worden gezien met het ruime aanbod van voorzieningen in Gooise Meren. De provincie Noord-Holland heeft mede op basis hiervan besloten dat het lichtste (repressieve) toezichtregime voor Gooise Meren dit jaar voldoet.

Meerjarenperspectief

De huidige meerjarenbegroting 2020-2023 laat weliswaar nog een afnemend structureel positief exploitatiesaldo zien, maar dat structurele saldo komt wel steeds meer onder druk te staan, gelet op bovenstaande analyse. Diverse structurele lasten, zoals de toenemende personeelslasten, de kosten binnen het sociaal domein en de verwachte extra kosten na actualisatie van de beheerplannen, kunnen niet gedekt worden vanuit bestaande reserves en zullen derhalve vragen om structurele oplossingen. Hierop komen we in de Perspectiefnota 2021-2024 bij u terug.

1.5 Leeswijzer

Uitgangspunten

In het kader van de voorbereiding van de fusie zijn richtlijnen ontwikkeld voor de producten uit de planning en control cyclus inclusief de jaarstukken. Deze richtlijnen worden sindsdien gehanteerd. De indeling en inhoud van deze jaarstukken zijn dan ook gelijk aan die van de Programmabegroting 2019-2022. In deze jaarstukken herkent u dan ook de opzet van de Programmabegroting. Daar waar het bij de begroting draait om vragen als: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen en wat mag het kosten, zoemen de jaarstukken in op: wat hebben we bereikt, wat is daarvoor gedaan en wat heeft het gekost? De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. U vindt hier informatie over lokale heffingen, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, onderhoud van kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid.

Beleidsindicatoren

In de programma's vindt u beleidsindicatoren, die die vanuit de regelgeving verplicht zijn. Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn gemeenten gehouden om in de programma's in de begroting (artikel 8 BBV) en in de programmaverantwoording in het jaarverslag (artikel 25 BBV) de beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten van de verschillende programma's toe te lichten volgens zogenoemde beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is daartoe een uniforme lijst van beleidsindicatoren vastgesteld. Daarbij is ook voorgeschreven welke bron gemeenten voor de verantwoording moeten gebruiken. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kan iedereen deze indicatoren en andere gegevens van de gemeente vergelijken met andere gemeenten in Nederland.

Toelichting op verschillen

In deze jaarstukken proberen wij zo goed mogelijk toe te lichten waarom er afwijkingen zijn tussen de voorgenomen plannen uit de begroting en wat er daadwerkelijk gerealiseerd is. Ook de financiële over- en onderschrijdingen worden verklaard. Er zijn nog enkele situaties waar ogenschijnlijke onder- en overschrijdingen verklaard worden door 'technische redenen'. In deze gevallen zijn het budget en de kosten niet op dezelfde post terecht gekomen. Als kosten op een andere plek in de begroting geboekt staan, geeft dat het beeld van een overschrijding terwijl op de plek van het budget een onderschrijding te zien is. Deze vertekening speelt specifiek bij het toerekenen van de salarislasten aan de diverse programma's in de begroting, conform BBV-regeling. Deze kosten zijn apart weergegeven onder doorbelasting en worden centraal toegelicht in programma 9.

1. Programma Inwoners en Bestuur

Wat hebben we bereikt?

Samenwerking met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties heeft op vele beleidsterreinen en binnen projecten centraal gestaan. Dit is ook onze gemeentelijke ambitie: we werken met elkaar samen en gebruiken elkaars ervaring en talenten (Doe-democratie). Denk aan de nieuwe APV, de Lokale Kustvisie etc. Denk ook aan andere vormen zoals het Leefbaarheidsfestival. Voorop heeft uiteraard gestaan dat we samen met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties doelen willen realiseren. Daarbij ook kijkend naar wie welke rol heeft in de realisatie van die doelen. Dat onze inwoners e.a. daarbij ook aan zet zijn is evident. Denk aan het opruimen van zwerfafval, het beheer van groen etc.

Op het gebied van dienstverlening hebben we mooie resultaten met elkaar bereikt. We hebben 48.000 bezoekers op het gemeentehuis ontvangen. Ongeveer 20.000 bezoekers kwamen voor Burgerzaken. Bijna 4.000 inwoners hebben een nieuw rijbewijs / paspoort of identiteitskaart aangevraagd en ontvangen. De collega's van de klantenservice hebben 69.000 inwoners en ondernemers via de telefoon kunnen helpen door de vraag zelf te beantwoorden of ze in contact te brengen met een collega, die de vraag kon beantwoorden. Via gooisemeren.nl konden inwoners en ondernemers ons goed vinden. Met 260.000 bezoeken op de website was dit een veel gebruikt kanaal. Hierbij werd vooral genavigeerd naar contact en openingstijden, parkeervergunningen, belastingen, paspoort en rijbewijs.

1.1 Participerende overheid

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1.1 Burgerparticipatie

In gesprek met de samenleving

Straatgesprekken, wijkwandelingen, creatieve sessies, luisterpalen en wijkbijeenkomsten. In 2019 waren ambtenaren en ook bestuurders regelmatig in de wijken te vinden. Door bewoners in hun directe omgeving op te zoeken ontstonden er mooie gesprekken over hun wijk. In de Oostereng gaf dit een eerste inzicht van wat er speelt in de wijk en ontstond er een aantal directe relaties tussen ambtenaren en inwoners. De meest laagdrempelige manier om met elkaar in deze wijk in gesprek te komen, waren de luisterpalen, oude ANWB-palen. Tien dagen lang konden inwoners tien uur per dag in gesprek over hun wijk. Er is in totaal 862 keer op de knop gedrukt, wat uitkomt op ongeveer 75 keer per dag. Veel jongeren maakten hiervan gebruik. Ook in de Keverdijk gingen we de wijk in om rond het complexe thema eenzaamheid een goed beeld te creëren. Het gesprek met de bewoners vond plaats door verzamelde data aan hen voor te leggen in de buurt van de supermarkt of tijdens creatieve sessies. Actieve groepen inwoners kwamen in beeld en vormden een mooie start voor het verder ontwerpen en uitvoeren van plannen rond eenzaamheid.

Inwonerpanel Gooise Meren Spreekt!

Het inwonerspanel is in 2019 gecontinueerd. Er zijn twee onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek betrof een nulmeting naar kennis over en houding ten aanzien van de Inclusieve Samenleving. De vragenlijst is ingevuld door ruim 1100 inwoners. De resultaten van het onderzoek zijn gebruikt voor de verdere uitwerking van de communicatiestrategie *Iedereen doet mee*. Het tweede onderzoek betrof de APV Gooise Meren. Er hebben 1355 inwoners deelgenomen. Onderwerpen die naar voren kwamen, waren een verbod op lachgas, ballonnen oplaten, rookverbod voor bossen, venten, bedelarij en festiviteiten door horecabedrijven en sportclubs. Het panel heeft inmiddels ruim 2500 deelnemers, onderverdeeld geografisch in de kern Bussum (51%), Naarden (30%), Muiden 10% en Muiderberg 8 %. Qua leeftijd is 19% < 44 jaar, 19% < 54 jaar, 25% < 64 jaar, 26% < 74 jaar en 12 % > 74 jaar. Bij de onderzoeken is specifiek jeugd betrokken (buiten het panel om) door middel van persoonlijke uitnodigingen. Daarbij is uiteraard ook aandacht gevraagd voor lidmaatschap van het panel.

Jeugd en democratie

We stimuleren dat meer jeugdigen zich interesseren voor de lokale maatschappelijke onderwerpen en politiek. Dat doen we onder andere met het spel Democracy. Met als doel te leren over het democratische besluitvormingsproces. De Vondelschool Bussum was in november 2019 als eerste aan de beurt. De leerlingen kwamen meer te weten over het werk van de gemeenteraad en mochten net als de raadsleden de (interruptie)microfoons in de raadszaal gebruiken. Zo maakten de kinderen op een interactieve manier kennis met democratische besluitvorming. Het college heeft alle scholen (primair onderwijs) uitgenodigd een bezoek te brengen aan het gemeentehuis en het spel te spelen in de raadszaal. De Hoeksteen uit Bussum brengt jaarlijks een bezoek aan de raadszaal van Gooise Meren voor een les over de gemeente en democratie.

Democratische vernieuwing

Een belangrijke speler in het versterken van de democratische kwaliteit is de raad. Samen met de klankbordgroep Burgerparticipatie is in 2019 een leerproces 'democratische vernieuwing' gestart rond de Slochterenlaan waarbij werd verkend welke positie de raad wil innemen in de startfase en hoe kaders tot stand moeten komen. In 2020 krijgt dit een vervolg.

Ervaringen participatietraject

In het afgelopen jaar hebben er veel participatietrajecten gelopen. Denk aan Crailo, de nieuwe APV, Stationsgebied Naarden-Bussum, Kustvisie Gooise Meren .... Met als doel te leren van de ervaringen die we hebben met participatietrajecten, heeft in 2019 een evaluatie plaatsgevonden rondom de invulling van de locatie voormalig Stads kantoor Naarden. Dit project is in samenspraak met de Klankbordgroep Burgerparticipatie gekozen. De rapportage is ook met deze klankbordgroep besproken.

1.1.2 Wijk- en kerngericht werken

Vitale wijken

In 2019 is een koers opgestart om samen met bewonersplatforms te komen tot een vernieuwend samenspel vanwege allerlei nieuwe vormen van actief wijkbewonerschap. De focus ligt op het verder laten bloeien van wijken en buurten, zodanig dat actieve bewoners zich gemotiveerd blijven voelen. Dit kompas wordt in 2020 verder uitgewerkt.

Lokaal overleg

In Bussum, Naarden en Muiden/Muiderberg vond er maandelijks een integraal lokaal overleg plaats met de politie, sociale partners, wijkbrandweer en gemeente. In dit overleg wordt de problematiek in de wijk besproken, hierdoor weten de partners wat er speelt in de wijk en wat er aan de problematiek gedaan kan worden.

Opgavegericht werken

De gesprekken in de Oostereng en Keverdijk gaven ons een eerste beeld van de opgaven in een buurt of wijk. Het vormt een mooie basis om te komen tot een wijkontwikkelplan waarbij zowel de behoeften van bewoners e.a. als het huidige gemeentelijk beleid samenkomen. Het wijkontwikkelplan is een plan met een visie op de ontwikkeling van de wijk (wijkvisie), de te bereiken doelen (wijkplan) en een uitwerking van deze doelen in projecten (wijkagenda). Het wijkontwikkelplan geeft een gedeelde focus waardoor er een betere afstemming plaatsvindt tussen de gemeentelijke dienstverlening en de behoeften van de wijk.

Pilot Thuis in Westereng

We bouwden in 2019 voort op inzichten die we eerder in de Westereng hebben opgedaan. Met de pilot Thuis in de Westereng in 2018 organiseerden wij ons dichterbij de bewoners en ontdekten we gezamenlijk kansen en uitdagingen. Dit leidde onder meer tot meerdere Westereng-avonden georganiseerd door bewoners, nieuwe contacten en een Facebookpagina. Het werken aan vitale wijken vraagt van alle partijen om op onderzoek te gaan naar wat er leeft, waar er kennis ligt en waar kansen liggen. Onderzoekend bouwen hebben we in 2019 toegepast in de Oostereng en Keverdijk.

Wijkwethouder

Op basis van de evaluatie van het wijkwethouderschap is de rol van de wijkwethouder versterkt. Zo zijn er infographics gemaakt die een visualisatie zijn van de betekenis van het wijkwethouderschap van een wijk. Deze infographics zijn ook gedeeld met de wijken. De wijkwethouder is als het bestuurlijke 'oog en oor' zichtbaar en aanspreekbaar in de wijk. Zo hebben wijkwethouders regelmatig gesprekken gevoerd. In ieder geval als er zaken spelen dan wel op verzoek. De wijkwethouders zijn aanwezig geweest bij de ALV's van de verschillende bewonersplatforms, maar ook bij themabijeenkomsten in de wijk. Zo zijn er ook fietstochten, wijk lunches en wandelingen georganiseerd. Daarnaast zijn de wijkwethouders ook bij evenementen in de wijk aanwezig geweest, zoals de jaarmarkt, het Samen Soepen, de verschillende Sinterklaasintochten en gesprekken in de bibliotheek.

1.1.3 Initiatieven

Initiatieven

De initiatieventafel is in 2019 een aantal weken achtereen zichtbaar aanwezig geweest in de bibliotheek. Dit bleek echter niet de juiste plek te zijn om in gesprek te gaan over initiatieven. Ook sloot de initiatieventafel aan op activiteiten van anderen, bijvoorbeeld het Initiatievencafé of de Nieuwjaarsreceptie, Wereldbarbeque. In 2019 zijn 15 initiatieven met ondersteuning van de initiatieventafel tot uitvoering gekomen, zoals Wereldlichtjesdag, Samen Soepen, De Smaak van Syrië, Samen Doen in de Kazerne en de Buurtcamping. Daarnaast zijn er zo'n 20 ideeën binnengekomen die op weg zijn geholpen via de initiatieventafel.

Voor de financiering van inwonersinitiatieven zijn in 2019 enkele criteria opgesteld, die worden toegepast rondom het leefbaarheidsbudget dat voor het jaar 2020 in de begroting is opgenomen.

Right to Challenge / Right to Bid

Voor het Right to Challenge oftewel het 'Recht om Uit te dagen' is in 2019 de basis gelegd binnen de organisatie. Er is een kernteam geformeerd met als opdracht te onderzoeken of en welke "spelregels" gelden voor een challenge. In de eerste week van de leefomgeving (februari 2020) wordt dit organisatiebreed besproken. In de tweede week van de leefomgeving (mei 2020) zal het gesprek ook met inwoners plaatsvinden. Het uitdaagrecht gaat neergelegd worden in de gemeentewet, waarna door de VNG een inspraak- en participatieverordening wordt opgesteld. Uiteraard zal die verordening eind 2020 of in het eerste kwartaal van 2021 in de raad worden gebracht.

Initiatieven platform

Het afgelopen jaar hebben we ons verdiept in het ontwikkelen van een digitaal initiatievenplatform. Een aantal leveranciers heeft zich gepresenteerd. Onder ongeveer tachtig initiatiefnemers, die bekend zijn via de initiatieventafel, is een vragenlijst uitgezet over het online platform voor initiatieven. Ook vonden met een aantal initiatiefnemers aparte gesprekken plaats. De uitkomsten gaven aanleiding om te besluiten niet tot de realisatie van een digitaal platform over te gaan. De argumenten hiervoor zijn dat het ontbrak aan een behoefte aan een dergelijk platform, het veel meer een platform zou moeten zijn van de wijk en een statisch platform geen toegevoegde waarde zou hebben. Er wordt nu gekeken of het mogelijk is een kaart met initiatieven te ontwikkelen gekoppeld aan de website van de gemeente en/of een bewonersplatform.

1.1.4 Inwonersorganisatie

Doorontwikkeling inwonersorganisaties

We blijven ondersteuning bieden bij de doorontwikkeling van de buurtplatforms, Stadsraad en Dorpsraad. Binnen de kern Bussum zijn meerdere buurtpreventieverenigingen actief. In 2019 is een Kompas ontwikkeld om de samenwerking met bewonersplatforms vorm en inhoud te geven. Dit Kompas is besproken met de platforms. Begin 2020 wordt dit kompas verder ontwikkeld.

Buurtpreventieverenigingen zijn er om de veiligheid en leefbaarheid in de wijk te vergroten. Met een aantal buurtpreventievereniging zijn verkennende gesprekken gevoerd om zich door te ontwikkelen naar een bewonersplatform. Die doorontwikkeling is ondersteund. Dat heeft in 2019 geleid tot de oprichting van het eerste bewonersplatform in Bussum, genaamd Bredius. Met het Spiegel hebben gesprekken plaatsgevonden, maar dat heeft nog niet geleid tot de oprichting van een bewonersplatform.

1.2 Inclusie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We willen dat alle inwoners kunnen deelnemen aan de samenleving. Elk mens moet kunnen leren, wonen, werken, sporten, deelnemen aan activiteiten, vrienden maken en houden. De gemeente kan de inclusieve samenleving niet alleen realiseren. Dat lukt alleen sámen met alle inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners.

1.2.1 Programma Inclusie

In 2019 zijn de volgende activiteiten voor het programma Inclusie uitgevoerd:

- Er is een aantal campagnes uitgevoerd, namelijk personen met verward gedrag, Houd de lijn vrij! en Orange the World. Ook zijn 22 artikelen geplaatst op de gemeentepagina en in de huis-aan-huis bladen. Verder zijn zes inspiratiebijeenkomsten voor professionals, vrijwilligers en (ervaringsdeskundige) inwoners geweest. Onder andere over toegankelijke evenementen, uitsluiting door armoede en meedoen met een psychische kwetsbaarheid. Het aantal deelnemers aan deze bijeenkomsten varieerde van 30 tot 90 personen per bijeenkomst. Tot slot voldoet de gemeentelijke website aan de actuele richtlijnen voor toegankelijkheid en is geschreven in toegankelijke taal.
- Ervaringsdeskundigen van het GGZ-netwerk, van de LFB (ervaringsdeskundigen met een verstandelijke beperking) en van het Platform Gooise Meren Toegankelijk zijn actief geweest bij verschillende bijeenkomsten, in campagnes en projecten. Het Platform Gooise Meren Toegankelijk is uitgebreid en versterkt.
- Als koplopergemeente VN-verdrag Handicap hebben we een bijdrage geleverd aan verschillende publicaties van de VNG, het ministerie van Binnenlandse Zaken en aan het internetplatform van koplopergemeenten. Medewerkers van de gemeenten Hilversum, Zoetermeer en Arnhem hebben een beroep gedaan op onze gemeente om te leren van de ervaringen. Gooise Meren heeft samen met de VNG in onze gemeente een koplopersbijeenkomst VN-verdrag Handicap georganiseerd. Het thema van deze landelijke bijeenkomst was bewustwording en bejegening. Ruim 60 deelnemers uit 35 gemeenten waren aanwezig en hebben hun ervaringen gedeeld.
- Een speerpunt uit het Inclusieprogramma is de inclusieve gemeentelijke organisatie. Er is een intern gemeentelijke netwerk gestart, er zijn twee inspiratiesessies georganiseerd en workshops over eenvoudig Nederlands, laaggeletterdheid, bejegening van mensen met dementie en bejegening van mensen met een licht verstandelijke beperking. Er is een nulmeting toegankelijke dienstverlening Burgerzaken en KCC verricht met ervaringsdeskundige inwoners.
- In het winkelgebied Centrum Bussum is bij 49 ondernemers een pilot uitgevoerd door Ongehinderd/MKB-Nederland. Deze locaties zijn twee keer bezocht en door ervaringsdeskundigen

getest op toegankelijkheid. Hiervan is een rapportage opgeleverd. De resultaten worden begin 2020 gepresenteerd.

- Op het gebied van Vrije Tijd is er een nieuwe subsidieregeling gepubliceerd om inclusief sportaanbod te bevorderen. Dit heeft drie nieuwe initiatieven opgeleverd: rolstoel hockey, volleybal met nieuwe Nederlanders, en tennis en sport en spel activiteiten voor eenzamere 65-plussers. Er is een succesvolle participatiebijeenkomst geweest voor de renovatie van de speelplek bij de Kazerne in Muiden. Tijdens de Week van de Toegankelijkheid zijn verschillende activiteiten georganiseerd.

Activiteiten gericht op het versterken van een inclusieve arbeidsmarkt zijn terug te vinden in programma 6.

1.3 Klantgerichte dienstverlening

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.3.1 Dienstverlening digitaal

Digitalisering papieren archieven burgerzaken

De digitalisering van de papieren archieven heeft in 2019 niet plaatsgevonden. De reden hiervoor is dat de Burgerzaken applicatie (I-burgerzaken) opnieuw aanbesteed moet worden. Na de voorbereidingen voor de aanbesteding in 2019, wordt in januari 2020 de aanbesteding aan de markt aangeboden. Na de gunning, medio 2020, wordt gestart met de digitalisering van de papieren archieven. De besparing op capaciteit bij Burgerzaken en DIV (Documentaire informatievoorziening) zal ook pas gelden nadat de archieven gedigitaliseerd en geïmplementeerd zijn in het zaakstelsel.

Digitale producten

Sinds 2019 is het mogelijk om je verhuisaangifte, voorgenomen huwelijk/ partnerschap digitaal door te geven. Daarnaast kunnen inwoners vanaf thuis hun aanvraag voor een reisdocument, rijbewijs of geboorteaangifte al digitaal klaarzetten/ voorbereiden.

In het najaar van 2019 zijn alle Burgerzaken balies voorzien van scanners waarmee ID documenten wereldwijd worden gecontroleerd op echtheid. Dit ondersteunt de baliemedewerkers bij het vaststellen van de identiteit van inwoners en voorkomt mogelijke identiteitsfraude. Daarnaast worden de persoonsgegevens na het scannen van het ID bewijs automatisch overgenomen in de Burgerzaken applicatie, waardoor het proces versneld wordt en ook het risico op schrijffouten wordt gereduceerd. In 2020 wordt het mogelijk om digitaal overlijdensaangifte te doen.

Klantvolgsysteem

In 2019 zijn we begonnen met het ontwerp van de brede frontoffice, dat in 2020 zijn beslag zal krijgen. De keuze voor ondersteunende systemen is volgend op het procesontwerp en vindt in 2020 plaats.

Bevolkingsgroepen die niet digitaal (kunnen) werken

Ook minder digitaal vaardige inwoners moeten diensten van de gemeente kunnen afnemen. De eerste gedachte was om een afzonderlijk serviceloket in te richten. Omdat diensten nu ook nog niet-digitaal aangeboden kunnen worden, is er op dit moment nog geen noodzaak. Bij toenemende digitalisering zal de behoefte aan service echter kunnen toenemen. Op welke wijze de gemeente daarbij het beste kan ondersteunen zal, in afstemming met het programma Inclusie, vorm worden gegeven bij de inrichting van de frontoffice.

Bestuurlijke stukken voormalige gemeenten

Besloten is de digitale archieven op de websites van de voormalige gemeenten niet toegankelijk te maken. Uit onderzoek blijkt dat er geen verzoeken van inwoners zijn om informatie van de voormalige websites.

1.3.2 Archief bij de tijd

Fusie Archiefdienst

In het Gooi en de Vechtstreek zijn in de loop der jaren twee archiefdiensten ontstaan.

1. Het Streekarchief Gooi en Vechtstreek in Hilversum; voor de archieven van de gemeente Hilversum en die van Blaricum, Laren, Wijdmeren en van de regionale overheden.
2. Het Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen in Naarden; voor archieven van de gemeente Gooise Meren en Huizen.

De colleges van burgemeester en wethouders van Gooise Meren en Hilversum hebben in 2017 besloten onderzoek te doen naar een voorgenomen fusie van de Archiefdiensten van Gooise Meren & Huizen en Hilversum. De verwachting was dat begin 2019 definitieve besluitvorming plaats zou vinden over de fusie van de archiefdiensten. De voorbereiding op de bestuurlijke besluitvorming kost helaas veel meer tijd dan geraamd. De verwachting is dat de bestuurlijk besluitvorming in 2020 wordt afgerond.

Bij de rechtsvoorgangers van Gooise Meren zijn achterstanden ontstaan in de digitalisering van de archieven. We willen de archieven toegankelijk maken voor de inwoners. Het lopende onderzoek naar de fusie van het gemeentearchief met de archiefdienst van Hilversum maakt voorstellen voor structurele aanpassingen in de archiefbegroting 2019 niet mogelijk. We hopen op een spoedige besluitvorming ten aanzien van de fusie, waardoor er meer ruimte komt voor digitalisering.

1.3.3 Programma dienstverlening

In 2019 zijn we verder gegaan met het programma Dienstverlening en zijn diverse incidentele verbeteringen aangebracht. Bijvoorbeeld op knelpunten of verbeterkansen binnen de website, de interne kennisbank, het telefoonsysteem, de monitoring van contactkanalen en diverse processen zoals belastingen, parkeervergunningen en startersleningen. In 2019 is het programma ook structureel van karakter geworden, waarbij besloten is de verbetering van de dienstverlening meer planmatig en vanuit een breder organisatieperspectief in te richten, waaronder de verbreding van de frontoffice.

1.3.4 Mediation

We willen bezwaren van inwoners oplossen zonder dat een juridisch traject nodig is. Hier is een nieuwe werkwijze voor ingevoerd met als uitgangspunten te investeren in premediation en de kennisdeskundigheid van de vakafdeling te verhogen. Besluitvorming door het college van B&W heeft hier inmiddels over plaatsgevonden en de nieuwe werkwijze is geïmplementeerd op de betrokken afdelingen.

1.3.5 Sturing en monitoring

We willen door middel van monitoring beoordelen of we onze doelen realiseren. Door dit te organiseren geven we afdelingen / beleidsmedewerkers de middelen in handen om prestaties te verbeteren. In het College-uitvoeringsprogramma staat op diverse plekken dat sturing en monitoring worden opgepakt. Dit past bij het streven van de gemeente om resultaten van inspanningen zichtbaar en toetsbaar te maken. We hebben onder meer een proef gedaan met het programma I-grip. Daarmee worden op systematische wijze de doelen van de gemeente vertaald naar indicatoren, die gekoppeld worden aan metingen. Met I-grip wordt de kwaliteit van dit proces doorgelicht en met name bezien of de datakwaliteit op orde is. Met I-grip is gekeken naar doelen, indicatoren en data en is werk gemaakt het verbeteren van de datakwaliteit, waardoor we een reëel beeld kunnen vormen de effecten van onze inspanning bij onder meer het toeleiden naar werk.

1.4 Samenwerken met overheden

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.4.1 Bestuurlijke samenwerking

We hebben in 2019 input geleverd voor de nieuwe Regionale Samenwerkingsagenda. We hebben ervoor geijverd om de ontwikkeling van de governance los te koppelen van het bepalen van de speerpunten van samenwerking in Regioverband. Dit heeft er toe geleid dat dit twee separate sporen zijn geworden. Gooise Meren heeft het ontwikkelen van een regionale Omgevingsvisie als een centraal speerpunt voor samenwerking naar voren geschoven. Met betrekking tot de governance wordt ingezet op een zorgvuldig proces, dat zich richt op het oplossen van ervaren knelpunten. De Regionale Samenwerkingsagenda 2019 - 2022 is door de raden vastgesteld en richt zich op vijf speerpunten: bereikbaarheid, duurzaamheid, wonen - werken, sociaal domein en een regionale omgevingsvisie. De governance discussie is in 2019 voorbereid. Goois Meren is samen met Wijdmeren trekker van het RSA speerpunt Regionale Omgevingsvisie. Gooise Meren is voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg Ruimte en Mobiliteit en vertegenwoordigt de regio vanuit deze hoedanigheid in het MRA platform Ruimte én in de Regiegroep van de MRA.

In 2019 is de samenwerking en de effectiviteit van de MRA geëvalueerd, onder meer door gesprekken met de participanten te voeren. De gemeenten in onze regio hebben besloten als één regio deel te nemen aan de MRA en stemmen de inbreng in de MRA af. De samenwerkende gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek hebben aangegeven dat de MRA in de eerste plaats een bestuurlijk netwerk is en dat institutionalisering niet wenselijk is oftewel dat taken van de bevoegde organen zoals gemeente of provincie bij de MRA komen te liggen. Ook is gewezen op het belang van zicht houden op de samenhang tussen wonen, werken en mobiliteit. Gooise Meren maakt zich samen met de partnergemeenten in Gooi en Vecht binnen de MRA hard voor toetreding van de Regio Gooi en Vechtstreek tot het platform Mobiliteit.

In 2019 is de MRA Agenda 2.0 opgesteld. Hiervoor hebben de regiogemeenten gezamenlijk input geleverd. Er is gepleit voor een meer prominente positie van landschap in de agenda en voor een inzet op een evenwichtige verdeling van wonen, werk en onderwijs in de MRA. Begin 2020 wordt de definitieve agenda vastgesteld. De gemeenten in de regio hebben bepaald op welke dossiers zij een trekkersrol willen vervullen en hebben dit bij de MRA kenbaar gemaakt.

Na aanleiding van het advies uit het rapport 'Grip op samenwerking' van de Rekenkamer heeft het college samen met een klankbordgroep uit de raad gewerkt aan een nota verbonden partijen, inclusief toetsingskader. Een afwegingskader moet de raad in staat stellen meer zelfbewust samenwerkingsverbanden aan te gaan én toezicht te houden op verbonden partijen. Een en ander zal in 2020 ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Beleidsindicatoren

Nr	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroting 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
1.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,63	6,59	6,75	n.b.	De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari en realisatiejaar per 31 december	
2.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,19	5,93	6,47	n.b.	Het werkelijke aantal fte dat werkzaam is, inclusief boventallige medewerkers op 1 januari van begrotingsjaar en op 31 december van het realisatiejaar.	
3.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	€ 853	€ 908	€ 901	n.b.	Alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.	
4.	Reguliere externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	15,00%	0%	14,77%	n.b.	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever. Inhuur ter vervanging van ziekte, niet ingevulde formatie e.d. die binnen bestaande personeelsbudget worden gedekt.	Op begrotingsbasis wordt geen inhuur begroot. Het toegestane salarisbudget is leidend. Indien er vacatureruimte is, kan er voor gekozen worden om dit in te vullen met inhuur. Bepalend is het budget en niet de verdeling tussen vast en inhuur.

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroott 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
5.	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	8,82%	12,29%	10,27%	n.b.	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
601 Bestuur	3.737	2.053	2.246	1.871
602 Bestuursondersteuning	1.231	709	617	613
603 Burgerzaken	3.165	1.960	1.494	1.528
604 Raadsondersteuning	417	551	531	444
Totaal Lasten	8.549	5.272	4.888	4.455
Baten				
601 Bestuur	0	0	0	-1.797
602 Bestuursondersteuning	-101	-98	-100	-92
603 Burgerzaken	-1.166	-743	-774	-868
604 Raadsondersteuning	0	0	0	-5
Totaal Baten	-1.267	-841	-874	-2.761
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	7.282	4.432	4.013	1.694
Gerealiseerd resultaat	7.282	4.432	4.013	1.694

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Programma 1 Inwoners en Bestuur tussen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 1	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Doorbelastingskosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	-162	N
<i>Bestuur: Pensioen/wachtgeld ex-wethouders</i> De pensioen/wachtgeldvoorziening voor wethouders is deels vrijgevallen, omdat met name door de verlaging van de rente, de toekomstige verplichtingen zijn verlaagd.	1.929	V
<i>Bestuur: Doe-Democratie</i> De uitgaven voor de Doe-Democratie zijn lager dan begroot. Het overschot is o.a. ontstaan, omdat Right to Challenge nog in de opstartfase zit. Daarnaast zijn de kosten van de pilot in de Oostereng geboekt onder Omgevingswet, waar het budget bij de Doe-Democratie stond begroot. Beide opgaven worden echter gedekt uit de Algemene Reserve.	87	V
<i>Bestuur: Programma Dienstverlening</i> De programmatische ontwikkeling van de dienstverlening leidt tot de invoering van een bredere frontoffice, dat meer (aan)vragen van inwoners in één keer en sneller kan beantwoorden. Dit willen wij in 2020 gerealiseerd hebben. Het resterende budget 2019 zal daarop pas in 2020 uitgegeven worden en moet worden overgeheveld naar 2020.	79	V
<i>Bestuur: Overige verschillen < € 70.000</i>	77	V
<i>Burgerzaken</i> Vanuit het CUP is € 75k beschikbaar gesteld voor doorontwikkeling digitale producten. Hierop is niets uitgegeven, omdat op dit moment een aanbesteding loopt voor een nieuwe Burgerzaken applicatie. Na deze aanbesteding (juni 2020) kan de doorontwikkeling van de digitale producten verder worden opgepakt als het budget overgeheveld wordt naar 2020 (€75k V). Daarnaast zijn er op de producten paspoorten en naturalisaties meer leges ontvangen dan geraamd in bijgestelde begroting, waarbij de kosten niet evenredig zijn gestegen (respectievelijk € 35k V en € 13k V). Op product gemeentelijke basis registratie (GBA) (nu Basis Registratie Personen BRP) zijn minder kosten gemaakt dan geraamd, doordat er minder gebruik is gemaakt van externe ondersteuning. Dit heeft eveneens te maken met de huidige aanbesteding van een nieuwe Burgerzaken applicatie (€ 23k V).	146	V

<i>Burgerzaken: Overige verschillen < € 70.000</i>	62	V
<i>Bestuursondersteuning: Overige verschillen < € 70.000</i>	55	V
<i>Raadsondersteuning: Overige verschillen < € 70.000</i>	46	V
<i>Samenkracht en burgerparticipatie: Overige verschillen < € 70.000</i>	19	V
Totaal	2.339	V

2. Programma Veiligheid

Wat hebben we bereikt?

Gooise Meren wil een gemeente zijn met leefbare, vitale en veilige wijken. Als gemeente willen we dat inwoners, ondernemers en bezoekers niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen. De gemeente heeft geïnvesteerd in relaties en overlegvormen, zodat in samenwerking met de veiligheidspartners, inwoners en ondernemers, een balans gevonden wordt tussen proactief handelen, preventie en repressie. Eigen verantwoordelijkheid was daarin een belangrijk aspect. Om bij te dragen aan veiligheid en veiligheidsgevoel is er extra aandacht besteed aan het terugdringen van criminaliteit en het voorkomen daarvan, voor jeugd, voor polarisatie en voor handhaving. Als het gaat om veiligheid hebben wij 'cyclisch' gewerkt; eerst preventie, dan maatregelen, dan nazorg en evaluatie en op basis daarvan aanpassing op preventie.

2.1 Aanpak criminaliteit

Wat hebben we daarvoor gedaan?

2.1.1 Georganiseerde criminaliteit en ondermijning

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Cruciaal bij de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit (GOC) is awareness van de aard en risico's van de fenomenen waar het om gaat, en van het risico ongewild faciliterend op te treden als gemeente. In 2019 is er ingezet op het vergroten van de bewustwording, onder andere door het organiseren van interne trainingen en de inzet van communicatie en voorlichting om signalen te herkennen meer preventief op te kunnen treden. Er is een interne e-learning ondermijning ontwikkeld in samenwerking met de Groeimee! Academie en er zijn twee (interactieve) bijeenkomsten georganiseerd voor ondernemers. Tevens is er een nagebouwde hennepkwekerij in een container in het centrum van Bussum geplaatst in samenwerking met partners als de politie, netbeheerders, woningcorporaties en de brandweer. Het doel was om meer bewustwording over de gevaren van hennepsteelt bij inwoners te creëren, kwekerijen te herkennen en signalen te melden. Er wordt vanuit de gemeente sinds 2019 ingezet op het versturen van brieven naar omwonenden na het aantreffen van een hennepkwekerij en/of bij het sluiten van (drugs)panden. Tot slot is er in de veiligheidskrant aandacht besteed aan hennepsteelt en de aanpak van GOC. De krant is oktober 2019 huis- aan huis bezorgd in Gooise Meren.

In Gooise Meren is het interne meldpunt belegd bij team openbare orde en veiligheid (OOV). Ambtenaren kunnen intern signalen en vermoedens van ondermijning melden. De signalen worden geregistreerd en binnen de huidige capaciteit verrijkt en geanalyseerd. Er is eveneens een extern meldpunt op de website van de gemeente ingericht waarbij de signalen doorgezet worden naar team OOV. Wanneer de aanpak van GOC verder ontwikkeld is wordt het extern meldpunt breed bekend gemaakt.

De signalen vormen een goed beeld van mogelijke personen, locaties en netwerken in de Gooise Meren die betrokken zijn bij GOC. Een goede informatiepositie maakt het mogelijk om effectiever te sturen op de beperkte capaciteit, om netwerken inzichtelijk te maken, gericht te interveniëren en om prioriteit te geven aan de juiste zaken.

Integrale aanpak

De gezamenlijke focus van de veiligheidspartners op georganiseerde criminaliteit is een nieuwe werkwijze die in 2019 verder ontwikkeld is. Er is een Districtelijk Team Ondermijning (DTO) en een Districtelijk Integrale Stuurploeg (DIS) opgericht als aanvulling op de lokale ondermijningstafel. Met de komst van het DTO is er meer capaciteit en expertise voor de analyse van casuïstiek en de integrale aanpak. Vanuit het DIS wordt er integraal gestuurd en geprioriteerd op de beschikbare capaciteit bij gemeente, politie, belastingdienst, etc. In

2019 zijn werkprocessen ontwikkeld en werkgroepen samengesteld om samen te werken aan het Regionale Actieplan Ondernijning: Wie praat, die gaat. In Gooise Meren worden meldingen van GOC besproken aan de lokale ondernijningstafel. Aan de lokale tafel worden signalen gedeeld, informatie verzameld, beoordeeld, worden interventies inzichtelijk gemaakt en indien noodzakelijk wordt het signaal ingebracht onder het RIEC-convenant, opgeschaald naar het DTO. In 2019 is er aan 18 signalen gewerkt door de lokale ondernijningstafel. De meeste onderzoeken lopen door in 2020. Enkele signalen zijn afgerond omdat er geen sprake was van ondernijning of omdat er door een interventie, bijvoorbeeld een bezoek van de wijkagent, ondernemingen uit de gemeente verdwenen zijn. Van de achttien signalen zijn er 9 verschillende cases een RIEC-casus, waarin integraal informatie verzameld wordt en interventies plaatsvinden. Het gaat om vermoedens van witwassen, georganiseerde hennepcultuur, productie en handel in verdovende middelen, mogelijke betrokkenheid bij liquidaties, illegaal gokken en fraude in de vastgoedsector. 8 onderzoeken lopen door, 1 onderzoek (Huizerweg) is afgerond.

Toezicht- en handhavingsacties

In het kader van de handhavingsestafette zijn er 16 bedrijfspanden gecontroleerd op het bedrijventerrein Gooimeer Zuid te Naarden. Hierbij is gecontroleerd op diverse wet- en regelgeving in samenwerking met verschillende partners, zoals de OFGV, Politie, Brandweer, ISZW, NVWA, Liander, Douane, UWV, RIEC, de Kansspelautoriteit en diverse afdelingen vanuit de gemeente.

In meerdere bedrijfspanden zijn goederen bedoeld voor grootschalige illegale hennepcultuur aangetroffen, onder andere filters, lampen, ventilatoren en plantenvoeding. Ook is een geldtelmachine aangetroffen. Naar aanleiding van deze vondsten, is de gemeente een handhavingstraject gestart.

In samenwerking met de Kansspelautoriteit is nader onderzoek ingesteld naar overtredingen van de Wet op de Kansspelen. Op locatie zijn meerdere kansspelautomaten, een pokertafel en behendigheidspeelautomaten aangetroffen. Bij de controle zijn tevens een aantal milieuovertredingen geconstateerd, onder meer voor het afvoeren en opslaan van gevaarlijke afvalstoffen. Daarnaast is twee keer uitkeringsfraude geconstateerd, in enkele gevallen wordt nader onderzoek verricht in het kader van de Wet Minimumloon en minimum vakantiebijslagen, de Arbeidstijdenwet en de Wet Arbeid Vreemdelingen. In september zijn er integrale controles uitgevoerd bij massagesalons in Gooise Meren. In samenwerking met ISZW, Politie, UWV, de Sociale Recherche, de Ketenregisseur Mensenhandel en OOV zijn er 8 ondernemingen bezocht. Hierbij zijn twee aanhoudingen in Bussum verricht. Er lopen op dit moment nog twee vervolgonderzoeken en een handhavingstraject.

Om de integrale samenwerking op het dossier hennep te kunnen blijven waarborgen, is het van belang geweest het oude hennepconvenant te toetsen aan de huidige regel- en wetgeving, procesafspraken en de aanbevelingen uit de evaluatie van 2017. Diverse bijeenkomsten en schriftelijke rondes in samenwerking met alle partners hebben geresulteerd in het hennepconvenant 2019-2022. Daarnaast zijn er ook wijzigingen en aanvullingen aangebracht in het uitvoeringsprotocol.

In 2019 zijn er twee woningen en een onderneming gesloten op last van de burgemeester voor een bepaalde duur (van 8 weken tot 6 maanden) op grond van art. 13b van de Opiumwet (Damoclesbeleid). In samenwerking met de woningcorporaties zijn bij de aangetroffen hennepkwekerijen in hun panden maatregelen door de corporaties zelf genomen in overleg met de gemeente. In andere gevallen is een waarschuwing voor bestuursrechtelijke maatregelen afgegeven door de burgemeester. In 2019 zijn er naast de minimale Bibob-toets (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) die standaard bij DHW- en exploitatievergunning aanvragen uitgevoerd wordt, achttien (18) Bibob-onderzoeken ingesteld. De Bibob-onderzoeken worden op basis van de indicatoren uit de beleidsregel toepassing Wet Bibob 2018 gemeente Gooise Meren beoordeeld en indien noodzakelijk (risico gestuurd) wordt er een uitgebreide Bibob-toets uitgevoerd. Deze 18 onderzoeken hebben geleid tot zes (6) buiten behandelingstellingen, een (1) weigering en twee (2) adviesverzoeken aan het Landelijk Bureau Bibob in 2019. Tevens komt het in de praktijk voor dat wanneer kenbaar gemaakt is dat een Bibob-onderzoek uitgevoerd wordt bij een vergunningsaanvraag, de aanvrager geen aanvraag indient of de aanvraag intrekt. Hier gaat een preventieve werking van uit.

2.1.2 Vermogens criminaliteit/high impact crimes

Rol inwoners bij veiliger maken buurt

Met de zogeheten 'hotspot-aanpak' hebben wij ingezet op gebieden waar vermogensdelicten meer speelden, dan in andere gebieden. Hierbij werden bewoners op diverse manieren betrokken. In samenwerking met burgerinitiatieven, zoals buurtpreventieverenigingen, zijn bewoners geïnformeerd bij een verhoogde criminele activiteit in hun buurt. Daarnaast zijn bewoners via social media gebiedsgericht geïnformeerd of gewaarschuwd indien nodig. Middels Burgernet zijn er het afgelopen jaar diverse successen geboekt bij het opsporen van verdachte of vermiste personen. Tijdens de week van de veiligheid en de week van Burgernet hebben wij het gratis lidmaatschap voor Burgernet onder de aandacht gebracht van bewoners om het aantal deelnemers te verhogen. Naast het delen van informatie bij incidenten of hotspots zijn, in het kader van het Waaks-project en in samenwerking met de buurtpreventieverenigingen, bewoners van Gooise Meren ook in algemene zin geïnformeerd over de veiligheid in hun buurt. Waaks is een samenwerkingstraject tussen politie, gemeente en hondenbezitters om de veiligheid in de wijk te verhogen en woninginbraak, auto-inbraak en andere vormen van criminaliteit tegen te gaan. In de Keverdijk zijn bewoners tijdens de wijkmarkt betrokken bij de keuze om opnieuw een vuurwerkvrije zone in de Keverdijk in te voeren. Daarnaast hebben bewoners, de moskee in Naarden, politie, versa welzijn en de gemeente samengewerkt om de jaarwisseling in de Keverdijk rustig te laten verlopen. Zo heeft Versa Welzijn extra activiteiten georganiseerd voor jongeren en hebben buurtbewoners geholpen met surveilleren tijdens de jaarwisseling in de Keverdijk.

In het najaar 2019 heeft de gemeente een Veiligheidskrant uitgebracht, die huis-aan-huis in Gooise Meren is verspreid.

Voorlichting

Door onze goede contacten met burgerinitiatieven, de inzet van social media en het gebruik van krantenartikelen is aan bewoners handelingsperspectief geboden om de kans te verkleinen dat zij slachtoffer werden van een misdrijf. Tijdens de 'donkere dagen', vakanties en feestdagen is hier verhoogd op ingezet. In een regionale samenwerking is kennis uitgewisseld om manieren van voorlichten verder te ontwikkelen. Ook zijn telefonisch en schriftelijk diverse vragen van bewoners over hun veiligheid of de veiligheid in hun buurt beantwoord.

Woninginbraak

Door de hotspot aanpak zijn het aantal en de locaties van woninginbraken in onze gemeente continu gemonitord. Er is ingezet om de daling in woninginbraken van de afgelopen jaren door te zetten, waarbij een regionale samenwerking met andere gemeenten de politie wordt onderhouden. Bij verhoogde 'activiteit' van inbrekers in een buurt is er extra op de wijk ingezet om de heterdaadkracht te verhogen.

De woninginbraken in 2019 zijn met 30 procent gedaald.

Fietsendiefstal

Op station Naarden-Bussum hebben wij ons ingezet om het aantal fietsendiefstallen terug te dringen. Er is bij het ontwerp van het nieuwe stationsplein rekening gehouden met een sociaal veiligere inrichting van de omgeving. Wij hebben in samenwerking met de politie en de NS een druk bezochte fietsgraveeractie georganiseerd om het stelen van fietsen in Gooise Meren minder aantrekkelijk te maken en bewoners te voorzien van gratis diefstal-preventieadvies. Bij de tijdelijke fietsenstallingen van het station heeft de gemeente geïnvesteerd om de fietsenstallingen waar mogelijk zo overzichtelijk en sociaal veilig mogelijk in te richten. In samenwerking met de NS en ProRail hebben wij het afgelopen jaar gekeken hoe wij na eerdere maatregelen de inrichting van het station blijvend kunnen verbeteren. Deze verkenning is nog niet afgerond.

Bestrijden illegale handel in alcohol en drugs

De aanpak van drugs(overlast) heeft de volle aandacht van de politie en gemeente. Het gebruik van en handel in drugs leidt namelijk tot meer (ondermijnende) criminaliteit en heeft schadelijke effecten voor de volksgezondheid. Wij nemen specifieke bevoegdheden en strafbepalingen op in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). We promoten het melden van illegaal drank verkoop via social media bij het regionaal meldpunt drankkoeriers. De politie en/of gemeentelijke toezichthouders of opsporingsambtenaren houden

toezicht op de naleving van deze regels. Onze partners zijn: Politie, Openbaar Ministerie, Buurgemeenten, Woningcorporaties, Ketenpartners, (georganiseerde) Inwoners, Ondernemers.

2.2 Fysieke veiligheid/ rampenbestrijding en crisisbeheersing

Wat hebben we daarvoor gedaan?

2.2.1 Rampen en crisis

In 2019 zijn er vanuit de veiligheidsregio themabijeenkomsten aangeboden aan de lokale medewerkers gemeenten om de kennis verder te ontwikkelen en onderhouden. Lokaal is er een GBT oefening gehouden waar verschillende collegeleden aan deel hebben genomen en is er een training geweest voor de locoburgemeesters. Daarnaast is er een RBT oefening gehouden waar de burgemeester aan heeft deelgenomen. Tot slot is er vanuit de veiligheidsregio een advies gegeven hoeveel medewerkers er per gemeente een regionaal piket zou moeten invullen. Voor de gemeente Gooise Meren hebben we hier in 2019 niet aan kunnen voldoen, maar door werving en opleiding in 2019 is dit per 1 januari 2020 wel het geval.

2.2.2 Brandveilig leven

Het landelijke programma van de brandweer - brandveilig leven – heeft als doel om de activiteiten rond fysieke en sociale veiligheid van verschillende doelgroepen in hun eigen omgeving te verbeteren. Met name de kwetsbare ouderen zullen de komende jaren onze aandacht vragen. Er is een duidelijke trend zichtbaar van langer zelfstandig wonen en zorg aan huis.

Brandveiligheid is geen exclusief aandachtsgebied voor de brandweer. Het voorkomen en beperken van brand en het voorkomen van slachtoffers vraagt ook inspanningen van anderen: woningcorporaties, zorgorganisaties en verzekeraars. Er worden preventieprojecten uitgevoerd.

Medio 2019 heeft de gemeente Gooise Meren wijkbrandweerlieden die samen met de gemeente en andere instanties o.a. hierop inzet.

2.2.3 Veiligheidsregio

Samenwerking/fusie draagt bij aan het verminderen van de kwetsbaarheid van de Veiligheidsregio, is kostenbesparend en vergroot de kwaliteit bij de uitvoering van de taken. In 2019 zijn de Veiligheidsregio's en de GGD-en Gooi en Vechtstreek en Flevoland bezig geweest met het opstellen van een Samenwerkingsovereenkomst als vervolg op de eerder vastgestelde concept-intentieverklaring om een fusie te realiseren. In december 2019 is deze SOK door de voorzitters van de beide veiligheidsregio's en de directeurs van de GGD-en ondertekend.

2.3 Sociale veiligheid verbeteren

Wat hebben we daarvoor gedaan?

2.3.1 Persoonsgerichte aanpak (PGA)

Wij hebben gewerkt aan de doorontwikkeling van de Persoonsgerichte Aanpak (PGA) voor verschillende doelgroepen. In 2019 was de PGA gericht op personen die ernstige veiligheidsproblemen en/of ernstige overlast hebben veroorzaakt. Gooise Meren heeft in 2019 te maken gehad met een toename van incidenten van personen met verward gedrag. Er zijn meerdere meldingen binnengekomen over dezelfde personen. Hierbij ging het niet alleen om personen met een psychische stoornis, maar veelal om mensen die de grip op hun leven hebben verloren waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. Een van de risicofactoren waar wij mee te maken hebben is verslaving.

De signalen vanuit zorg en vanuit veiligheid zijn besproken in het overleg van het team maatschappelijke zorg van de gemeente. In dit overleg worden de casussen beoordeeld en waar nodig monodisciplinair of integraal opgepakt.

2.3.2 Zorg- en Veiligheidshuis

In 2019 is het Zorg- en Veiligheidshuis Gooi- en Vechtstreek gestart met de pilots radicalisering en MDA++. De pilots worden in 2020 geëvalueerd. MDA++ is een multidisciplinaire aanpak die wordt ingezet bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Zie hiervoor verder par 7.4. In het Zorg- en Veiligheidshuis zijn in 2019 diverse casussen besproken met betrekking tot plegers van ernstige overlast en criminaliteit. Bij de doorontwikkeling van het Zorg- en Veiligheidshuis is aansluiting gezocht bij het uitvoeringsprogramma Bescherming en Opvang. Door het ZVH is er voor onze Regio een inventarisatie gemaakt worden van stand van zaken van de zogenaamde BIJ-meldingen (Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen). BIJ heeft tot doel de maatschappelijke onrust als gevolg van de terugkeer van ernstige gewelds- en zedendelinquenten te voorkomen dan wel te beperken door burgemeesters tijdig te informeren.

2.3.3 Jeugd en veiligheid

Het afgelopen jaar hebben wij in samenwerking met Versa Welzijn, politie en de Boa's overlastgevende of zorgelijke jongeren benaderd. Overlast van jongeren is aangepakt door een sluitende aanpak met de betrokken instanties. Hierbij werden bewoners, ouders en de jongeren zelf gecoacht in hun gedrag. Verveling onder jongeren leidt regelmatig tot overlastgevend gedrag. Er is ingezet op meer activiteiten voor jongeren om verveling te voorkomen. Bij ernstige of herhaaldelijke overlast is aan enkele jongeren in Gooise Meren een laatste waarschuwing uitgereikt. Indien zij weer de fout in gaan, dan riskeerden zij een tijdelijke gebiedsontzegging. Bij minderjarigen zijn ook ouders op de hoogte gesteld van de laatste waarschuwing. In alle gevallen is na het uitreiken van een laatste waarschuwing de overlast gestopt. Risicjongeren komen op diverse manieren bij de gemeente in beeld. Bij zorgen over jongeren, waarbij het risico aanwezig is dat de jongeren afglijden in criminaliteit of maatschappelijke teloorgang, is de problematiek (in de omgeving) van en rond de jongere beter in kaart gebracht. Door een outreachende aanpak met betrokken instanties zijn individuele problemen van jongeren beter in kaart gebracht en waar mogelijk verbeterd. Bij jeugdgroepen met meerdere jongeren waar zorgen over zijn, is er ingezet op een intensieve groepsaanpak.

2.3.4 Radicalisering en polarisatie

In de lokale aanpak radicalisering en polarisatie staat een combinatie van preventie, repressie en nazorg centraal. In 2019 heeft de gemeente samengewerkt met de ketenpartners uit het veiligheids- en sociale domein. Wij hebben deelgenomen aan verschillende overleggen, waarbij religieuze instellingen, verenigingen, scholen en andere maatschappelijke instanties bij elkaar komen om te praten over verschillende maatschappelijke aangelegenheden en om elkaar te weten te vinden. Bij gebeurtenissen in de wereld op het gebied van terrorisme, waren door deze overleggen contacten met onze partners snel gevonden en konden we elkaar steunen waar nodig en acties ondernemen indien gewenst. In 2019 zijn er maandelijks regionale overleggen gehouden, waar informatie wordt gedeeld en afgestemd om signalen van radicalisering en polarisatie in een vroeg stadium met alle ketenzakelijke partners te delen en voortijdig op te handelen. Ook zijn er in 2019 weer verschillende trainingen voor medewerkers geweest om inzicht te krijgen in het proces van radicalisering en het herkennen en duiden van signalen.

2.4 Handhaving

Wat hebben we daarvoor gedaan?

2.4.1 Handhaving/minder overlast

In 2019 hebben de Boa's wekelijks ook op de donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond gewerkt. Op deze avonden is voornamelijk ingezet op jeugdoverlast, parkeeroverlast en ondersteuning bij evenementen. De Boa's hebben zich in 2019, naast inzet bij evenementen, vuurwerkvrije zone en ondermijningsprojecten, bezig gehouden met de volgende handhavingsacties

Overlast/ boetes	Aantal 2018	Aantal 2019
Proces verbaal parkeercontrole (Wet Mulder)	6178	5692
Overtreding fiscaal parkeren	3646	4202
Opmaken proces verbaal overlastfeit	12	15
Waarschuwingen overlastfeit	877	972

Eind november 2019 heeft de gemeenteraad besloten om de formatie van de Boa's per 1 januari 2020 uit te breiden met 1 formatieplaats. In december is de vacature opengezet om een jeugdboa te werven. Dit om jeugdoverlast tegen te gaan.

2.4.2 Toezicht kinderopvang

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de naleving van de kwaliteit van de kinderopvang binnen de gemeente. Zij voeren ook de administratie in een landelijk systeem. Het toezicht wordt uitgevoerd door de GGD Gooi & Vechtstreek. Inspecteurs van de GGD bezochten 51 locaties voor kinderopvang en rapporteerden daarover aan de gemeente. Er zijn 13 overtredingen geconstateerd. De meesten zijn na constatering verholpen. Er is in 3 gevallen tot handhaving overgegaan en is of zal een last onder dwangsom (worden) opgelegd. Dit wordt uitgevoerd door de gemeente.

Beleidsindicatoren
Taakveld 1. Veiligheid

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroting 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
6.	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	35	35	34	135	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.	Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie. In 2019 zijn het aantal HALT nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2018.
8.	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	1,3	1,3	2,2	2,1	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	Winkeldiefstal komt veel voor bij het Maxis terrein in Muiden en in het centrum van Bussum. De diefstallen vinden regelmatig plaats bij de winkels waar men de artikelen zelf moet scannen. Voorheen handelde de winkel dat zelf, tegenwoordig doen ze aangifte.
9.	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,1	3,1	2,6	5	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.	
10.	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000	CBS	4,9	4,9	2,9	3,1	Diefstallen uit woning.	Diefstallen uit woningen betreffen zowel gekwalificeerde diefstallen (inbraken)

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroott 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
		inwoners							als niet gekwalificeerde diefstallen uit woningen (insluiping of reguliere diefstallen). De ervaring leert dat het in het overgrote deel van de gevallen om inbraken gaat en om een klein deel om insluipingen gaat. Het kleinste deel zijn de reguliere diefstallen uit woningen. Inbraken en insluipingen zijn complexe begrippen die gekend worden door golfbewegingen in termen van aantallen en locatiespreiding waarin deze zich voordoen. Een toename, afname of verplaatsing van inbraken en insluipingen kunnen diverse oorzaken hebben zoals: inbrekers die vrijkomen en wel of niet recidiveren, preventieve maatregelen door bewoners, het aantal jongeren die afglijden in criminaliteit, de omvang van verslavingsproblematiek in de regio, enzovoort. Gooise Meren en de naastliggende gemeenten kennen in relatie tot de rest van Nederland al jarenlang een relatief hoog

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroott 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
									<p>aantal inbraken. Het aantal inbraken in de Gooise Meren kent in deze periode wel een daling. De precieze oorzaak van het relatief hoge aantal is moeilijk te achterhalen, maar er zijn wel enkele oorzaken die ons hier richting in kunnen geven. Ten eerste zijn wij een gemeente en regio die landelijk bekend staat als een gemeente met relatief welvarende inwoners waar voor de inbrekersgilde veel buit te halen valt. Daarnaast zien wij dat onze gemeente qua ruimtelijke vormgeving meer kansen biedt voor inbrekers. Weinig flats, veel brandgangen, steegjes en andere minder overzichtelijke locaties. In onze gemeente zien wij dat bewoners veel behoefte hebben aan privacy en daardoor de zichtbaarheid van hun voortuin in grote mate inperken. Ook zijn wij een gemeente met een relatief lage werkloosheid, waarvan de meeste werkenden buiten de gemeentegrenzen werken. Dit zorgt ervoor dat er met name over weinig mensen in de wijk zijn.</p>

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroott 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
11.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,9	4,9	4,8	5,2	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte.

Taakveld 6. Sociaal Domein

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroott 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
22.	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	0,59	0,59	Geen cijfers bekend	Geen cijfers bekend	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Cijfers over kinderen die voor de strafrechter komen, worden bijgehouden door het Openbaar Ministerie en rechterlijke macht. Cijfers over 2019 zijn nog niet binnen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
605 Brandweer en rampen	5.091	4.954	5.043	4.876
606 Handhaving	1.538	632	3.661	3.626
Totaal Lasten	6.629	5.585	8.704	8.502
Baten				
605 Brandweer en rampen	-6	0	0	-11
606 Handhaving	-114	-123	-77	-53
Totaal Baten	-120	-123	-77	-64
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	6.509	5.462	8.626	8.438
Gerealiseerd resultaat	6.509	5.462	8.626	8.438

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Programma 2 Veiligheid tussen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 2	Verschil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelasting</i> Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	49	V
<i>Brandweer en rampen: Veiligheidsregio</i> De afrekening 2018 van de Veiligheidsregio, waarbij we geld terug hebben ontvangen, was niet meegenomen in een begrotingswijziging, waardoor er een voordeel is ontstaan. Over het voordelig resultaat 2018 van de Veiligheidsregio bent u apart geïnformeerd (Zie Raadsbesluit 22 mei 2019, zaaknummer 1358828). Dit is met name veroorzaakt door eenmalige meevallers op het gebied van het niet invullen van vacatures en minder lessen vakbekwaamheid.	105	V
<i>Brandweer en rampen: Overige verschillen < € 70.000</i>	25	V
<i>Handhaving: Overige verschillen < € 70.000</i>	9	V
Totaal	189	V

3. Programma Openbare Ruimte, Verkeer en Parkeren

Wat hebben we bereikt?

In dit programma geven we aan wat we lokaal en in regionaal verband doen aan het verkeer, het parkeren en de openbare ruimte.

We hebben zorg gehad voor een goede bereikbaarheid van onze kernen door aandacht te hebben voor doorstroming van verkeer op onze hoofdwegen en voor veiligheid en leefbaarheid in de kernen. Diverse opmerkingen vanuit de samenleving hebben geleid tot kleine aanpassingen aan de openbare ruimte. Goed en toekomstvast openbaar vervoer is een randvoorwaarde om de gemeente duurzaam in te richten en bovenal om zowel de binnenstad als belangrijke werk- en bezoekerslocaties bereikbaar en leefbaar te houden. Opmerkingen over het openbaar vervoer waren dit jaar zeer relevant nu de provincie het Programma van Eisen heeft opgesteld voor een nieuwe vervoerder, die per juli 2021 de concessie invulling zal geven. Deze opmerkingen hebben wij in regionaal verband aangegeven in een reactie aan de provincie. Hierdoor zal het nieuwe vervoerplan beter aansluiten bij onze wensen.

Parkeren draagt bij aan een gemeente waar het aangenaam wonen en verblijven is en waar het goed ondernemen is, en dat op een structureel duurzame manier. Voor zowel bezoekers als bewoners van Gooise Meren willen we dat het parkeren zo eenvoudig en klantvriendelijk mogelijk wordt georganiseerd. Dit jaar hebben wij het huidige parkeerbeleid geëvalueerd en samen met de bewonersgroep van Naarden Vesting een parkeerenquête opgesteld, die in 2020 online komt. Deze enquête levert zeer bruikbare informatie op, aanvullend op de afgeronde evaluatie van het huidige parkeerbeleid.

Gooise Meren is een groene, duurzame gemeente met een rijke cultuurhistorie, ingeklemd in de drukte van de steden Utrecht, Amsterdam, Almere en Amersfoort. De kwaliteit van de leefomgeving is hoog, maar staat wel onder druk door overlast van wegen, verkeer, spoor en vliegtuigen. Het streven blijft om een kwalitatief hoogwaardig woon-, leef- en werkmilieu te realiseren waar inwoners, bedrijven en organisaties zich kunnen ontplooien en zelf (mede) vormgeven aan hun eigen leefomgeving. In dit jaar hebben wij in samenspraak met de samenleving diverse onderzoeken gedaan naar beleving van leefbaarheid, verkeer - inclusief luchtverkeer - en parkeren. We zijn in gesprek gegaan met inwoners over wat voor inwoners de meest last geeft. Dit is de basis voor het opstellen van een actieplan leefbaarheid. Dit plan is met name gericht op een schone leefomgeving, overlast vliegverkeer, geluid van snelwegen en omvat een stappenplan om te komen tot een plannen op wijkniveau. Bij de visievorming over het stationsplein en de overlast die het spoor geeft is (en wordt nog steeds) uitgebreid nagedacht en geparticipeerd over de meest optimale inrichting waarbij de overlast zoveel als mogelijk wordt verminderd.

3.1 Bereikbare en veilige gemeente

Wat hebben we daarvoor gedaan?

3.1.1 Mobiliteitsplan met Actieprogramma Fiets

Voor verkeer en vervoer stellen wij beleid en heldere kaders op. In 2019 hebben we daar op de volgende manieren aan gewerkt. Voor het plaatsen van laadpalen komt separaat aanvullend beleid. Er is in 2019 een eerste aanzet gedaan. Daarnaast is een start gemaakt met het opstellen van uitvoeringsregels over het plaatsen van laadpalen die gebonden zijn aan een aanvrager. In 2019 zijn de eerste stappen gezet voor het opstellen van het Mobiliteitsplan. De raad heeft hiertoe kaders meegegeven door een zevental uitgangspunten vast te stellen. De online digitale enquête over verkeer en parkeren heeft vervolgens ongeveer

3000 reacties opgeleverd. In een "inspiratieavond" met een paneldiscussie zijn enkele reacties uit de enquête besproken. De respondenten zijn evenredig verdeeld op basis van leeftijd. Scholieren en ouderen waren hierin goed vertegenwoordigd. De resultaten van de enquête leveren een helder inzicht op over waar onveilige fietsroutes zich bevinden, waar te weinig parkeerplekken zijn en waar nieuwe bushaltes moeten komen. Er is niet gewerkt aan een "Actieplan fiets". Dit wordt onderdeel van integraal fietsbeleid en lopende ontwikkelingen in (regionale) fietsroutes.

3.1.2 Snelfietspaden/doorfietspaden

Zowel de regio als de provincie hebben plannen voor "snelfietsroutes". Wij streven er gezamenlijk naar om vanaf 2021 een netwerk van fietspaden van hoge kwaliteit te realiseren, waarvan te realiseren snelfietsroutes de ruggengraat vormen. Wij geven uitvoering aan de regionale intentieovereenkomst om ook in onze gemeente een snel- of doorfietsroute te realiseren. Wij haken hierbij aan bij lopende regionale initiatieven. Dat heeft dit jaar nog niet geleid tot concrete planvorming, maar dat wordt wel verwacht voor 2020 met de aanstelling van een projectmanager bij de regio.

3.1.3 Verkeersveiligheid

Het abonnement op verkeersongevallencijfers is gecontinueerd. Maandelijks ontvangen we cijfers over verkeersongevallen in de gemeente. In 2019 heeft de provincie echter een andere leverancier van ongevallencijfers in de arm genomen. Dit in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030). Dit plan is in het voorjaar geïnitieerd door de minister en is medeondertekend door het IPO en de VNG en heeft als ambitie om het aantal dodelijke verkeersslachtoffers te reduceren tot nul. Deze andere leverancier sluit beter aan bij de gewenste risico-gestuurde aanpak van ongevallen. Met behulp van de nieuwe gegevens is een begin gemaakt met het vaststellen van de grootste risicogebieden op gebied van verkeersveiligheid in onze gemeente.

Verder zijn vanuit het SPV2030 in heel Nederland regionale verkeersveiligheidsambassadeurs benoemd. Zij zullen met acties het verkeersgedrag van (jeugdige) weggebruikers proberen te verbeteren. Onze gemeente heeft de ambassadeur geleverd voor de regio Gooi en Vechtstreek.

We stimuleren veilig verkeersgedrag van fietsers door zogenoemde 'wachtijdvoorspellers' toe te passen bij verkeerslichten. Zo zullen ze worden toegepast bij de nieuwe oversteek Meerstraat naar Stadzigt. Wij hebben een helder beeld van de verkeers(on)veiligheid rond scholen en op schoolroutes. Daarom hebben wij bij een paar scholen voor het eerst schoolzones ingevoerd. Wij stimuleren veilig fietsgebruik bij kinderen door verkeerseducatiemiddelen aan te dragen bij basisscholen. Zo hebben we onder andere het verkeersexamen georganiseerd voor vrijwel alle leerlingen van de groepen 7 van de basisscholen.

Dit jaar waren onze vijf snelheidsdisplays (smiley-borden) vrijwel continu, m.u.v. de schoolvakanties, in bedrijf op diverse locaties in de verschillende kernen. Hiermee hebben we een goed beeld gekregen van de gereden snelheden en de weggebruikers gewezen op de geldende maximumsnelheid. Omdat er veel behoefte is aan de displays zijn dit jaar 2 nieuwe displays aangeschaft, om zo nog meer locaties te bedienen. Deze nieuwe displays zijn door nieuwere techniek gemakkelijker uit te lezen.

Op diverse locaties zijn de entrepunten van de 30 zones verbeterd door het aanbrengen van de tekst "30" op de weg. Hiermee wordt de geldende maximumsnelheid beter aangeduid. Verder is de bebording op deze punten waar nodig verbeterd door extra verkeersborden en/of een beter locatie voor de verkeersborden. Dit is onder andere gebeurd op de zijwegen van de Brediusweg.

3.1.4 Veilige wegen

In 2019 hebben we zorggedragen voor het beheer en onderhoud van onze waardevolle voorzieningen, zoals wegen, straatmeubilair, verlichting, verkeersvoorzieningen en bouwwerken. In de gemeente Gooise Meren, waarvan de gemeente op grond van de Gemeentewet beheerder is, zijn op diverse locaties aan de verhardingen klein tot grote onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Hierdoor is voldaan aan het onderhoudsniveau schoon, heel en veilig.

Tijdens de gladheidsbestrijding is het hoofdnet voor auto en fiets begaanbaar gehouden. Daarbij waren de richtlijnen van het CROW (Kenniscentrum voor het beheer van de openbare ruimte) uitgangspunt. Tevens is voor gladheidsbestrijding op de stoepen aan inwoners strooizout ter beschikking gesteld.

In 2019 zijn we gestart in en rondom de kernen Muiden en Muiderberg met uitvoering van werkzaamheden, die voortkomen uit het Wegenbeheerplan Muiden. Er is op meerdere plekken groot onderhoud uitgevoerd. Dit betrof onderhoud aan voetpaden, trappen of verlichting. Afgelopen jaar is ook gewerkt aan de voorbereiding van grootschalige onderhoudsprojecten. Denk daarbij aan de Mariahoeve in Muiden, de Eikenlaan Muiderberg en Energiestraat in Naarden. Deze projecten worden in het eerste kwartaal van 2020 aan de raad aangeboden.

In Naarden is een rotonde aangelegd ter hoogte van de Churchillstraat en bij de Meerstraat is een veilige geregelde voet/fiets oversteek aangelegd. De rijweg van de Rijksweg vanaf de nieuwe rotonde, de Godelindeweg, de rotonde Amersfoortsestraatweg tot de Brediusweg is voorzien van een nieuwe asfalt deklaag. Tijdens de uitvoering van deze asfaltwerkzaamheden zijn de bestaande lichtarmaturen vervangen voor Led armaturen en de bomen gesnoeid. In Bussum zijn als proef enkele schoolzones aangebracht en zijn grenzen van 30 km zones beter gemarkeerd.

3.1.5 Toegankelijkheid in de buitenruimte

Wij vinden dat iedereen mee moet kunnen doen. De buitenruimte nodigt ertoe uit dat ook mensen met een beperking er gebruik van kunnen en willen maken. Daarom is aandacht besteed aan routing en bewegwijzering in de buitenruimte voor inwoners, bezoekers, recreanten en toeristen bij lopende projecten. In 2019 hebben wij een actie gedaan "houd de lijn vrij". Dit was een publieksactie om de geleidelijnen voor slechtienden vrij te houden van fietsen, reclameborden etc.

3.2 Openbaar vervoer

Wat hebben we daarvoor gedaan?

3.2.1 Goed en toekomst-vast openbaar vervoer

Goed openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde om de gemeente bereikbaar en leefbaar te houden en de economie verder te laten groeien. Het houdt Gooise Meren en de regio 't Gooi aantrekkelijk om te wonen, te werken, te leren, te ondernemen en te bezoeken.

In de nieuwe concessie openbaar vervoer 2021 zet de provincie Noord-Holland in op het slimmer inzetten van financiële middelen, waarbij onrendabele lijnen worden afgebouwd. Op- en uitstappunten dienen wel goed en gemakkelijk bereikbaar te zijn. Daarom bevorderen wij het fietsgebruik door bijvoorbeeld fietsparkeergelegenheid (o.a. bij stations Naarden-Bussum en Bussum-Zuid) te vergroten. Overleg met NS heeft ertoe geleid dat het fietsparkeren in de loop van 2020 wordt uitgebreid bij Bussum-Zuid. In de plannen van ProRail voor aanpassingen aan Naarden-Bussum wordt ook de fietsparkeergelegenheid uitgebreid. Wij hebben daarnaast actief deelgenomen aan overleggen over de nieuwe concessie openbaar vervoer 2021 en daarmee samenhangende strategische keuzes. Mede door onze inbreng zal het aanbod van openbaar vervoer beter aansluiten bij onze wensen. Onze inbreng heeft zich vooral gericht op het per bus bereikbaar houden van delen van onze gemeente, als bijvoorbeeld Muiderberg en Naarden, die verder weg zijn gelegen van openbaar vervoer knooppunten als de NS stations en P+R Muiden. De bereikbaarheid van de P+R Muiden stond onder druk door de overbezetting van de parkeerplaats. Er is bestuurlijk overleg opgestart met rijk en provincie om te komen tot (een aanzet van) een oplossing. Dit zal in 2020 worden vervolgd.

3.2.2 Knelpunt snelwegen A1/A6

Gooise Meren is actief deelnemer in het MIRT-onderzoek (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) naar de gewenste mobiliteitsstructuur aan de oostkant van Amsterdam. We maken ons hard voor het toekomstscenario dat verbetering van het openbaar vervoer vooropstelt en niet inzet op capaciteitsuitbreiding van de A1, behalve als wordt gekozen voor ondertunneling. Samenwerking met omliggende gemeenten is van groot belang.

In 2019 hebben wij in regioverband bij provincie en MRA voortdurend aangegeven dat het MIRT-onderzoek goede basiselementen aanreikt voor toekomstvisies. De kansen voor lightrail zijn voor het komend decennium echter niet realistisch. Wij zetten in op hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) middels busvervoer over de weg. Het MIRT-onderzoek zelf is voor 2019 al afgerond. Daarover vinden geen overleggen meer plaats.

3.2.3 Belemmeringen verminderen "spoorse doorsnijding"

Naast dat de spoorlijn van groot belang is voor de bereikbaarheid en ontwikkelmogelijkheden voor Gooise Meren, is de drukke spoorlijn door Naarden en Bussum tegelijkertijd een probleem voor de leefbaarheid, bereikbaarheid, doorstroming en veiligheid binnen de beide kernen. In de zomer van 2019 zijn sporen verwijderd en vijf overwegen aangepast. De wachttijden bij deze overwegen zijn hierdoor verminderd. Op station Naarden-Bussum is gestart met het verbouwen van het station, waarbij de onbewaakte fietsenstalling is komen te vervallen.

Gedurende de verbouwing is het noodzakelijk om fietsen deels te stallen op het voorplein van het station, ondanks de overlast die dit geeft. De participatie voor de realisatie van een westelijke entree, inclusief de vergroting van de fietsparkeercapaciteit, verplaatsing van het P en R terrein en ook de herinrichting van een deel van de Slochterenlaan is positief verlopen. Inmiddels is er van de entree een breed gedragen ontwerp. In 2020 start de realisatie van dit project. De ontbrekende schakel in de fietsroute rondom het Naardermeer, de fietstunnel "Voormeerpassage", onder het spoor door, is geopend.

In 2019 is de visievorming gestart over heel het stationsgebied, in samenspraak met de samenleving. Dit proces loopt door tot in 2020.

3.3 Klantvriendelijk en eenvoudig parkeren in Gooise Meren

Parkeren draagt bij aan een gemeente waar het aangenaam wonen en verblijven is en waar het goed ondernemen is, en dat op een structureel duurzame manier. Voor zowel bezoekers als bewoners van Gooise Meren willen we dat het parkeren zo gastvrij, eenvoudig en klantvriendelijk mogelijk wordt georganiseerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

3.3.1 Parkeerregulering

De evaluatie van de parkeerregeling is in 2019 afgerond. De resultaten zijn verwerkt en gepresenteerd in een evaluatierapport. Aan dit rapport zijn adviezen toegevoegd voor eventuele vervolgstappen en aanpassingen aan de huidige regeling om de kwaliteit van wonen, werken en leven in Gooise Meren te verbeteren. De adviezen zijn opgesplitst in aanscherpingsregels en adviezen voor lange termijn. Voorbeelden van adviezen zijn: professionalisering van de parkeerketen op het gebied van apparatuur en proces en het opstellen van een parkeervisie. Het opstellen van een parkeervisie is onderdeel van het Mobiliteitsplan. Medio 2020 wordt dat plan aan de raad aangeboden.

3.3.2 Kwaliteit parkeergarages

In 2019 zijn gesprekken gevoerd met belanghebbenden van parkeergarage De Olmen. Hieruit bleek dat de parkeergarage niet voldoet aan de huidige eisen (draaicirkels, afmetingen, toegang), dat daardoor de bezetting matig is en dat er veel overlast is voor omwonenden omdat de parkeergarage niet afsluitbaar is. In 2020 onderzoeken we de mogelijkheden voor de bouw van een nieuwe parkeergarage waardoor de gastvrijheid van het centrum van Bussum voor bezoekers wordt vergroot.

3.3.3 Parkeerbeleid met aandacht voor lokale situaties

Samen met NS en ProRail is de herinrichting van het hoge parkeerterrein nabij de rotonde bij station Bussum-Zuid voorbereid. Er komen meer plekken om fietsen te stallen (of meer fietsrekken). Besluitvorming over dit ontwerp inclusief de noodzakelijke investering vindt in het eerste kwartaal 2020 plaats.

3.3.4 Inclusieve samenleving: parkeren voor doelgroepen

Tijdens de evaluatie van de parkeerregeling (zie 3.3.1) is gebleken dat de parkeervergunningen voor bepaalde doelgroepen onvoldoende bekend zijn. Zo kan bijvoorbeeld de Mantelzorgvergunning meer onder de aandacht worden gebracht. Uit de evaluatie is niet gebleken dat het aanbod van verschillende type vergunningen moet worden aangepast. Wel wordt de bezoekersvergunning als onhandig ervaren. In de Parkeervisie (Mobiliteitsplan 2020) wordt onder andere aandacht besteed aan de bezoekersvergunning.

3.3.5 Modernisering parkeerketen

In het evaluatierapport over de parkeerregeling in Gooise Meren (zie 3.3.1) zijn adviezen gegeven op gebied van professionalisering van de parkeerketen (apparatuur en proces), voor de lange termijn. Hieraan is in 2019 meteen invulling gegeven door een start te maken met de voorbereiding van de modernisering van de parkeerketen. Het college heeft zich laten informeren over de verschillende inventieve en technische mogelijkheden. Interessante mogelijkheden liggen onder andere op het gebied van kentekensparkeren, handhaving en bezoekersparkeren. Verdere uitwerking en onderzoek volgt in 2020, na het afronden van het Mobiliteitsplan.

3.4 Leefbaarheid

Wat hebben we daarvoor gedaan?

3.4.1 Kwaliteit van de leefomgeving

In 2019 is gewerkt aan een Actieprogramma Leefbaarheid met drie sporen: meten is weten, vitale wijken en leefbare gemeente. Voor het eerste spoor is onder meer de pilot Leefbaarheid Effecten Rapportage (LER) uitgevoerd voor de BOR gronden en voor de voorzieningen in Muiden. Met het instrument LER is het mogelijk om de kwaliteit van de leefomgeving te beoordelen of om te kijken wat de effecten van grootschalige veranderingen in diezelfde leefomgeving op de leefbaarheid zijn. De pilot moet uitwijzen of het instrument bruikbaar is om te komen tot gedeelde normen over de kwaliteit van de leefomgeving.

Er is gewerkt aan het tweede spoor door uitvoering van de pilot vitale wijken / eenzaamheid. Met deze pilot willen we komen tot een aanpak om met inwoners te werken aan vitale wijken. In deze aanpak zoeken we op wijk- en buurtniveau op systematische wijze duurzame oplossingen voor de opgaven van dezelfde wijk. Het eigenaarschap blijft daarbij zoveel mogelijk bij de inwoners. Deze methodiek wordt de komende jaren ingezet om per wijk tot wijkontwikkelplannen te komen. Het wijkontwikkelplan is een plan met een visie op de ontwikkeling van de wijk (wijkvisie), de te bereiken doelen (wijkplan) en een uitwerking van deze doelen in projecten (wijkagenda).

Spoor drie is uitgevoerd door een nulmeting te doen naar de ervaren leefbaarheid in Gooise Meren. Op basis hiervan is het Leefbaarheidsfestival georganiseerd, waar de uitkomsten van de nulmeting zijn gedeeld. Ook zijn met inwoners de meest prangende opgaven verkend: schone leefomgeving, vergroening, verkeer en parkeren, geluid van vliegtuigen, rijkswegen en lokale wegen. In het Actieplan Leefbaarheid zijn rond deze thema's acties vanuit de gemeente opgesteld, initiatieven van inwoners benoemd en gedeelde activiteiten aangedragen. Deze samenbundeling van acties moet leiden tot meer grip op de kwaliteit van de leefomgeving. In het Actieplan Leefbaarheid zijn de stappen opgenomen om te komen tot een Actieplan Geluid. Dit geeft de mogelijkheid om de uitkomsten van de metingen in het kader van leefbaarheid (LER) en de vastgestelde metingen geluid (geluidskaarten) te verwerken in het Actieplan Geluid, waar in 2020 aan gewerkt wordt.

In 2019 zijn op 6 punten geluidsmetingen langs de A1 uitgevoerd om te bezien in hoeverre deze afwijken van metingen en de vigerende normen. De resultaten zijn besproken met de bewonersgroep Minder Hinder. Uiteindelijk gaat het om het in gemeenschappelijkheid te streven naar minder geluidsoverlast van deze snelweg. In dat kader is met inwoners de mogelijkheid verkend van een 'zonnegeluidswal' langs een deel van de A1.

Beleidsindicatoren

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
607 Wegen en straatmeubilair	9.101	5.477	5.457	5.745
608 Verkeer	932	976	943	1.033
609 Parkeren	1.652	1.624	1.706	1.656
Totaal Lasten	11.685	8.076	8.106	8.435
Baten				
607 Wegen en straatmeubilair	-2.383	-172	-305	-457
608 Verkeer	-122	-37	-37	-29
609 Parkeren	-2.573	-2.478	-2.561	-2.704
Totaal Baten	-5.078	-2.687	-2.902	-3.190
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	6.607	5.389	5.204	5.244
Stortingen				
607 Wegen en straatmeubilair	380	0	0	0
Onttrekkingen				
607 Wegen en straatmeubilair	-3.701	0	-219	-219
Mutaties reserves	-3.321	0	-219	-219
Gerealiseerd resultaat	3.286	5.389	4.985	5.025

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 3	Verschil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	-250	N
<i>Wegen</i> Omdat in 2019 het opstellen van een handboek inrichting openbare ruimte niet is opgestart valt het incidentele budget vrij (€ 30kV). Deze activiteit zal in 2020 opgepakt worden. De geplande onderzoeken naar de toegankelijkheid van de openbare ruimte zijn uitgevoerd en de werkelijke kosten zijn lager dan begroot (€ 37k V). Op de overige onderdelen binnen het product Wegen zijn diverse kleine over- en onderschrijdingen (per saldo € 80k N). De lasten voor het project Aanpak zwerfvuil zijn circa € 80k hoger dan begroot. Tegenover deze lasten staan hogere baten (Nedvang). Hierdoor is deze activiteit budgettair neutraal.	-13	N
<i>Parkeren</i> Op parkeren hebben we een voordelig resultaat door lagere uitgaven voor straatparkeren (€ 77k V). Dit komt met name door een temporisering van het project Modernisering. De lasten van fietsparkeren zijn ook lager dan geraamd (€ 39k V). De baten parkeren zijn per saldo € 128 hoger dan begroot (straatparkeren € 230k V en garages € 102k N).	244	V
<i>Overige verschillen</i>	-22	N
Totaal voor reserves	-41	N
	0	N
Totaal	-41	N

4. Programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme

Wat hebben we bereikt?

Een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de omgeving geënt op de behoeften van inwoners. We streven daarbij naar groei werkgelegenheid, duurzaam toerisme en een passend woningaanbod.

Kernbegrippen: samenwerken, participatie, verder kijken (lange termijn), breder kijken (integraal, samenhang). We gaan voor passende en betaalbare woonruimte voor alle inkomensgroepen en huishoudentypen.

4.1 Veilig en duurzaam ingerichte omgeving

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.1.1 Klaar voor de omgevingswet

Regionale Omgevingsvisie

In 2019 zijn regionale analyses gedaan voor o.a. de thema's: economie, wonen, mobiliteit, landschap en natuur. Op basis van deze analyses zijn vier ontwikkelscenario's ontwikkeld. Deze worden in 2020 voorgelegd aan de lokale besturen en geven uiteindelijk richting aan de koers van de regio. De regionale koers vormt de basis voor onze lokale omgevingsvisie.

Lokale Omgevingsvisie

In 2019 zijn we gestart met de inventarisatie voor de lokale Omgevingsvisie. De raad heeft in een actieve sessie meegedacht over de belangrijkste waarden voor Gooise Meren. Deze resultaten en het vastgestelde beleid wordt verzameld in een bouwstenennotitie. De bouwstenennotitie is de eerste stap naar de lokale Omgevingsvisie. In 2020 werken we, samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, aan de lokale Omgevingsvisie.

Proeftuin Oostereng

In 2019 hebben we in de wijk Oostereng een proeftuin doorlopen. Het doel van de proeftuin was tweeledig: een proces op te stellen om in gesprek te gaan met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de wijk én het ophalen van ambities die kunnen worden opgenomen in de lokale Omgevingsvisie. In 2020 wordt de evaluatie van deze proeftuin gedeeld met de raad.

4.1.2. Gebiedsontwikkeling met kwaliteit

Binnen Gooise Meren wordt veel ontwikkeld. Het gaat dan om woningbouw, maar ook om infrastructurele opgaven rondom wegen en spoor. Daarnaast loopt er een groot gebiedsprogramma gericht op herstel van de cultuurhistorische waarden rondom vestingen Muiden en Naarden. Voor deze complexere projecten en programma's en de inbedding hiervan in de bedrijfsvoering is in 2019 een verbeterslag gemaakt. Concreet gaat dit over de onderwerpen project control, informatie, participatie en communicatie, raming en doorbelasting en kruisbestuiving en innovatie.

4.1.3 Bestemmingsplannen op orde

Om een goede uitgangspositie te hebben voor de implementatie van de Omgevingswet in 2021, hebben we in 2019 gezorgd dat onze basis op orde is. De vigerende bestemmingsplannen in Gooise Meren zijn digitaal goed raadpleegbaar, waarbij voorschriften, plankaart en toelichting volledig op elkaar afgestemd zijn en inzichtelijk is wat er mag op een locatie.

Naast bovenstaande lagen er in 2019 om en nabij de 40 aanvragen bij het team RO. Het gaat om particuliere initiatieven die verschillen in omvang. Het gaat om inbreidingen, transformatie bestaand vastgoed of herontwikkelingen. Deze aanvragen verkeren in verschillende stadia van de ruimtelijke procedure.

4.1.4 Uitvoeren ruimtelijke projecten

Bensdorp

Als gevolg van het faillissement van de aannemer is het bouwproject vanaf de zomer 2019 gedeeltelijk stil komen te liggen. De sociale huurwoningen zijn als enige opgeleverd en ook in gebruik genomen. De overige woningen en de bedrijfsruimtes zijn nog niet afgebouwd. Ook de openbare ruimte is nog niet volledig ingericht. Wij zijn met de betrokken partijen in gesprek gegaan over de afronding van het project. Ondanks het faillissement blijft de kwaliteit van het gebied overeind. Alle woningen worden later alsnog in gebruik genomen. Nog niet alle commerciële ruimtes en ruimtes voor cultureel/maatschappelijke functies zijn verkocht. Waar mogelijk werken wij mee aan alternatieve invullingen, die passen bij de ambitie van het project zoals vastgelegd in het Ambitiedocument en het vastgestelde bestemmingsplan.

BOR-gronden

In 2019 is gewerkt aan de totstandkoming van het Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE). Na ambtelijke toetsing is het SPvE, inclusief de geüpdatete QuickScans, door het college vrijgegeven voor inspraak. Het inspraakproces had tot doel: het faciliteren van inspraakreacties en geïnteresseerden een extra kans bieden om mee te praten. Op 7 november ontvingen ruim 1200 adressen rondom het plangebied een brief, waarin is aangegeven op welke manier een vraag of inspraakreactie kon worden ingediend. Op 21 november vond een informatiemarkt plaats. Op 2 en 3 december volgden spreekuren waarvoor men zich vooraf kon inschrijven. Dit leidde tot meerdere inspraakreacties, die worden verwerkt in een inspraaknota en in 2020 ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Bredius

Na een uitgebreid participatietraject is afgelopen mei 2019 de uitgewerkte stedenbouwkundige opzet van de Bredius door de raad goedgekeurd. Vervolgens is in 2019 verder gegaan met de projectonderdelen. Zo zijn de hockeyvelden uitgewerkt samen met de entree en de parkeerplaatsen voor de sportonderdelen. Ook het programma van eisen en de aanpak voor de ontwikkeling van de sporthal is verder uitgewerkt. Er is contact over beide sportonderdelen met SC Muiden, de gebruiker en beheerder van de 2 voetbalvelden en de huidige tijdelijke kantine. Voor het onderdeel met de woningen is een marktconsultatie voorbereid om zo met behulp van marktpartijen te komen tot een succesvolle uitvraag in 2020. Er is gekeken naar de manier waarop de uitvraag het best in de markt gezet kan worden en bij welke partijen. De zetting van het zand op de hockeyvelden wordt in de gaten gehouden met het doel om volgend jaar kwalitatieve hockeyvelden te kunnen aanleggen. De extra zandlaag die niet meer nodig is voor de velden, wordt dan op het kavel waar de woningen komen, gelegd. De voorbereidingen voor de omlegging van de waterleiding zijn gedaan.

Buitenruimte gemeentehuis Gooise Meren

Op basis van ideeën uit de participatie is een ontwerp gemaakt voor de herinrichting van de buitenruimte van het gemeentehuis. In de tweede helft van 2019 heeft de gemeenteraad het voorlopig ontwerp vastgesteld. Besloten is de variant, die past binnen het beschikbaar gestelde budget, verder uit te werken waarbij zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de huidige hoogteligging van het plein. De verdere voorbereiding met het onder andere het op detailniveau uitwerken van het ontwerp samen met de participanten vindt in het eerste kwartaal van 2020 plaats, waarna het definitief ontwerp in april aan de raad wordt aangeboden. De

extra wensen op de Landstraat (vervallen 5 parkeerplaatsen + fietsnietjes bij de VOMAR) vallen buiten de scope van dit project.

Gebiedsvisie centrum Bussum

In 2019 zijn de Gebiedsvisie en het Centrumplan vastgesteld door de raad. De voorbereidingen voor het opstellen van het Gebiedsprogramma Bussum Centrum zijn opgestart. In dit programma worden alle acties voor de korte, middellange en lange termijn opgenomen. Daarnaast hebben we gewerkt aan het Centrummanagement Bussum. We hebben het Centrummanagement geëvalueerd en zijn gestart met een stappenplan voor de doorontwikkeling.

Crailo

In 2019 is gewerkt aan het opstellen van het stedenbouwkundig- en landschapsplan buurtschap Crailo. Met dit plan hebben de 3 colleges van Laren, Hilversum en Gooise Meren ingestemd op 17 december 2019. Besluitvorming in de gemeenteraad is voorzien in maart 2020. Het bestemmingsplan en de MER worden in 2020 opgesteld en gaan in het najaar van 2020 ter visie. De gemeente Gooise Meren is aandeelhouder in de GEM Crailo. De GEM Crailo is verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van de plannen. De basis voor de plannen is de grondexploitatie die in 2017 is vastgesteld door de gemeenteraden.

De Krijgsman

In de Krijgsman zijn vanaf 2017 in totaal 480 vergunningen aangevraagd. De eerste 200 woningen zijn in de afgelopen jaren opgeleverd. De voorbereiding voor de stedenbouwkundige plannen in de overige deelgebieden is voor 80 % afgerond. Tevens zitten ruim 400 woningen in de ontwerpfasen. De entreebrug naar de Krijgsman zit in de realisatiefase en wordt in 2020 opgeleverd. In 2019 is een tijdelijk ontsluiting gerealiseerd. Qua voorzieningen zijn er afspraken gemaakt voor de vestiging van een AH bij de entree van het gebied.

Stadskantoor Naarden

Op 14 november 2019 vond de officiële eerste sloophandeling plaats. Daar waar het stadskantoor stond, was net voor de kerst nog de entreehal en een kale vlakte waar te nemen. Om dit voor elkaar te krijgen is in 2019 gewerkt aan de verlening van de vergunningen en samen met omwonenden aan het BLVC (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie)-Plan waarin een zorgvuldig uitgewerkt bouwproces in de nauwe straten is opgenomen. Met de bouw van de 5 middeldure en 16 dure woningen wordt in 2020 gestart.

Gemeentehuis Muiden

Het jaar 2019 stond in het teken van het opstellen en ter inzage leggen van het ontwerp bestemmingsplan. Het schetsontwerp waarmee de prijsvraag werd gewonnen, is daartoe eerst in samenwerking met de ambtelijke dienst en CRK&E verder uitgewerkt. Nadat in mei de werkgroep van de wijk had uitgesproken eens te zijn met de aanpassingen, is het ontwerp bestemmingsplan gereed gemaakt. Tijdens de ter inzage periode bleek dat de aanpassingen niet allemaal positief werden gewaardeerd door de wijk. 21 zienswijzen kwamen binnen. Met Gooi en Omstreken wordt in samenspraak met omwonenden aan het plan gewerkt, zodat in 2020 het bestemmingsplan kan worden vastgesteld en met de werkzaamheden (sloop van het gemeentehuis en gymzaal en de realisatie van ca. 41 sociale huurwoningen) kan worden gestart.

Stork-Locatie

In 2019 is het tweede onderdeel in het project gereed gekomen en in gebruik genomen, het Wellant college. Wat rest is de realisatie van de 42 woningen en het openbaar gebied. In 2019 is gewerkt aan het definitief ontwerp voor de woningen. De onderlinge grondleveringen, die tussen de drie partijen moeten plaatsvinden, hebben voor de jaarwisseling plaatsgevonden. In het openbaar gebied wordt onder andere een tiny forest gerealiseerd. De gemeenteraad heeft hiermee ingestemd.

Huisvesting werven

Het onderzoek naar de huisvesting van de werven is als onderdeel opgenomen in een groter organisatorisch vraagstuk over de koers van de afdeling Beheer Openbare Ruimte en Gebouwen (BORG). In 2020 doet het college een voorstel over de toekomst van de werven.

Keverdijk

In 2019 is samen met de betrokken partijen verder gewerkt aan de uitwerking van de plannen voor de bouw van 57 sociale huurwoningen en verschillende voorzieningen, waaronder het nieuwe multifunctioneel centrum. Alle overeenkomsten met de betrokken partijen zijn inmiddels ondertekend. De bestemmingsplanprocedure is in 2019 geheel doorlopen; het bestemmingsplan ligt klaar voor de vaststelling. Na vaststelling in januari 2020 start de uitvoering.

Mariënborg

Mariënborg aan de Brinklaan 82 te Bussum is al geruime tijd niet meer in gebruik als pensionaat. Het gemeentelijk monumentale pand is gedurende 2018 leeg komen te staan. Op dit moment wordt het pand anti-kraak bewoond en gebruikt, in afwachting van de definitieve transformatie van het pand naar woningen en publiek aantrekkende functies. Eind 2019 presenteerde het college de ontwikkelingsvisie van de eigenaar Slokker Vastgoed b.v. voor Mariënborg aan de raad. De ontwikkelvisie is een uitwerking van het door de gemeenteraad van Bussum vastgestelde ambitiedocument (2013) en het beleid van de gemeente Gooise Meren sinds 2016. De raad heeft op 11 december 2019 ingestemd met deze ontwikkelingsvisie.

Naarden buiten de Vesting

In 2019 is overleg gevoerd met de convenantpartners over de gevolgen van het programma op de leefomgeving van de direct aanwonenden (overlast door meer boten, minder goede verkeersafwikkeling door openstaande bruggen). De convenantpartners hebben goede nota genomen van de ongerustheid binnen de gemeente Gooise Meren. In combinatie met nieuwe informatie over de kosten van de aanleg van de nieuwe vaarverbinding hebben de convenantpartners besloten het programma af te schalen. Dit houdt in dat het projecten 'De Nieuwe Vaarverbinding' en 'overdracht gronden schootsvelden (tweede tranche)' worden geschrapt en dat de projecten Passantenhaven en optimalisatie Naardertrekvaart worden afgeschaald. Het project 'Verbinding Naarden-Vesting en Stadzicht' is in 2019 gerealiseerd.

Verder met de Vesting Muiden

In 2019 is het definitief ontwerp door de aannemer uitgewerkt tot een uitvoeringsontwerp. Erfgoed- en geotechnisch onderzoek vragen om aanvullende (technische) maatregelen om de stabiliteit en veiligheid van de grondwal en de kerende constructie te borgen. De aanvullende maatregelen worden voorgelegd aan de raad. Op basis van het besluit kan gestart worden met de uitvoering in 2020. Het ontwerp van het Vestingplein wordt, conform de oostelijke vesting, verder uitgewerkt in 2020. De uitgangspunten ten aanzien van parkeren en voorzieningen worden eerst voorgelegd ter besluitvorming. Voor de verlegde Mariahoeveweg, de parkeerplaats P2 en het landschapsherstel van het oud tracé A1 is een Nota van Uitgangspunten opgesteld waarin de haalbaarheid is onderzocht. Het onderzoek wijst uit dat kabels en leidingen verlegd moeten worden en dat een goede fietsverbinding ontbreekt. De Nota van Uitgangspunten vormt na besluitvorming het kader voor het ontwerpproces dat in 2020 wordt afgerond. De visie voor de zuidwesthoek met het Muiderbos en P1 is vastgesteld.

Stationsomgeving Naarden-Bussum

De sporen zijn deels verwijderd en de overwegen zijn aangepast. Ook de verbouwing van station Naarden Bussum is in uitvoering. Er is in juli 2019 een Intentieovereenkomst (IOK) met NS en ProRail aangegaan om de inrichting van de westzijde van het station Naarden Bussum zo spoedig mogelijk te realiseren. Hiervoor is samen met de omwonenden/belanghebbenden een inrichtingsplan gemaakt. Aanvullend op de werkzaamheden aan de westzijde wordt er gewerkt aan een integrale gebiedsvisie voor het Stationsgebied. Eind 2019 is startbijeenkomst georganiseerd als aftrap voor het participatieproces voor de gebiedsvisie.

Projectmatig werken

We managen onze eigen projecten en die van derden met aandacht voor de beheersmaatregelen. Voor de complexere projecten en programma's en de inbedding wordt in de bedrijfsvoering een verbeterslag gemaakt. Hiermee is ook invulling gegeven aan één van de aanbevelingen van uit het rekenkamerrapport 'Sturing op grote projecten'. Concreet gaat dit over de onderwerpen: 1. projectcontrol, 2. informatie, participatie en communicatie, 3. raming en doorbelasting en 4. kruisbestuiving en innovatie.

Participatie bij bouwprojecten

In 2019 waren de adviescommissies (Verkeersraad, platform Toegankelijkheid, Fietzersbond, Seniorenraad) aangehaakt bij veel van de projecten. In 2019 zijn we gestart met de pilot "Omgevingstafel". We oefenen met vroegtijdige burgerparticipatie én integraal werken om te wennen aan de nieuwe werkprocessen die van kracht gaan bij de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2021. Het betreft hier de meer complexe vergunningen die van invloed zijn op de leefomgeving van inwoners en ondernemers. Door te experimenteren met het voorgestelde werkproces van de VNG wordt proefondervindelijk de integrale samenwerking en vroegtijdige burgerparticipatie bij initiatieven verkend. Voor de overige bouwprojecten en initiatieven is een set spelregels voorgesteld, die wij meegeven aan initiatiefnemers. Met deze spelregels geven we de initiatiefnemer handvatten om de participatie op een transparante manier vorm te geven.

Duurzaamheid en kwaliteit

In 2019 is de website voor de bewustwording voor duurzaamheid en kwaliteit voor de inwoners gerealiseerd. De website wordt in het voorjaar van 2020 geopend. Zie ook programma 5.

4.2 (Duurzame) economische ontwikkeling

Inleiding

Economisch vitaal duidt op de opgave die Gooise Meren zich met haar economisch beleid heeft gesteld: het stimuleren van de werkgelegenheid. Dit vraagt om een vitale economie. De kansen die economen, ondernemers en inwoners hebben waargenomen en die we hebben vastgelegd in de economische visie 'ruimte voor ondernemerschap' gaan we de komende vier jaar uitwerken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.2.1 Vitale kernen

In juni 2019 is de Gebiedsvisie Centrum Bussum vastgesteld. De in de Gebiedsvisie genoemde 7 ambities zijn in samenwerking met bewoners en ondernemers deels uitgevoerd. In december 2019 is de regionale Detailhandelsvisie vastgesteld. Ook dit beleid richt zich op het versterken van het kernwinkelgebied in de diverse regiegemeenten. Het is in de toekomst niet meer wenselijk en/of mogelijk om detailhandel toe te voegen op solitaire locaties. Daarmee bevestigt dit beleid de Gebiedsvisie Centrum Bussum. Na een intensief inspraak- en participatietraject is in december 2019 het Horecabeleid Gooise Meren vastgelegd. Gelet op het ruime horeca-aanbod in onze gemeente is gekozen om niet uit te gaan van extra groeimogelijkheden voor deze sector. De balans tussen horeca en detailhandel moet in evenwicht zijn en in de toekomst blijven. Met deze visies houden we onze kernen sterk en economisch vitaal.

In december 2019 is het onderzoek afgerond naar draagvlak voor een gemeentebrede Marketing- en uitvoeringsorganisatie. Binnen deze organisatie zal alle door de gemeente betaalde (externe) inzet (zoals de stadspromotors Muiden/Muiderberg en Naarden, de evenementencoördinator Bussum en de dorpsmanager Bussum) worden samengebracht onder een onafhankelijk stichtingsbestuur. Expertise, kennis en kunde uit de diverse kernen worden samengebracht en doorontwikkeld, waardoor er hoogwaardiger en efficiënter inzet gepleegd kan worden. Eind 2019 is gebleken dat er in het algemeen meer dan voldoende draagvlak is voor deze ontwikkeling. We hebben relevante partijen bevraagd.

In 2019 is het centrummanagement-overleg Muiden opgezet. In de aanloop is onderzocht of dit een gecombineerd overleg met Muiderberg zou kunnen zijn, maar de kernen blijken zo van elkaar te verschillen dat is besloten om voor Muiderberg in 2020 een apart overleg op te zetten. Aan het centrummanagement-overleg Muiden nemen structureel de ondernemers uit Muiden, de Stadsraad en de gemeente Gooise Meren deel. Daarnaast schuiven regelmatig relevante partijen zoals het Muiderslot, Pampus of gemeentelijke projectleiders aan. Het overleg heeft tot doel de samenhang in de inzet in Muiden te bewaken en om actuele problemen met elkaar op te pakken.

4.2.2 Werken aan meer werkplekken

Het afgelopen jaar is het ambitieniveau voor Crailo vastgesteld. Bedrijven tot milieucategorie 3.2 met een hoog duurzaamheidsprofiel kunnen in de toekomst een plek vinden op dit terrein. In de regio is in 2019 uitvoering gegeven aan het Werkplan Werklandschappen. Zo is samen met de regiogemeenten een discussiekaart gemaakt, waar nieuwe locaties voor bedrijven (terrein) kunnen worden gerealiseerd. In MRA-verband hebben er gesprekken met de gemeente Amsterdam plaatsgevonden om de overloop van bedrijven, die zich in Amsterdam willen vestigen, meer richting onze regio te laten komen.

In 2019 is het Energiebesparingsproject Gooi Meer Noord en Zuid gestart. We zetten met dit project in op advisering van de bedrijven op Gooimeer Noord en Zuid, om hen op die manier te helpen te voldoen aan de wettelijke energieverplichtingen, in plaats van handhaving op de energieprestatienormen. Meer hierover is verwoord in Programma 5, wet milieubeheer. Met behulp van de provinciale HIRB-subsidie ondersteunt de gemeente ondernemers van Gooimeer Noord en Zuid financieel bij investeringen die de duurzaamheid van panden ten goede komen of die de uitstraling en het aanzicht van het gebied verbeteren.

4.2.3 Ondernemersbeleid en ondernemersloket

Het ondernemersbeleid is in concept afgerond. We bespreken het beleid met ondernemers en vertegenwoordigers van ondernemers (FIN / OVGM). In onze aanpak denken we aan een publiek private samenwerking voor het oprichten van een ondernemershuis, inloopspreekuur voor ondernemers en een regionale website voor ondernemers. Eind 2019 is onderzoek gedaan naar onze dienstverlening. Dit onderzoek biedt belangrijke handvatten voor de verdere verbetering van onze dienstverlening, zowel fysiek als digitaal. Sinds maart 2019 worden ondernemers proactief bezocht door de Accountmanager ondernemers. In het algemeen voelen ondernemers zich gehoord en waarderen zij een vast aanspreekpunt. Hierdoor hebben wij meer inzicht in welke ondernemers (sociaal) duurzaam of circulair ondernemen en of ondernemers bereid zijn hierin een ambassadeursrol te vervullen. De uitbreidingswensen zijn in beeld en initiatieven worden zo mogelijk gefaciliteerd. De accountmanager werkt nauw samen met de accountmanager van het regionale Werkgevers service punt. Dit alles tot doel om werkgelegenheid te behouden en verder te stimuleren.

In totaal zijn het afgelopen jaar 130 ondernemers 1 of meer keren bezocht. Nagenoeg alle grote werkgevers (top 20) zijn bezocht. De bezochte sectoren zijn ondernemers in de zakelijke dienstverlening, maak-industrie en detailhandel.

4.2.4 Waterfront

In 2019 is gestart met de visie Aan de Gooise Kust. Dit betreft een integrale beleidsvisie op het kustgebied van de gemeente Gooise Meren (2020-2040). In de visie worden de kansen op het gebied van (water)recreatie en toerisme aan de kust benoemd en benut, ter versterking en ontwikkeling van de unieke combinatie van water, natuur en cultureel erfgoed. Inhoudelijk moet de visie duidelijk maken wat de identiteit is van de gehele Gooise Meren kust is ten opzichte van haar omgeving en wat de identiteiten zijn van de deelgebieden. Daaruit volgt waar welk type ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn. De resultaten worden uiteindelijk overgenomen in de Omgevingsvisie / het Omgevingsplan. Het traject is opgedeeld in drie fases: 1. De inventarisatie fase (april-augustus 2019), 2. De visievormingsfase (september 2019 - maart 2020), 3. De besluitvormingsfase (april - juli 2020).

In de eerste fase is door middel van bijeenkomsten, social media en een online enquête bij bewoners, ondernemers, bezoekers, buurgemeenten, belangenverenigingen, overheden, enzovoorts opgehaald wat ideeën, wensen en dromen voor de kust zijn. De hoge opkomst toont aan dat de betrokkenheid bij het onderwerp groot is. De resultaten van deze inventarisatiefase zijn na de zomer gepresenteerd in een bijeenkomst en de Rapportage inventarisatie fase 'Dromen aan de Gooise Kust'.

Tegelijk met deze eerste fase, liep ook het onderzoek of het mogelijk zou zijn een totaalvisie te maken voor de gehele Gooise Kust. Daarvoor zijn gesprekken gevoerd met de buurgemeenten Diemen, Huizen en Blaricum. Omdat uit deze gesprekken is gebleken dat deze partijen hier geen mogelijkheid toe zagen, is besloten om als Gooise Meren zelfstandig de visie voor het eigen kustgebied op te stellen, daarbij wel rekening houdend met en aansluitend bij de ontwikkelingen in de (directe) omgeving.

In september is gestart met de visievormingsfase. Hiervoor wordt o.a. een analyse gemaakt van bestaand beleid en overige aangeleverde stukken van betrokken partijen. Omdat uit de analyse van deze stukken een hiaat in de kennis op het gebied van havens en waterrecreatie blijkt, is er een apart onderzoek uitgevoerd naar dit onderwerp. Deze rapportage dient als aanvullende bouwsteen voor de visie Aan de Gooise Kust. De visievormingsfase loopt door in 2020 met persoonlijke 1-op-1 gesprekken en kustateliers waarin geparticipeerd kan worden.

Omdat de aanleiding van de opdracht is om de kansen op het gebied van (water)recreatie en toerisme aan de kust te benoemen en te benutten, wordt ten behoeve van deze visie gewerkt met de Haven Advies Groep (HAG). Dit is een adviesgroep die op initiatief van Gooise Meren is gevormd door partijen met kennis en ervaring op het gebied van watersport en waterrecreatie, zonder direct persoonlijk belang in het gebied. Van deze groep wordt gebruik gemaakt om aan te haken bij de (nationale) trends en ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie en watersport. De deelnemers aan de HAG zijn Waterrecreatie Nederland, het Watersportverbond, de HISWA, Gastvrije Randmeren en de vereniging voor Beroeps Chartervaart (de BBZ).

4.2.5 Toerisme

Het afgelopen jaar is binnen de Regio Gooi en Vecht het uitvoeringsprogramma Cultuur en Recreatie 2020-2023 vastgesteld. De coördinatie en uitvoering van het programma (Regioconservator, Toerisme Gooi & Vecht en het Routebureau) zijn vanaf nu ondergebracht bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Door de unieke identiteit (groen, creatief en monumentaal) met de vele beeldbepalende parels te versterken en verder uit te dragen, wordt de culturele identiteit van Gooi en Vechtstreek verder gepositioneerd. Uitgangspunt daarbij is om de regio uit te dragen als aantrekkelijk gebied om te bezoeken, te recreëren en te verblijven. Dit levert op meerdere vlakken winst op: economisch, cultureel en maatschappelijk.

Vanuit de samenwerking binnen de Regio Gooi en Vecht is gestart met het plaatsen van de circulaire (met hergebruik van grondstoffen) markering van het Wandelnetwerk Gooi en Vecht. Helaas blijkt deze markering erg vandalisme gevoelig, met als gevolg veel kapotte markeringen. In december is daarom een test uitgevoerd waarin aangepaste versies van deze markering zijn voorgelegd, zowel qua constructie als qua uitstraling. Op basis van de uitkomsten van deze test wordt een aantal mogelijkheden voor vormgeving en materiaal van de markeringen aan de deelnemende gemeenten voorgelegd, waaruit men een keuze zal maken voor de definitieve vorm.

In het najaar van 2019 is vanuit de Metropoolregio Amsterdam (MRA) in de Regio Gooi en Vecht gestart met de pilot Gebiedsgerichte Aanpak Toerisme & Cultuur, op het gebied van de marketing, promotie en bereikbaarheid van specifieke culturele en toeristische bestemmingen. Aanleiding voor deze samenwerking en het starten van de pilot is de al langer lopende samenwerking binnen de MRA tussen verschillende gemeenten en deelregio's, om te werken aan spreiding van toerisme en cultuurbezoek. Hieraan wordt zowel vanuit de Strategische Agenda Toerisme als vanuit het Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed gewerkt. Doelstelling van deze programma's is onder andere spreiding van toeristen en culturele bezoekers over de hele MRA.

Het idee achter de pilot Gebiedsgerichte aanpak is dat het betreffende gebied vanuit een geïntegreerde en samenhangende aanpak een boost krijgt. Bij de uitvoering en concretisering worden er ideeën opgedaan en leerpunten opgehaald, die vervolgens ook in andere delen van de MRA geïmplementeerd kunnen worden. In het kader van deze pilot hebben in 2019 de volgende activiteiten plaats gevonden:

- Tijdens het Grachtenfestival zijn een aantal concerten op meerdere locaties in de Gooi en Vechtstreek gegeven, onder andere op Pampus en de Groene Afslag. Deze zijn zeer enthousiast ontvangen. Op basis van deze positieve ervaringen wordt onderzocht of er ook in de toekomst invulling gegeven kan worden aan een (terugkerend) regionaal festival of evenement.
- Er heeft gerichte marketing plaatsgevonden op het thema Castles & Gardens binnen Amsterdam Bezoeken, Holland Zien.

- Er is in december een bijeenkomst Arrangementenontwikkeling georganiseerd waar (horeca)ondernemers en culturele instelling uit de regio met elkaar in gesprek zijn gebracht om gezamenlijk te werken aan het formuleren van arrangementen.

Er is binnen Gooise Meren lokaal ingezet op gebiedspromotie door het inzetten van Stadspromotoren in Muiden, Muiderberg en Naarden. In Bussum is budget beschikbaar gesteld aan Stichting Pro-Bussum voor de inzet van een dorpsmanager en evenementencoördinator. Deze mensen hebben ondersteuning geboden aan organisatoren van evenementen en hebben de kernen gepromoot op social media en de lokale VVV-websites. Ook worden door hen voor de kernen halfjaarlijkse evenementenkalenders opgesteld en gedistribueerd. Om de gebiedspromotie binnen Gooise Meren efficiënter en effectiever te organiseren is, zoals ook onder paragraaf 4.2.1 omschreven staat, in december 2019 het onderzoek afgerond naar draagvlak voor een gemeente breed Marketing- en uitvoeringsorganisatie.

Het verbeteren van de parkeervoorzieningen buiten de vesting Muiden wordt meegenomen in het project 'Verder met de vesting Muiden'. De behoeftes en knelpunten op het gebied van de OV bereikbaarheid in Gooise Meren, zijn ingebracht bij de Regio Gooi en Vechtstreek en bij de provincie Noord-Holland.

4.3 Wonen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.3.1 Passend (meer en beter) woningaanbod

Gooise Meren is een gemeente waar iedereen kan wonen op een manier die zo veel mogelijk aansluit bij de individuele woonwensen en financiële mogelijkheden, waar aandacht is voor de huisvesting van bijzondere doelgroepen en duurzaamheid een uitgangspunt is. De regionale en lokale woonvisies die in 2017 zijn vastgesteld dragen hieraan bij.

Dit betekent dat we in 2019 hebben ingezet op:

- Minimaal 1/3 betaalbare woningen in nieuwbouwprojecten
- Meer sociale en middeldure huurwoningen
- Flexibele woonconcepten: In 2019 zijn we gestart met de eerste verkenning voor het onderzoek naar de toepassing van flexibele woonconcepten. In 2020 verwachten we hier vervolg aan te geven.
- Prestatieafspraken met corporaties: We hebben het proces om te komen tot prestatieafspraken met de woningcorporaties opgesplitst in twee soorten afspraken, kaderafspraken en productieafspraken. In 2019 hebben we de kaderafspraken ondertekend met alle corporaties in Gooise Meren. In deze kaderafspraken leggen de gemeente Gooise Meren, de woningcorporaties en de huurdersbelangenorganisaties afspraken vast die betrekking hebben op de sociale huurwoningen in bezit van de woningcorporaties in de gemeente Gooise Meren. De kaderafspraken zijn ingedeeld naar vier inhoudelijke thema's die aansluiten bij het taakveld van de corporaties. Thema's zijn: doorstroming en betaalbaarheid, duurzaamheid, bijzondere doelgroepen en leefbaarheid. In begin 2020 verwachten we de afronding van de productieafspraken met vier corporaties.
- Huisvestingsverordening: De huisvestingsverordening 2019 is in juni 2019 vastgesteld. In de huisvestingsverordening wordt geregeld dat alle gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek per 1 juli 2019 een uniform en rechtsgeldig urgentie- en woonruimteverdeelsysteem hebben. Met de huisvestingsverordening hebben we een systeem van woningtoewijzing en urgentie ter beschikking, dat recht doet aan de behoeften van inwoners die voor hun huisvesting zijn aangewezen op sociale huurwoningen.
- Starterslening: Er zijn in 7 toewijzingen gedaan voor de aanvraag van een Startersleningen bij de SVn.

4.3.2 Wonen met zorg

De inwoners van Gooise Meren blijven, als ze ouder worden, langer zelfstandig thuis wonen dan vroeger. Ook zijn er meer kwetsbare inwoners die na een begeleidingstraject, in bijvoorbeeld een instelling voor beschermd

wonen of een pleeggezin, zelfstandig willen en kunnen wonen. Daardoor is de vraag naar passende woonruimte met allerlei varianten van ambulante zorg en ondersteuning toegenomen en dreigt er een tekort. In 2019 hebben we niet de haalbaarheidsstudie naar innovatie woonzorginitiatieven uitgevoerd. De prioriteit is gegaan naar het opstellen van de kader- en productieafspraken met de corporaties. In 2021 ontwikkelen we een visie op het gebied van wonen en zorg. Hiervoor voeren we een haalbaarheidsstudie innovatie woonzorginitiatieven uit voor inzicht in woon- en begeleidingsbehoeften van mensen die langer zelfstandig willen wonen en van kwetsbare groepen. De inzet van de visie wonen en zorg is meer geschikte woonvormen in combinatie met passende ondersteuning.

4.3.3 Huisvesting statushouders

Statushouders zijn asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben ontvangen en daarom in een eigen woning mogen gaan wonen. Gemeenten zijn vanuit het Rijk verplicht om statushouders te huisvesten. Daarom heeft de gemeente Gooise Meren met diverse corporaties afspraken gemaakt om woonruimte beschikbaar te stellen. Het COA koppelt de statushouders aan de gemeente. In 2019 had Gooise Meren een taakstelling van 40 statushouders, aan het eind van het jaar is deze groep voorzien van huisvesting. Voor het 1^e half jaar van 2020 is de taakstelling 18 statushouders, waarvan we in 2019 al twee gehuisvest hebben.

4.3.4 Verlenen omgevingsvergunningen

Er zijn in totaal 1435 aanvragen voor activiteiten in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ingediend (quicksan 52, vooroverleg 184, vergunningen 751, meldingen sloop (inclusief asbest) 425 en brandveiligheid 23. Het aantal aanvragen omgevingsvergunningen is voor het eerst sinds jaren gedaald van 849 in 2018 naar 751. De oorzaak is lastig te verklaren, deze kan heel divers zijn. Het verkleinen van de geurcirkel rond Givaudan zorgde in 2018 voor een stijging van het aantal aanvragen ten opzichte van het jaar daarvoor.

Er zijn in 2019 536 vergunningen verleend, in 2018 520. Wel zijn er meer grote aanvragen (boven 100k) ingediend. De vergunningsaanvragen betreffen naast bouwen: ontheffingen van ruimtelijke regels, kappen, in-uitrit, sloop, monument, reclame en aanleg. De aanvragen worden meestal vergund, maar soms ook geweigerd, ingetrokken of niet ontvankelijk verklaard. Het jaarverslag VTH 2019 dat u binnenkort zal ontvangen geeft u uitgebreide informatie. Er zijn meerdere vergunningen voor grote projecten verleend. Denk aan de ontwikkeling van de Schoutenwerf te Muiden, Raadhuisstraat 2 in Naarden woningen/ appartementen, Zorglandgoed Hoogerlust te Muiden, versteviging Betlebrug te Muiden, Iepenlaan 4A in Bussum 7 woningen, La Place - McDonalds Hackelaar in Muiden en een aantal particuliere woningen in de verschillende kernen. Deze leverden hogere legesopbrengsten op dan geraamd.

Het toezicht op de uitvoering van bouwactiviteiten, die conform de verleende vergunning moet plaatsvinden, vindt zijn grondslag in veiligheid, zoals constructieve veiligheid, bouwkundige risico's en brandveiligheid. Daarnaast spelen leefbaarheid en duurzaamheid, zoals het toezicht op welstand en het behoud van monumenten een belangrijke rol. De vastgestelde prioriteitstelling is hier op gebaseerd. Het toezicht op de bouwwerkzaamheden van grote ontwikkelingen zoals de Krijgsman vindt op reguliere basis plaats.

4.4 Vastgoed

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.4.1 Doelmatige inzet maatschappelijk vastgoed

In 2019 zijn stappen gezet om al het vastgoed in beeld te krijgen, inclusief de verplichtingen en inkomsten die daar aan verbonden zijn. Dit geldt zowel voor gebouwen als voor grond.

Dit heeft geresulteerd in een helder beeld en een consequentere vastgoedadministratie.

Ook is het onderzoek naar een vastgoed managementinformatie programma in gang gezet om zo naar integrale informatie te komen.

4.4.2 Helderheid, gelijkheid en compliance bij inzet van vastgoed

In 2019 zijn diverse panden doorerekend op een kostprijs dekkende huur. Daarmee is een standaard hiervoor neergezet. In het onderzoek naar verbruiks- en gebruikskosten per object en de mate van doorbelasting is veel duidelijk geworden. En daar waar het kon, is actie ondernomen.

4.4.3 Duurzame inzet van vastgoed

In 2019 is de aanbesteding van de ESCo-pilot (Energy Service Company) gestart. Die moet in 2020 tot een daadwerkelijke aanbesteding leiden.

Er is voor elk pand een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld, met een looptijd van 15 jaar. Daarnaast is er ook een duurzaam meerjarenonderhoudsplan opgesteld, zodat een inschatting is te maken van de kosten die daarmee gemoeid zijn. Doel is om bij planmatig groot onderhoud gelijk ook duurzaamheidsmaatregelen te treffen.

Vastgoed labelen

Het bestaande vastgoed is gerubriceerd en gelabeld. Het vastgoed waar vastgesteld beleid voor is, zoals sport of onderwijs, is gelabeld als de kernportefeuille. Al het andere vastgoed is in onderzoek, dat wil zeggen in afwachting van beleid op een domein, zoals erfgoed of cultuur, om daarna te toetsen of de huisvestingsvraag die daarbij hoort wordt gedekt door het bestaande vastgoed. Het vastgoed waar geen vastgesteld maatschappelijk doel voor is, kan dan worden afgestoten.

Beleidsindicatoren
Taakveld 3. Economie

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
14.	Functie-menging	%	LISA	44,8		Cijfers zijn nog niet bekend	Cijfers zijn nog niet bekend	De functiemengings-index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	
16.	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	LISA	155,5		Cijfers zijn nog niet bekend	Cijfers zijn nog niet bekend	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.	

Taakveld 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

N r.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeente n 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	
35.	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	368	373 *)	406		De gemiddelde WOZ waarde van woningen	
36.	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF - Research S ysteem Woning- voorraad	4,6	4,2	3,7	6,7 (2017)	Het aantal nieuwbouw- woningen, per 1.000 woningen	Realisatiecijfers van referentiegemeenten zijn van 2017. De realisatiecijfers van de referentiegemeenten zitten de afgelopen jaren (2013 – 2017) tussen de 6-7 nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen. Realisatie 2019 is minder dan begroot. In het project Bensdorp zijn van de 88 woningen door het faillissement van het bouwbedrijf alleen de 40 sociale huurwoningen opgeleverd.
37.	Demografische druk	%	CBS	88	88	87,4	Nederland: 69,8	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar	
38.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoons- huishouden	In Euro's	COELO	665	661	661		Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per	

N r.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeente n 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	
								jaar dat een éénpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten	
39.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden	In Euro's	COELO	763	762	762		Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten	

*) In de begrotingscijfers 2019 zijn abusievelijk ook de garageboxen, parkeerplaatsen en woningen in aanbouw meegenomen

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
610 Economie	1.189	1.524	1.343	1.268
611 Bestemmingsplannen	558	1.146	920	1.042
612 Beheer gemeentelijke gebouwen	4.735	3.490	5.809	6.471
613 Ruimtelijke ontwikkeling	3.085	1.448	2.641	3.776
614 Projecten	1.218	3.892	3.906	2.492
615 Bouwen	1.327	1.280	1.949	2.081
Totaal Lasten	12.112	12.778	16.568	17.129
Baten				
610 Economie	-1.074	-779	-745	-1.603
611 Bestemmingsplannen	-18	-57	0	-2
612 Beheer gemeentelijke gebouwen	-6.007	-1.964	-3.186	-3.254
613 Ruimtelijke ontwikkeling	-1.156	-489	-802	-1.615
614 Projecten	-1.337	-3.650	-950	-990
615 Bouwen	-1.439	-1.134	-2.234	-2.742
Totaal Baten	-11.032	-8.074	-7.917	-10.207
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	1.080	4.704	8.650	6.922
Stortingen				
612 Beheer gemeentelijke gebouwen	1.042	0	5.723	5.723
613 Ruimtelijke ontwikkeling	516	0	0	0
614 Projecten	817	0	125	125
Totaal Stortingen	2.375	0	5.848	5.848
Onttrekkingen				
610 Economie	-5	-5	-41	-41
612 Beheer gemeentelijke gebouwen	-964	0	-3.723	-3.723
613 Ruimtelijke ontwikkeling	-152	0	-4.134	-4.134
614 Projecten	-645	-180	-3.065	-1.600
615 Bouwen	0	0	-63	-63
Totaal Onttrekkingen	-1.767	-185	-11.025	-9.560
Mutaties reserves	608	-185	-5.177	-3.712
Gerealiseerd resultaat	1.688	4.519	3.473	3.210

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 4	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<p><i>Doorbelastingen:</i></p> <p>Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.</p>	-314	N
<p><i>Economie</i></p> <p>Door langdurige uitval van de betrokken beleidsmedewerker is er een onderbesteding van €142 K. Hierdoor hebben o.a. de volgende projecten en de bijbehorende financiële uitgaven vertraging opgelopen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar en opzetten van gemeente brede marketing organisatie - Onderzoek naar en in beeld brengen van ZZP-ers in Gooise Meren en hun behoeften - Het laten opstellen van een programma van eisen voor reclame in de buitenruimte <p><i>Erfpacht</i></p> <p>De raad heeft in 2018 besloten, tegelijk met de vaststelling van het erfpachtbeleid, dat de erfpachters op bedrijventerrein Gooimeer Zuid in Naarden erfpachtvoorstellen zouden krijgen. Deze erfpachters hebben voorstellen gekregen voor zover het niet gaat om strategische grond. Een van de voorstellen was koop van de bloot eigendom van de grond. Een paar erfpachters op Gooimeer Zuid hebben gekozen voor koop. Met hen is een koopovereenkomst afgesloten, dit heeft € 768k voordeel opgeleverd. In vervolg op vastgoed acties in 2018 wordt er verder gegaan met de ontvlechting van de financiële stromen van het vastgoed, om een volledig beeld te krijgen in de baten en lasten kant van het vastgoed in bezit van Gooise Meren. Dit resulteert deze keer in verschuivingen tussen de programma's 4 en 8. Bij erfpacht €86k voordeel. Per saldo op dit product €996k V.</p>	996	V
<p><i>Bestemmingsplannen</i></p> <p>Op de activiteit Bestemmingsplannen is sprake van een overschrijding van circa € 247k. Met name door de incidentele inhuur voor het actualiseren van diverse bestemmingsplannen, waaronder die van Speelpark Oud Valkeveen. Daar tegenover staat een onderschrijding op het onderdeel Omgevingswet van circa € 172k. Per saldo op dit product € 75k nadeel. Door het uitstel van de invoering van de Omgevingswet naar 1 januari 2021, is de planning voor de werkzaamheden in Gooise Meren opgeschoven. Het incidentele budget voor de implementatie van de Omgevingswet wordt gedekt door de Algemene reserve. Dat houdt in dat</p>	-75	N

de onderuitputting op het incidentele budget (€ 76k van de € 172k) leidt tot een lagere onttrekking aan de Algemene reserve (nadeel op programma 9).		
<p><i>Beheer gemeentelijke gebouwen</i></p> <p>De storting in de voorziening onderhoud gebouwen (€ 185k N) is geraamd op programma 5 (€ 37k) en Programma 8 (€ 148k) en verantwoord op programma 4. Door opheffing van de voorziening De Zandzee komen de kosten ten laste van exploitatie (€ 519k N). Voorgesteld zal worden dit bij resultaat bestemming ten laste te brengen van de reserve Groot onderhoud de Zandzee, waar dekking beschikbaar is. Voor de SPUK 2019 zijn geen opbrengsten geraamd, omdat de toekenning SPUK 2019 pas eind oktober 2019 is ontvangen (€ 83k V). Door het Sportbesluit zijn er hogere huuropbrengsten gerealiseerd dan begroot (€ 111k V) Per saldo op dit product € 510k nadeel.</p>	-510	N
<p><i>Ruimtelijke ontwikkeling</i></p> <p>Op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling is sprake van vele initiatieven, waarvoor onderzoek noodzakelijk is om tot een concreet projectplan te komen. Zolang nog geen sprake is van concrete voorbereiding of uitvoering van dergelijke plannen, waartoe de raad krediet beschikbaar heeft gesteld, worden deze onderzoekskosten ten laste van de exploitatie gebracht. Het jaarlijkse exploitatiebudget voor onderzoek van dergelijke initiatieven is ontoereikend (€ 208k N).</p> <p>De druk op dit budget neemt toe doordat we er voor kiezen steeds eerder in het traject te investeren in het betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden. Dat leidt tot grotere uitgaven vroeger in het traject. Het college beraadt zich over manieren om het gat tussen budget en bestedingen op dit punt te verkleinen.</p> <p>Bij de grondexploitatie Storklocatie heeft in 2019 een vereffening plaatsgevonden van de voorfinanciering van de grond Godelindeschool (€ 800k). Deze stond gepland voor 2020 waardoor zowel de baten als lasten hoger zijn dan geraamd. Per saldo neutraal voor de exploitatie.</p>	-208	N
<p><i>Projecten</i></p> <p>Voor de reconstructie aansluiting De Krijgsman op de Maxisweg en de ontsluitingsbruggen was € 3.050k aan uitgaven geraamd voor 2019, waar een bijdrage uit de reserve Grote Projecten tegenover stond. Op basis van het aandeel in de feitelijk gerealiseerde uitgaven van € 1.600k is het aandeel van de bijdrage uit de reserve voor 2019 eveneens bepaald op € 1.600k. (€ 1.450k V). Per saldo neutraal.</p>	1.477	V
<p><i>Bouwen: Omgevingsvergunningen</i></p> <p>Er zijn fors meer legesopbrengsten gerealiseerd op omgevingsvergunningen (€ 486 V).</p> <p>Er zijn meerdere vergunningen voor grote projecten verleend. Denk aan de ontwikkeling van de Schoutenwerf te Muiden, Raadhuisstraat 2 in Naarden woningen/ appartementen, Zorglandgoed Hoogerlust te Muiden, versteviging Betlebrug te Muiden, Iepenlaan 4A in Bussum 7 woningen, La Place - McDonalds Hackelaar in Muiden en een aantal</p>	395	V

<p>particuliere woningen in de verschillende kernen. Deze leverden hogere legesopbrengsten op dan geraamd.</p> <p>Om alle aanvragen te verwerken zijn er ook meer inhuurkosten gemaakt dan geraamd (€ 59k N) en hebben we meer kosten aan de commissie Ruimtelijke kwaliteit en Erfgoed (CRK&E) gehad (€ 32k N).</p>		
<i>Overige verschillen < € 70.000</i>	-35	N
Totaal voor reserves	1.726	V
Reserves		
<p><i>Projecten</i></p> <p>Voor de reconstructie aansluiting De Krijgsman op de Maxisweg en de ontsluitingsbruggen was € 3.050k aan uitgaven geraamd voor 2019, waar een bijdrage uit de reserve Grote Projecten tegenover stond. Op basis van het aandeel in de feitelijk gerealiseerde uitgaven van € 1.600k is het aandeel van de bijdrage uit de reserve voor 2019 eveneens bepaald op € 1.600k. (€ 1.450k V). Per saldo neutraal.</p>	-1.465	N
Totaal na reserves	261	V

5. Programma Duurzaamheid, Water en Groen

Wat hebben we bereikt?

Met dit programma willen we Duurzaamheid in brede zin bevorderen; werken aan brede generieke doelen op het vlak van energie, klimaat, voedsel, samen voor(t)leven e.d. Duurzaamheid heeft immers betrekking op alle domeinen en wordt steeds integrale in diverse projecten meegenomen.

Samen met diverse betrokkenen van de beweging Samen Sneller Duurzaam bevorderen we de circulaire economie, ontwikkelen we duurzaamheidsstrategieën, stellen we een eigen duurzaamheidsagenda op en realiseren we gemeentelijke activiteiten.

We streven naar een duurzame, veerkrachtige en toegankelijke buitenruimte. Een openbare ruimte die met aandacht en samen met de gebruikers is ingericht, onderhouden en beheerd. Met meer groen en accent op biodiversiteit omdat dit bijdraagt aan een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving en een belangrijke drijfveer is voor vestiging in de gemeente Gooise Meren.

De gemeente heeft gezorgd voor een betrouwbare en (kosten)efficiënte (afval)waterketen en heeft daarmee zowel de volksgezondheid, de bodem als het grond- en oppervlaktewater beschermd. Ook heeft de gemeente een bijdrage geleverd aan een hoogwaardige klimaatbestendige woon- en leefomgeving met mogelijkheden tot recreatie op- en langs het water.

Daarnaast focust dit programma op de (duurzame) uitvoering van taken op het vlak van milieu, natuur en afval. Ook t.a.v. deze onderwerpen zetten we in op de ontwikkeling naar duurzaamheid.

De gemeente heeft zorg gedragen voor een passende laatste rustplaats voor inwoners. Iedere kern heeft een eigen unieke begraafplaats met diverse uitvaartmogelijkheden die een rustige groene oase vormen waarbij steeds meer op duurzaamheid wordt ingezet.

5.1 Duurzaamheid

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.1.1 Samen sneller duurzaam

Samen Sneller Duurzaam

De nieuwe SSD 2.0 organisatie is in grote lijnen in gang gezet en werkt goed. Voorbeelden hiervan zijn: de aanstelling van een Kwartiermaker, een vernieuwde Vliegwielen Groep (maandelijks beleidsoverleg), een Vlechters Groep (maandelijks communicatieoverleg), een wekelijks overlegend Operationeel team en de opstart van de Stichting Gerben Struik (Fondsen groep) en de groep van externe Ambassadeurs van de beweging. Deze groepen tezamen vormen de lichte governance structuur voor de gehele beweging.

Samen Sneller Duurzaam is een beweging die kansen en initiatieven wil stimuleren én ondersteunen om maximale impact te realiseren met de lokaal aanwezige energie. Er zijn vele voorbeelden van samenwerking gecreëerd en verstevigd. Het digitale platform is inhoudelijk sterk uitgebreid in 2019, zowel qua inhoud als qua initiatieven. Ook is er een flinke groei geweest in nieuwsbrief abonnees, in de LinkedIn groep en leden van de Facebookpagina. De duurzaamheidscafés als fysiek platform blijken een succesformule, de bezoekersaantallen blijven hoog en de thema's zijn mooi afwisselend. Vanuit de samenwerkingsambitie zijn er in 2019 verschillende initiatieven geweest die samen met andere stakeholders zijn georganiseerd, zoals de Tegenlicht meet-ups in samenwerking met de Bibliotheek, de SSD input voor het ontwerp van het nieuwe buurtschap Crailo, de gezamenlijke bijeenkomsten met en bij de Groene Afslag. De Samen Sneller Duurzaam educatieprogramma's voor PO en VO scholen en de vele initiatieven als troeptrimmen, aanleg voedseltuinen samen met Versa Welzijn, de betrokkenheid en bijdrage van SSD bij de gemeentelijke programma's als: ontwerp van de nieuwe Duurzame Ontwikkel Tool, de Circulaire Roadmap voor inkoop, het

Leefbaarheidsprogramma, de GAD Open dag, Seniorendag, Samenwerking met Wijkorganisaties m.b.t. De energie transitie, etc.

Het Actieplan Samen Sneller Duurzaam 2017 – 2022 is in 2019 met bijdrage en ondersteuning van de gemeente verder tot uitvoering gebracht op de volgende manieren:

1. Het Initiatievenfonds Duurzaam Gooise Meren:

In 2019 is er een goede start gemaakt met nieuwe en professionele initiatieven die mede door dit fonds mogelijk zijn gemaakt: energie Coöperatie Watt Nu, Social Stuff, het Kindertuinen project, de energie tentoonstelling Kompas op Groen, en een nieuw duurzaamheids-lesplan voor het gehele voortgezet onderwijs. Ook heeft SSD zelf fondsen geworven, zoals bij Nederland Schoon, Versa Welzijn, de Provincie en het Rijk.

2. Het faciliteren van activiteiten en projecten die voortkomen uit het Actieplan:

Het SSD Spoorboek is het logische vervolg op het oorspronkelijke Actieplan. Alle werkgroepen en initiatieven worden ondersteund door de SSD ondersteuningsgroepen. Daar waar werkgroepen in kracht afnemen is extra aandacht aan besteed, zodat het vliegwieltje van de beweging blijft draaien én groeien.

3. Het opzetten van een integrale Duurzaamheidsagenda in de eigen gemeentelijke organisatie:

Er is in 2019 een eerste Interne Duurzaamheids Agenda opgesteld. Op 27 februari 2020 wordt er een grote Startbijeenkomst in de raadszaal gehouden. De rode lijn hierin is hoe gaat elke collega en elke afdeling duurzaamheid in hun eigen handelen vertalen, zodat duurzaam handelen in ons eigen DNA komt te zitten. En in stap 2 hoe gaan we vanuit deze intrinsieke motivatie duurzame maatregelen stimuleren en realiseren met al onze partners.

Afwegingskader Duurzaamheid en klimaatadaptatie

We hebben een start gemaakt met het ontwikkelen van een afwegingskader dat is gebaseerd op de 17 duurzaamheidsdoelen van de VN. We zien hierin potentie om ons eigen beleid te toetsen en te verrijken met behulp van de verschillende duurzaamheidsdoelen, bijvoorbeeld op toekomstbestendigheid.

5.1.2 Bewustwording duurzaamheid en klimaatadaptatie

We stimuleren inwoners en ondernemers om duurzaam te ontwikkelen (bouwen en verbouwen). In 2019 is de website voor de bewustwording voor duurzaamheid en klimaatadaptatie gerealiseerd. De website is in het voorjaar van 2020 geopend.

We hebben in 2019 een aanzet gemaakt voor het beleid "Duurzaam Ontwikkelen" voor professionals. Dit beleid gaat in op bouwen en verbouwen, gebiedsontwikkeling, openbare ruimte met de thema's hitte, droogte, klimaatadaptatie, biodiversiteit, energie en circulair bouwen.

5.1.3 Circulaire economie

Op het gebied van de Circulaire Economie zijn in 2019 mooie stappen gezet. Binnen de organisatie op het gebied van beleid, maar ook concreet in projecten en buiten de organisatie in de samenwerking met andere overheden en ondernemers in de regio.

Circulair Beleid

In juni 2019 is de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap gelanceerd tijdens de Act of the Region. Dit als vervolg van de Intentieverklaring circulair inkopen en opdrachtgeverschap waar de MRA met elkaar heeft afgesproken om in 2022 minimaal 10% en in 2025 al 50% circulair in te kopen. Daarna wil de MRA zo snel mogelijk doorgroeien naar 100% circulair inkopen en opdrachtgeverschap, bij voorkeur in 2030. Gooise Meren heeft een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van deze Roadmap. In oktober is de Roadmap door het college vastgesteld en is tegelijkertijd het ambitieniveau 'gevorderd' vastgesteld. Om te toetsen of Gooise Meren op de goede weg zit, is de nulmeting over 2018 op de quick & dirty manier uitgevoerd. In de nulmeting heeft de gemeente zelfs de score 'Zilver' behaald (tussen de 20 en 49% circulair ingekocht). Daarmee heeft de gemeente nu al het doel van 2022, 10% circulair inkopen en opdrachtgeverschap,

gehaald. In oktober is ook de Duurzaamheidstop van de MRA geweest. Vijf afspraken zijn daar gemaakt om de Circulaire economie verder aan te jagen.

De laatste maanden van 2019 heeft Gooise Meren verder gewerkt aan het delen van haar kennis over de meetmethodiek Circulair Inkopen in presentaties in gemeenten van de MRA, maar ook een landelijke presentatie op het MVI congres. De volgende stap is om het communicatieplan Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap verder uit te werken en uit te voeren. Zodat ondernemers in de regio en inwoners betrokken worden bij de ontwikkelingen en steeds meer uitgaven van de gemeente circulair worden ingekocht.

Projecten

Een tweetal projecten is regionaal circulair ingekocht en opdrachten voor gegeven. Dit zijn de Bio-composiet paaltjes en de printers/multifunctionals. Van deze projecten hebben we geleerd dat circulair inkopen veel kenmerken vertoont van innovatief inkopen. Delen van lessons learned is heel belangrijk om de impact van circulair inkopen elke keer te verhogen.

Interne projecten waarbij gestuurd is op circulaire contracten, is de raamovereenkomst voor Asfalt en die voor Elementenverharding. Van Kessel en Reimert voeren deze onderhoudswerkzaamheden vanaf 2019 voor ons uit met een aanbieding waarbij ze het hoogst scoorden op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Meer recent zijn circulaire contracten afgesloten voor Schilderwerk, Onderhoud groen bij Tomin, Dakwerk, Geluidssanering woningen (beperkt), Ombouwen sportveld Naarden etc. De impact van deze contracten kunnen we nog niet meten. Dit is iets waar landelijk op ontwikkeld wordt de komende jaren.

In 2019 hebben we dankzij de nieuwe tool van het RIVM wel berekend hoeveel CO₂ we bespaard hebben met ons hardware-beleid, namelijk tussen de 232.000 kg en 294.000 kg. De tool gaf ook inzicht in hoeveel grondstoffengebruik we vermeden hebben, tussen de 189 en 203kg SB.

Een aantal inkooptrajecten van 2019 lopen nog en proberen we zo circulair mogelijk in te kopen. Een mooi voorbeeld van een boven-regionaal inkooptraject is de inkoop van verkeersborden. Voor dit traject en die voor bedrijfskleding is subsidie bij het Rijk aangevraagd. In 2019 is deze subsidie toegekend.

5.1.4 Energietransitie

We hebben lokaal inwoners en ondernemers gestimuleerd om energie te besparen en eigen huis en/of bedrijfspand te verduurzamen door de volgende acties uit te voeren:

1. Een duurzaamheidslening (revolverendfonds) voor particuliere huiseigenaren ter beschikking te stellen;
2. Te voorzien in een Energieloket waar inwoners en ondernemers met vragen over energiebesparen en verduurzaming terecht kunnen.
3. Inwoners die een (bouw)vergunningaanvragen van goede informatie en adviezen te voorzien.
4. We hebben een kwartiermaker wijkaanpak aangesteld, die inwoners enthousiasmeert en aan elkaar verbindt om hun huis te verduurzamen. Dit heeft geleid tot verschillende inwonersinitiatieven.
5. We zijn een convenant aangegaan met energiecoöperatie WattNu, die inwoners ondersteunt bij het opwekken van duurzame energie.

Er is regionaal gewerkt aan regionale energiekansenkaarten, die inzicht geeft in de onderhoudsplanung van de ondergrondse netwerken (gas, water, elektra en riool) en potentiële warmtebronnen in de regio weergeeft. Dit project heeft in de regio in 2019 vertraging opgelopen, waardoor we lokaal nog niet konden beginnen met het plan van aanpak voor de transitievisie Warmte. Sinds eind 2019 is er weer een projectleider die de energiekansenkaarten verder doorontwikkeld. De kaarten zijn behulpzaam bij het maken van keuzes wanneer welke wijk van het gas los gaat. Dit worden de bouwstenen voor de transitievisie Warmte, waar we in 2020 mee aan de slag gaan en die uiterlijk in 2021 door de raad moet worden vastgesteld.

Er is in samenwerking met onze ketenpartners en regiogemeenten nagedacht over zoekgebieden voor zon- en windenergie in het kader van de Regionale Energiestrategie 1.0. Ook inwoners zijn uitgenodigd om begin januari 2020 mee te denken. Dit is een proces dat nog in 2020 doorloopt.

5.1.5 CO₂-reductie

We hebben in 2019 gewerkt aan de ambitie CO₂ reductie:

- We zijn we begonnen met het maken van de Regionale Energiestrategie, met als uiteindelijk doel een CO₂ reductie van 29% in 2030;
- Bij de gezamenlijke inkoop van gas en energie hebben we gekeken hoe we ons energieverbruik de komende jaren verder kunnen verduurzamen;
- De regionale energiekansenkaarten die worden ontwikkeld, moeten helpen om te komen tot alternatieve warmtebronnen.

Lokaal is een milieubarometer (scan) uitgevoerd om de CO₂ footprint van de eigen organisatie in beeld te krijgen.

5.1.6 Fairtrade

Samen met de Werkgroep Fairtrade Gooise Meren stimuleren we inwoners en organisaties van Gooise Meren tot het maken van een bewuste keus voor fairtrade producten. Door het maken van een bewuste keus voor fairtrade wordt bijgedragen aan een betere wereld. De werkgroep stimuleert het onderwijs om educatieve projecten op te zetten over bewustwording rondom eerlijke handel, onderneemt publieksacties die aandacht vragen voor fairtrade en fairtrade producten en vraagt lokale ondernemers om fairtrade producten in het assortiment op te nemen. In 2020 willen we de titel van Fairtrade gemeente opnieuw aanvragen.

5.2 Klimaatadaptatie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.2.1 Klimaatadaptatieve maatregelen

Omdat het klimaat verandert en de kans op wateroverlast door hevige regenbuien toeneemt, is een focus op klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte noodzakelijk. Vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie ligt er een gemeentelijke opgave waarmee klimaatbestendig en waterrobuust inrichten een vanzelfsprekend onderdeel van ruimtelijke (her)ontwikkelingen wordt.

Om die reden is in 2019 het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vastgesteld waarmee klimaatadaptief handelen is vastgelegd in beleid. Naast het vastleggen van klimaatadaptief-beleid, zijn in het GRP klimaatadaptatieve maatregelen benoemd die in de planperiode 2019-2022 worden uitgevoerd.

In 2019 is al een deel van die maatregelen uitgevoerd. Zo is er een afkoppelkansenkaart opgesteld die inzicht geeft welke gebieden in onze gemeente geschikt zijn om regenwater af te koppelen van de riolering en op welke manier het regenwater verwerkt kan worden. Deze kaart dient daarnaast als basis van de nog op te stellen hemelwaterverordening. Ook is in het kader van de bewustwording van inwoners een nulmeting gedaan naar het waterbergende vermogen van (particuliere)percelen. Deze nulmeting is vertaald naar een zogenaamd waterlabel (waterlabel.net) waarmee inwoners kunnen zien in hoeverre ze hun perceel klimaatbestendig(-er) kunnen inrichten.

5.3 Groen, natuur en milieu

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.3.1 Biodiversiteit

We benutten de kansen die er zijn voor biodiversiteit, te weten:

- Wij zijn bezig met de ontwikkeling van Buitenruimte in Beeld, een verdere uitwerking van de Visie Buitenruimte. Hierbij worden de belangrijke groenstructuren in beeld gebracht. Middels een enquête is bij bewoners gevraagd om locaties aan te geven waar kansen liggen om de biodiversiteit te vergroten.
- Alle plantensoorten zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Daarom bestrijden we alleen wat direct de gezondheid schaadt (zoals de Eikenprocessierups en de Reuzenberenklauw) of andere soorten

verdringt (zoals de Japanse duizendknoop). We nemen extra maatregelen om de overlast van deze soorten zoveel te beperken. In 2019 hebben wij als pilot mezenkasten opgehangen en bloemenmengsels ingezaaid om de natuurlijke vijand van de Eikenprocessierups te stimuleren. Ook zijn bollenmengsels aangebracht die helpen bij het stimuleren van de natuurlijke vijand van de Eikenprocessierups. Aan het eind van het bestrijdingsseizoen hebben wij onze inzet geëvalueerd. De aandachtspunten uit deze evaluatie verwerken wij in 2020 in een plan van aanpak.

- In het centrum van Bussum is een vogelonderzoek uitgevoerd gericht op de kwetsbare huismus. Het doel van dit onderzoek was het achterhalen van verbeterpunten voor het leefgebied van de huismus.
- In samenwerking met provincie Noord-Holland zijn 2 faunapassages in de Rijksweg te Naarden gerealiseerd ter vergroting van het leefgebied van ringslang, heikikker en andere amfibieën en kleine zoogdieren.

5.3.2 Groene gemeente

Groen is een kernkwaliteit van onze gemeente die we willen houden en het liefst willen versterken. Want een groene leefomgeving is essentieel voor de kwaliteit van gezondheid, het welbevinden van onze inwoners en de uitstraling van de kernen, de buitenwijken en de buitengebieden. Dat doen we onder andere door uitvoering te geven aan de Visie Buitenruimte Gooise Meren:

- In 2019 hebben wij o.a. met Samen Sneller Duurzaam meerdere acties uitgevoerd in het kader van Operatie Steenbreek, onder het motto "tegel eruit, plant erin".
- Er is een start gemaakt met de ontwikkeling van Buitenruimte in Beeld.
- Wij hebben boomveiligheidscontroles uitgevoerd.
- Boomfeestdag hebben wij samen met de kinderen van de PC Hooftschool in Muiden gevierd.
- Aan de Constantijn Huygenslaan in Muiden hebben wij samen met bewoners een vaste plantenborder gerealiseerd die door de bewoners wordt onderhouden.
- Er zijn nieuwe folders gerealiseerd over de adoptie van boomspiegels. Dit heeft meerdere nieuwe adopties door bewoners opgeleverd.

5.3.3 Natuurbescherming

Met onze partners werken wij aan behoud en beheer van waardevolle natuurgebieden. Hierin hebben Goois Natuurreservaat, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten een grote rol. Veel natuurgebieden rondom Gooise Meren zijn in bezit en beheer van deze organisaties.

Het contact met het Goois Natuurreservaat is verstrekt zodat het beheer nog meer op elkaar wordt afgestemd met name daar waar de terreinen aan elkaar grenzen. Een voorbeeld hiervan is de realisatie van de Lyme-route op de Westerheide. Ook bij het bestrijden van invasieve soorten zoeken we de afstemming en delen wij kennis.

Afgelopen jaar heeft gemeente Gooise Meren het dierenwelzijnsbeleid vastgesteld. Het doel van het beleid is het bijdragen aan het behouden en, waar nodig, verbeteren van het welzijn van zowel gehouden als vrijlevende dieren binnen de gemeentegrenzen, dit wordt uitgebreid beschreven in hoofdstuk 7.

5.3.4 Milieubeheer

Gooise Meren heeft al haar milieutaken ondergebracht bij de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). De OFGV bestaat sinds 1 januari 2013. Op grond van een wettelijke verplichting (Wet VTH) zijn gemeenten verplicht om een groot aantal milieutaken bij een uitvoeringsdienst onder te brengen, in dit geval de OFGV. Dit zijn de zogenaamde basistaken. Daarnaast staat het gemeenten vrij om ook andere taken bij deze dienst onder te brengen. Dit zijn de zogenaamde plustaken. Zoals gezegd heeft Gooise Meren zowel basistaken als plustaken op milieugebied bij de OFGV ondergebracht. Het takenpakket beslaat een groot aantal taken op milieugebied: (milieu)vergunningverlening, controles op de naleving van milieuwetgeving, handhaving, klachten en meldingen op milieugebied, beoordeling van asbestrapportages en toezicht op slopen met asbest, advisering bij diverse milieuaspecten bij ruimtelijke plannen en bouw aanvragen, etc.

Energiebesparingsproject Gooimeer Noord en Zuid

Naast de reguliere milieutaken hebben we in 2019 extra ingezet op het realiseren van energiebesparing, zoals vereist in het Activiteitenbesluit Wet milieubeheer. Samen met de OFGV is de pilot energiebesparing Gooimeer Noord en Zuid opgezet, waarvoor in 219 de voorbereidingen zijn gestart. Met dit unieke project zetten we in plaats van handhaving in op het adviseren van onze bedrijven om te voldoen aan de energiebesparingsnormen. Er zijn bedrijven geselecteerd op basis van (energie)verbruik. In november 2019 is een informatiebijeenkomst geweest voor de ondernemers op Gooimeer Noord en Zuid. In 2020 worden de bedrijven door de omgevingsdienst bezocht, zodat ze geadviseerd kunnen worden over energiebesparende maatregelen.

5.4 Begraafplaatsen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.4.1 Begraafplaatsen

Begraafplaatsen zijn meer dan een plek waar geliefden een laatste rustplaats hebben gevonden. Het zijn ook groene oases, plekken voor rust, bezinning en natuurbeleving. Waar bomen, bijzondere planten, mossen, kleine dieren en vogels goed gedijen. Het beheren, onderhouden en verzorgen doen we dan ook heel zorgvuldig. In 2019 zijn wij gestart met de voorbereiding voor het renoveren van de aula Bussum. Samen met uitvaartondernemers is gewerkt aan het ontwerp van de renovatie. Op begraafplaats Muiden hebben wij samen met nabestaanden een monument op het verzamelgraf gerealiseerd. In Muiden en Muiderberg zijn nieuwe uitvaartmogelijkheden gerealiseerd, zoals kindergraven en urnengraven. Op meerdere begraafplaatsen is groot onderhoud aan een beplantingsvakken uitgevoerd.

5.5 Goede afvalzorg

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.5.1 Regionaal uitvoeringsprogramma VANG

Gooise Meren heeft zich samen met de regiogemeenten en de GAD als doel gesteld om de gescheiden inzameling van afval te verbeteren en de hoeveelheid restafval terug te dringen in het regionaal uitvoeringsplan huishoudelijk afval (Van Afval Naar Grondstof, VANG-programma) 2015-2020. Zo willen gemeenten en GAD bijdragen aan het hergebruik van grondstoffen en aan de ontwikkeling van circulaire economie. Dit plan is nu geëvalueerd waarbij is gekeken naar de resultaten van de afvalscheiding, de financiële investeringen, de doelstellingen en klanttevredenheid. De resultaten zijn gebundeld in de rapportage Tussenstand Regionaal uitvoeringsplan huishoudelijk afval 2015-2020.

De kern van de aanpak uit het VANG-plan is het verbeteren van de service door drempelverlagende maatregelen die het aanbieden van grondstoffen makkelijker maken. De drempel voor het aanleveren van restafval is daarentegen verhoogd. Om dit te bewerkstelligen is in de gehele regio het uitzetten van de extra minicontainer voor PMD en het vervangen van de huidige restafval minicontainer afgelopen jaar zo goed als afgerond. Daarbij is per 1 januari 2019 de aanpassing van de inzamelfrequentie in de gehele regio doorgevoerd. Naast de uitrol nieuwe inzamelstructuur van het VANG-plan zijn er diverse middelen ingezet om inwoners te informeren en te begeleiden en hiermee bewustwording te creëren en inwoners te activeren om afval (beter) te scheiden.

Uit de tussenrapportage blijkt dat het gescheiden aanleveren van huishoudelijk afval binnen Regio Gooi en Vechtstreek is gestegen van 55% (2015) naar 68% (2019). Het restafval is sterk gedaald: van 234 kilo per inwoner per jaar naar 164 kilo. Er is meer groente, fruit, tuinafval (GFT), plastic, metalen-en drink (ver)pakkingen aan huis ingezameld. Ook is er meer grof huishoudelijk afval gebracht naar de vier scheidingsstations in de regio. De dienstverlening van de GAD wordt beoordeeld met een 7,6. In november 2019 is de tussenrapportage aangeboden aan de colleges van Burgemeesters en Wethouders en aan de

gemeenteraden. De implementatie van het Uitvoeringsplan loopt nog door tot 2022. In 2020 en in de jaren daarna zal via de GAD-meter en de programmabegroting jaarlijks (en indien nodig tussentijds) het resultaat van VANG worden gemonitord.

5.6 Grip op water

Wat hebben we daarvoor gedaan?

5.6.1 Riolering

In 2019 is het nieuwe rioleringsplan voor 2019-2022 'Van klimaatbewust naar klimaatrobuust' vastgesteld. In het rioleringsplan is beleid gemaakt hoe we kansen benutten voor waterberging en nieuwe afkoppel/infiltratiemogelijkheden van overtollig hemelwater. Vanuit het rioleringsbeheer is in 2019 een grootschalige inventarisatie gedaan naar de onderhoudstoestand, aanwezigheid en kwaliteit van onder andere pompgemalen en riolering. Vervolgens zijn er passende vervangingsmaatregelen en renovatiewerkzaamheden uitgevoerd om de kwaliteit van ons rioleringsstelsel te borgen. Daarnaast is er vanuit assetmanagement een flinke verbetering in het databeheer van de riolering uitgevoerd om zo grip te krijgen op ons rioleringsstelsel. Ter voorbereiding van de nog vast te stellen Hemel- en Grondwaterverordening is een infiltratiekaart opgesteld waar inzichtelijk is gemaakt in welke gebieden de verordening van kracht moet zijn.

5.6.2 Waterbeheer (waterbeheer, waterkeringen)

Vanuit waterbeheer zijn waterbouwkundige objecten, stranden, oevers en jachthavens onderhouden. Voor de ontwatering van zowel het stedelijk en landelijk gebied zijn watergangen geschoond en gebaggerd. In 2019 is daarmee uitvoering gegeven aan de baggerplanning van het gemeentelijk baggerplan.

5.6.3 Waterrecreatie

Coöperatie Gastvrije Randmeren heeft bijgedragen aan het vergroten van het waterrecreatief potentieel in onze gemeente. Naast het inzetten op de versterking van de recreatieve mogelijkheden, onder andere door gebiedspromotie, zijn ook de recreatie-belemmerende factoren aangepakt. Een belangrijke factor hierin is de aanwezigheid van fonteinkruid waarvan de recreatiesector in het IJmeer- en Randmerengebied ernstige hinder ondervindt. In 2019 is daarom geïnvesteerd om deze gebieden extra te maaien. In 2019 is er een gebied van 575 ha gemaaid, waarvan 230 ha twee keer is gemaaid. In 2019 is door de Coöperatie Gastvrije Randmeren een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin met diverse betrokken partijen afspraken zijn gemaakt voor het structureel oplossen (beheersen) van de waterproblematiek in het zuidelijk deel van het IJsselmeergebied.

Binnen de Coöperatie Gastvrije Randmeren heeft de gemeente een bestuurlijke rol vervuld. Mede vanwege de geografische ligging van de gemeente op de grens van Randmerengebied en IJmeer heeft de gemeente bestuurlijk in samenwerking met de Coöperatie Gastvrije Randmeren en de provincie Noord-Holland een schakelfunctie vervuld om ook een effectieve aanpak van maai-werkzaamheden in het IJmeer-/Markermeergebied van de grond te krijgen. Ook in het IJmeer en Markermeer hebben er in 2019 maai-werkzaamheden plaatsgevonden. Belanghebbende gemeenten grenzend aan het IJmeer en Markermeer hebben de Stichting Maaien Planten IJmeer-Markermeer opdracht gegeven een gebied van ongeveer 400 ha te maaien. Voor een structurele uitvoering van het waterplantbeheer in het IJmeer en Markermeer is er met de provincie Noord-Holland een aanzet gemaakt tot een gemeentelijk samenwerkingsverband voor de komende jaren.

Beleidsindicatoren

Taakveld 7. Volksgezondheid en Milieu

N r.	Naam Indicator	Eenh eid	Br on	Realis atie 2018 GM	Begro ot 2019 GM	Realis atie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijv ing	Toelichting
33	Omvang huishoud elijk restafval	Kg/ inwo ner	CB S	170,0	170,0 (realis atie 2018)	Cijfers zijn nog niet beken d	Cijfers zijn nog niet bekend	De hoeveelh eid restafval per bewoner per jaar (kg)	De hoeveelheid kg restafval per inwoner toont een dalende lijn onder invloed van het VANG beleid waarbij drempelverhogende maatregelen zijn getroffen voor de inzameling van huishoudelijk restafval in het kader van duurzaamheid
34	Hernieuw bare elektricite it	%	RW S	2,2%	2,2%	2,5% (2017)	Op de website Waarstaatjegeme ente.nl zijn op dit moment van beleidsindicator Hernieuwbare elektriciteit geen cijfers beschikbaar van gemeenten in dezelfde schaalgrootte.	Hernieuw bare elektricite it is elektricite it die is opgewekt uit wind, waterkrac ht, zon of biomassa	Op https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/energietransitie zijn de meest recente cijfers nu uit 2017, 2,5% <u>hernieuwbare energie</u> . Bron is Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
616 Afval en afvalstoffenheffing	5.199	5.371	5.806	5.843
617 Riolering en rioolheffing	4.532	4.356	4.330	4.439
618 Begraven	1.095	1.232	1.170	1.078
619 Water	540	522	519	545
620 Groen	3.689	4.265	3.965	3.994
621 Natuur en milieu	1.999	1.824	2.517	1.747
643 Ongediertebestrijding	37	41	53	91
645 Duurzaamheid	209	514	465	412
Totaal Lasten	17.300	18.126	18.824	18.149
Baten				
616 Afval en afvalstoffenheffing	-6.441	-6.617	-7.063	-7.048
617 Riolering en rioolheffing	-5.512	-5.882	-5.882	-5.975
618 Begraven	-829	-978	-886	-899
619 Water	-79	-27	-27	-30
620 Groen	-227	-316	-316	-129
621 Natuur en milieu	-349	-11	-461	-23
643 Ongediertebestrijding	-2	-1	0	0
645 Duurzaamheid	-19	0	0	-20
Totaal Baten	-13.458	-13.831	-14.635	-14.124
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	3.842	4.295	4.190	4.024
Stortingen				
618 Begraven	0	0	0	0
Onttrekkingen				
618 Begraven	0	-201	-159	-159
620 Groen	0	-130	0	0
621 Natuur en milieu	-21	-21	-21	-21
Totaal Onttrekkingen	-21	-352	-180	-180
Mutaties reserves	-21	-352	-180	-180
Gerealiseerd resultaat	3.821	3.944	4.009	3.844

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Programma 5 Duurzaamheid en Water tussen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 5	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<p><i>Doorbelasting</i></p> <p>Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.</p>	-485	N
<p><i>Riolering</i></p> <p>De bepaling van de kostendekkendheid van de rioolheffing leidt tot een hogere onttrekking aan de voorziening. Voor een nadere onderbouwing van de berekening van de kostendekking wordt verwezen naar de paragraaf Lokale Heffingen.</p>	114	V
<p><i>Begraven</i></p> <p>De op dit product geraamde storting in de voorziening onderhoud gebouwen is verantwoord op programma 4 (€37k V). De werkelijke kapitaallasten, diverse onderhoudsposten (door gunstige aanbesteding) en de uitgaven in het kader van de wet op de lijkbezorging waren lager begroot (totaal € 94k V).</p>	131	V
<p><i>Groen</i></p> <p>Op dit product is het onderhoud voor het openbaar gebied Naarderbos neutraal begroot. Als eigenaar van het gebied hebben wij het afgelopen jaar beperkt onderhoud uitgevoerd, met name gericht op het veilig houden van de openbare ruimte. Hierdoor is er zowel op de baten als de lasten een effect van circa € 191k.</p>	0	
<p><i>Natuur en Milieu: GNR</i></p> <p>De BTW teruggave vanuit het GNR is € 47k positiever uitgevallen dan begroot, omdat er meer kosten zijn gemaakt op met name inhuur wat met 21% BTW belast is.</p>	47	V
<p><i>Natuur en Milieu: Milieubeheer</i></p> <p>Op het actieplan Leefbaarheid is een voordeel van € 60k gerealiseerd vanwege vertraging in het proces. In 2019 is een plan opgesteld en de uitvoer wordt vooruitgeschoven naar 2020 (onder voorbehoud dat akkoord wordt gegaan met het overhevelen van het restant budget). Op het beschikbaar gestelde budget voor Energiebesparing - ingezet voor de pilot Energiebesparing GooiMeer Noord en Zuid - is een voordeel van € 176k gerealiseerd. De pilotopdracht is al volledig gegund en betaald. De</p>	236	V

werkzaamheden zijn echt nog niet volledig afgerond. In 2019 zijn de voorbereidingen gestart en in 2020 worden de geselecteerde bedrijven bezocht (onder voorbehoud dat akkoord wordt gegaan met het overhevelen van het restant budget). Het voordelige verschil wordt als vooruitbetaald bedrag in 2020 verantwoord.		
<i>Natuur en Milieu: Geluid</i> Voor de uitvoering van een saneringsprogramma om de geluidshinder bij diverse woningen te beperken is subsidie aan de gemeente toegekend. De daadwerkelijke uitvoering zal in 2020 van start gaan. Ten opzichte van de begroting zien we zowel op de baten als de lasten een effect van circa € 443k. (Per saldo € 0).	0	
<i>Duurzaamheid</i> Omdat er regionaal vertraging is opgelopen met de energiekansenkaarten en het plan van aanpak voor de transitievisie warmte zijn niet alle middelen voor de energietransitie uitgegeven.	53	V
<i>Overige verschillen</i>	69	V
Totaal voor reserves	165	V
Totaal	165	V

6. Programma Werk en Inkomen

Wat hebben we bereikt?

Het jaar 2019 is het eerste jaar geweest waarin de Verordening werk en participatie Gooise Meren van kracht is. Op basis van de verordening zijn inwoners via een diagnose ingedeeld op treden van de participatieladder, die de afstand tot de arbeidsmarkt bepaalt. Daarnaast is er aandacht geweest voor een juiste ondersteuning van inwoners op het gebied van inkomen, armoedebestrijding en schuldhelpverlening. In hoofdstuk 6.1 wordt ingegaan op werk (participatie/re-integratie van inwoners) en in hoofdstuk 6.2 op inkomen (het verstrekken van uitkeringen en overige vormen van inkomensgerelateerde ondersteuning).

6.1 Werk

Wat hebben we daarvoor gedaan?

6.1.1 Inclusieve arbeidsmarkt

Inclusieve arbeidsmarkt

De beleidsuitgangspunten voor participatie zijn vastgelegd in het Programma Inclusieve Arbeidsmarkt (PIAM). Wij werken aan een inclusieve arbeidsmarkt waarin ook mensen met (grote) beperkingen kunnen werken. Op basis van de 'Verordening werk en participatie Gooise Meren 2019' zijn inwoners ondersteund die niet op eigen kracht kunnen participeren op de arbeidsmarkt. De aanpak is gebaseerd op drie sporen, van werk naar werk, van school naar werk en van uitkering naar werk. De gemeente werkt hierin samen met ondernemers, onderwijs, de Regio Gooi en Vechtstreek en het UWV. In 2019 hebben wij samen met de Regio Gooi en Vechtstreek en de partners binnen de arbeidsmarktregio de arbeidsmarktbeveiligingsplannen Werken aan Werk en Perspectief op Werk opgesteld. Dit betekent dat vanaf 2020 extra budget beschikbaar is voor verdere ontwikkeling van de inclusieve arbeidsmarkt.

Werkgeversdienstverlening

In 2019 is onze lokale accountmanager ondernemers gestart. De lokale accountmanager is het aanspreekpunt voor ondernemers in Gooise Meren op gebied van economie, arbeidsmarkt en duurzaam ondernemen. Wanneer de accountmanager ondernemers spreekt die geïnteresseerd zijn in het (tijdelijk) in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt wordt contact gezocht met het Werkgevers Service Punt (WSP). Het WSP verzorgt in dat geval de verdere arbeidsbemiddeling. Naast het opbouwen en onderhouden van contacten met ondernemers, is in 2019 het concept-ondernemersbeleid voorbereid. Verdere informatie staat beschreven in programma 4 / paragraaf 4.2 (economische ontwikkelingen).

Banenafpraak

Inwoners die onder de Wet banenafpraak (2015) vallen worden geregistreerd in de kandidatenverkenner. Via de kandidatenverkenner kunnen werkgevers geschikte kandidaten zoeken. Eind 2019 zijn in Gooise Meren 96 personen geregistreerd. Dit aantal is cumulatief en loopt jaarlijks op. Deze inwoners hebben arbeidspotentieel, maar hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt doordat zij bijvoorbeeld een fysieke beperking hebben. Werkgevers die hen in dienst nemen, kunnen worden ondersteund met een loonkostensubsidie. Door het WSP wordt bemiddeling tot stand gebracht. Van de 96 geregistreerde inwoners hebben 30 personen een baan. Van de overige 66 inwoners die onder de Banenafpraak vallen, zijn 27 personen direct inzetbaar. Een aantal van 39 personen is nog niet direct beschikbaar voor de arbeidsmarkt, om redenen van bijvoorbeeld scholing of persoonlijke problematiek. Afhankelijk van de problematiek wordt hulp geboden vanuit bijvoorbeeld de Wmo, GGZ of schuldhelpverlening.

Diagnoses en voorzieningen

Eind 2019 waren in Gooise Meren 955 personen (van 18 jaar of ouder) uitkeringsgerechtigd. Deze personen zijn allen in 2019 ingedeeld op de treden van de Participatieladder. Eind 2019 werd aan 188 personen,

(waarvan 124 statushouders) een re-integratievoorziening geboden. Daarnaast zijn er ruim 60 personen die direct arbeidsvaardig zijn, zodat een traject niet nodig is. Van deze afgerond 250 personen hebben circa 170 personen geen of een relatief kleine afstand tot de arbeidsmarkt (treden 4 en 5) en kunnen -zo nodig met een begeleidingstraject - uitstromen naar de arbeidsmarkt, mits er passende banen zijn.

De meeste inwoners in ons bestand hebben een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Gezien de individuele situatie en problematiek is een traject richting scholing en (betaalde of onbetaalde) arbeid nog niet aan de orde. Voor hen zijn de collectieve voorzieningen toegankelijk, die hen ondersteunen bij participatie in de samenleving. Ook wordt -indien nodig- individuele hulp geboden vanuit bijvoorbeeld de Wmo, GGZ of schuldhelpverlening.

Uitstroom naar werk of studie

In het jaar 2019 zijn bij 68 personen de uitkeringen beëindigd wegens werkaanvaarding. Hiervan waren 16 inwoners ingedeeld op trede 4 en 17 op trede 5 van de participatieladder. De overige uitgestroomde personen waren ingedeeld op een andere trede van de participatieladder. Bij uitstroom naar werk als resultaat van een re-integratietraject streven wij naar een dienstverband van ten minste 6 maanden of langer, zodat mensen langdurig werken en uit de bijstand zijn. In 90% van de gevallen lukt dat. Ook zijn in 2019 bij twaalf personen de uitkeringen beëindigd omdat zij uitstroomden naar een studie of opleiding.

Statushouders

Ongeveer 1/3 van het participatiebestand bestaat uit statushouders. In 2019 is voor deze mensen een uitgebreide diagnose gedaan, waarbij de afstand tot de arbeidsmarkt is bepaald. Gooise Meren is in 2019 een pilot gestart met de invulling van een nieuwe rol: 'sociaal makelaar'. De sociaal makelaar kent de cultuur, spreekt Arabisch en kent vrijwel alle statushouders. Hij heeft actief contact met deze statushouders, brengt ze in beweging en vervult een verbindende rol tussen statushouders en de sociaal domein specialisten. De gesprekken verlopen hierdoor soepeler en sneller, zijn diepgaander en leiden tot beter inzicht van de positie van de statushouder op de participatieladder. De inzet heeft er toe geleid dat gedurende het jaar 2019 in totaal 44 statushouders volledig of gedeeltelijk zijn uitgestroomd naar werk. Eind 2019 hadden 124 statushouders een individueel re-integratietraject richting scholing en (betaalde of onbetaalde) arbeid. In samenwerking met de Regio, omliggende gemeenten en de professionele organisaties worden in 2020 extra projecten ontwikkeld voor re-integratie van statushouders. De pilot van de sociaal makelaar wordt eind mei 2020 geëvalueerd.

Verordeningen

Verordening werk en participatie

Het jaar 2019 was het eerste jaar waarin de nieuwe 'Verordening werk en participatie Gooise Meren 2019' van kracht was. De verordening vormt de basis voor de begeleiding van inwoners met een uitkering naar werk of overige vormen van participatie. Bij de voorzieningen die op basis van de verordening worden aangeboden, is een onderscheid gemaakt tussen de inzet van collectieve voorzieningen voor mensen met de grootste afstand tot arbeid en de individuele trajecten voor mensen die dichterbij de arbeidsmarkt zitten.

Verordening cliëntenparticipatie

In oktober 2019 is de 'Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet Gooise Meren 2019' vastgesteld. Deze verordening geeft meer ruimte om lid te worden van de Adviesraad Werk en Inkomen (ARWI). Ook biedt de nieuwe verordening meer faciliteiten en geeft leden meer persoonlijke groeimogelijkheden. Sinds de vaststelling van de verordening in oktober is het ledenaantal gegroeid van 3 naar 6 en beschikt de ARWI over een ambtelijk secretaris. Hierdoor kan de ARWI haar taken beter uitvoeren wordt de achterban (inwoners, kennishouders en ervaringsdeskundigen) meer geraadpleegd.

6.2 Inkomen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

6.2.1 Inkomensvoorziening

Inwoners die niet of onvoldoende zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, zijn ondersteund met een (bijstands)uitkering. Het streven is om binnen het budget te werken dat het Rijk hiervoor ter beschikking stelt. Dit is gerealiseerd; zie verder de financiële tabel. Eind 2019 werden 834 uitkeringen verstrekt. Het bestand is in 2019 stabiel gebleven.

6.2.2 Armoede en sociaal isolement

Naast de uitvoering van het reguliere minimabeleid is in 2019 extra ingezet op kinderen in armoede. De gemeente ontvangt van het Rijk structureel middelen bestemd voor armoedebestrijding onder (gezinnen met) kinderen.

Doe-budget en Kinder- en jeugdbudget

In 2019 zijn de beleidsregels voor het Kinder- en jeugdbudget (tot 18 jaar) vastgesteld en is het Doe-budget (18 jaar en ouder) hierop aangepast. Deze middelen zijn beschikbaar om deel te kunnen nemen aan sociaal/cultureel/maatschappelijke activiteiten. In totaal maken 767 huishoudens gebruik van het Doebudget, waarbij 134 huishoudens ook gebruik maken van het Kinder- en Jeugdbudget.

Jeugdfonds Sport & Cultuur

In aanvulling op het Kinder- en jeugdbudget is het contract met Jeugdfonds Sport & Cultuur Noord-Holland verlengd en uitgebreid in 2019. Ouders kunnen voor hun kinderen al vanaf 0 jaar een aanvraag indienen (dat was voorheen vanaf 4 jaar). Hierdoor kunnen ook hele jonge kinderen meedoen aan activiteiten zoals muziek op school, peutergym en babyzwemmen. In 2019 zijn 262 kinderen (180 jongens en 82 meisjes) via het Jeugdfonds S&C lid geweest van een sportvereniging. Daarnaast hebben 35 kinderen (11 jongens en 24 meisjes) via het Jeugdfonds S&C deelgenomen aan culturele lessen en activiteiten.

Carrousel

In samenwerking met de cultuur- en sportverenigingen maakt de gemeente het mogelijk dat kinderen in minimagezinnen gratis deel kunnen nemen aan (eenmalige) activiteiten zoals vrij-zwemmen, Bussum op IJs, lokale toneel/film/muziekuitvoeringen en de Kindervakantieweek.

6.2.3 Schuldhulpverlening

Het beleidsplan Schuldhulpverlening 2019-2022 is eind 2018 vastgesteld en vormt het kader voor de uitvoering van schuldhulpverlening. De uitvoering van de in het plan opgenomen maatregelen is in 2019 in samenspraak met de betrokken organisaties uitgewerkt en in gang gezet. Er zijn diverse netwerk/kennisbijeenkomsten georganiseerd voor samenwerkingspartners en inwoners. Er is met scholen verkend hoe financiële educatie een structurele plek kan krijgen binnen het onderwijsprogramma. Er zijn verbeteringen aangebracht in de informatie en communicatie over schuldhulpverlening (online en offline). Hierbij is in het taalgebruik extra aandacht besteed aan laaggeletterdheid. Naast fysieke schuldhulpverlening is in de 2e helft 2019 online schuldhulpverlening mogelijk, zodat inwoners die dat willen zich digitaal kunnen oriënteren en aanmelden via de website 'schuldendebaas.nl'. Het gaat ons om mensen die overdag niet beschikbaar zijn omdat zij bijvoorbeeld werken. Ook kan het drempelverlagend zijn om een hulpvraag te stellen. We zijn met deze mogelijkheid 24 uur per dag bereikbaar. Mensen kunnen in hun eigen vertrouwde omgeving, wanneer zij dat willen, met een digitale tool/vragenlijst hun problematiek inzichtelijk maken. Deze dienstverlening binnen schuldhulp bestaat relatief kort. De eerste aanvragen zijn ontvangen; in 2020 evalueren wij de ervaringen.

Wij zetten in op meer preventie, waardoor meer inwoners met (beduidende) problematiek worden signaleerd. Hierbij heeft het team Maatschappelijke Zorg een belangrijke rol. Mede hierdoor is een

toename zichtbaar van het aantal inwoners (van 182 naar 214) dat de voorziening 'beschermingsbewind' krijgt aangeboden. Dit is een voorziening waarmee de inkomsten worden beheerd zodat de basisuitgaven maandelijks door de bewindvoerder worden geregeld. Daarmee wordt de financiële situatie stabiel, zodat afglijden of uit-huis-zetting wordt voorkomen. De reguliere werkzaamheden in de preventieve sfeer (verricht door Versa Welzijn en SchuldhulpMaatje) en de inzet van individuele schuldhulpverleningstrajecten (via de gemeente door Kredietbank Nederland) zijn ook in 2019 gecontinueerd.

Beleidsindicatoren

Taakveld 6. Sociaal Domein

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begro ot 2019 GM	Realisati e 2019 GM	Realisatie 20 19 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
21.	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 74 jaar	LISA	527	527	677	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Cijfers 2019. Gooise Meren heeft minder werkgelegenhe id dan landelijk gemiddeld.
23.	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	3	3	7	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	Realisatiecijfers 2019 zijn uit 2018. De actuele cijfers 2019 zijn nog niet gepubliceerd. Gooise Meren kent relatief weinig huishoudens met uitkering.
24.	Netto arbeidsparticipa tie	% van de werkzame beroepsbevolki ng ten opzichte van de beroepsbevolki ng	CBS	68,5	68,5	67,8	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolki ng.	Realisatiecijfers 2019 zijn uit 2018. De actuele cijfers 2019 zijn nog niet gepubliceerd. In Gooise Meren is het percentage van de werkzame beroepsbevolki ng wat hoger dan landelijk.

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begro ot 2019 GM	Realisati e 2019 GM	Realisatie 20 19 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
26.	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	1	1	2	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).	Realisatiecijfers 2019 zijn uit 2018. De actuele cijfers 2019 zijn nog niet gepubliceerd.
27.	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners 18 jaar en ouder	CBS	260	250	352	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.	cijfers 2019
28.	Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	38	29,2	305,2	Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	De actuele cijfers 2019 zijn nog niet gepubliceerd. Realisatiecijfers 2019 zijn uit 2018 / 2e kwartaal. Nadien is het aantal voorzieningen toegenomen; zie daartoe tekst bij Vergelijking met andere gemeenten berust op niet-actuele gegevens.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
622 BUIG	14.093	14.620	14.488	14.480
623 Werkvoorziening	3.343	3.774	3.797	3.697
624 Minimabeleid	2.530	2.046	2.043	2.255
625 Sociale recherche	636	581	555	468
Totaal Lasten	20.603	21.021	20.884	20.900
Baten				
622 BUIG	-14.429	-12.491	-12.491	-13.535
623 Werkvoorziening	-83	-120	-120	-21
624 Minimabeleid	-85	-28	-28	-53
625 Sociale recherche	-465	-402	-402	-365
Totaal Baten	-15.062	-13.040	-13.040	-13.974
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	5.540	7.981	7.843	6.926
Stortingen				
622 BUIG	1.440	0	0	0
Onttrekkingen				
622 BUIG	-501	-200	-200	-1.238
Mutaties reserves	939	-200	-200	-1.238
Gerealiseerd resultaat	6.479	7.781	7.643	5.687

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 6	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<p><i>Doorbelasting</i></p> <p>Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.</p>	-77	N
<p><i>BUIG</i></p> <p>Het overschot op BUIG bestaat voor ruim € 1 miljoen aan meer inkomsten. Dit wordt veroorzaakt door de niet begrote vangnetuitkering over 2017 van € 392k en meer door het Ministerie toegekende uitkeringen (vanuit de Participatiewet) van € 639k. Daartegenover staan ook meer lasten, waardoor per saldo op de participatiewet een resultaat van €817 is gerealiseerd.</p> <p>Daarnaast hebben we ook meer inkomsten vanuit het Rijk ontvangen voor zelfstandigen (vanuit de BBZ) op basis van verstrekte leningen uit het verleden en hebben we lagere lasten gehad. Per saldo op de BBZ € 77k voordeel.</p> <p>Daarnaast is op de Schuldhulpverlening per saldo een voordeel van € 159k gerealiseerd. Door het uitwerken van de in het beleidsplan Schuldhulpverlening 2019-2022 opgenomen maatregelen samen met betrokken organisaties is de uitvoering in de 2e helft van 2019 gestart. Overige verschillen € 15k voordeel.</p>	1.068	V
<p><i>Werkvoorziening</i></p> <p>De realisatie in 2019 is vrijwel conform de begroting 2019.</p>	30	V
<p><i>Minimabeleid</i></p> <p>Door een stijging van het aantal cliënten en meer kosten voor bewindvoering en kinderopvang in verband met scholing/re-integratietrajecten is er sprake van een overschrijding.</p>	-168	N
<p><i>Sociale recherche</i></p> <p>Voor de afbouw van salariskosten was in 2019 een extra toevoeging aan de reserve Sociale recherche begroot. Deze toevoeging bleek echter niet nodig en heeft daardoor niet plaatsgevonden (€ 81k V). De bijdragen van de gemeenten aan Gooise Meren is mede hierop aangepast (€ 48k N). De overige budgetten geven per saldo een onderschrijding (€ 22k V).</p>	55	V
Totaal voor reserves	908	V

Reserves		
<i>Reserve Sociaal Domein</i> Conform de nota Reserves & Voorzieningen is de reserve Sociaal Domein gemaximeerd. De vrijval is geboekt op programma 6 en wordt in de Algemene reserve gestort (zie programma 9).	1.039	V
Totaal na reserves	1.947	V

7. Programma Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd

Wat hebben we bereikt?

Meedoen aan het maatschappelijke leven, betekenisvolle contacten en zinvol bezig zijn dragen bij aan een positief effect op hoe, of in welke mate, de gezondheid wordt ervaren en op het ervaren welzijn van onze inwoners. En daarmee aan een gezonde en vitale samenleving waarin iedereen talenten kan ontwikkelen, waar kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien, waar inwoners in verbinding staan met elkaar en mee kunnen doen aan het 'gewone' leven. Om dit mogelijk te maken hebben wij geïnvesteerd in een stevige sociale basis en vangnet voor diegene die het zelf (niet meer) redden. We boden vormen van bescherming en opvang voor de meest kwetsbaren als (ook) maatwerk onvoldoende bleek. Onze voorzieningen op het vlak van bescherming en opvang droegen er aan bij dat de meest kwetsbare inwoners een passende beschermde situatie werd geboden die hen tevens de handvatten bood om maatschappelijk zoveel mogelijk (weer) mee te doen.

Met een sterke sociale basis hebben we kwetsbare bewoners eerder ondersteund en versterkt, en daarmee voorkomen dat problemen verergerden of zwaardere maatwerkvoorzieningen nodig waren. Het bevorderen van "positieve gezondheid" was het kompas voor de integrale manier waarop we hieraan werkten. We stelden niet de beperking of ziekte centraal, maar gingen uit van het doel van een betekenisvol leven. De nadruk lag daarbij op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens zelf en niet op de beperkingen of ziekte zelf. We hebben inwoners zoveel mogelijk in staat gesteld om zich tijdens elke fase van het leven te ontwikkelen of aan te passen aan de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. We bevorderden gezondheid en veerkracht door aan te sluiten bij wat mensen zelf belangrijk en prettig vonden. We zochten daarbij naar een nieuw evenwicht tussen vrij toegankelijke, collectieve voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. De uitdaging lag in het zoeken naar een goede onderlinge aansluiting. En waar de accenten moesten liggen bij preventie en vroegsignalering, en welke algemene voorzieningen versterkt moesten worden.

Maatwerk boden we als gespecialiseerde ondersteuning nodig was. Ook na 2019 zullen we steeds naar nieuwe collectieve oplossingen in de wijk zoeken en blijven we werken aan de noodzakelijke ontschotting van budgetten om integrale ondersteuning mogelijk te maken. We continueren daarmee de ingezette koers en we bouwen zo verder aan de basis die in de afgelopen jaren is neergezet.

7.1 Integraliteit Sociaal domein

Inleiding

De visie in het strategisch Beleidsplan sociaal domein vormde het kader waarbinnen op tactisch en operationeel niveau integraal is gewerkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

7.1.1 Beleidsontwikkeling

De visie in het strategisch beleidsplan Sociaal domein is dat iedereen mee moet kunnen doen. Het strategisch kader en de beleidstheorie geven hier nog steeds richting aan. We zijn in 2019 met een actualisatie van het beleidsplan gestart. Deze wordt in het tweede kwartaal van 2020 ter besluitvorming aangeboden, aangevuld met een evaluatie van de speerpunten uit de subnota's. Op tactisch en operationeel niveau zien we dat op een aantal onderdelen actualisatie van beleid nodig is. Dit betreft in elk geval gezondheidsbeleid en jeugd- en onderwijsbeleid.

7.1.2 Innovatie

We bouwen verder aan een stevige sociale basis in het sociaal domein om op langere termijn de ondersteuning te kunnen blijven verlenen die nodig is én om als gemeente financieel gezond te blijven. Daarvoor is met ingang van 2019 een Innovatiebudget Sociaal Domein beschikbaar. Hiermee stimuleren we nieuwe uitvoeringspraktijken die inzetten op eigen kracht van inwoners en ondersteuning van buurten en wijken. In 2019 hebben wij een toetsingskader vastgesteld voor financiering van projecten uit het Innovatiebudget. De projecten dragen bij aan het versterken van de eigen kracht en zelfoplossend vermogen van inwoners, waardoor minder noodzaak ontstaat voor het doen van een beroep op specialistische voorzieningen.

In 2019 zijn de volgende innovatieprojecten opgestart:

1. Outreachend jongerenconsulent: in 2019 is een outreachend werkende jongerenconsulent aangesteld voor de komende drie jaar. De jongerenconsulent is toegevoegd aan het team Maatschappelijke Zorg en staat onder andere in verbinding met de ketenpartners van onderwijs en welzijn en de wijkagenten, waardoor hij preventief kan optreden door met de jongeren en zijn netwerk contact te maken.
2. In het kader van onze lokale aanpak van eenzaamheid zijn we in de Keverdijk gestart met de pilot Vitale Wijken. In dit experiment leren we hoe we relaties (tegen eenzaamheid) in buurtgemeenschappen kunnen bevorderen en versterken. Dit doen we door aan te sluiten bij wat er is, nieuwe gemeenschapskracht aan te boren en ruimte te geven aan wat daaruit ontstaat. De focus ligt op het bevorderen van wederkerigheid en duurzame relaties binnen de buurtgemeenschappen. In paragraaf 7.2.1. vertellen we meer over deze pilot.
3. Dierenbuddy's: de Dierenbescherming zet een groepje van vrijwilligers (dierenbuddy's) uit de buurt of de wijk in om kwetsbare huisdiereigenaren te helpen bij de verzorging van hun huisdier. Hiermee wordt voorkomen dat het dier lijdt of dat er gedwongen afstand moet worden gedaan van het huisdier. De dierenbuddy's helpen ook om eenzaamheid te bestrijden en de cohesie in de wijk te versterken. Met deze vorm van vrijwilligerswerk wordt een nieuwe groep mensen geactiveerd.
4. Steunouders voor kwetsbare gezinnen: deze pilot is in 2019 voortvarend van start gegaan (er waren al vrij snel ouders die bereid waren om één of meer dagdelen in de week een kind uit een kwetsbaar gezin op te vangen), maar blijktbaar paste dit aanbod niet bij de behoefte van de vraagouders; er zijn geen 'matches' tot stand gekomen. De pilot wordt in 2020 niet gecontinueerd. In samenspraak met Versa is geconstateerd dat deze voorziening te veel capaciteit kost ten opzichte van de opbrengst. Tevens is het lastig om "steunouders" enthousiast te houden, als er geen match tot stand komt.

7.2 Sterke Sociale Basis

Inleiding

We hebben gestuurd op tijdige laagdrempelige hulp in de sociale basis zodat zwaardere individuele voorzieningen minder ingezet hoefden te worden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

7.2.1 Preventie en Vroeg-signalering

Jeugd en Gezin is in 2019 beter bereikbaar en zichtbaarder geworden o.a. door publicaties op social mediakanalen. De jeugdverpleegkundigen van Jeugd en Gezin zijn voortaan het vaste aanspreekpunt van ouders. Via het digitaal klantportaal kunnen ouders afspraken maken, groeicurves van hun kind inzien en de vaccinatie-momenten volgen. Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen zijn anders gepositioneerd. Hierdoor hebben jeugdartsen meer tijd beschikbaar voor complexe of zwaardere situaties. De samenwerking tussen de ketenpartners is verbeterd, waardoor doorverwijzing, op- en afschaling van zorg sneller gaat.

Voor de aanpak van eenzaamheid hebben we ons in het afgelopen jaar aangesloten bij de landelijk coalitie 'Een tegen Eenzaamheid' van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Om invulling te geven aan de aanpak van eenzaamheid hebben we in 2019 een start gemaakt met de notitie 'Verbonden

Buurtten'. We beschrijven daarin de lokale aanpak van eenzaamheid op hoofdlijnen. Deze notitie ronden we in het tweede kwartaal van 2020 af. Kern van onze aanpak is dat we inzetten op het versterken van de sociale netwerken in buurtgemeenschappen. We sluiten daarvoor aan bij de unieke kenmerken en context van buurten en wijken. In 2019 hebben we deze aanpak in een eerste experiment in de pilot "Vitale Wijken" in de Keverdijk verkend. Daarin hebben we geëxperimenteerd met data gedreven werken voor het vinden van aangrijppunten om nieuwe krachten in de buurt aan te boren en buurtgemeenschappen te versterken. De pilot biedt handvatten om nieuwe sociale verbindingen te ondersteunen, te versterken en te verduurzamen. In 2020 krijgt deze methodiek een vervolg met de wijkontwikkelplannen, die we samen met de wijkbewoners gaan ontwikkelen. Verder werken we vanuit het inclusieprogramma "iedereen doet mee" aan het vormen van een lokale coalitie tegen eenzaamheid. In 2019 zijn daarvoor de eerste oriënterende gesprekken gevoerd. Dit wordt in 2020 verder opgepakt en moet leiden tot een breed gedragen coalitie en een lokale agenda voor de aanpak van eenzaamheid. Ook hebben we op bestuurlijk niveau regionale samenwerking geïnitieerd om te komen tot een regionale coalitie tegen eenzaamheid. Doel is het uitwisselen van kennis en ervaringen tussen regiogemeenten en kernpartners en samenwerking bij het bevorderen van bewustwording rondom eenzaamheid.

7.2.2 Laagdrempelige voorzieningen

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Niet alle inwoners zijn bekend met het aanbod van formele onafhankelijke cliëntondersteuning in Gooise Meren van stichting MEE. Daarom hebben we geïnvesteerd in de bekendheid van cliëntondersteuning bij inwoners en professionals bijvoorbeeld tijdens de seniorenmarkt en in een nieuwe folder op over onafhankelijke cliëntondersteuning gemaakt. De folder ligt op diverse strategische plekken in de gemeente. MEE bereikt steeds meer inwoners. In 2018 ondersteunde MEE het aantal van 111 inwoners, in het 1e half jaar van 2019 stond de teller al op 121 inwoners. De ondersteuning betrof informatie, onafhankelijk advies en algemene ondersteuning, met als doel het versterken van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners. Hier valt ook de ondersteuning aan mantelzorgers onder. MEE werkt samen met andere partijen zoals de wijkcoaches, Versa Welzijn, Boogh, Sherpa en de consultants van de gemeente.

De voorbereidingen voor het ontwikkelen van een sociale kaart zijn gestart. Met deze kaart kunnen inwoners en professionals in de toekomst makkelijk achterhalen welke organisaties welke voorzieningen en diensten leveren.

Nieuwkomers

De 'oude' 3 sleutelpersonen zijn uitgestroomd naar een betaalde baan. In 2019 zijn nieuwe sleutelpersonen uit de doelgroep, via Versa Welzijn, opgeleid door de VNG. De rol van sleutelpersonen is om statushouders wegwijs te maken in de Nederlandse samenleving. De sleutelpersonen doen ook mee met een pilot van de VU-Amsterdam en i-psy (interculturele psychiatrie). In deze pilot worden sleutelpersonen getraind in het voeren van gesprekken met licht getraumatiseerde Syriërs.

Daarnaast zijn er ook groepsvoorlichtingen gegeven over mondhygiëne, ziektekostenverzekeringen, bijzondere bijstand, het maken van een CV en solliciteren. Een grote groep statushoudersvrouwen uit Naarden is in 2019 gestart met zwemlessen, gesponsord door derden in samenwerking met de Zandzee. In samenwerking met het Nederlandse Rode Kruis en de sleutelpersonen van Versa Welzijn hebben 25 statushoudersvrouwen een AED-training gevolgd en allemaal hun AED-certificaat gehaald.

Ontmoetingsplekken

We willen dat er voldoende plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Het buurthuis is een ontmoetingsplek die verbindt en deel uitmaakt van de identiteit van de buurt. We ondersteunen daarom initiatieven voor het realiseren van buurtkamers in o.a. Muiderberg en Muiden (Maria Hoeve). We faciliteren de samenwerking in het nieuwe multifunctioneel centrum Keverdijk in Naarden.

7.2.3 Mantelzorgondersteuning

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van een Actieplan Mantelzorgondersteuning met als doel overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Als input voor het actieplan hebben we interviews gehouden met ervaringsdeskundige mantelzorgers, professionals en verschillende organisaties. In het concept actieplan is daarom als een van de speerpunten opgenomen dat er met name aandacht besteed moet worden aan communicatie rondom mantelzorg(ondersteuning). Dat wil zeggen dat mantelzorgers bewust moeten worden van het feit dat ze mantelzorger zijn, dat ze weten waar de ondersteuning te vinden is en om te inventariseren of er behoefte is aan andere vormen van ondersteuning dan de huidige. Een tweede belangrijke aspect waaraan in het concept actieplan aandacht wordt besteed, is het verbinden van formele en informele zorg om te komen tot goede combinaties van zorg en ondersteuning op maat. Het plan zal medio 2020 gereed zijn.

In oktober 2019 is de kick-off geweest van de 'proeftuin klantreis mantelzorg' (gezamenlijk met Hilversum). Doel van deze proeftuin is mantelzorgers te ondersteunen vanaf het moment van de diagnose van de zorgvrager en het identificatiemoment van de mantelzorger om overbelasting van de mantelzorger te voorkomen. Om deze pilot te kunnen uitvoeren zijn er een aantal zogenaamde 'meedenkers' nodig. Bij voorkeur is de meedenker bekend met lokale zorgpartijen en (sociale) initiatieven. Voor de gemeente Gooise Meren hebben we twee professionals gevonden die de rol van meedenker willen vervullen. De pilot is gestart met zorgvragers die niet aangeboord hersenletsel hebben en hun mantelzorgers.

7.2.4 Gezondheid

Het programma Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) is verder voortgezet. Dit wordt samen met onze sportcoaches uitgevoerd. Het doel is een gezonde leefstijl voor kinderen en jongeren makkelijk en aantrekkelijk te maken. Wij focussen ons op de omgeving van het kind. Op wat thuis de norm is als het gaat om eten, drinken en een gezonde leefstijl, of ze genoeg bewegen, slapen, wat ze zien in de media en of er iets gezonds te vinden is in de lokale sportkantine.

In 2019 lag de focus op het in gesprek gaan met scholen en sportverenigingen om deze maatregelen mogelijk te maken. Diverse scholen en sportverenigingen hebben gekozen om gezonder beleid te gaan voeren. Voorbeelden hiervan zijn de gezonde sportkantine of de gezonde school.

Samen met betrokken partners is ingezet op een rookvrije kind-omgeving, zoals schoolpleinen, kinderopvang en sportvelden. Op eigen initiatief van sportverenigingen en schoolbesturen zijn een groot aantal terreinen rookvrij geworden. Dit heeft tot gevolg dat de VO scholen geheel of gedeeltelijk rookvrij zijn geworden en 3 scholen in het basisonderwijs zijn gedeeltelijk en 19 geheel rookvrij. Van de kinderopvanglocaties is ongeveer 75% rookvrij en 20 sportclubs en parken zijn rookvrij. Ook de kinderboerderij is rookvrij. Op verzoek van inwoners heeft de gemeente (in samenwerking met de GGD) borden 'rookvrije generatie' geplaatst bij een aantal speeltuinen.

Op het gebied van voorlichting is de campagne NIX18 voortgezet. Om het jaar wordt een mysteryshop onderzoek gedaan, niet in 2019. Om het onderzoek in 2020 voor te bereiden is een jeugdkaartonderzoek gedaan. Dit onderzoek is gedaan om te achterhalen waar jongeren hun alcohol kopen (hotspots). Uit gesprekken met met name sportverenigingen is de campagne 'Hier fix je NIX' voortgekomen. Het blijkt belangrijk om alcoholverstrekkers te ondersteunen in het weigeren van alcohol aan jongeren of via wederverstrekking aan jongeren onder de 18.

De groep 55-75 jarigen in de regio Gooi en Vechtstreek gebruikt vaker en overmatig alcohol. Er is een start gemaakt met het in kaart brengen van de omvang van dit probleem. Uit onderzoek bleek dat bijna een derde van deze leeftijdsgroep overmatig drinker is. Juist op deze leeftijd is het drinken van veel alcohol extra schadelijk. Dit kan leiden tot hogere bloedspiegels, lagere tolerantie en snellere intoxicatie.

7.2.5 Onderwijskansenbeleid

Een succesvolle schoolloopbaan

In 2019 zijn we gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe onderwijskansenbeleid (voorheen: onderwijsachterstandenbeleid). Binnen dit beleid wordt rekening gehouden met de teruglopende rijksmiddelen. Ook is er een regeling voor kinderopvang voor peuters van ouders zonder kinderopvangtoeslag, voor minima en voor doelgroeppeuters voor vroeg- en voorschoolse educatie.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer is een wettelijke taak van de gemeente. Het vervoer stelt leerlingen in staat passend onderwijs te volgen, hetzij tijdelijk in een schakelklas, hetzij op het Speciaal (Voortgezet) Onderwijs. In april 2019 is een nieuwe Verordening leerlingenvervoer vastgesteld. De belangrijkste wijziging is dat de mogelijkheid voor het heffen van een eigen bijdrage voor vervoer van leerlingen naar het Speciaal Basisonderwijs is afgeschaft. De vastgestelde beleidsregels geven meer duidelijkheid aan inwoners over de wijze van uitvoering en de wijze van berekening van vergoedingen in geval van eigen vervoer. De aanbesteding van het vervoer is regionaal belegd. In de regio Gooi- en Vechtstreek is het proces om tot besluitvorming over het voortaan inbesteden van doelgroepenvervoer te komen, ingezet. Onder doelgroepenvervoer wordt verstaan leerlingenvervoer, Wmo-taxi voor sociaal-recreatief vervoer, vervoer naar jeugdhulp e.d. Het doel is efficiëntere uitvoering en daarmee meer kwaliteit van doelgroepenvervoer, ten gunste van de dienstverlening aan onze kwetsbare inwoners.

7.2.6 Onderwijshuisvesting

In 2019 zijn de Vondelschool, de Juliana Daltonschool, SBO de Indon en de Tweemaster gestart met de voorbereiding van hun renovatie en/of nieuwbouwplannen, conform het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Er is een second opinion opgesteld naar alternatieve scenario's voor tijdelijke huisvesting ten behoeve van de scholen, omdat de gemeenteraad vragen heeft gesteld over onder meer noodzaak en hoogte van de reservering voor tijdelijke huisvesting en mogelijke alternatieven. Een externe partij is verzocht het IHP te analyseren en onderzoek te doen naar alternatieve huisvestingsscenario's (permanent en tijdelijk) voor de scholen.

De Bussumse Montessorischool is gestart met de uitvoering van fase 1 van hun renovatie. De school is tijdelijk gehuisvest in het semipermanente schoolgebouw aan de Amersfoortsestraatweg 12a.

We zijn gestart met de engineeringsfase (uitwerken van het ontwerp naar uitvoeringstekeningen) van het Kindcentrum Muiderkring (De Krijgsman) in Muiden.

7.2.7 Aanpak knelpunten bij het aantrekken en behouden van leerkrachten

In 2019 zijn we gestart met het inventariseren van het lerarentekort in Gooise Meren. In 2020 gaan we hiermee door. Daarnaast zijn we, samen met de Regio Gooi en Vechtstreek, betrokken bij de plannen van het primair en voortgezet onderwijs over de besteding van de rijkssubsidie lerarentekort.

7.3 Maatwerk bieden

Inleiding

Wanneer algemene voorzieningen in het voorveld niet volstonden, is specialistisch maatwerk op indicatie ingezet, passend bij de hulpvraag van onze inwoners.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

7.3.1 Toegang

De toegang is er voor alle inwoners van Gooise Meren. We willen dat inwoners passende ondersteuning krijgen voor hun hulpvraag op het gebied van zorg, jeugdhulp en werk en inkomen. We onderzoeken de

situatie van de inwoner met een ondersteuningsvraag, helpen met de verwijzing naar de juiste instantie en houden daarbij rekening met de privacy. Samenwerking met het voorveld, zoals de wijkcoaches, maatschappelijk werk of Jeugd en Gezin, is hierbij belangrijk voor de inwoner. De inwoner met een hulpvraag wijzen we op de mogelijkheid van de gratis inzet van onafhankelijke cliëntondersteuning van bijvoorbeeld Stichting MEE bij het gesprek met de gemeente. MEE levert informatie, onafhankelijk integraal advies en algemene ondersteuning aan inwoners, op vele terreinen en in alle levensfasen, met het oog op zelfredzaamheid en participatie. Vanuit dat oogpunt helpt MEE inwoners ook bij sociale netwerkversterking.

Jeugd

De toegang tot jeugdhulp verloopt niet alleen via de gemeente, maar ook via de huisarts. We zien dat huisartsen niet altijd voldoende zijn toegerust om jeugdproblematiek te beoordelen en zetten daarom in op ondersteuning van huisartsen op dit gebied. De huisartsen zijn in 2019 ondersteund via het Consultatie- en Adviesteam; in dit team zit onder anderen een jeugdarts en een gedragsdeskundige met deskundigheid op het gebied van jeugd-ggz. We blijven de wachttijden en wachtlijsten monitoren. Regionaal is er een werkgroep wachtlijstproblematiek ingesteld, waarin jeugdaanbieders, huisartsen en gemeenten zitting hebben. Doel is het gezamenlijk oplossingen ontwikkelen voor het beperken van wachttijden in de jeugdhulp. Op het moment dat op individueel casusniveau wachttijden onacceptabel zijn, wordt overbruggingshulp ingezet.

Wmo

We hebben ervoor gezorgd dat passende ondersteuning snel is ingezet. Wachttijden hebben we zoveel mogelijk voorkomen. Zo hebben we geanticipeerd op de toename van complexe Wmo-problematiek als gevolg van het langer thuiswonen, door rekening te houden met de extra tijd die het onderzoek in deze gevallen kost en door de capaciteit in de Taakgroep Wmo uit te breiden met 1 fte.

7.3.2 Aanbod / inkoop

De ingekochte individuele voorzieningen jeugdhulp zijn als maatwerkvoorzieningen verstrekt aan jeugdigen en hun ouders als zij deze hulp nodig bleken te hebben. Het is gebleken dat er meer vraag is naar jeugdhulp, zoals jeugd-ggz. Dit blijft een aandachtspunt in het sociaal domein. Ook preventie en demedicalisering blijven inzet van beleid. Dat laatste geldt ook voor volwassenen.

Ingekocht maatwerk zoals individuele begeleiding, dagbesteding en vervoer van volwassenen, zijn ingezet wanneer oplossingen in het voorveld niet of onvoldoende waren. Doordat ouderen langer thuis blijven wonen zien we een groei in het beroep op huishoudelijke hulp, versterkt door de aanzuigende werking van het lage abonnementstarief.

7.4 Bescherming en opvang

Inleiding

De meest kwetsbaren in de samenleving kregen de bescherming, hulp, ondersteuning en opvang die zij nodig hadden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

7.4.1 Bescherming en opvang voorzieningen

De meest kwetsbaren in de samenleving krijgen de bescherming, hulp, ondersteuning en opvang die zij nodig hebben om niet maatschappelijk uit te vallen en/of weer mee te kunnen doen aan de samenleving.

Om dit realiseren heeft de gemeente in samenwerking met de regiogemeenten uitvoering gegeven aan het beleidsplan Bescherming en Opvang 2017-2020. Hierin is de aanpak personen met verward gedrag en de doorontwikkeling van het Veiligheidshuis naar een Zorg- en Veiligheidshuis geïntegreerd. Daarmee worden ook doelen uit programma 2 'Veiligheid' gerealiseerd. Regionaal zijn onder meer de volgende resultaten bereikt: begeleiding thuis voor cliënten en naasten is 24/7 beschikbaar, een pilot met scheiden van wonen en zorg bij beschermd wonen is uitgevoerd, het regionale beleid huisvesting maatschappelijke doelgroepen is

geïmplementeerd, er zijn afspraken gemaakt over de samenwerking van verschillende crisisdiensten en een pilot met passend vervoer voor mensen met verward gedrag is succesvol uitgevoerd.

Het team Maatschappelijk Zorg van de gemeentelijke uitvoeringsdienst heeft een succesvolle aanpak bij complexe problematiek ontwikkeld. De samenwerking met Openbare Orde en Veiligheid is in dit team geïntegreerd. Ook is een outreachend werkende jongerenconsulent aan het team toegevoegd. Aansluitend is een regionale multidisciplinair casusgerichte aanpak bij het Zorg en Veiligheidshuis ingevoerd voor acute en structurele casussen waarbij met een lokale aanpak geen doorbraak is gerealiseerd. Het gaat dan o.a. om multi-probleem situaties van zorgwekkende zorgmijders en/of personen met verward gedrag. Daarnaast is een pilot gestart met een multidisciplinaire casus gerichte aanpak (MDA++) bij acuut en structureel huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling en seksueel geweld. Binnen Gooise Meren is een pilot uitgevoerd met intensief maatschappelijk werk en een pilot met het verstrekken van briefadressen in combinatie met praktische hulp voor thuislozen. Beiden waren succesvol en zijn structureel geïmplementeerd.

Het GGZ netwerk van professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen in Gooise Meren is uitgebreid en dat heeft geleid tot nieuwe laagdrempelige activiteiten voor de doelgroep GGZ. Ook zijn hersteltrainingen voor mensen met een GGZ en/of verslavingsachtergrond beschikbaar in welzijnslocaties.

7.4.2 Huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling en seksueel geweld

In 2019 hebben wij het Actieprogramma Gooi en Vechtstreek 2019-2021 'Geweld Hoort Nergens Thuis' ontwikkeld, samen met de regiogemeenten, de maatschappelijke ketenpartners, met het Zorg en Veiligheidshuis en met Veilig Thuis. Doel van het Actieprogramma is geweld terug te dringen, de schade ervan te beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, te doorbreken. De ambitie is geweld eerder en beter in beeld te hebben en duurzaam te stoppen. Duurzaam oplossen van dit geweld vergt een lange adem. Om het verschil te maken, zetten we de komende jaren concrete stappen op basis van dit Actieprogramma. Zie ook RM1658670.

Door de invoering van de aangescherpte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en de radarfunctie zijn in 2019 bij Veilig Thuis meer meldingen van geweld binnen gekomen. De formatie bij Veilig Thuis is daarom uitgebreid. De medewerkers van de gemeente zijn door de vertrouwensarts van Veilig Thuis getraind in de uitvoering van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Zodat de medewerkers signalen van geweld beter kunnen herkennen. En weten hoe te handelen volgens de meldcode om het geweld te laten stoppen. Er zijn bij de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein twee meldcode-functionarissen aangesteld. Daarnaast hebben we deelgenomen aan de bewustwordingscampagne 'Orange the World' over geweld tegen vrouwen. En aan de publiekscampagne 'Open je ogen' tegen mensenhandel.

Geweld in de huiselijke situatie kan op den duur leiden tot een uithuisplaatsing. Door de uitvoering van het project 'Verblijf' willen we uithuisplaatsing van jeugdigen voorkomen. Het project 'Verblijf' is uitgevoerd. Resultaat van dit project is een door de regiogemeenten gedeelde visie 'Zo thuis mogelijk opgroeien'. Dit betekent onder andere ontwikkelen van 24-uurs ambulante voorzieningen als alternatief voor verblijf.

7.4.3 Maatschappelijke uitval jongeren voorkomen

We willen de maatschappelijke uitval (door dakloosheid, criminaliteit, verslaving en het niet behalen van een startkwalificatie) van kwetsbare jongeren voorkomen. We ontwikkelen een integrale aanpak voor hulp en ondersteuning voor 16-27 jarigen. We hebben in 2019 een outreachend werkende jongerenconsulent aangesteld, bekostigd vanuit het Innovatiebudget Sociaal Domein. Dit budget biedt ruimte voor de komende drie jaar. Deze jongerenconsulent werkt vanuit het team Maatschappelijke Zorg en staat in verbinding met de ketenpartners onderwijs en welzijn, waardoor hij preventief kan optreden. Om maatschappelijke uitval te voorkomen zetten we op casusniveau Plan 18 in voor de overgang van 18- naar 18+. Met Plan 18 komt goed in beeld wat er nog georganiseerd moet worden in de overgang naar volwassenheid.

7.5 Dierenwelzijn

Inleiding

Het dierenwelzijn is bevorderd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

7.5.1 Dierenwelzijn

Gemeenten zijn vanuit de wet verantwoordelijk voor het dierenwelzijn binnen hun gemeentegrenzen. De gemeente Gooise Meren wil het dierenwelzijn bevorderen. De gemeente heeft in 2019 voor het eerst beleid vastgesteld op het gebied van dierenwelzijn. De beleidsnotitie geeft aan hoe de komende periode uitvoering wordt gegeven aan de wettelijke taken en de regisserende rol van de gemeente op het gebied van zorg en bescherming van dieren. Om de ambities op het vlak van dierenwelzijn te verwezenlijken, is nadrukkelijke samenwerking nodig met samenwerkingspartners, zoals Goois Natuur Reservaat, de Dierenbescherming en plaagdierenbestrijders. Van de gemeentelijke organisatie vraagt dit een integrale aanpak van de afdelingen Openbare ruimte, Sociaal domein en Vergunningen, Toezicht en Handhaving. De beleidsnotitie is tot stand gekomen in samenspraak met maatschappelijke samenwerkingsorganisaties die zich actief bezighouden met dierenwelzijn. Met hen is onder meer het gesprek aangegaan over het verbeteren van dierenwelzijn, waardoor de ambities zijn aangescherpt. In het najaar van 2019 werden we geconfronteerd met een tijdelijke sluiting van het Vogelasiel. Naar aanleiding daarvan heeft Gooise Meren regionaal gesprekken opgestart om tot een betere beleidsmatige en financiële borging van het dierenwelzijn te komen.

Beleidsindicatoren

Taakveld 4. Onderwijs

Nr	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeente n 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
17.	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar	Ingrado	"niet voldoende data jongeren, schooljaar 2017-2018"	Niet begroot	Geen cijfers bekend	1,8 (in schooljaar 2017-2018)	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.	Ingrado heeft nog geen cijfers na schooljaar 2017-2018 Er zijn wel meer lokale en regionale gegevens beschikbaar: https://bestuur.gooisemeren.nl/fileadmin/user_upload/1762115_RM_Jaarverslag_RBL_2018-2019.pdf
18.	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd	Ingrado	20,28 in schooljaar 2017-2018	Niet begroot	Geen cijfers bekend	24,11 (in schooljaar 2017-2018)	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per	Ingrado heeft nog geen cijfers na schooljaar 2017-2018

Nr	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeente n 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
		5-18 jaar						1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.	
19.	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	0,9 % in schooljaar 2017-2018	Niet begroot	Geen cijfers bekend	1,88 % (in schooljaar 2017-2018)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	Ingrado heeft nog geen cijfers na schooljaar 2017-2018

Taakveld 6. Sociaal Domein

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
29.	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	6	6,4	5,8	8	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	Het betreft hier cijfers over de eerste helft van 2019.
30.	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	0,6	0,6	0,6	1,1 landelijk gemiddelde van alle gemeenten	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een Jeugdbeschermings-maatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	Getal realisatie 2019 betreft realisatie eerste helft 2019. CBS publiceert de cijfers over het tweede halfjaar 2019 eind april 2020.
31.	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	0,2	0,1	0,2	0,3 landelijk gemiddelde van alle gemeenten	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasserings-maatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	Getal realisatie 2019 betreft realisatie eerste helft 2019. CBS publiceert de cijfers over het tweede halfjaar 2019 eind april 2020. De realisatie 2019 is 0,1 hoger dan begroot. Het aantal daadwerkelijke aantal cliënten is voor tweede helft 2018 en eerste helft 2019 gelijk gebleven: 15 cliënten. Het aantal daadwerkelijke aantal jeugdreclasseringstrajecten is voor tweede helft 2018 en eerste helft 2019 gelijk gebleven: 15 trajecten.
32.	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMS D	600 (2e halfjaar 2017)			560 (2e half jaar 2017)	Referentiegemiddelde op basis van 327 deelnemende gemeenten. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.	Realisatie 2e half jaar 2017, het meest recente cijfer. Bron: gemeentemonitor sociaal domein i.s.m. CBS

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
626 Onderwijshuisvesting	3.704	3.719	3.466	3.724
627 Overige onderwijs	1.734	2.024	2.063	2.117
628 Collectieve voorzieningen	3.451	3.763	3.893	3.942
629 Maatwerkvoorzieningen wmo	6.817	8.634	8.871	9.940
630 Maatwerkvoorzieningen jeugd	10.293	10.459	11.536	11.871
631 Opvang en beschermd wonen	6.839	5.318	5.316	6.428
632 Gezondheidszorg	2.287	2.505	2.694	2.450
Totaal Lasten	35.124	36.423	37.839	40.471
Baten				
626 Onderwijshuisvesting	-24	0	0	-21
627 Overige onderwijs	-311	-244	-187	-292
628 Collectieve voorzieningen	-113	-133	-133	-108
629 Maatwerkvoorzieningen wmo	-698	-737	-737	-403
630 Maatwerkvoorzieningen jeugd	-22	0	0	-12
631 Opvang en beschermd wonen	-6.425	-5.388	-5.388	-6.692
632 Gezondheidszorg	-10	0	0	-1
Totaal Baten	-7.603	-6.503	-6.445	-7.529
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	27.521	29.920	31.394	32.941
Stortingen reserves				
626 Onderwijshuisvesting	0	0	2.100	2.100
629 Maatwerkvoorzieningen wmo	1.234	0	0	0
Totaal Stortingen	1.234	0	2.100	2.100
Ottrekkingen reserves				
626 Onderwijshuisvesting	0	0	-5.823	-5.770
627 Overige onderwijs	-2	-2	-204	-205
628 Collectieve voorzieningen	-30	-300	-300	-180
630 Maatwerkvoorzieningen jeugd	0	-15	-30	0
Totaal Ottrekkingen	-32	-317	-6.357	-6.155
Mutaties reserves	1.201	-317	-4.257	-4.055
Gerealiseerd resultaat	28.722	29.603	27.137	28.887

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 7	Verschil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	-279	N
<i>Onderwijshuisvesting</i> Er zijn kosten voor de tijdelijke huisvesting gemaakt die niet levensduur verlengend zijn en dus niet geactiveerd mochten worden, maar wel noodzakelijk zijn voor tijdelijke huisvesting. Dit zorgt voor een overschrijding in de exploitatie van € 169k. Voorgesteld zal worden dit te dekken uit de reserve tijdelijke huisvesting onderwijs bij de resultaat bestemming.	-169	N
<i>Overig Onderwijs</i> Er is een voordeel op kinderopvang, omdat er minder wordt uitgegeven aan subsidies voor peuterspeelzalen (€ 223k v). Hier staan hogere kosten voor leerlingenvervoer (€ 81k N) tegenover. Daarnaast zijn er hogere lasten voor Gemeenschappelijke taken onderwijs (€ 61k N), doordat de kosten voor bewegingsonderwijs 2018 in 2019 zijn geboekt en door een hogere bijdrage aan de regio voor Leerplicht. Vanaf 2019 wordt hierover BTW gerekend omdat de Regio optreedt als ondernemer bij het uitvoeren van de Leerplichtwet.	81	V
<i>WMO</i> De invoering van het abonnementstarief Wmo is de belangrijkste oorzaak van de overschrijding op Wmo. Daarnaast is in januari 2019 landelijk de vernieuwde meldcode kindermishandeling in werking getreden. Hierdoor is het aantal meldingen bij Veilig Thuis gestegen met 17%, waardoor ook de kosten zijn gestegen. Daarnaast is er een toename van inwoners die vanuit GGZ en Beschermd Wonen de overstap kunnen maken naar zelfstandig wonen met begeleiding. Dit leidt tot meer uitgaven voor Individuele Begeleiding.	-1.386	N
<i>Jeugd</i> De overschrijding op Jeugd wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jongeren dat een beroep doet op de Jeugdwet. Daarnaast hebben deze jongeren steeds vaker zwaardere en duurdere vormen van hulp en ondersteuning nodig.	-296	N

<i>Opvang en beschermd wonen</i> Het overschot betreft de restitutie Bescherming en Opvang 2018, die in 2020 ingezet zal worden voor lokale actielijnen Bescherming en Opvang.	210	V
<i>Gezondheidszorg</i> De onderschrijding wordt met name veroorzaakt door een dubbel in de begroting opgenomen bedrag voor rijksvaccinatie (€ 125k V). Daarnaast zijn er kosten geboekt op het product Collectieve Voorzieningen, waardoor er een voordeel is ontstaan (€ 80k V).	272	V
<i>Overige verschillen < € 70.000</i>	20	V
Totaal voor reserves	- 1.547	N
Reserves		
<i>Reserve Sociaal Domein</i> In 2019 zijn niet alle CUP projecten tot stand gekomen. Derhalve wordt er € 120.000 minder onttrokken aan de Reserve Sociaal Domein.	-120	N
Overige verschillen	-83	N
Totaal na reserves	- 1.750	N

8. Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Wat hebben we bereikt?

Cultuur, cultuurhistorie, sport en recreatie zijn belangrijke op zichzelf staande waarden; deze waarden zijn ook van betekenis voor de sociale structuur van de gemeente. Het mes snijdt aan twee kanten. We willen sport, cultuur en recreatie inzetten om de verbinding tussen inwoners te versterken. Het aanbod van voorzieningen zal daarom breed toegankelijk moeten zijn om de ontwikkeling en ontspanning van inwoners te verzekeren en verbinding tussen inwoners te realiseren.

De totale kunstcollectie van de gemeente is in beeld gebracht en vanuit verschillende depots - overzichtelijk - in een nieuw depot in het gemeentehuis terecht gekomen. Het omvangrijke paneel uit het Stadhuis Naarden, "Het Oordeel van Salomon" is grondig gerestaureerd. Een 19e eeuwse overschildering is verwijderd en het 16e eeuwse schilderij is weer geheel zichtbaar gemaakt - met een kleine reconstructie -. Bezoekers en deskundigen zijn enthousiast over het resultaat.

De gemeentelijke monumentenlijst is verder uitgebreid met panden in Bussum. Daarnaast is een start gemaakt met het opstellen van erfgoedbeleid en met het actualiseren en harmoniseren van de archeologische waarden en verwachtingen in Gooise Meren. Ook hebben we bijgedragen aan de instandhouding van enkele grote monumenten waaronder de Grote Kerk Naarden en zijn enkele lokale verenigingen financieel gesteund die zich onder meer bezighouden met het promoten van ons erfgoed tijdens de landelijke Open Monumentendag.

De gemeente stimuleert door middel van de inzet van buurtsportcoaches en subsidies voor kleinschalige sportevenementen en het oprichten van sport- en beweegactiviteiten voor specifieke doelgroepen (sportief) bewegen van jeugdige en kwetsbare inwoners en ondersteunt (sport)aanbieders zich (door) te ontwikkelen tot betrokken en vitale organisaties. Hierdoor draagt sport en bewegen op een positieve en laagdrempelige wijze bij aan vitale en gezonde inwoners en een inclusieve samenleving. De buurtsportcoaches werken samen met scholen, welzijnsorganisaties en andere lokale partijen.

We bieden inwoners en bezoekers van jong tot oud mogelijkheden om te recreëren en te spelen in de openbare ruimte. Dit doen we door de instandhouding van parken en bij de vraag van de jeugd passende speelplaatsen en door het creëren van doorgaande wandel- en fietsroutes.

8.1 Kunst en Cultuur

Wat hebben we daarvoor gedaan?

8.1.1 Bevorderen cultureel aanbod

In 2019 zijn circa 42 subsidies verstrekt aan culturele instellingen met een totaalbedrag van circa €2.200.000. Dit zijn voornamelijk jaarlijkse subsidies waarbij de hoogte min of meer vaststaat. Onder andere Spant!, Filmhuis Bussum, Stichting Forteiland Pampus en drie musea in Naarden komen hiervoor in aanmerking. Tevens zijn er enkele eenmalige subsidies verstrekt, bijvoorbeeld voor het inrichten van de Gele Loods in Naarden Vesting als informatiecentrum van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (waarvoor ook provinciale subsidie wordt verleend), een bijdrage voor het project Hemelbestormers, waarbij vrijwilligers worden geworven voor de Grote Kerk Naarden en een kinderconcert in de Tindal Villa in Bussum. Daarnaast is aan Gooi TV een door de raad jaarlijks vastgesteld bedrag van ruim €33.000 voldaan op grond van de Mediawet.

8.1.2 Kunst en Cultuur

De Regio heeft er voor gekozen om van meer beleidsmatig naar meer uitvoerend te gaan, en ziet af van het opstellen van een cultuurbeleid. Het doel van de Regio is nu om tot een uitvoeringsprogramma te komen dat zowel voor de overheden, de culturele instellingen en de betrokkenen op het gebied van cultuureducatie, erfgoed, recreatie en toerisme helder en werkzaam is. Ten behoeve van het gemeentelijk beleid is gestart met gesprekken met verschillende groepen cultuurmakers voor het op te stellen cultuurbeleid. Zo is er gesproken met de muziekverenigingen, museumdirecteuren, theaterdirecteuren, evenementenorganisatoren, kunstenaars, toneelverenigingen etc. Verder zijn er informatieve avonden door de gemeente georganiseerd voor evenementenorganisatoren over de vergunningprocedure, inclusiviteit en subsidies. Deze waren druk bezocht en werden erg gewaardeerd. Er is een communicatie- en participatieplan geschreven, waarbij zoveel mogelijk met participanten het beleid ontwikkeld en geschreven wordt.

Het beheer en behoud van kunstwerken in de openbare ruimte wordt uitbesteed aan Kunstwacht, een landelijk opererende deskundige organisatie. Zij zorgt voor het jaarlijks onderhoud van de ruim 50 kunstwerken. Verder zorgt zij voor ontsluiting van de kunst door een app waar alle kunst in beschreven zal worden.

8.1.3 Kerncollectie eigen kunst

In 2019 is een voorstel gedaan voor een kerncollectie. Dit voorstel moet nog vastgesteld worden, waarbij het college zich laat adviseren door verschillende (ook lokale) deskundigen. Er is een nieuw depot in de kelder van het gemeentehuis gerealiseerd waar alle kunst - uit de verschillende kernen - en van tijdelijke depots, terecht is gekomen. De collectie is geïnventariseerd en in kaart gebracht. Er zijn afspraken gemaakt voor taxatie. En er is een nieuwe verzekeraar voor de kunst. In 2019 is de restauratie van het 'Oordeel van Salomon' succesvol afgerond. De restauratie heeft langer geduurd dan gepland omdat het schilderij van rond 1600 in de 19e eeuw overschilderd bleek te zijn. Na het inwinnen van adviezen is er voor gekozen om de overschildering te verwijderen. Deskundigen zijn enthousiast over het resultaat en het schilderij/paneel hangt na anderhalf jaar weer in het Stadhuis waar ze al ruim 400 jaar op dezelfde plek hangt.

8.2 Cultureel Erfgoed

Wat hebben we daarvoor gedaan?

8.2.1 Gemeentelijke monumentenlijst

De gemeente is trots op haar cultureel historisch erfgoed en wil dat de huidige en toekomstige generaties van binnen en buiten Gooise Meren hiervan kunnen genieten. Om het behoud van erfgoed te vergroten, werken we aan de actualisatie van de gemeentelijke monumentenlijst van Gooise Meren. In 2019 zijn acht gemeentelijke monumenten aan de monumentenlijst toegevoegd en zes panden zijn nog in procedure voor aanwijzing als gemeentelijk monument. In Muiden zijn in 2019 verschillende panden/onderdelen van de voormalige Schoutenwerf aan de monumentenlijst toegevoegd.

Vanaf 2017 hebben erfgoedverenigingen verschillende voordrachten gedaan voor het aanwijzen van gemeentelijke monumenten binnen Gooise Meren. Denk aan de begraafplaats aan de Badlaan in Muiderberg en de Palmkazerne in Bussum. Vanwege nader cultuurhistorisch onderzoek naar een aantal objecten, is de mogelijke aanwijzing als monument in 2020 voorzien.

8.2.2 Erfgoed Gooise Meren

Voor 2019 stond het opstellen van een beleidsnota erfgoed gepland. Daartoe is een begin gemaakt met het evalueren van bestaand beleid en het opstellen van een communicatie- en participatieplan. Daarnaast is in 2019 aan een extern bureau de opdracht verstrekt om de archeologische waarden en verwachtingen voor het hele grondgebied in kaart te brengen en beleidsvoorstellen te doen. Dit onderzoek is in het eerste kwartaal van 2020 gereed.

Vanuit programma 4 wordt gewerkt aan het Omgevingsplan en de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie geeft de ambities van Gooise Meren weer in welke richting we ons willen ontwikkelen. Daarbij gaat het om het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied en om de hoofdzaken van het te voeren beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving. Van gemeenten wordt verwacht dat zij de samenhang tussen de diverse aspecten van de leefomgeving aangeven. Voor de belangrijke thema's voor onze leefomgeving zal de Omgevingsvisie tevens afwegingskaders bevatten. Een van die thema's is erfgoed. In plaats van het ontwikkelen van een aparte beleidsnota cultureel erfgoed kiezen we er nu voor om erfgoedbeleid als integraal onderdeel in de Omgevingsvisie op te nemen. Daarvoor is het van belang om op voorhand de kernwaarden en het ontwikkelpotentieel van ons erfgoed vast te leggen in een Ambitiedocument erfgoed. Het gaat hierbij om erfgoed in de fysieke leefomgeving, waarmee dat deel van het cultureel erfgoed wordt bedoeld dat zich richt op (historische) stedenbouwkunde, bouwkunst, tuin- en landschapsarchitectuur, (cultuur)landschap en archeologie.

In 2019 hebben we ook bijgedragen aan de instandhouding van een aantal grote monumenten in onze gemeente door het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen en het verstrekken van subsidie.

8.3 Sport

Wat hebben we daarvoor gedaan?

8.3.1 Beweeg- en sportstimulering

We willen dat alle inwoners de mogelijkheid hebben om te bewegen en/of sporten op de manier die bij hem/haar past. Een ieder mag en kan daarbij zijn/haar eigen beweegredenen hebben zoals werken aan een goede gezondheid, het onderdeel laten zijn van je leefstijl of dat je door sporten/bewegen betrokken bent/voelt binnen de samenleving. De gemeente focust de komende jaren op het stimuleren van:

- Jeugdigen (0 t/m 18 jaar);
- Mensen die vanwege een barrière amper/niet sporten/bewegen;
- Mensen die (opnieuw) aansluiting zoeken bij de samenleving.

In 2019 hebben we subsidie gegeven voor het opstarten van sportactiviteiten bij lokale sportverenigingen in Gooise Meren voor specifieke doelgroepen. Voorbeelden hiervan zijn rolstoelhockey en volleybal voor nieuwe Nederlanders. Daarnaast hebben we subsidie gegeven voor de organisatie van kleinschalige sportevenementen voor het stimuleren van beweging, kennismaking met sport en ontmoeting tussen inwoners bij de lokale sportverenigingen. Voorbeelden hiervan zijn familie- en vriendentoernooien, jeugdtoernooien, ouder- kindtoernooien etc.

De buurtsportcoaches hebben in 2019 meerdere activiteiten voor de verschillende doelgroepen georganiseerd. Een aantal voorbeelden hiervan zijn sportdagen voor de jeugd, wandel- en fietsclubjes voor senioren, beweegaanbod voor peuters, pleinsport na school voor de jeugd, de diabetes wandel challenge, fitheidstesten, valpreventie, aerobics en zwemlessen voor niet Nederlandse vrouwen en het schoolvoetbal. Om deze activiteiten mogelijk te maken, werken de buurtsportcoaches samen met zorg- en welzijnsinstellingen, het onderwijs en andere partijen. Daarnaast zorgen de buurtsportcoaches ervoor dat het bestaande beweeg- en sportaanbod onder de aandacht is gebracht bij zowel jeugd, als volwassenen en senioren.

8.3.2 Vitale sportorganisaties

De gemeente kiest ervoor om sportverenigingen/sportaanbieders de komende jaren te ondersteunen bij het (door)ontwikkelen naar betrokken en vitale organisaties. Die zich bewust zijn van hun maatschappelijke rol in de samenleving. Denk aan verenigingsondersteuning en het organiseren van kennis- en netwerkbijeenkomsten voor sportaanbieders. In 2019 zijn we gestart met het lokaal sportakkoord waar vitale sportaanbieders één van de pijlers is. De verwachting is dat er midden 2020 een lokaal sportakkoord van Gooise Meren gepresenteerd kan worden. Verder zijn er in 2019 door de verenigingsondersteuners van Gooise Meren (onderdeel van de buurtsportcoaches) verschillende ondersteuningstrajecten ingezet voor sportverenigingen om vitaal te worden en/of te blijven. Voorbeelden hiervan zijn ontwikkeling van

vrijwilligersbeleid, leden werving, financieel gezond zijn, gezonde sportkantines, multifunctioneel inzetten van de sportaccommodatie etc.

8.3.3 Duurzame en toegankelijke sportinfrastructuur

De gemeente Gooise Meren draagt bij aan duurzame en toegankelijke sportinfrastructuur. Hierbij moet worden gedacht aan zowel de (sportieve) buitenruimte (o.a. wandel- en fietspaden) als de sportaccommodaties (binnen en buiten). Gooise Meren voert enkele onderzoeken uit om de bestaande sportinfrastructuur in beeld te brengen, voert capaciteitsberekeningen uit en bekijkt welke mogelijkheden er zijn om haar gemeentelijk vastgoed (waaronder de sportaccommodaties) te verduurzamen.

In 2019 hebben we een extra hockeyveld in Naarden aangelegd zodat meer inwoners kunnen sporten en de sportvelden beter benut worden op het sportpark. Daarmee is een aanzet gegeven voor de verdere optimalisatie van Sportpark Naarden waar ook de voetbal- en rugbyvereniging van gaan profiteren.

Daarnaast is er bij de aanleg van het hockeyveld veld aandacht geweest voor duurzame keuzes, bijvoorbeeld het gebruik van een duurzame waterpomp en LED verlichting.

In 2019 is gestart met een capaciteitsonderzoek van de binnen- en buitensport. We verwachten dat het definitieve rapport in het tweede kwartaal 2020 wordt opgeleverd.

8.3.4 Eenduidige en transparante beleidskeuzes

In 2019 zijn grote stappen gezet in het harmonisatietraject voor de buitensport. Het streven is om in 2020 met een totaalbeeld richting raad te gaan voor definitieve besluitvorming. Daarnaast zijn we gestart met een harmonisatietraject voor de binnensport. Dit zal in 2020 verder worden uitgewerkt.

8.4 Spelen en recreëren

Wat hebben we daarvoor gedaan?

8.4.1 Speelplaatsen

Kinderen en jongeren moeten vrij en zelfstandig van de buitenruimte gebruik kunnen maken. Dat is belangrijk voor hun persoonlijke ontwikkeling. We zorgen voor ruimte om te spelen, veilige routes en voorzieningen die tot de verbeelding spreken. Daarvoor hebben wij de speellocaties geïnspecteerd en indien nodig reparaties uitgevoerd aan de speeltoestellen. De zandondergronden en het kunstgras zijn gereinigd evenals de speeltoestellen. Op enkele speellocaties zijn toestellen vervangen of bijgeplaatst.

8.4.2 Bespeelbaarheid Openbare Ruimte

Spelen en bewegen is belangrijk en gebeurt niet alleen op speellocaties met toestellen. Wij zetten in op een buitenruimte die nog veel meer benut wordt om te spelen en bewegen. Daarom zijn wij in 2019 gestart met een onderzoek naar de bespeelbaarheid van de openbare ruimte. Tot slot faciliteren we inwoners om te bewegen in de buitenruimte. Denk aan beweegtuinen binnen de bestaande parken en wandelgebieden. Buurtsportcoaches zijn hiervoor beschikbaar (zie 8.3 sport). In Muiden is door een bewonersinitiatief een jeu de boulesbaan aangelegd.

8.4.3 Inclusie

We willen dat iedereen mee doet, inwoners, medewerkers, jong en oud, met of zonder beperking. Eén van de onderwerpen die extra aandacht vraagt, is samen het spelen en het toegankelijk maken van speelplekken. Werken aan samen spelen in een gemeente betekent dus werken en vooral samenwerken, intern en extern op allebei deze gebieden, het fysieke én het sociale domein. Met de resultaten uit de Week van de Toegankelijkheid met als thema 'Vrije tijd' zijn wij aan de slag gegaan. Dit heeft geresulteerd in de planvorming voor het aanpassen van een speellocatie in Muiden, de daadwerkelijke uitvoering hiervan volgt in 2020.

Beleidsindicatoren

Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie. Onderwijs

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Realisatie 2018 GM	Begroot 2019 GM	Realisatie 2019 GM	Realisatie 2019 gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners	Beschrijving	Toelichting
20.	Niet-wekelijks sporters	Niet-wekelijks sporters	CBS, RIVM					Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	Dit zijn cijfers uit 2016. Deze indicator wordt elke vier jaar onderzocht met behulp van de gezondheidsmonitor van de GGD. De gezondheidsmonitor 2020 is nog niet gereed.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
633 Culturele vorming	1.487	1.566	1.669	1.654
634 Sport	3.016	3.869	3.219	2.994
635 Kunst	888	898	858	892
636 Monumenten en musea	655	562	539	529
637 Recreatie	157	309	220	268
642 Speelvoorzieningen	450	445	441	461
Totaal Lasten	6.652	7.649	6.946	6.798
Baten				
633 Culturele vorming	-6	-13	-13	-1
634 Sport	-478	-1.147	-1.316	-1.190
635 Kunst	-12	0	0	-4
636 Monumenten en musea	-113	-93	-93	-100
637 Recreatie	-12	-9	-9	-10
642 Speelvoorzieningen	-18	0	0	-2
Totaal Baten	-639	-1.262	-1.431	-1.306
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	6.013	6.387	5.515	5.492
Onttrekkingen				
634 Sport	-168	-164	-410	-399
Gerealiseerd resultaat	5.845	6.223	5.105	5.093

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 8	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	-211	N
<i>Sport</i> De op dit product geraamde storting in de voorziening onderhoud gebouwen is verantwoord op programma 4, (€148k V). De besteding van het budget voor onderhoud van de sportvelden valt lager uit doordat de harmonisatie van het beheer- en tariefstelsel nog niet is ingegaan en er nog niet conform harmonisatie onderhoud wordt uitgevoerd. Echter, in de begrote budgetten is al wel rekening gehouden met de harmonisatie. Daarnaast zijn door omstandigheden rondom personeel een aantal taken in het onderhoud nog niet uitgevoerd (€ 113k V). Verder waren de SPUK inkomsten niet geraamd (€ 50k V), omdat de toekenning SPUK 2019 pas eind oktober 2019 is ontvangen. In vervolg op vastgoed acties in 2018 wordt er verder gegaan met de ontvlechting van de financiële stromen van het vastgoed, om een volledig beeld te krijgen in de baten en lasten kant van het vastgoed in bezit van Gooise Meren. Dit resulteert deze keer in verschuivingen tussen de programma's 4 en 8. Bij sport € 154k nadeel. Per saldo op dit product 157K V	157	V
<i>Overige verschillen < € 70.000</i>	77	V
Totaal voor reserves	23	V
Reserves		
<i>Overige verschillen < € 70.000</i>	11	N
Totaal na reserves	12	V

9. Programma baten en lasten

Wat hebben we bereikt?

Wij hebben een verdere stap gezet in de digitalisering van de Planning & Control cyclus, waardoor de inzichtelijkheid wordt vergroot.

9.1 Sluitende begroting

Wat hebben we daarvoor gedaan?

9.1.1 Kritisch op uitgaven en financieel bewust

We blijven kritisch op uitgaven en zijn financieel bewust. Zo zijn we in 2019 een traject gestart om het financieel bewustzijn bij de medewerkers te vergroten (P&C Bewust). Dit heeft blijvend onze aandacht. De feitelijke uitvoering van voorgenomen investeringen duurt aanzienlijk langer dan gepland, terwijl die planning een groot beslag legt op de financiële middelen. Daarom is in 2019 een verbeterslag gemaakt door middel van een project om de voorgenomen (met name ruimtelijke) investeringen beter op elkaar af te stemmen qua planning en financiën. Het project resulteert in concreter onderbouwde voorstellen voor de korte termijn, waarmee de uitvoering realistischer wordt.

Tegelijkertijd is eind 2019 een onderzoek opgestart naar de werking van een mogelijk in te voeren kapitaallastenplafond om de exploitatie (structureel en reëel sluitend) en de gemeenteschuld beter te beheersen en minder afhankelijk te maken van de invulling van onze ambities door forse investeringen.

9.1.2 Transparantie

Door middel van het project digitalisering van het P&C proces wordt gewerkt aan verbetering van de doorlooptijd en inhoudelijke kwaliteit van de periodieke Planning en Control documenten. Hiertoe is het programma Pepperflow aangeschaft, waardoor veel meer digitaal kan. Als eerste is dit instrument gebruikt bij de totstandkoming van de Programmabegroting 2020 in het 4e kwartaal. Na de Jaarstukken 2019 en het eerste Voortgangsverslag 2020 wordt Pepperflow geëvalueerd.

In afwachting van deze evaluatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk, is de toegezegde afstemming met de raad over de transparantie en inrichting van de begroting in 2019 nog niet opgestart.

9.1.3 Gooise Meren in Balans

Dit project is inmiddels geëindigd; de bezuinigingen zijn verwerkt in de begroting.

9.2 Lasten stabiel

Wat hebben we daarvoor gedaan?

9.2.1 Lasten stabiel

Na vaststelling van de begroting zijn de belastingtarieven van bijvoorbeeld OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing niet meer aangepast.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
638 Uitkeringen Gemeentefonds	0	18	19	33
639 Belastingen	676	734	760	760
640 Overige baten en lasten	0	608	-48	1.093
641 Rekening van baten en lasten	0	0	0	0
644 Huisvesting Gooise Meren	67	18	19	43
646 Overhead	14.755	16.480	17.454	16.897
Totaal Lasten	15.497	17.859	18.204	18.826
Baten				
638 Uitkeringen Gemeentefonds	-67.515	-70.778	-75.926	-74.500
639 Belastingen	-12.725	-12.925	-12.899	-12.993
640 Overige baten en lasten	-3.219	-1.601	-1.477	-3.185
641 Rekening van baten en lasten	0	0	0	0
644 Huisvesting Gooise Meren	-86	0	0	0
646 Overhead	-2.769	-103	-103	-358
Totaal Baten	-86.314	-85.407	-90.405	-91.036
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-70.817	-67.548	-72.201	-72.210
Stortingen				
639 Belastingen	0	0	0	0
640 Overige baten en lasten	11.438	2.571	12.978	13.134
641 Rekening van baten en lasten	0	0	0	0
Totaal Stortingen	11.438	2.571	12.978	13.134
Onttrekkingen				
639 Belastingen	0	0	0	0
640 Overige baten en lasten	-5.755	-2.375	-11.661	-10.344
641 Rekening van baten en lasten	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	-5.755	-2.375	-11.661	-10.344
Mutaties reserves	5.683	196	1.317	2.790
Gerealiseerd resultaat	-65.134	-67.352	-70.884	-69.420

Toelichting financiële verschillen

Toelichting verschillen Realisatie 2019 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2019		
Onderdeel programma 9	Vershil (x € 1.000)	V/N (V= voordeel, N= nadeel)
<i>Doorbelasting</i> Doorbelasting kosten ambtelijk apparaat, nadere toelichting zie verschillenanalyse programma 9.	747	V
<i>Uitkeringen gemeentefonds</i> De uitkomst van de september- en decembercirculaire hebben een fors nadelig effect. Dit kon niet meer worden verwerkt in de begroting. Het effect in de septembercirculaire betrof met name een lager accres als gevolg van aanpassingen door het Rijk op het gebied van het investeringsritme van het Ministerie van I&W en Defensie, sluiten van het Pensioenakkoord en het Woningmarktpakket. Voor 2019 betekent dit een daling van de uitkering uit het Gemeentefonds met ruim € 600k. Hierover bent u geïnformeerd met een raadsmededeling (zaak 1640381). In de decembercirculaire heeft een negatieve aanpassing van € 565k plaatsgevonden inzake de suppletie-uitkering van de Integratie-uitkering Sociaal Domein op basis van nacalculatie van de definitieve gegevens van de onderliggende maatstaven. Daarnaast hebben nog kleine negatieve correcties plaatsgevonden i.v.m. definitieve vaststelling uitkeringen uit voorgaande jaren (ca. € 100k N).	-1.426	N
<i>Belastingen</i> Lagere opbrengst van de OZB, omdat o.a. de bouw op De Krijgsman minder snel is gegaan dan begroot.	-87	N
<i>Belastingen</i> De inkomsten op precario zijn hoger dan begroot, omdat enerzijds de inkomsten jaarlijks stijgen en in 2019 ook de definitieve aanslagen 2018 zijn verantwoord.	72	V
<i>Overige baten en lasten</i> De stand en ontwikkeling van de onderhoudsvoorzieningen is vergeleken met de eind 2018 vastgestelde beheerplannen voor de periode 2018-2022. De onderhoudsvoorzieningen zijn nu, conform regelgeving, aangepast. De belangrijkste mutaties betreffen een verhoging met ruim € 900k van de voorziening Wegen en een verlaging met € 1.200k van de voorziening gebouwen (per saldo V € 580k). Deze verlaging laat onverlet dat de geplande periodieke actualisatie van de beheerplannen zeer waarschijnlijk zal leiden tot een toekomstige behoefte aan structurele verhoging van de storting in enkele onderhoudsvoorzieningen.	580	V
Overige verschillen < € 70.000	123	V

Totaal voor reserves	9	V
Reserves		
Reserve Conform de nota Reserves & Voorzieningen is de reserve Sociaal Domein gemaximeerd en wordt de vrijval (voordeel in Programma 6) gestort in de Algemene Reserve (N 1,1, mln) (Per saldo geen resultaat-effect). Er is minder onttrokken aan de Algemene Reserve ter dekking van de uitvoering van het CUP als gevolg van vertraging in de realisatie van activiteiten (€ 400k N).	-1.473	N
Totaal na reserves	-1.464	N

Algemene dekkingsmiddelen

Programma 9 Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Uitkeringen Gemeentefonds	L	18	19	33
	B	-70.778	-75.926	-74.500
Saldo		-70.760	-75.907	-74.467
Belastingen	L	734	760	760
	B	-12.925	-12.899	-12.993
Saldo		-12.190	-12.139	-12.233

Overige baten en lasten	L	608	-48	1.093
	B	-1.601	-1.477	-3.185
Saldo		-993	-1.525	-2.092
Rekening van baten en lasten	L	0	0	0
	B	0	0	0
Saldo		0	0	0
Huisvesting Gooise Meren	L	18	19	43
	B	0	0	0
Saldo		18	19	43
Totaal		-83.925	-89.552	-88.749

Overhead

Programma 9 Overhead (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Overhead	L	16.480	17.454	16.897
	B	-103	-103	-358
Totaal		16.377	17.351	16.539

Vennootschapsbelasting

Programma 9 Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Bat en	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting*	L	0	0	-11
	B	0	0	0
Totaal		0	0	-11

*De realisatie 2019 betreft de vermindering van de voorlopige aanslagen 2016, 2017, 2018 en 2019. Op basis van een fiscaal adviesrapport leidt het resultaat op de ondernemingsactiviteiten bij de exploitatie van grond niet tot betaling van belasting over 2016, 2017, 2018 en 2019.

Onvoorzien

Programma 9 Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Onvoorzien	52	52	0
Totaal	52	52	0

Doorbelastingen

Toelichting verschillen doorbelastingen per programma		Verschil	V/N
Realisatie 2019 t.o.v. begroting inclusief wijzigingen 2019		(bedrag)	(V=Voordeel
(x € 1.000)			N=Nadeel)
Programma 1	Inwoners en Bestuur	-162	N
Programma 2	Veiligheid	49	V
Programma 3	Openbare Ruimte en Verkeer	-250	N

Programma 4	Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	-314	N
Programma 5	Duurzaamheid en Water	-485	N
Programma 6	Werk en Inkomen	-77	N
Programma 7	Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	-279	N
Programma 8	Sport, Cultuur en Recreatie	-211	N
Programma 9	Algemene baten en lasten	747	V
Investerings		114	V
Totaal doorbelastingen		-868	N
Toelichting doorbelastingen			
<p>In de eerste vier jaar van het bestaan van Gooise Meren zijn de meeste overschrijdingen op de diverse afdelingsbudgetten, opgevangen binnen de vacature gelden van het totaal budget van de salarissen en sociale lasten. Er waren onder- en overschrijdingen. De overschrijdingen zijn meegenomen in de diverse voortgangsrapportages. In 2019 is het duidelijk geworden dat de grenzen van opvang binnen het salarisbudget zijn bereikt. De oorzaken hiervoor zijn divers, maar hebben te maken met ziekteverzuim (8 %), vervangende inhuur, inhuur van expertise, het hoge ambitieniveau en beroep op de beleidsafdeling, de kwantitatieve en kwalitatieve problemen bij dienstverlening en de inhuur om de focus op de uitvoering van projecten in de buitenruimte te kunnen behouden om zo de voorgenomen plannen te realiseren. Je ziet dat de opstartfase van onze fusie-organisatie voorbij is en de volgende stappen gezet worden naar een volwassen organisatie. Wij blijven ons professionaliseren, waarbij wij tegelijkertijd de blik naar buiten richten en meer en meer samen met burgers en instellingen oppakken én de interne beheersing strakker vormgeven. Dat doet een extra beroep op onze bedrijfsvoering.</p>			

Financiële Recapitulatie

Totaaloverzicht

Onderstaand overzicht toont op programmaniveau de lasten en baten. Een negatief getal is een opbrengst. In de desbetreffende programma's worden deze cijfers toegelicht onder Toelichting Financiële Verschillen.

Financiële Recapitulatie Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
1. Inwoners en Bestuur	L	8.549	5.272	4.935	4.483
	B	-1.267	-841	-874	-2.761
Resultaat voor Bestemming		7.282	4.432	4.060	1.722
2. Veiligheid	L	6.629	5.585	8.704	8.502
	B	-120	-123	-77	-64
Resultaat voor Bestemming		6.509	5.462	8.626	8.438
3. Openbare ruimte en verkeer	L	11.685	8.076	8.106	8.435
	B	-5.078	-2.687	-2.902	-3.190
Resultaat voor Bestemming		6.607	5.389	5.204	5.244
4. Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	L	12.112	12.778	22.690	22.977
	B	-11.032	-8.074	-8.195	-10.209
Resultaat voor Bestemming		1.080	4.704	14.495	12.769
5. Duurzaamheid en Water	L	17.300	18.126	18.824	18.149
	B	-13.458	-13.831	-14.635	-14.124
Resultaat voor Bestemming		3.842	4.295	4.190	4.024
6. Werk en inkomen	L	20.603	21.021	20.884	20.910
	B	-15.062	-13.040	-13.040	-13.974
Resultaat voor Bestemming		5.540	7.981	7.843	6.935
7. Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	L	35.124	36.423	37.839	40.471
	B	-7.603	-6.503	-6.445	-7.529
Resultaat voor Bestemming		27.521	29.920	31.394	32.941
8. Sport, Cultuur en Recreatie	L	6.652	7.649	6.946	6.798
	B	-639	-1.262	-1.431	-1.306
Resultaat voor Bestemming		6.013	6.387	5.515	5.492

Financiële Recapitulatie Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Algemene dekkingsmiddelen	L	742	1.379	750	1.929
	B	-83.545	-85.304	-90.302	-90.678
Resultaat voor Bestemming		-82.803	-83.925	-89.552	-88.749
Overhead	L	14.755	16.480	17.454	16.897
	B	-2.769	-103	-103	-358
Resultaat voor Bestemming		11.986	16.377	17.351	16.539
Totaal Lasten	L	134.151	132.790	147.132	149.551
Totaal Baten	B	-140.574	-131.768	-138.006	-144.195
Gerealiseerd Resultaat voor Bestemming		-4.921	1.022	9.126	5.356
Toevoegingen in reserves	L	16.867	2.571	20.926	21.082
Onttrekkingen reserves	B	-11.946	-3.593	-30.052	-28.096
Gerealiseerd Resultaat na Bestemming		-1.502	0	0	-1.657

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Overzicht lokale heffingen

Lokale heffingen zijn algemeen of hebben betrekking op een bestemming.

Algemene heffingen

- Onroerendezaakbelasting (OZB)
- Roerende zaakbelasting (RZB)
- Precariobelasting buizen, kabels en leidingen
- Precariobelasting overige zaken
- Toeristenbelasting
- Watertoeristenbelasting
- Reclamebelasting
- Parkeerbelasting

Bestemmingsheffingen

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Lijkbezorgingsrechten
- Liggelden
- Marktgelden
- Bouwleges
- Overige leges

Voor bestemmingsheffingen geldt dat de vast te stellen tarieven niet mogen leiden tot geraamde opbrengsten, die hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal kostendekkende tarieven).

Beleid lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in verschillende verordeningen. Vanaf 2018 zijn alle verordeningen geharmoniseerd.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen die de belastingschuld niet kunnen voldoen door het ontbreken van (voldoende) vermogen of inkomen kunnen kwijtschelding aanvragen. Het beleid dat hierbij gehanteerd wordt, ligt vast in de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2017. Deze regeling is voor 2018 en 2019 gewijzigd vastgesteld. Voor de afvalstoffenheffing is in 2019 kwijtschelding verleend tot maximaal het tarief behorende bij een meerpersoons huishouden. Voor andere gemeentelijke belastingen is geen kwijtschelding verleend. In 2019 zijn in 1068 gevallen kwijtschelding verleend.

Belastingen op onroerende zaakbelastingen Gooise Meren 2019 (OZB)

Onderstaand de gerealiseerde OZB-opbrengst 2019 bij de gecorrigeerde WOZ-waarde per 1 januari 2018:

Tariefgroepen	Gerealiseerde OZB opbrengst	Gerealiseerde WOZ waarde	Percentage
Woning-eigenaar	8.094.351	10.574.474.000	0,0762%
Niet-woning eigenaar	1.259.965	1.016.767.000	0,1274%
Niet-woningen gebruiker	915.340	729.000	0,1085%
Totaal	10.269.656		

Met deze OZB tarieven is voor Gooise Meren een netto OZB opbrengst 2019 van € 10.269.656 gerealiseerd.

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten Gooise Meren 2019 (RZB)

Naast de onroerende zaakbelastingen biedt de Gemeentewet de mogelijkheid om ook voor roerende zaken een belasting te heffen: belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB). De tarieven RZB zijn gelijk aan de OZB-tarieven.

Lokale belastingdruk

Lokale belastingdruk voor huishoudens

De lokale belastingdruk voor huishoudens is gerelateerd aan het wonen. Dit betekent berekeningen van de belastingdruk per (meerpersoons)huishouden aan de hand van de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor eigenaren van woningen. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lokale belastingdruk, gerelateerd aan de gemiddelde waarde van de woning (de gemiddelde (WOZ)-waarde, peildatum 2018, van een woning in Gooise Meren is circa € 405.000). Onderstaande berekening betreft derhalve een indicatie voor een meerpersoonshuishouden.

Waarde woning	€ 405.000
<i>Woonlasten</i>	
Afvalstoffenheffing	€ 277,85
Rioolheffing	€ 199,50
Onroerende zaakbelasting	€ 308,61
Totaal	€ 785,96

Tarieven en opbrengsten

Tarieven Gooise Meren 2019

In onderstaande tabel worden de tarieven voor het jaar 2019 weergegeven.

Heffing	Grondslag	Tarief 2019
<i>Algemene heffingen</i>		
OZB woning eigenaar	% WOZ-waarde woning	0,0762%
OZB niet-woning eigenaar	% WOZ-waarde niet-woning	0,1274%
OZB niet-woning gebruiker	% WOZ-waarde niet-woning	0,1085%

RZB	Zie OZB	0,0762%
Precariobelasting	Buizen, kabels, draden of leidingen per strekkende m	€ 2,50
Toeristenbelasting	Per overnachting	€ 1,74
Watertoeristenbelasting	Per etmaal	€ 1,74
<i>Bestemmingsheffingen</i>		
Rioolheffing woning eigenaar	Per aansluiting op de riolering	€ 199,50
Rioolheffing niet-woning gebruiker [1]	Niet meer afgevoerd dan 500 m ³	€ 194,34
Rioolheffing niet-woning gebruiker	501-1.000 m ³	€ 291,51
Rioolheffing niet-woning gebruiker	1.001-2.000 m ³	€ 583,03
Rioolheffing niet-woning gebruiker	2.001-5.000 m ³	€ 1.360,40
Rioolheffing niet-woning gebruiker	5.001-10.000 m ³	€ 2.915,14
Rioolheffing niet-woning gebruiker	> 10.000 m ³	€ 5.830,27
Afvalstoffenheffing gezinnen	Eénpersoonshuishouden	€ 176,79
Afvalstoffenheffing gezinnen	Meerpersoonshuishouden	€ 277,85

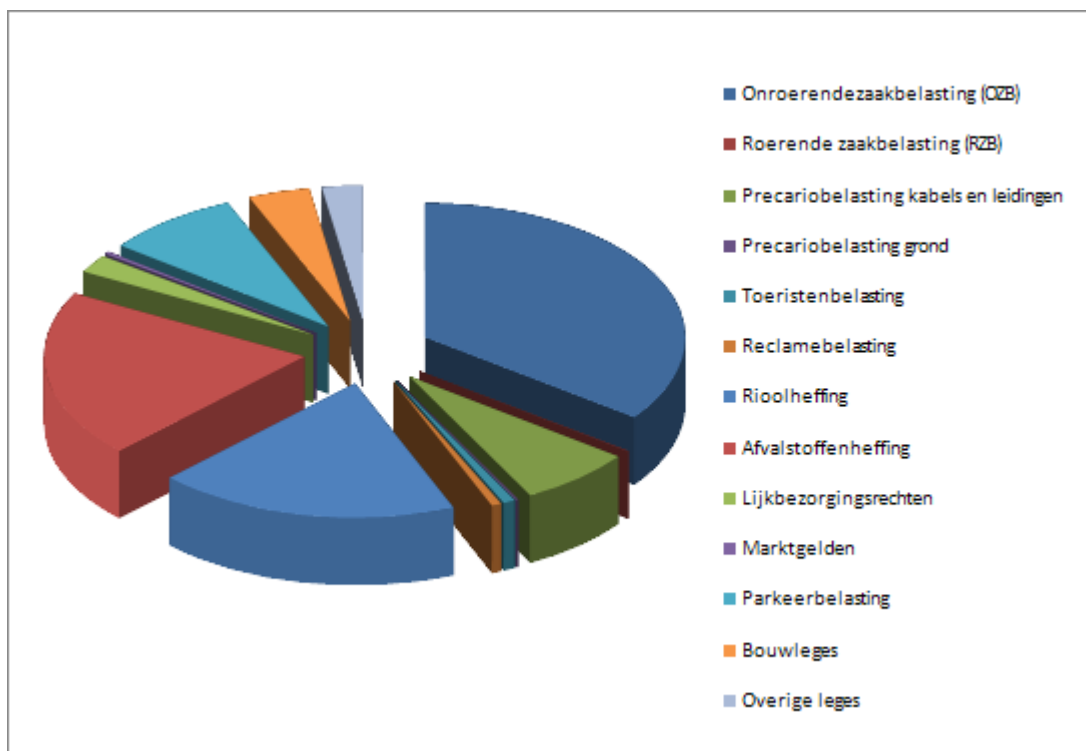
[1] Gebaseerd op gemiddeld verbruik

Opbrengsten en tarieven lokale heffingen

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in 2019 een totale belastingopbrengst gerealiseerd van circa € 32,4 miljoen. De samenstelling ziet er als volgt uit:

Heffing	% aandeel	Opbrengst realisatie 2019	Opbrengst begroot 2019 *
Onroerendezaakbelasting (OZB)	31,7%	10.269.656	10.358.050
Roerende zaakbelasting (RZB)	0,0%	11.756	11.011
Precariobelasting kabels en leidingen	6,9%	2.217.212	2.170.806
Precariobelasting grond	0,2%	64.292	38.600
Toeristenbelasting	0,9%	277.071	220.230
Reclamebelasting	0,6%	203.125	189.192
Rioolheffing	17,2%	5.554.533	5.573.540
Afvalstoffenheffing	18,1%	5.864.013	5.984.755
Lijkbezorgingsrechten	2,1%	680.936	646.207
Marktgeden	0,3%	83.109	97.739
Parkeerbelasting	7,4%	2.405.558	2.176.070
Bouwleges	11,3%	3.667.215	3.184.125
Overige leges	3,3%	1.056.303	898.015
Totaal	100%	32.354.779	31.548.340

* Na vastgestelde wijzigingen

Kostendeekkende heffingen

In onderstaande overzichten worden voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten en marktgeden de aansluitingen gepresenteerd op basis van kostendeekkendheid, conform de uitkomsten van het onderzoek naar de juiste onderbouwing van deze heffingen/rechten. Het saldo wordt onttrokken uit (dekking < 100%) dan wel gestort in (dekking > 100%) de egalisatievoorziening. BTW is een toegestaan onderdeel van het tarief.

Berekening van kostendeekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld afval	5.691	5.280
Inkomsten taakveld afval, excl. heffingen	-1.199	-10
Netto kosten taakveld	4.491	5.270
Toe te rekenen kosten kwijtschelding	247	210
Overhead	35	38

BTW op exploitatie en investeringen	1.090	1.099
Totale kosten	5.864	6.617
Opbrengst heffingen	5.864	5.985
Dekkingspercentage	100%	90,5%

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld riolering	4.817	4.761
Inkomsten taakveld riolering, excl. heffingen	-430	-362
Netto kosten taakveld	4.387	4.399
Overhead	426	446
BTW op exploitatie en investeringen	741	728
Totale kosten	5.554	5.574
Opbrengst heffingen	5.555	5.574
Dekkingspercentage	100%	100%

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld begraven	1.083	1.147

Inkomsten taakveld begraven, excl. heffingen	-369	-381
Netto kosten taakveld	713	766
Overhead	451	446
Totale kosten	1.165	1.212
Opbrengst heffingen	681	816
Dekkingspercentage	58%	67%

In 2019 is de egalisatiereserve begraafrechten opgeheven. Het saldo van de reserve is afgeboekt ten gunste van het product Begraven. Dit bedrag (circa € 159.000) is onvoldoende om het exploitatietekort te dekken.

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld marktgelden	88	84
Inkomsten taakveld marktgelden, excl. heffingen	-2	-3
Netto kosten taakveld	86	81
Overhead	49	44
BTW	6	5
Totale kosten	141	130
Opbrengst heffingen	83	96

Dekkingspercentage	59%	74%
--------------------	-----	-----

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)*	Begroting 2019 (in € x 1.000)*
Kosten taakveld leges	3.821	3.099
Inkomsten taakveld leges, excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	3.821	3.099
Overhead	1.243	1.327
Totale kosten	5.064	4.426
Opbrengst heffingen	4.484	2.740
Dekkingspercentage	89%	62%

* Bij het opstellen van de programmabegroting 2019 was het project Krijgsman niet meegenomen bij de berekening van de kostendekkende heffingen. Om een goede vergelijking te maken is het project Krijgsman, zowel in de kolom realisatie 2019 als in de kolom begroting 2019, nu wel meegenomen. Het project Krijgsman valt onder taakveld leges titel 2.

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld leges titel 1	619	869
Inkomsten taakveld leges titel 1, excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	619	869

Overhead	232	413
Totale kosten	851	1.282
Opbrengst heffingen	793	730
Dekkingspercentage	93%	57%

Titel 1 betreft Algemene dienstverlening. Voorbeelden zijn: Burgerlijke stand, reisdocumenten en rijbewijzen.

Berekening van kostendekkende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)*	Begroting 2019 (in € x 1.000)*
Kosten taakveld leges titel 2	3.147	2.130
Inkomsten taakveld leges titel 2, excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	3.147	2.130
Overhead	981	846
Totale kosten	4.128	2.946
Opbrengst heffingen	3.667	1.962
Dekkingspercentage	89%	66%

* Zie toelichting kosten taakveld leges.

Titel 2 betreft Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning. Voorbeeld: Omgevingsvergunningen.

Berekening van kostendeckende heffingen	Realisatie 2019 (in € x 1.000)	Begroting 2019 (in € x 1.000)
Kosten taakveld leges titel 3	55	100
Inkomsten taakveld leges titel 3, excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	55	100
Overhead	30	67
Totale kosten	85	167
Opbrengst heffingen	24	47
Dekkingspercentage	29%	28%

Titel 3 betreft Dienstverlening vallend onder Europese richtlijnen. Voorbeelden zijn: Horeca, organiseren van evenementen en markten.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risicobeheersing

Door inzicht in de risico's is de organisatie in staat om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's die gerelateerd zijn aan toekomstige activiteiten, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's te verkrijgen, worden er risico-inventarisaties uitgevoerd. De inventarisatie wordt gedurende het jaar bijgewerkt. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente risico-inventarisatie om een zo actueel mogelijk beeld te geven. Op basis van de geïnventariseerde risico's is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Dit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen van Gooise Meren te berekenen.

Risicoprofiel

Om de risico's van gemeente Gooise Meren in kaart te brengen, is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp de applicatie NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem), waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. In totaal zijn 99 grote risico's in beeld gebracht. De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve of reducerende maatregelen kunnen de kans of het gevolg terugbrengen naar een niveau dat een meer acceptabele waarde heeft.

Financieel

$X > € 1.000.000$

$€ 500.000 < X < € 1.000.000$

$€ 100.000 < X < € 500.000$

$€ 10.000 < X < € 100.000$

$X < € 10.000$

Geen financiële gevolgen of PM

Kans

	2	2	2	2
2	2	4	2	
1	9	16	7	9
4	9	6	3	4
4	5	2	1	1
1%	10%	25%	50%	75%

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd, die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit. In deze tabel leest u een korte omschrijving van het risico, een beschrijving van het verwachte financiële gevolg en het percentage dat aangeeft hoeveel procent dit risico bijdraagt aan het verwachte totale financiële gevolg. Dit zijn dus de tien risico's die mogelijk de grootste verwachte financiële impact hebben. In de laatste kolom is aangegeven of het risico ten opzichte van de laatste gepresenteerde stand (Programmabegroting 2020) nieuw of ongewijzigd is in de top 10. De stand van de laatste risico-inventarisatie wordt gebruikt om een zo actueel mogelijk beeld te geven.

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	Wijziging
1	Pandemie COVID-19: De coronacrisis heeft een grote impact op de gemeentelijke financiën, maar de hoogte ervan is nog onzeker. Op basis van een impactanalyse zijn er diverse risico's van de coronacrisis doorgerekend. Financiële risico's aan de opbrengstenkant: vermindering parkeergelden, mislopen van leges, toeristenbelasting en precario. Risico's voor hogere uitgaven zien we met name bij de inkomensondersteuning (uitkeringen) en in het Sociaal domein.	Verminderde inkomsten en verhoogde uitgaven	26,3%	N
2	Bouwkosten: Aanbestedingen van het werk / te realiseren werk vallen hoger uit.	Budget/krediet overschrijding	20,39%	O
3	Project Crailo: Het niet behalen van een positief resultaat van de grondexploitatie. Totale risico afgeleid uit de risicoanalyse van de grondexploitatie (maart 2020) en gecorrigeerd voor het deel van Gooise Meren in de Crailo B.V. (45%).	Verminderde inkomsten	7,23%	O
4	Krijgsman: Door de KNSF is een arbitragezaak aangespannen over een zevental dossiers die betrekking hebben op een interpretatie van, dan wel een relatie hebben met de Vaststellingsovereenkomst (VOK) die de gemeente en de KNSF/ Krijgsman in 2014 hebben gesloten. Het betreft hier het hypotheekdossier, de volkstuinen, de Buitenhaven, gasloos bouwen, de leges, de ruilgronden en extra kosten aan de autobrug over de Muidertrekvaart en aan rioolgemalen. De arbitragezaak is nu in voorbereiding en namens de gemeente is een team van juristen ingeschakeld om de belangen van de gemeente te motiveren. In de afgelopen periode zijn er ook bij de rechtbank procedures gevoerd over zowel het hypotheekdossier en als de legeszaak. De arbitragezaak is gepland in juni 2020 en een uitspraak hierin is voorzien in het najaar 2020. De gemeente ziet de arbitragezaak met vertrouwen tegemoet.	Budgetoverschrijding	3,44%	N

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	Wijziging
5	Goois Natuurreservaat (GNR): Mogelijke uittreding Amsterdam en Provincie Noord-Holland	Verhoogde bijdrage van de gemeente	3,11%	O
6	WIKRO leiding: Claim van AGV wordt door de rechter toegewezen en de gemeente is aansprakelijk voor verdragingschade.	Verdragingschade	2,76%	O
7	Krijgsman: Hoge kosten Toerit voor te realiseren bruggen over de Trekvaart	Budgetoverschrijding	2,60%	O
8	Juridische procedures en behandelen WOB-verzoeken.	Extra beslag op ambtelijke organisatie en rechtzaakkosten.	2,09%	O
9	Garantie- en vaststellingsovereenkomsten Gooiberg: Eigenaren van woningen op Gooiberg doen bij verkoop van hun woning een beroep op deze overeenkomst met de gemeente.	De gemeente dient per woning het verschil tussen de marktwaarde (onvervuild) en de verkoopprijs bij te passen inclusief taxatie- en veilingkosten.	2,09%	O
10	AVG (Algemene verordening gegevensbescherming): Het niet voldoen aan de regels van deze wet.	Mogelijke boete van het AP (Autoriteit Persoonsgegevens)	1.15%	O

Ten opzichte van de risico-inventarisatie bij de Programmabegroting 2020 is de totale financiële impact van de financiële risico's afgenomen van € 43.571.500 naar € 40.021.400. Door het wegvallen van de rechtszaak op precario van kabels en leidingen en het toevoegen van een aantal COVID-19 risico's is de totale omvang van het risicobedrag weinig veranderd.

Voorgedaan risico

- Hogere bouwkosten: Vanwege hogere inschrijvingen bij aanbestedingen en extra duurzaamheidseisen
- Jeugd/Wmo: De invoering van het abonnementstarief Wmo heeft een grote invloed gehad op de overschrijding van het Wmo budget. De overschrijding op het budget Jeugd wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jongeren dat een beroep doet op de Jeugdwet. Daarnaast hebben deze jongeren steeds vaker zwaardere en duurdere vormen van hulp en ondersteuning nodig

- Gemeentefonds/Algemene uitkering: De inkomsten vanuit het gemeentefonds zijn gekoppeld aan de uitgaven van het Rijk. Door wijzigingen in de uitgaven van het Rijk heeft dit ook geresulteerd in een lagere uitkering uit het gemeentefonds voor 2019. Dit risico is er elk jaar. Er zijn plannen vanuit het Rijk om de maatstaven voor de verdeling van het gemeentefonds te wijzigen vanaf 2021-2022. Dit kan nog grote gevolgen hebben voor de algemene uitkering, maar hier zijn nog geen definitieve uitspraken over gedaan.

Vervallen risico

- De indiener van de rechtszaak over de precariobelasting op kabels en leidingen van de afgelopen jaren heeft deze ingetrokken en het risico is daarmee definitief komen te vervallen.
- Wmo/jeugd: Mogelijke overschrijdingen op de budgetten van de Wmo en Jeugd blijven aanwezig, voor een deel zijn deze risico's meegenomen bij de effecten van de Coronacrisis en vallen daarom afzonderlijk buiten de top 10.

Nieuw in top 10

- Pandemie COVID-19: Tijdens het opmaken van de jaarrekening is een pandemie uitgebroken vanwege het coronavirus/COVID-19. Dit heeft ook impact op de gemeente Gooise Meren. De risico's en beheersmaatregelen die hiermee gepaard gaan zijn al voor een groot deel door de gemeente in kaart gebracht. De focus ligt in eerste instantie op de kritische processen rond dienstverlening, bedrijfsvoering en communicatie. De totale impact en maatregelen op de lange termijn zijn nog aan verandering onderhevig, mede afhankelijk van de duur van de pandemie en eventueel nog verder gaande landelijke maatregelen.
Onzeker is nog hoe de effecten en genomen maatregelen zich financieel vertalen. Op basis van een impactanalyse zijn er diverse risico's van de coronacrisis doorgerekend. Financiële risico's aan de opbrengstenkant: vermindering parkeergelden, mislopen van leges, toeristenbelasting en precario. Risico's voor hogere uitgaven zien we met name bij de inkomensondersteuning (uitkeringen) en in het Sociaal domein. Buiten de financiële doorrekening van de risico's vallen de beleidskeuzes die gemaakt kunnen worden om inwoners, organisaties en bedrijven te ondersteunen. Deze keuzes kunnen ook nog een financiële impact hebben (bijvoorbeeld: kwijtschelding, verhoging subsidie, etc.).
In de Voortgangsverslagen worden de effecten voor 2020 meegenomen en de meerjareneffecten worden op basis van een scenario-analyse meegenomen bij de Perspectiefnota 2021.
- Hogere bouwkosten: Naast de onderwijshuisvesting is de verwachting dat ook bij onderhoud en nieuwe projecten de bouwkosten hoger kunnen uitvallen dan geraamd. Ondanks hogere ramingen zijn de inschrijvingen op aanbestedingen lastig in te schatten met de huidige marktomstandigheden.
- Krijgsman: Dit project is weer terug in de top 10 vanwege een aangespannen arbitragezaak en de mogelijke gevolgen van een nadelige uitspraak voor de gemeente.

Beheerplannen

In 2019 constateren we dat de calculaties onder sommige projecten niet meer actueel zijn. Tevens zien we in de voorzieningen voor de kapitaalgoederen meerdere mutaties (vrijval dan wel dotaties) die wijzen op het niet meer in de pas lopen van de noodzakelijke werkzaamheden met de onderliggende beheerplannen. Omdat de beheerplannen alle een relatief korte looptijd hebben en dus in de komende jaren herijkt moeten worden, kunnen hier financiële risico's ontstaan. In de voortgangsrapportage en de perspectiefnota zal over de actuele stand van zaken gerapporteerd worden.

Weerstandsvermogen

Op basis van de ingevoerde risico's is een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekent duizenden keren per risico het gevolg maal de kans. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale risicobedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat bij een betrouwbaarheidspercentage van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 9.388.826.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Gooise Meren bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De samenstelling en omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is in de onderstaande tabel opgenomen. In gemeente Gooise Meren is een aantal reserves dat (ten dele) herbestemd kan worden. In totaal bedrag van € 41.940.046.

Beschikbare weerstandscapaciteit	2020
Algemene reserve per 1 januari 2020	€ 33.017.788
Onbenutte belastingcapaciteit 2020	PM
Stelpost onvoorzien	€ 50.000
Vrij besteedbare bestemmingsreserves	€ 8.872.257
Totale weerstandscapaciteit (vooralsnog excl. onbenutte belastingcapaciteit)	€ 41.940.046

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de benodigde weerstandscapaciteit (financieel gekwantificeerde risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten, ook wel 'ratio weerstandsvermogen', wordt in onderstaande figuur weergegeven, waarbij het van belang is dat de beschikbare capaciteit groter is dan de benodigde capaciteit.

[1] Exclusief onbenutte belastingcapaciteit

Om te weten of de berekende ratio een 'uitstekend' of 'onvoldoende' vermogen aangeeft, wordt onderstaande normtabel gebruikt van de Universiteit Twente. De ratio van Gooise Meren valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Tabel Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1,4	voldoende
D	0,8-1.0	matig
E	0,6-0,8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Kengetallen

Verloop van de kengetallen	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Netto schuldquote	71,3%	69,0%	63,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	71,2%	68,9%	63,6%
Solvabiliteitsratio	26,1%	26,2%	24,0%
Structurele exploitatieruimte	2,6%	-0,7%	-0,6%
Grondexploitatie	1,0%	1,1%	4,4%
Belastingcapaciteit	111,0%	107,4%	103,1%

De hieronder gebruikte categorieënindeling voor de financiële kengetallen wordt gehanteerd door de provincie. Dit is gebaseerd op de signaleringswaarden, zoals die bij stresstesten voor 100.000+ gemeenten worden gehanteerd.

Netto gecorrigeerde schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De nettoschuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen). De schuldlast verminderd met alle doorgeleende/verstrekte leningen leidt tot een gecorrigeerde nettoschuld.

Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol

Categorie B = 90-130% matig risico

Categorie C = groter dan 130% zeer risicovol

Toelichting:

Door vertraging in de geplande forse investeringen (met name onderwijshuisvesting en herinrichtingen) blijft het risico laag.

Solvabiliteit

Solvabiliteitsratio (= in hoeverre is de gemeente in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen).

Categorie A = groter dan 50% het minst risicovol

Categorie B = 20-50% matig risico en

Categorie C = kleiner dan 20% zeer risicovol

Toelichting:

Met 24% valt Gooise Meren onder categorie B. Door het treffen van een verliesvoorziening voor de grondexploitatie Bredius is het eigen vermogen en diensgevolg deze ratio gedaald.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (= welke structurele ruimte heeft de gemeente om haar eigen lasten te dragen).

Categorie A = groter dan 0% het minst risicovol
Categorie B = 0% matig risico
Categorie C = kleiner dan 0% zeer risicovol

Toelichting:

De structurele exploitatieruimte is onder 0% en dus gekwalificeerd als zeer risicovol. Omdat een structureel en reëel sluitende begroting ons uitgangspunt is voor een financieel gezonde gemeente Gooise Meren, bevestigt dit kengetal dat de ruimte voor structurele extra uitgaven beperkt is.

Grondexploitatie risico

Grondexploitatie (= hoe verhoudt de waarde van de grond zich tot de totale (geraamde) baten)

Categorie A = kleiner dan 20% het minst risicovol
Categorie B = 20-35% matig risico
Categorie C = groter dan 35% zeer risicovol

Toelichting:

Met 4,4% valt Gooise Meren onder categorie A. Dit risico is voor Gooise Meren erg laag, omdat de gemeente weinig grondexploitaties heeft en ook de financiële omvang klein is. De toename is het gevolg van de toevoeging van de grondexploitatie Bredius.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (= hoe verhoudt de belastingdruk zich ten opzichte van het landelijke gemiddelde).

Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol
Categorie B = 95-105% matig risico
Categorie C = groter dan 105% zeer risicovol

Toelichting:

Met 103% valt Gooise Meren onder categorie B, matig risico. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De gemiddelde woonlasten liggen iets hoger dan gemiddeld in Nederland en dit komt voornamelijk door de hogere WOZ-waarden van de woningen in Gooise Meren, ten opzichte van het landelijk gemiddelde, die zorgen voor een gemiddeld hogere OZB (onroerendezaakbelasting). Het percentage van de OZB in Gooise Meren ligt onder het gemiddelde van Nederland.

De lokale heffingen en belastingen kunnen nog worden verhoogd en daardoor zien wij het kengetal 'belastingcapaciteit' niet als risico.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen

Op basis van bovenstaande uitkomsten kunnen we stellen dat de financiële positie van de gemeente goed is.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen worden de volgende kapitaalgoederen opgenomen:

1. Riolering
2. Wegen
3. Kunstwerken
4. Openbare verlichting
5. Speelvoorzieningen
6. Gebouwen
7. Groen en natuur
8. Sportvelden en accommodaties
9. Waterwegen
10. Verkeerregelinstanties
11. Exploitatie onroerende zaken
12. Sportfondsen Naarden
13. MFA De Zandzee

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting
4. De ontwikkelingen in 2019

Beleidskader

Het beleid, beheer en de financiële gegevens met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat.

Nr.	Kapitaalgoed	Beheer- /beleidsplan	Looptijd t/m	Achterstallig onderhoud	Begrote exploitatie- last 2019 bedragen x € 1mln.	Werkelijke exploitatie- last 2019 bedragen x € 1mln.
1	Riolering	Verbreed GRP 2018-2022/ Visie Buitenruimte (vGRP vastgesteld in 2019)	2022	Nee	4.330	4.439
2	Wegen	Beheerplan Wegen 2.0 / Visie Buitenruimte	2027	Ja	3.132	3.262
3	Kunstwerken	Beheerplan 2.0 /Visie Buitenruimte	2022	Nee	464	495
4	Openbare verlichting	Beheerplan Openbare verlichting 1.0 / Visie Buitenruimte (beheerplan niet vastgesteld, geen voorziening ingesteld)	2022	Nee	511	426
5	Speelvoorzieningen	Beheerplan Spelen 3.0 / Visie Buitenruimte	2023	Nee	441	459
6	Gebouwen	Beheerplan Gebouwen 3.0 / Visie Buitenruimte	2022	Nee	3.071	3.265
7	Groen	Beheerplan Groen 3.0 / Visie Buitenruimte	2023	Ja	3.730	3.925

8	Sportvelden en accommodaties	Beheerplan Sportvelden 3.0/ Visie Buitenruimte	2023	Nee	1.847	1.541
9	Waterwegen	Beheerplan Water / Visie Buitenruimte	2027	Nee	498	522
10	Verkeersregelininstallaties	Beheerplan Verkeersinstallaties 1.0 / Visie Buitenruimte <i>(beheerplan niet vastgesteld, geen voorziening ingesteld)</i>	2022	Nee	518	591
11	Exploitatie onroerende zaken	Opgenomen in beheerplan Gebouwen 3.0/ Visie Buitenruimte	2022	Nee	825	907
12	Zwembad De Lunet	MJOP	2021	Nee	602	565
13	MFA De Zandzee	MJOP	2031	Nee	822	904
				Totaal	20.791	21.301

De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

De vastgestelde Visie Buitenruimte is vertaald naar beheerplannen voor de verschillende kapitaalgoederen. Hierin zijn de financiële middelen ten behoeve van het dagelijks onderhoud, het planmatig onderhoud alsmede de benodigde investeringen opgenomen. De beheerplannen zijn in 2018 vastgesteld door het college.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De hierboven genoemde financiële middelen zijn voor wat betreft het dagelijks onderhoud als exploitatielast opgevoerd en voor het groot onderhoud wordt voor diverse kapitaalgoederen een onderhoudsvoorziening opgebouwd. Geconstateerd is dat de ramingen van sommige groot onderhoud projecten niet meer actueel zijn.. Dit leidt ertoe dat -op basis van financiële wetgeving- aan de ene kant vrijval uit voorzieningen geboekt moet worden en bij andere plannen moet worden bijgestort. Dit is een momentopname, want tegelijkertijd weten we dat we in de komende jaren alle beheerplannen moeten actualiseren. De huidige plannen moesten kort na de fusie opgesteld worden en kennen alle een relatief korte looptijd. In de jaren 2021 tot 2023 loopt het leeuwendeel van de plannen af. Bij de perspectiefnota gaan we nader in op planning en aanpak van de actualisatieronde. Hiervan bent u eerder in een raadsmededeling op de hoogte gesteld, tevens is hiervan melding gemaakt in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

In de onderstaande tabel zijn de uitgaven planmatig onderhoud weergegeven van de bij de jaarrekening 2018 ingestelde onderhoudsvoorzieningen.

Kapitaalgoed	Uitgaven 2019 (bedragen x €1.000)
Wegen	2.427
Kunstwerken	283
Gebouwen	426
Water	geen
Totaal	3.136

Ontwikkelingen 2019

1. Riolering

In 2019 zijn alle straat- en trottoirkolken gereinigd. Het opstellen van een meerjarig onderhoudscontract om delen van het hoofdriool te reinigen en te inspecteren, is in 2019 niet gelukt. Dit komt doordat we het areaal aan rioolgegevens nog niet geheel op orde hadden, waardoor er een vertraging is ontstaan. In 2019 is een goede stap gezet om het areaal wel op orde te krijgen door de aanschaf van een nieuw rioolbeheersysteem. In Muiden heeft een rioolinspectie plaatsgevonden om inzicht te krijgen in de staat van het areaal. Het planmatig schoonmaken/inspecteren van de pompputten is in 2019 uitgevoerd. Om de rioolpompen, overstorten, bergbezinkvoorzieningen op afstand te kunnen controleren en/of uit te lezen, is het lopende contract stilzwijgend verlengd. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de inkoop gestart.

2. Wegen

Beheer – Beheerplan Wegen 2.0

Vanuit het Beheer en Onderhoud van de wegen is het gangbaar en veilig houden van de wegen een belangrijk taak. De meldingen van bewoners of weggebruikers worden geregistreerd en zo snel mogelijk opgelost. Het klein dagelijks onderhoud wordt hoofdzakelijk door onze eigen medewerkers Beheer en Service uitgevoerd. In en rondom de kernen Muiden en Muiderberg zijn in 2019 de uit te voeren werkzaamheden uit het Wegenbeheerplan Muiden voorbereid. De uitvoering van werkzaamheden wordt gestart in 2020 met de vakdisciplines riolering, groenvoorzieningen, openbare verlichting en speelplaatsen. Met de uitvoering van deze werkzaamheden wordt gewerkt aan de onderhoudsachterstanden van de kapitaalgoederen. De wegen in Bussum en Naarden zijn in 2016 geïnspecteerd. De uitvoeringsmaatregelen van het wegenonderhoud aan zowel de elementenverhardingen (klinkers, tegels) als asfaltverhardingen zijn gedeeltelijk volgens planning uitgevoerd. Deze gedeeltelijke uitvoering komt mede doordat er grote projectwerkzaamheden, zoals de aanleg Rotonde Churchillstraat, aanleg veilige voet/fietsoversteek Meerstraat en de werkzaamheden van Pro-Rail, waren gepland en daardoor onze geplande onderhoudswerkzaamheden hebben beïnvloed. Om de verkeerscirculatie in Bussum en Naarden niet teveel te hinderen, zijn enkele geplande onderhoudswerkzaamheden doorgeschoven van 2019 naar 2020.

Grootschalige vervangingen – herinrichtingsprojecten

In Naarden ter hoogte van de Churchillstraat is een nieuwe rotonde aangelegd en bij de Meerstraat is een veilige geregelde voet/fiets oversteek aangelegd. De rijweg van de Rijksweg vanaf de nieuwe rotonde, de

Godelindeweg, de rotonde Amersfoortsestraatweg tot de Brediusweg is voorzien van een nieuwe asfalt deklaag. Door de uitvoering van deze werkzaamheden en om de verkeerscirculatie niet te hinderen, zijn de projecten Beerensteinerlaan en Burgemeester van Wettumweg voor uitvoering doorgeschoven naar 2020. Tijdens de uitvoering van deze projecten wordt de riolering vervangen en de weg heringericht. De projecten zijn naar verwachting begin 2021 gereed. Tevens zijn de asfaltwerkzaamheden aan de Brediusweg doorgeschoven naar 2020, eveneens ter waarborging van een goede verkeerscirculatie. De geplande uitvoeringsmaatregel betreft het vervangen van een asfaltdeklaag inclusief kleine verkeerskundige aanpassingen.

Toegankelijkheid wegen

In het kader van inclusie en de uitvoering van de Visie Buitenruimte is in 2019 de toegankelijkheid van de openbare ruimte van Gooise Meren geïnventariseerd. Het gaat om de toegankelijkheid bij oversteek locaties en stoepen, het in en uit lopen van openbare voorzieningen en haltering locaties openbaar vervoer. Tijdens de uitvoering van reguliere onderhoudswerkzaamheden worden kleine aanpassingen in de openbare ruimte uitgevoerd. Tevens wordt de toegankelijkheid in de ontwerpfase van nieuwe herinrichting projecten getoetst a.d.h.v. de richtlijnen kennisplatform CROW.

Straatreiniging

Het kwaliteitsniveau voor de straatreiniging binnen het gebied Gooise Meren wordt op beeldkwaliteit onderhouden. Bij de begrotingsbehandeling 2020 zijn de definitieve beeldkwaliteiten vastgesteld. Dit is in het beheer doorgevoerd.

3. Kunstwerken

Vanaf 2018 worden alle Kunstwerken volgens het Beheerplan 2.0 onderhouden. Het onderhoud en storingen aan de beweegbare bruggen is in 2019 uitgevoerd door de contract aannemer. De werkzaamheden die vanuit het contract uitgevoerd worden, zijn het reinigen van de bruggen, het smeren en mechanisch op orde houden van de bruggen. De bediening van de beweegbare bruggen in de kernen Muiden en Muidenberg worden door Waternet verzorgd. De bruggen in de kern Naarden worden door de afd. Beheer en Service bediend. Om de Constructieve veiligheid van alle Kunstwerken in kaart te brengen, is een inspectie constructieve veiligheid uitgevoerd. De mogelijk te nemen maatregelen worden in 2020 uitgewerkt.

Brug de Kwakel had instabiliteitsproblemen. Dit probleem is opgelost door het aanbrengen van spandraden. Tevens is de bedieningskast vervangen. Het brugdek van de Hakkelaarsbrug is voorzien van een waterdichte asfalt deklaag. Bij de oeverbescherming aan het Kruitpad in Muiden is de doorgroei van onkruid verwijderd en zijn de waterdichte cementvoegen, die tussen de zetsteen zitten, hersteld. De bedieningskast van de Prinses Irenebrug is vervangen. Tevens zijn van het brugwachtershuisje de ruiten vervangen en is er een ventilatie rooster aangebracht. Ook de brugleuning is geconserveerd/geschilderd. De A'damse Poortbrug was uit balans en sloot hierdoor niet goed. De ballastkist is aangepast door meer gewichten in de kist aan te brengen. Ook is de brugleuning geschilderd.

Het herstel van de brug Oud Blaricummerweg was in 2019 gepland, maar door de herstelproblematiek wordt de brug in 2020/21 geheel gerenoveerd. De houten leuningen van de fietsbruggen van deze brug worden hergebruikt bij de herstelwerkzaamheden van de brug Purperreiger en de brug Regenwulp, beide gelegen in Muiderberg. Door het uitstellen van de werkzaamheden brug Oud Blaricummerweg worden de beide bruggen in Muiderberg ook qua uitvoering doorgeschoven naar 2020/21.

4. Openbare Verlichting

Weg- en straatverlichting, zoals lantaarnpalen in woongebieden zijn bijna onmisbaar na zonsondergang. De gemeente Gooise Meren zorgt dat de verlichting goed functioneert en er verzorgd uitziet, de uit te voeren werkzaamheden worden volgens het Beheerplan 1.0 uitgevoerd. In 2019 is door de contract aannemer het reguliere onderhoud aan de openbare verlichting uitgevoerd. De onderhoudswerkzaamheden betreffen het schoonmaken van de lichtmasten en armaturen, het verwijderen van bestikking en het vervangen van gloeilampen. Langs de Rijksweg vanaf de Churchillstraat tot de Lambertus Hortensiuslaan, Jur Visserlaan en een deel van de Amsterdamsestraatweg zijn de bestaande verlichtingsarmaturen vervangen door duurzame led verlichting. De schade- en storingsmeldingen worden wekelijks afgehandeld; dit wordt gemonitord door

een 3 wekelijks overleg Gooise Meren met de contract aannemer. Verplaatsingen van lichtmasten of aanpassingen van de armaturen worden getoetst en op maatwerk uitgevoerd.

Voor het project Mariahoeve is een nieuw lichtplan gemaakt. Tevens zijn er via de buurtparticipatie drie nieuwe armaturen voorgesteld waaruit bewoners konden kiezen. De bewoners hebben hieruit een keuze gemaakt. Dit duurzame armatuur wordt tijdens uitvoering van het project geplaatst. In 2019 zijn we gestart met de vervanging van de verlichting armaturen in het gebied Bos van Bredius, Bollenlaan, Huizerstraatweg, Naarderwoonbos en het industriegebied Gooimeer Noord. Deze werkzaamheden lopen door in 2020.

5. Speelvoorzieningen

Vanaf 2018 worden de speellocaties en speeltoestellen beheerd volgens het beheerplan speelvoorzieningen 3.0. Dit houdt in dat we zorgen dat locaties en toestellen heel, schoon (basis) en veilig zijn. De jaarlijkse veiligheidsinspectie wordt uitgevoerd volgens de normen voor speeltoestellen (NEN-EN 1176) en ondergronden (NEN-EN 1177). Resultaten worden in het gemeentelijk beheerprogramma (Greenpoint) vastgelegd en noodzakelijke onderhouds- en herstelwerkzaamheden worden voorbereid en uitgevoerd. De reguliere inspecties (1 veiligheid inspectie en 1 visuele inspectie) hebben plaatsgevonden. De uit de inspecties voortgekomen reparaties zijn uitgevoerd. De valdempende ondergronden zijn gereinigd en waar nog aangevuld/vervangen.

Jaarlijks wordt een deel van de ondergronden en speeltoestellen vervangen. Redenen hiervoor zijn schade, einde levensduur en veroudering. Bij vervangingen of herinrichting wordt, in het kader van de bespeelbaarheid van de openbare ruimte, gekeken of er in de directe omgeving speelmogelijkheden zijn of gecreëerd kunnen worden waarbij de huidige locatie aansluit, kleiner/anders ingericht kan worden of misschien zelfs kan vervallen. Herinrichtingen worden vroegtijdig aan de buurt kenbaar gemaakt middels bewonersbrieven en de gemeentelijke website. Buurtparticipatie is een vast gegeven binnen ontwerp en inrichtingselementen. Vanaf 2019 wordt bij elke renovatie gekeken of de betreffende speellocatie aangepast kan worden in het kader van de inclusieve samenleving.

In 2019 is door een bewonersinitiatief een jeu de boulesbaan aangelegd die door de bewoners onderhouden wordt. In Muiden heeft de voorbereiding plaatsgevonden voor de aanpassing van een gewone speellocatie naar een inclusieve speellocatie. De aanpassing wordt in 2020 gerealiseerd.

6. Gebouwen

Naar aanleiding van een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) is gebleken dat het gerenoveerde gemeentehuis nog een upgrade nodig heeft. Om die reden is besloten de update van de kelder uit te stellen. Projectgroep Gemeentehuis 2.0 heeft in 2019 alle punten van de RI&E beoordeeld en voorbereid. De aanbesteding is opgestart.

Werkzaamheden t.b.v. de diverse SIM's (Subsidies Instandhouding Monumenten) zijn aanbesteed en liggen klaar ter uitvoering, waaronder de renovatie van de toren van de Grote Kerk in Naarden, die al is opgestart. De uitvoering zal doorlopen in 2020.

De planmatig vastgestelde werkzaamheden voor dakwerk en schilderwerk aan gebouwen zijn in een raamovereenkomst voor vier jaar weggezet. Er is een start gemaakt met de werkzaamheden.

Voor het dagelijks bouwkundig onderhoud aan de gebouwen is een raamovereenkomst afgesloten met een bouwkundig aannemer.

Er is voor de E- en W-installaties een start gemaakt voor een raamovereenkomst voor 4 jaar. De veiligheidsaspecten zijn hierbij ook meegenomen.

Er is voor de gebouwen een inventarisatie uitgevoerd van al het aanwezige asbesthoudend materiaal in de panden. Waar nodig is direct gesaneerd. De overige locaties zijn gemarkeerd en worden beheerd volgens wet- en regelgeving.

Het ESCo- (Energy Service Compagny) project is in de aanbestedingsfase, maar heeft wat vertraging opgelopen. Doel is nu start uitvoering medio 2020.

De voorbereiding van de revitalisatie van de aula op de begraafplaats in Bussum is afgerond. De aanbesteding en uitvoering zal in 2020 plaatsvinden.

7. Groen

Tot dit kapitaalgoed worden alle groenvoorzieningen (behoudens het gaan op de begraafplaatsen) in de gemeente Gooise Meren gerekend, bestaande uit de bomen, hagen, heesters, gras, bosplantsoen,

halfverharde paden, rozen, etc. Om achterstallig onderhoud aan het groen weg te werken, is er in 2016 een nul-meting voor Gooise Meren uitgevoerd. Aan de hand van deze nul-meting is er een renovatieplanning gemaakt en is er gestart met het renoveren van het groen. Veel van deze werkzaamheden worden in projecten integraal meegenomen zoals in het project Mariahoeve.

Voor het project Mariahoeve is een groenplan gemaakt voor de plantvakken die in aanmerking komen voor renovatie. De bewoners zijn hierbij betrokken geweest. De nieuwe beplanting wordt tijdens uitvoering van het integrale project geplaatst.

In 2019 is het laatste deel van de inhaalslag van de boomveiligheidscontroles uitgevoerd, waardoor nu alle gemeentelijke bomen minimaal een keer geïnspecteerd zijn. Vanaf 2020 worden de bomen middels de reguliere cyclus geïnspecteerd.

Op diverse locaties hebben renovaties van het groen plaatsgevonden. Enkele van deze locaties zijn:

- Renovatie beplanting bij Brandsmaschool in Bussum
- Renovatie sierheesters voor winkelcentrum aan Laarderweg in Bussum
- Renovatie sierbeplanting Herman Gorterhof Bussum
- Renovatie sierheesters aan Burgemeester Jur Visserlaan in Naarden
- Start gemaakt met renovatie boombeplanting Bussummerstraat en Westwalstraat (bomen gekapt in 2019, nieuwe aanplant in 2020)
- Start gemaakt met gazonrenovatie op diverse locaties

8. Sportvelden en accommodaties

Vanaf 2018 worden de buitensportaccommodaties beheerd volgens het beheerplan Sportvelden 3.0. Dit houdt in dat we zorgen dat de sportcomplexen functioneel, schoon (basis) en veilig zijn. Velden en banen zijn ingericht -en functionerend volgens de bondsnormen van de betreffende sporttakken. In Gooise Meren zijn dit: voetbal, hockey, tennis, rugby, handbal, korfbal, honkbal, softbal en atletiek. In 2019 is gestart met het opnieuw opstellen van een meerjaren onderhoudsplan door een onafhankelijke partij in samenwerking met de verschillende verenigingen. Met dit plan weten we voor de komende jaren waar we aan toe zijn qua onderhoud, vervangingen en investeringen. De verwachting is dat het meerjaren onderhoudsplan het eerste kwartaal van 2020 gereed is. Het meerjaren onderhoudsplan zorgt voor de borging van kwaliteit van de sportvelden in Gooise Meren.

Jaarlijks wordt een deel van de velden, banen en parkinrichtingen vervangen. Doel hierbij is de borging van goede buitensportaccommodaties in de gemeente Gooise Meren. Door het relatief grote aantal kunstgras sportvelden bepaalt de technische levensduur van de velden veelal het vervangingsjaar. Overige elementen zoals veldverlichting, hekwerken, paden en groen zijn ook opgenomen een vervangingsplan.

Vanaf 2019 wordt bij vervangingen nadrukkelijk gezocht naar kansen om duurzaamheid en milieuaspecten mee te nemen in de voorbereiding. Denk hierbij aan LED-veldverlichting en het soort vullingsmateriaal bij de kunstgras voetbalvelden. Uiteraard dienen alle sportondergronden aan de bondseisen te voldoen.

In 2019 is een kunstgras voetbalveld van NVC omgebouwd naar een hockey waterveld ten behoeve van Hockeyclub Naarden. Bij de aanleg is gekozen voor duurzaamheidsopties waar mogelijk. Zo is er een duurzame waterpomp aangelegd en LED verlichting.

9. Waterwegen

Naast het reguliere onderhoud en het jaarlijks schonen van de sloten, is er in 2019 een deel van de watergangen door Waternet gebaggerd.

10. Verkeersregelinstallaties (VRI)

In 2019 geldt voor verkeersregelinstallaties dat ze vanzelfsprekendheid hun werk hebben gedaan. Ze zorgen ervoor dat op kruispunten veilig kan worden overgestoken en dat wachttijden worden beperkt. Volgens de bestaande onderhoudscontracten met de aannemer is het reguliere onderhoud aan alle VRI's, doseerlichten en hydraulische afsluitingen uitgevoerd. In het geval van storing of uitval wordt een veilige verkeersafwikkeling gegarandeerd door de storing zo snel mogelijk te verhelpen en mogelijk met ondersteuning van de inzet verkeersregelaars. In 2019 is een begin gemaakt met de VRI's aan te sluiten op de verkeerscentrale van de provincie Noord-Holland. In de loop van de komende jaren worden er meer VRI's op deze verkeerscentrale aangesloten. Om de doorstroming van het verkeer en de veiligheid van de fietsers te

bevorderen, zijn er wachttijdvoorspellers aangebracht. Om de toegankelijkheid voor weggebruikers met beperkingen te ondersteunen, zijn op diverse locaties rateltickers en drukknoppen aangebracht op de verkeerslichten.

11. Exploitatie roerende zaken

Voor de MFA's, het Muizenfort, de Kazerne, de Rijver en Breeduit is per januari een nieuwe beheerder aangesteld. Die heeft het afgelopen jaar voor alle panden achterstallig klein onderhoud weggewerkt. In samenwerking met gebruikers en huurders is er veel verbeterd, waaronder de veiligheidssituatie en gebruiksgemak.

Ook als gevolg van nieuwe huurders, zijn er wat aanpassingen gedaan. Bijvoorbeeld een uitbreiding van de keuken in de Kazerne voor het sociaal restaurant Samen Doen of het opknappen van het ongebruikte deel van het Muizenfort. Dat is nu gedeeltelijk in gebruik als ruimte voor het project 'Verder met de vesting Muiden' en wordt verder commercieel verhuurd. Daarmee is in beide gebouwen geen leegstand meer.

Voor Breeduit stond een forse verbouwing en een nieuw aan te leggen ze schoolplein gepland. Die zijn om verschillende redenen dit jaar niet doorgedaan. Op basis van een veranderde situatie worden er nu nieuwe plannen gemaakt.

12. Zwembad De Lunet

Behoudens het reguliere onderhoud zijn er in 2019 geen bijzonderheden te melden. Er wordt gewerkt met een MJOP waarbij het uitgangspunt is sober, doelmatig en veilig.

13. MFA De Zandzee

Behoudens het reguliere onderhoud is er in 2019 geen bijzondere zaken opgepakt. Wel is er een nieuwe meerjarenonderhoudsplan opgesteld, waarbij duurzaamheid een belangrijke rol speelt. De reikwijdte van dit plan is aangepast naar 15 jaar.

Paragraaf Financiering

Algemene ontwikkelingen

De gemeente dient een paragraaf Financiering in zowel de begroting als in het jaarverslag op te nemen waarin aangegeven wordt op welke manier er uitvoering wordt gegeven aan de financieringsfunctie. Het uitgangspunt hierbij is het beheersen van risico's, met name het renterisico. Bij een hoog renterisico zijn de gevolgen van een stijgende rente groot voor de financiële resultaten in een bepaald jaar. Daarnaast zijn er risico's op kredieten, liquiditeiten en koersen.

Financieringsbeleid

De beleidsdoelstelling van het Financieringsbeleid van de gemeente Gooise Meren kan als volgt worden omschreven:

De gemeente voert, gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren, een risicomijdend financieringsbeleid. Binnen dit risicomijdende beleid stelt de gemeente zich ten doel zo laag mogelijke kosten over leningen en/of een zo hoog mogelijk rendement over het belegd vermogen te realiseren, voor zover nog mogelijk binnen de opgelegde regeling voor schatkistbankieren. Dit binnen de daarvoor geldende randvoorwaarden en ter beperking van risico's.

Renterisico's

Een hoofddoel van financiering is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente. Aan de andere kant dient er optimaal geprofiteerd te worden van lage rentestanden. Met behulp van het bijhouden van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en de grote diversiteit in leningsproducten wordt continu geprobeerd om een zo optimaal mogelijk resultaat te behalen tegen een verantwoord risico.

Door de Wet verplicht schatkistbankieren zijn deze mogelijkheden echter ingeperkt. De Wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. (Onderdelen van) decentrale overheden mogen ongeacht de vormgeving dus geen bewaarfunctie voor publieke middelen vervullen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld waarover de gemeente renterisico mag lopen. De toegestane kasgeldlimiet is 8,5% van de totale begroting. Voor 2019 ziet de kasgeldlimiet er als volgt uit.

Nr.	Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2019	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde Kwartaal	Vierde Kwartaal
	Omvang begroting (grondslag 1 jan 2019)	€ 132.072				
1	Toegestane kasgeldlimiet					
	in procenten	8,5%				
	in bedrag	€ 11.226				

2	Omvang vlottende schuld		3.454	144	445	3.913
3	Omvang vlottende middelen		14	514	477	1.830
	Toets kasgeldlimiet					
4	Totaal gemiddelde netto vlottende schuld (2-3)		3.440	-370	-32	2.083
5	toegestane kasgeldlimiet (1)	€ 11.226	€ 11.226	.€ 11.226	€ 11.226	€ 11.226
6	Ruimte onder de kasgeldlimiet (5>4)		7.786	11.596	11.258	9.143

Deze ruimte zal zoveel mogelijk worden benut omdat bij een normale rentestructuur kortlopende geldleningen goedkoper zijn dan langlopende geldleningen of de roodstandfaciliteit bij onze huisbankier.

Renterisiconorm

In de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) is door het Rijk de renterisiconorm geïntroduceerd. Met de invoering van deze renterisiconorm wordt een kader gesteld tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille van de gemeente, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De renterisiconorm houdt in dat het totaal aan renteherzieningen en aflossingen in een jaar niet hoger mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal van dat jaar. Dit betekent dat voor het jaar 2019 de renterisiconorm als volgt kan worden berekend:

Nr.	Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1	Renteherzieningen	0	0	0	0	0
2	Aflossingen	7.384	7.385	9.224	10.769	11.482
3	Renterisico (1+2)	7.384	7.385	9.224	10.769	11.482
4	Renterisiconorm (4a*4b)	26.414	30.003	26.414	26.414	26.414
4a	Begrotingstotaal	132.072	150.017			
4b	Percentage	20%	20%			

5	Ruimte onder de renterisiconorm	19.030	22.618	17.190	15.645	14.932
---	---------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Aangezien het bedrag aan aflossingen lager is dan de renterisiconorm kan gesteld worden dat er voldaan wordt aan de eisen in de Wet Fido.

Kredietrisico's

Ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak kunnen gemeenten leningen verstrekken. Op deze verstrekte leningen loopt de gemeente kredietrisico. Gooise Meren heeft in totaal voor circa € 25 miljoen aan leningen verstrekt.

Financiering

Dit onderdeel geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringspositie van onze gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte, rekening houdend met (geplande) (des-)investeringen en beschikbare interne en externe middelen. In feite gaat het hier om het opstellen van een liquiditeitsbegroting. De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de leningenportefeuille. De activa van de gemeente Gooise Meren zullen per begin 2019 als volgt gefinancierd worden:

Tabel

Prognose financieringsbehoefte

In onderstaand schema worden de mutaties van de leningenportefeuille voor begrotingsjaar 2019 weergegeven.

Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2019	Gemiddelde rente	Jaarrekening 2019	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2019	105.956	2,84%	114.396	2,57%
Nieuwe leningen	40.800	1,5%	10.000	1,37%
Reguliere aflossingen	7.384		7.385	
Vervroegde aflossingen	0			
Stand per 31 december 2019	139.372	2,69%	117.011	2,19%

De

hoogte van de nieuwe leningen in de begroting was gebaseerd op het volume van de voorgenomen investeringen. Met name de praktische uitwerking van de onderwijsinvesteringen uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vraagt meer tijd waardoor in 2019 veel minder financieringsbehoefte ontstond.

EMU saldo

Met het EMU-saldo wil het Rijk de begroting en de jaarrekening van gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU).

Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en bestaat uit het saldo van alle inkomsten en uitgaven op kasbasis, ongeacht of dit ten behoeve van bedrijfsvoering of investering is. Het belangrijkste verschil tussen

het door de gemeente gehanteerde stelsel van lasten en baten met het door het Rijk gehanteerde kasstelsel is dat de gemeente door middel van afschrijvingen de investeringen over meerdere jaren ten laste brengt van de exploitatie, daar waar het Rijk deze investeringen in één keer ten laste brengt van het investeringsjaar. Het EMU saldo toont een minder negatief beeld doordat bovengenoemde voorgenomen investeringen bij met name onderwijshuisvesting (IHP) zijn vertraagd.

EMU-berekening

Nr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2019	
		Begroting	Rekening
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c	293	-5.356
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	7.696	6.936
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	6.916	11.732
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	32.817	13.243
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0
6	Desinvesteringen in (im-)materiële vaste activa:	0	0
	Baten uit desinvesteringen in (im-)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken en dergelijke (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie		
	Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	5.577	3.744

10	Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0
11	Verkoop van effecten	0	0
	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee
	EMU-saldo (1+2+3-4+5+6-7+8-9-10-11).	-23.489	-3.676

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Hieronder bekijken we terug op de aandachtspunten van de bedrijfsvoering in 2019.

GroeiMee/Organisatieontwikkeling

De omgeving waarin gemeenten opereren is complex. Denk aan de omvangrijke en snelle decentralisatie van rijkstaken, digitalisering, én complexe maatschappelijke vraagstukken. Ook in onze gemeente staan we voor grote opgaven: het slimmer met de beschikbare middelen omgaan, regionalisering, verduurzaming, de ontwikkeling van onze taken op het gebied van de leefbaarheid, jeugdzorg, armoedebestrijding, duurzame mobiliteit en de nieuwe omgevingswet. Al deze opgaven vragen van de gemeente om een groot verbindend vermogen, om te zorgen dat inwoners en organisaties zich betrokken voelen en 'partners' worden bij de aanpak van maatschappelijke problemen. Maar het vraagt ook om een nieuw organiserend vermogen: het vermogen om te organiseren in flexibele netwerken, met wisselende rollen en partners. Om deze uitdaging het hoofd te kunnen bieden, is in 2016 gestart met het organisatieontwikkelingstraject GroeiMee!

Het is destijds een bewuste keuze geweest om het realiseren van veranderingen in de organisatie als een organisch proces te zien. Het college door richting te geven, zorgvuldig en transparant te handelen, vertrouwen te geven, lef te tonen. Managers door te inspireren, stimuleren en faciliteren. Medewerkers door te delen, te durven experimenteren en al werkend te leren.

Er zijn de afgelopen periode veel ervaringen opgedaan. Een groot aantal projecten en programma's is opgestart, in de geest van de nieuwe manier van denken en doen. Zo werken we met teamcoaches en individuele coaches. Ook is er een digitale leeromgeving (GroeiMee! Academie) met een ruime keus aan opleidingen. Het jaar 2019 hebben we gebruikt om meer focus en structuur aan te brengen aan vervolg van het organisatieontwikkelingstraject. We hebben een plan ontwikkeld, dat in 2020 wordt uitgewerkt in een programmaplan Organisatieontwikkeling. Dit plan beschrijft waar de organisatie nu staat, waar ze in de toekomst naartoe wil en welke activiteiten ze daartoe moet ondernemen.. De gemeenteraad wordt medio 2020 hierover bijgepraat.

Human Resource Management

Om een goed functionerende gemeentelijke organisatie te kunnen zijn en blijven, hebben we gekwalificeerde medewerkers nodig. Van hen wordt verlangd dat zij in staat zijn zich aan te passen aan de veranderende omgeving. De druk waarmee dit vaak gepaard gaat, vraagt om wendbaarheid en veranderbereidheid van zowel de organisatie als van de medewerkers. Maar het vraagt ook om goed en aantrekkelijk werkgeverschap.

RI&E en PSA

In 2019 is een Risico Inventarisatie en Evaluatie[1] uitgevoerd. Ook is onderzoek gedaan naar de Psychosociale Arbeidsbelasting[2]. Hieruit kwam naar voren dat medewerkers zich verbonden voelen met de gemeente. Tegelijkertijd wordt er op een aantal onderdelen een hoge werkdruk en werkstress ervaren. Dat zien wij ook terug in het gemiddelde verzuimpercentage van 7,78% wat een hoger percentage is dan het landelijk gemiddelde voor een gemeente van onze omvang. Het onderzoek heeft ons inzicht gegeven in de belangrijkste verbeterpunten om het verzuim te verminderen en de inzetbaarheid van medewerkers te vergroten. Deze verbeterpunten zijn ook opgepakt, onder andere in een gerichte aanpak per afdeling.

Agressie

Agressie van inwoners gericht tegen ambtenaren komt helaas regelmatig voor, ook in onze organisatie. In 2019 is gericht aandacht aan dit onderwerp besteed door middel van teambijeenkomsten en vaardigheidstrainingen vanuit de GroeiMee! Academie.

Arbeidsmarkt

De spanning op de landelijke arbeidsmarkt is nog steeds hoog. Dat was bij ons ook merkbaar doordat een aantal vacatures voor langere tijd open stond. In 2019 is het project Arbeidsmarktcommunicatie gestart waarbij wordt ingezet op verbetering van onze werving. Het uitgangspunt daarbij is dat we ons als aantrekkelijk werkgever in de markt zetten door het toepassen van employer branding (een onderscheidend

en aantrekkelijk werkgeversmerk bouwen), gericht op de doelgroepen die wij nadrukkelijker aan willen spreken. Om te bepalen wat ons als werkgever uniek maakt, vonden gesprekken en enquêtes plaats met (nieuwe) collega's en dit is bepalend geweest voor de nieuwe strategie van arbeidsmarktcommunicatie. Als nieuwe collega's vervolgens starten is het belangrijk dat zij zich welkom voelen, snel en productief kunnen meedraaien en daarbij over de juiste kennis beschikken. Daarom is ook gewerkt aan het verbeteren van het introductieprogramma.

Rekenkameronderzoek externe inhuur

In 2019 vond het rekenkamer onderzoek externe inhuur plaats. Alle benodigde informatie is tijdig verstrekt. Het definitieve rapport wordt op z'n vroegst in april 2020 verwacht. Daarover wordt de raad geïnformeerd.

Functiewaardering

Voor het beschrijven en waarderen van functies werken we met het landelijke functiewaarderingssysteem HR21. De huidige functies zijn beschreven en vastgesteld bij de start van gemeente Gooise Meren. In 2019 is een onderhoudsronde gestart om na te gaan of de huidige beschrijvingen nog een goede weerspiegeling zijn van de praktijk. Voor een aantal functies heeft dit tot aanpassingen geleidt die in 2020 worden geëffectueerd.

Sociaal jaarverslag

Meer informatie over de organisatie, personeel, personeelsontwikkelingen, arbeidsvoorwaarden en rechtspositie en arbeidsomstandigheden in 2019 zijn te vinden in het sociaal jaarverslag 2019. De raad ontvangt het verslag met raadmededeling medio 2020.

Toegankelijkheid

De gemeente wil dat het medewerkersbestand zoveel mogelijk een afspiegeling is van de samenleving. Dat betekent medewerkers van diverse leeftijden, culturele achtergronden en overtuigingen. Omdat dat de gemeente nog beter in staat stelt aan te sluiten bij die lokale samenleving.

Trainees

In 2019 is gestart met deelname aan de traineepool van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), waarmee we in 2019 en 2020 in totaal zes trainees willen enthousiasmeren voor werken voor de (lokale) overheid.

---

[1] Elke werkgever moet een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) doen. Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een verplicht onderdeel van de Arbowet. Het beschrijft de risico's in een organisatie op het gebied van gezondheid en veiligheid van de werknemers.

[2] Het Psychosociale Arbeidsbelasting (PSA) gaat over de beleving van werkdruk, agressie en ongewenste omgangsvormen. En over de factoren die tot stress leiden of juist energie geven.

Informatisering & Automatisering

Doorontwikkeling informatievoorziening

Wij volgen de ontwikkelingen, standaarden en voorzieningen van het Meerjarenprogramma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) om de kwaliteit van onze informatievoorziening te verbeteren. In 2019 hebben we het governance-landschap van de informatievoorziening en de informatievoorziening zelf verder ontwikkeld, in lijn met het programma GGU en de roadmap van VNG Realisatie. Dit houdt in dat wij conform de principes van de beweging Common Ground een domein-architectuur nastreven, wat ruimte biedt om systeemondersteuning op domein-niveau te optimaliseren.

Zaakgericht werken

Wij hebben voor een hybride invulling van zaakgericht werken gekozen. Hierbij wordt het zaakgericht werken gerealiseerd met de combinatie van een generiek zaaksysteem en taak-specifieke systemen. Er is een stuurgroep geformeerd die toeziet op meerdere projecten op het gebied van zaakgericht werken, zoals de vervanging van het zaaksysteem en een applicatie voor bestuurlijke besluitvorming.

Vervanging van software

In 2019 hebben we, gezamenlijk met gemeente Hilversum, drie Europese aanbestedingstrajecten opgestart voor de herverwerving van essentiële onderdelen van onze informatievoorziening: onze IT Service Management software, het Zaaksysteem en de software van Burgerzaken. Daarnaast zijn er diverse kleinere applicaties en modules vervangen en geoptimaliseerd om blijvend te voldoen aan wet- en regelgeving en in te spelen op komende ontwikkelingen.

Digitalisering en archief USD

Het team WMO van de afdeling USD is in 2019 volledig digitaal gaan werken. Een plan voor de digitalisering van de overige teams is opgesteld en in uitvoering. Gelijktijdig is de digitalisering van het archief van de USD doorgezet. Volledig gedigitaliseerde dossiers worden conform het Besluit routinematige digitale vervanging archiefstukken gemeente Gooise Meren 2019 vernietigd.

P&C-producten

Dit jaarverslag is in navolging van de begroting 2020 het tweede resultaat van de digitalisering van het proces P&C-producten. Hiermee verloopt het proces efficiënter en transparanter en is de geboden informatie actueel, samenhangend en volledig en tevens eenvoudig online te ontsluiten en digitaal te gebruiken.

IT samenwerking gemeente Hilversum

Het afgelopen jaar is de uitwijkvoorziening voor gemeenten Gooise Meren en Hilversum bij elkaar gerealiseerd. Hierdoor zijn we minder kwetsbaar geworden voor uitval van ICT systemen. Er is tevens een bestuurlijke GO gegeven om de komende jaren te komen tot een gezamenlijke werkplek voor beide gemeenten en dit op te nemen in een samenwerkingsovereenkomst. In 2019 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart. Ook is er deelgenomen aan een benchmark I&A van M&I partners, waarvan de uitkomst was dat de IT kosten van beide gemeenten ruim onder de gemiddelde IT kosten van vergelijkbare gemeenten zit. De toegenomen (financiële) druk (besparingen) op IT kosten binnen Gooise Meren heeft hiermee zijn bodem bereikt.

Informatieveiligheid en privacy

Inleiding

Het jaar 2019 stond op het gebied van informatiebeveiliging en privacy in het teken van de verdere implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de voorbereiding op de overgang naar het gezamenlijke normenkader voor informatiebeveiliging van alle overheidslagen, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO zal vanaf 2020 gelden.

Informatiebeveiliging

Al vanaf 2018 is de gemeente gestart met een driejarig i-bewustzijnstraject. Na gehouden bewustwordingsbijeenkomsten is in 2019 begonnen met de uitrol een e-learning traject. Alle medewerkers zijn in de gelegenheid gesteld om modules op het gebied van informatiebeveiliging en privacy (online) te volgen. De CISO's (Chief Information Security Officer) beschikken nu over een ISMS (Information Security Management System); dit is een managementsysteem voor informatiebeveiliging. In het afgelopen jaar is met behulp van het ISMS intensief gewerkt aan het verbeteren van de basisbeveiliging door het opstellen en aanscherpen van werkwijzen en procedures. In 2019 is een proef begonnen met juridische ondersteuning door een externe jurist bij het opstellen, beoordelen en uitonderhandelen van ICT overeenkomsten op basis van de GIBIT (Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT). Dit zijn vaak ingewikkelde juridische trajecten, waarbij de gemeente zelf onvoldoende expertise in huis heeft.

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit)

ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren. Over de normen van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) en de specifieke normen van de BRP (Basisregistratie Personen), PUN (Paspoortuitvoeringsregeling Nederland), Suwinet, BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie), BRO (Basisregistratie Ondergrond) en DigiD moet de gemeente verantwoording afleggen. Dit betekent dat er maar één keer per jaar een uitgebreide zelfevaluatielijst ingevuld hoeft te worden. De informatie wordt gebruikt voor de horizontale verantwoording richting gemeenteraad en de diverse verticale

verantwoordingslijnen richting rijk (departementen). De raad is medio 2019 door middel van een separate rapportage (raadsmededeling) over informatieveiligheid en ENSIA over 2018 geïnformeerd. De nieuwe vragenlijst ENSIA (nog op basis van de BIG) voor het jaar 2019 is tijdig vóór 31 december afgerond en ingeleverd.

Verbetering toegangsbeheer (logische toegangsbeveiliging)

Vanuit diverse disciplines wordt er van de gemeente verwacht dat wij ons toegangsbeheer voor applicaties, processen en middelen op orde hebben. Als ons toegangsbeheer niet voldoet kan dat leiden tot fraude, onrechtmatigheden en privacy inbreuk. In 2019 is een project gestart om toegangsbeheer op cruciale punten te verbeteren. Het is de bedoeling om in 2020 een identiteits- en toegangsbeheersysteem in te richten voor risicovolle applicaties, processen en middelen. Hiermee worden toegangsrechten voor een medewerker via een uniform beheersbaar model uitgegeven, gewijzigd en ingetrokken zodat de gemeente beter voldoet aan wet- en regelgeving.

Privacy en AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming)

In 2018 is de gemeente gestart met de implementatie van de gevolgen van de nieuwe privacywetgeving (AVG). Deze Europese verordening legt sterk de nadruk op het verantwoorden van activiteiten waarbij persoonsgegevens betrokken zijn. Zo heeft de gemeente een verwerkingsregister, met behulp van een privacytool, aangelegd waarmee verantwoording bij b.v. de Autoriteit Persoonsgegevens kan worden afgelegd. Ook is aan de gemeentelijke website een privacyverklaring toegevoegd waarin we uitleggen wat we met persoonsgegevens doen en op basis van welke grondslag. Met diverse externe partijen zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten zodat de privacyrechten van burgers gewaarborgd zijn. Een en ander heeft ertoe geleid dat de in 2018 gestarte juridische druk op de gemeente op privacygebied onverminderd groot is gebleven. In 2019 is er geïnvesteerd in de totstandkoming van het privacyteam. Er is een opzet gemaakt voor een privacygovernance document dat de komende maanden in besluitvorming gebracht zal worden. Het doel van dit document is het blijvend voldoen aan de AVG in de lijnorganisatie te beleggen. Daarnaast is een procedure voor de afhandeling van datalekmeldingen ontwikkeld dat ook in de komende periode in besluitvorming gebracht zal worden.

Datalekken

In het afgelopen jaar zijn intern 13 informatieveiligheidsincidenten gemeld waarvan er 11 zijn aangemerkt als een datalek. Er is één datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld. In een ander geval is de aanmeldende betrokken burger op de hoogte gesteld. Alle incidenten zijn op een correcte en transparante wijze afgehandeld. In het datalekkenregister worden alle datalekken geregistreerd.

Verzoeken in het kader van rechten van betrokkene

Iedereen van wie persoonsgegevens worden verwerkt, heeft een aantal rechten ten aanzien van die verwerking, de zogenaamde 'rechten van betrokkenen'. De gemeente heeft in 2019 één verzoek van een burger om inzage in zijn persoonsgegevens afgehandeld. Daarnaast is er éénmaal een verzoek om verwijdering van persoonsgegevens gedaan. Daaraan gerelateerd is een verzoek om schadevergoeding op basis van artikel 82 AVG gedaan vanwege een vermeende onrechtmatige verwerking. Dit laatste verzoek is gedurende de procedure weer ingetrokken toen bleek dat het verwijderingsverzoek geen kans van slagen had. Daarnaast zijn er bij de USD twee inzageverzoeken en één ingesteld bezwaar tegen de verwerking van gegevens, alle met betrekking tot het jeugdossier, afgehandeld. Alle verzoeken zijn op de juiste wijze afgehandeld.

Control

Control is het geheel van activiteiten dat in het teken staat van het verschaffen van kaders waarbinnen gehandeld wordt, het signaleren en adviseren over afwijkingen en het rapporteren over de bereikte resultaten ten opzichte van de kaders. Simpel gezegd: 'control is beheersing'. Doel is een rechtmatige, doelmatige en doeltreffende totstandkoming en uitvoering van beleid.

In 2019 zijn we verder gegaan met de professionalisering van de interne audit en controlfunctie. Dit ook in het licht van het groeipad naar de vanaf 2021 door het college af te geven rechtmatigheidsverantwoording. In 2019 is extra aandacht besteed aan de inrichting van de (verbijzonderde)

interne controle functie en de controles zijn scherper en diepgaander ingestoken. Dit heeft geleid tot een groter aantal bevindingen. De accountant van de raad kan over 2019 meer dan ooit op onze interne controle leunen.

Wel hebben we door een lang openstaande vacature moeten prioriteren. Beleidsnota's, zoals de nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik, de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen alsook het voorgenomen doelmatigheidsonderzoek zijn doorgeschoven naar 2020 (en inmiddels in voorbereiding).

Inkoop

In het tweede kwartaal van 2019 is centrale inkoop ingevoerd. Dit betekent dat men alle trajecten met een verwachte uitgave van meer dan € 30.000 (of waarbij de budgethouder meerdere offertes gaat aanvragen), samen gaat doen met een medewerker van het team inkoop. Het team Inkoop helpt om de markt uit te dagen en samen de beste keuze te maken (beste = o.a. duurzame keuze). Dit doet de gemeente door inkoop vanzelfsprekend te maken, samen in gesprek te gaan, het inventariseren van mogelijkheden en wensen en door te ontzorgen. Het team inkoop begeleidt rechtmatige aanbestedingen, waarbij de werkwijze gestandaardiseerd is, inkoop geïntegreerd wordt in processen en gebruik gemaakt wordt van de juiste kennis en kunde in huis. Na een klein jaar centrale inkoop heeft een korte evaluatie plaats gevonden van de dienstverlening. De ontwikkelingen zijn positief te noemen.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een rechtspersoon, waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen verhaald kunnen worden op de gemeente. In praktijk is deelname in NV's, BV's, VOF's, CV's en Gemeenschappelijke Regelingen (per definitie) een verbonden partij. Ook stichtingen en (coöperatieve) verenigingen kunnen onder verbonden partijen vallen, als de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Voor de raad is inzicht in de verbonden partijen belangrijk, aangezien het gaat om afwegingen over de taken en activiteiten waartoe de raad de kaders uitzet. Voor het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is het van belang om af te wegen wat de meest doelmatige wijze is om een taak uit te voeren, welke manier de meeste garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente voor ogen staat en hoe er voldoende inhoudelijk en financieel inzicht in het uitvoeren van een taak wordt gekregen.

Eventuele financiële risico's van de verbonden partijen zijn meegenomen in de paragraaf

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen die zich binnen verbonden partijen voordoen. De volgende gegevens moeten worden weergegeven:

1. het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
2. de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente onderscheidenlijk provincie in de verbonden partij heeft.
3. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
4. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar
5. de eventuele risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente

Overzicht verbonden partijen Gooise Meren

Verbonden partijen	Vestigingsplaats	Bijdrage
Regio Gooi en Vechtstreek	Bussum	9.359.729
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	Hilversum	4.267.657
Stichting Goois Natuurreservaat	Hilversum	544.010
Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Lelystad	785.211
Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	Harderwijk	32.977
Werkvoorzieningschap Tomingroep	Hilversum	1.837.597

GEM Crailo BV	Laren	pm
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen	Naarden	pm
Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)	Bussum	N.v.t. (renteloze lening)
BNG Bank N.V.	Den Haag	pm
Metropoolregio Amsterdam	Amsterdam	€ 1,50 per inwoner
Totaal		€ 16.827.181

Regio Gooi en Vechtstreek

Ontwikkelingen

De beoogde bestuurlijke herindeling van gemeenten in de Gooi en Vechtstreek naar drie gemeenten zal voorlopig geen doorgang vinden. De provincie Noord-Holland heeft de herindelingsprocedure stop gezet. Het Rijk legt in het beleidskader vast dat herindelingen alleen met draagvlak van betrokken gemeenten kunnen plaatsvinden. Dit betekent dat het huidige aantal gemeenten voorlopig niet het beoogde aantal zal hebben. Uitzondering op dit verhaal is Weesp. Deze gemeente heeft besloten vrijwillig te fuseren (of: op te gaan in) Amsterdam. Deze ontwikkeling heeft twee belangrijke gevolgen voor de Regio. In de eerste plaats zal Weesp na de fusie met Amsterdam geen participant meer zijn van de Regio Gooi en Vechtstreek. In 2019 is een begin gemaakt met het in beeld brengen van de financiële consequenties en de juridische aspecten van uittreding. Een tweede consequentie is dat de bestuurskracht van de samenwerkende gemeenten opnieuw als aandachtspunt in beeld is gekomen. De Regio is samen met de betrokken gemeenten een proces gestart dat moet uitmonden in een aangepaste governance, waarbij versterking van de bestuurskracht bij voorkeur gepaard gaat met tenminste een behoud van het democratische gehalte ('democratische legitimatie') van het samenwerkingsverband. In 2020 zal hierover een besluit vallen. Gooise Meren heeft ingebracht dat de knelpunten van de samenwerking - en welke oplossing een verandering van de samenwerkingsstructuur hiervoor kan bieden - goed in beeld moeten komen.

Het jaar 2019 heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van het - in nauwe samenwerking met raden - opstellen van de Regionale Samenwerkingsagenda (2019 - 2022). Dit proces is uiteindelijk uitgemond in een agenda met vijf herkenbare speerpunten, waardoor de nodige focus gerealiseerd kan worden. Het komende jaar worden deze speerpunt uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma.

Een belangrijke ontwikkeling die heeft plaatsgevonden in de Regio is de voorbereiding op een mogelijke investering van het doelgroepenvervoer. Door het doelgroepenvervoer zelf te organiseren en daarmee een bundeling tot stand te brengen van verschillende vervoersvormen, zo is het idee, kan de kwetsbaarheid van deze individuele voorziening worden verminderd. Inbesteden houdt in dat de Regio meer directe sturing krijgt over het doelgroepenvervoer, maar ook een groter risico kent. De Regio heeft de risico's inmiddels in beeld gebracht. In 2020 valt het besluit.

Risico's

De risico's bestaan uit stijging van lonen, pensioenen en arbeidskosten. Ook de uittreding van Weesp brengt financiële risico's met zich mee. Aan de keuze het zelf organiseren voor het doelgroepenvervoer zijn risico's verbonden.

Kerngegevens

Regio Gooi en Vechtstreek	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	De Regio is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 1: Inwoners en bestuur; Programma 3: Openbare ruimte en verkeer; Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd; Programma 9: Algemene baten en lasten
Taakvelden	0.4 Overhead 1.2 Openbare orde en veiligheid 3.1 Economische ontwikkeling 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken 5.5 Cultureel erfgoed 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.5 Arbeidsparticipatie 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ 6.82 Geëscaleerde zorg 18- 7.1 Volksgezondheid 7.3 Afval 7.4 Milieubeheer 7.5 Begraafplaatsen en crematoria 8.1 Ruimtelijke Ordening 8.3 Wonen en bouwen
Deelnemende gemeenten	Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdereen.
Doel/Openbaar belang	Intergemeentelijke beleidsvorming- en afstemming dan wel uitvoering van taken op terreinen waarvan vaststaat dat dit toegevoegde waarde heeft in vergelijking met taakbeartiging door de individuele gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft rechtstreekse invloed op de besluitvorming. Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd op basis van een verdeelsleutel van één stem per 10.000 inwoners (met een minimum van twee stemmen per lid). Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2019 op € 9.359.729
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 13.332.000
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 35.209.000
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	0,38
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 12.308.000 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 32.946,000 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019	0,37
Geraamd resultaat 2019	Het geraamde resultaat is € 1.024.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

Ontwikkelingen

Begin juli 2018 heeft het algemeen bestuur de programmabegroting 2019 van de Veiligheidsregio vastgesteld. In de programmabegroting 2019 zijn tien beleidsthema's benoemd waar de kolommen van de veiligheidsregio de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor willen dragen. Dit is ook voortgezet in de programmabegroting 2020. Nog steeds staat de begroting van de veiligheidsregio onder druk. Er zijn geen mogelijkheden meer om te besparen. De besturen van de veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek en de GGD-en hebben in december 2019 een Samenwerkingsovereenkomst ondertekent als vervolg op de eerder ondertekende intentieverklaring voor verdere samenwerking. Men verwacht dat door deze intensievere samenwerking men minder kwetsbaar is op verschillende functies en dat er ook minder meerkosten zullen zijn.

Risico's

De risico's zijn o.a in de jaarrekening 2019 van de Veiligheidsregio opgenomen. Volledigheidshalve verwijzen wij hier naar. De algemene reserve van de Veiligheidsregio is voldoende om deze risico's te dekken.

Kerngegevens

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	
Onderwerp	Kerngegevens

Rechtsvorm	De Veiligheidsregio is een openbaar lichaam op basis van de Wet veiligheidsregio's en de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 2: Veiligheid
Taakvelden	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
Deelnemende gemeenten	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren
Doel/Openbaar belang	De veiligheidsregio heeft tot doel door samenwerking doelmatig georganiseerde en gecoördineerde preventieve en repressieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te verzorgen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft zeven leden (met zeven plaatsvervangers). De gemeente Gooise Meren is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Daarmee heeft zij rechtstreekse invloed. Een en ander is geregeld in de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2019 op € 4.267.657.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 2.080.860
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 16.109.091
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	0,13
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 1.758.263 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 13.712.010 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019	0,13
Geraamd resultaat 2019	Het geraamde resultaat is ca. € 323.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Stichting Goois Natuurreservaat

Ontwikkelingen

De participaten van het GNR hebben in 2016 ingezet op het behoud van een zelfstandig GNR, daarbij is ingezet op versterking op een viertal vlakken: beheer, profilering en draagvlak, bestuur en organisatie en projecten. In 2019 is de looptijd van het beheerplan afgelopen. In 2020 wordt in samenspraak met de omgeving- inwoners, gemeenten e.a. - gewerkt aan een nieuwe beheervisie en beheerplan. Deze geldt voor minimaal 10 jaar. In 2019 is het niet gelukt extra fondsen te verwerven. Inmiddels is hier iemand voor aangesteld. In 2019 is het projectenbureau volledig operationeel. Er is onder meer gezocht voor het opkappen van de tafelberg en het vernieuwen van de fietsbrug in het Spanderswoud.

Het GNR Gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland hebben verzocht uit het GNR te treden. Er worden in 2020 onderhandelingen gestart over de voorwaarde van uittreding. De participanten hebben een intentieovereenkomst getekend, waarin ze aangeven te staan voor het behoud en de bescherming van de Gooise Natuur. Dit moet de vorm krijgen van een Gooise Natuuragenda. Er worden onderhandelingen gestart over de wijze van uittreding en de uittreedsom. De insteek is om hier medio juli 2020 een besluit over te nemen. Uiteindelijk kan dit invloed hebben op de verdeelsleutel voor de resterende partijen en zal het bedrag per deelnemende gemeente op termijn mogelijk omhooggaan.

Risico's

Bij faillissement van het GNR zullen de participanten als eigenaren van de stichting de financiële gevolgen voor hun rekening krijgen. Het faillissement kan gevolgen hebben voor het beheer van de natuur en de recreatieve voorzieningen. De kans op faillissement is zeer gering, aangezien tekorten worden aangevuld naar de procentuele verdeling van alle participanten.

De uittreding van Amsterdam en de provincie Noord-Holland is een financieel risico voor de achterblijvende participanten (de vijf Gooise gemeenten). De afname van de algemene reserve is een aandachtspunt.

Kerngegevens

Stichting Goois Natuurreservaat	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en vervoer
Taakvelden	5.7 Openbaar groen en (openlucht recreatie)
Deelnemende gemeenten	Amsterdam, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en provincie Noord-Holland.
Doel/Openbaar belang	1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden.

	2. Aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon verzekeren.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de stichting GNR bestaat 1 vertegenwoordiger van de 7 participten (wethouder of burgemeester), een onafhankelijk voorzitter en twee extern deskundigen.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2020 op € 571.160 (inclusief beheer rijwielpaden)
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 1.837.957
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 931.988
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	1,97
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 1.148.100 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 731.400 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019	1,56
Geraamd resultaat 2019	Het geraamde resultaat is ca. € 690.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek

Ontwikkelingen

Qua reguliere werkzaamheden blijken de asbestmeldingen jaarlijks ca. 50% meer te zijn dan aanvankelijk ingeschat. Project tijdelijke regeling implementatie artikelen 8 en 14 Richtlijn energie-efficiëntie (EED). Er is informatieplicht geïntroduceerd. Bedrijven die jaarlijks meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 kuub gas verbruiken dienen zich te melden en te onderzoeken of ze energie kunnen besparen. Tot 1 juli 2019 beoordeelde de OFGV deze rapportages voor de gemeente. Sinds 1 juli 2019 rust deze taak bij de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland.

Gezamenlijk hebben de verbonden partijen een Beleidskader VTH 2019-2022 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek opgesteld voor een eenduidige uitvoering van de taken. Op 19 februari 2019 heeft B&W dit vastgesteld. De hernieuwde Gemeenschappelijke Regeling voor de OFGV is op 19 september 2019 door de Raad vastgesteld. Mogelijk zal Amsterdam (Weesp) besluiten uit te treden. Voor de eerste drie jaren zal de uittrekkende partij alle kosten dragen, het is nog niet duidelijk wat de effecten op langere termijn zullen zijn.

Risico's

Gooise Meren heeft al haar milieutaken ondergebracht bij de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV). Op grond van een wettelijke verplichting (Wet VTH) zijn gemeenten verplicht om een groot aantal

milieutaken bij een uitvoeringsdienst, in dit geval de OFGV, onder te brengen. Dit zijn de zogenaamde basistaken. Daarnaast staat het gemeenten vrij om ook andere taken bij deze dienst onder te brengen, de zogenaamde plustaken. Gooise Meren heeft zowel basistaken als plustaken op milieugebied bij de OFGV ondergebracht. Bij een eventueel faillissement van de OFGV loopt Gooise Meren het maatschappelijke risico dat milieutaken niet meer uitgevoerd zullen worden. Dit kan ook niet overgenomen worden door eigen medewerkers aangezien er binnen het ambtelijk apparaat geen milieukennis (meer) aanwezig is. Aangezien in ieder geval de wettelijke verplichting bestaat om basistaken bij een uitvoeringsdienst onder te brengen (binnen de eigen regio) zal Gooise Meren, net als de andere partners bij de OFGV, ook financieel moeten ingrijpen om het voortbestaan van de OFGV, en daarmee de uitvoering van de wettelijke milieutaken, te garanderen.

Kerngegevens

Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	De omgevingsdienst is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en verkeer
Taakvelden	7.4 Milieubeheer
Deelnemende gemeenten	De provincies Flevoland en Noord-Holland en de gemeenten Almere, Zeewolde, Dronten, Noordoostpolder, Urk, Lelystad, Blaricum, Hilversum, Huizen, Laren, Gooise Meren, Weesp en Wijdemeren.
Doel/Openbaar belang	Deze regeling is opgezet door de deelnemers met als doel een robuuste uitvoeringsdienst te vormen ten behoeve van een adequate uitvoering van milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de provincie Flevoland, de provincie Noord-Holland en de regio Gooi en Vechtstreek. De deelnemers kiezen voor een verbetering van de kwaliteit en de integraliteit van de uitvoering van de taken door deze onder te brengen in deze regionale uitvoeringsdienst. De uitvoering wordt bij de uitvoeringsdienst belegd met het behoud van de eigen bevoegdheden van alle deelnemers. Tevens kan de OFGV taken verrichten op basis van de WABO voor zover de deelnemers hiertoe opdracht verlenen.
Bestuurlijk belang	Gemeenten en provincies zijn opdrachtgever van de Omgevingsdienst en vormen samen het Algemeen Bestuur (AB). De stemverdeling in het AB is gebaseerd naar rato van de ingebrachte financiële bijdrage per deelnemende partij aan de gemeenschappelijke regeling.

Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2019 op € 785.211, bestaande uit de reguliere bijdrage van € 773.271 en de bijdrage voor de directe productiekosten van € 11.940.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 1.562.537
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 4.434.824
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	0,35
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 1.598.000 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 4.500.393 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019 EV / VV	0,36
Geraamd resultaat 2019	Het voorlopig jaarresultaat op de reguliere budgetten wordt per 30-09-2019 geschat op tenminste € 35.500 positief.

Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.

Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband voor de Randmeren in de vorm van een coöperatieve vereniging. Van uit deze coöperatie zorgen de gemeenten gelegen aan deze Randmeren voor het recreatief beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen in de Randmeren. Naast deze taak streeft de Coöperatie naar het versterken van de natuurwaarden in het gebied en zet het gebied op de recreatieve kaart via gebiedspromotie.

Ontwikkelingen

Als gevolg van een verbeterde waterkwaliteit in het Gooimeer neemt de hoeveelheid waterplanten toe. Op een aantal locaties wordt daardoor het recreatief gebruik van het water gehinderd. In 2019 zijn in opdracht van de Coöperatie Gastvrije Randmeren, waterplanten gemaaid om de recreatieve mogelijkheden beter te kunnen benutten. In 2019 is onderzocht of er in het beheersgebied het te maaien areaal van waterplanten kan worden uitgebreid. Hiervoor is door de Provincie een maaivergunning afgegeven en is er in 2019 een gebied van 575 ha gemaaid, waarvan 230 ha twee keer is gemaaid.

In 2019 is door de Coöperatie Gastvrije Randmeren een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin met diverse betrokken partijen afspraken zijn gemaakt voor het structureel oplossen (beheersen) van de waterproblematiek in het zuidelijk deel van het IJsselmeergebied.

Risico's

Op dit moment is de begroting van de coöperatie Gastvrije Randmeren niet sluitend. Het bestuur heeft opdracht gegeven om de meerjarenbegroting sluitend te maken en heeft hiervoor reeds de nodige maatregelen genomen.

Uitvoeringsagenda 2018-2021

De projecten die zijn gekoppeld aan de uitvoeringsagenda worden niet uitgevoerd (en bekostigd) door de coöperatie, maar door de afzonderlijke gebiedspartijen zelf gedragen. De proceskosten en eventuele

gezamenlijke projectkosten van deze Uitvoeringsagenda kunnen gedekt worden uit de middelen van de coöperatie. Daarnaast heeft Rijkswaterstaat ingestemd met het inzetten van het restant van de IIVR-gelden (die oorspronkelijk bedoeld waren voor gebiedsontwikkeling). Voor een toelichting over de middelen van de coöperatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2018.

Vermogensbeheer

De organisatie hanteert een vergelijkbaar risiconiveau als bij toepassing van de wet Fido. De Wet financiering decentrale overheden is van toepassing voor gemeenten. De coöperatie hanteert voor haar beleggingen een beleggingsstatuut (vastgesteld 8 februari 2018).

Gevolgen Faillissement

Bij een eventueel faillissement van de coöperatie loopt de gemeente Gooise Meren het risico dat de uitvoeringstaken die nu door de coöperatie worden gedaan niet meer worden uitgevoerd. Dit heeft gevolgen voor de recreatieve vaarmogelijkheden die vanuit havens in de gemeente plaatsvinden.

Kerngegevens

Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging
Programma	Programma 5: Duurzaamheid en Water; Programma 8: Sport en Recreatie, Cultuur en Toerisme
Taakvelden	2.4 Economische havens en waterwegen
Deelnemende gemeenten	Alle gemeenten gelegen aan Gooi- en Eemmeer en Veluwerandmeren
Doel/Openbaar belang	1. Het behartigen van de bovengemeentelijke belangen van de recreatie binnen het gebied van de Randmeren; 2. Het behartigen van de belangen van de natuur binnen het gebied van de Randmeren; 3. Het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon binnen het gebied van de Randmeren; 4. Het bevorderen van de watersportsector in het gebied van de Randmeren.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 5 leden, waarvan 1 bestuurder de voormalige blauwe as (leden B) vertegenwoordigt. De gemeente Gooise Meren heeft op basis van haar jaarlijkse bijdrage 4 stemmen in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2019 € 32.977. Leden zijn niet aansprakelijk voor de schulden van de coöperatie en

	zijn op geen enkele wijze verplicht om bij te dragen in een eventueel tekort bij de ontbinding van de coöperatie.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 2.752.129
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 11.502.567 (incl. ledenrekeningen)
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	0,24
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 2.587.000 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 10.608.000 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019 EV / VV	0,24
Geraamd resultaat 2019	Het geraamde resultaat is ca. € 165. 000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene- en bestemmingsreserve.

Werkvoorzieningschap Tomingroep

Ontwikkelingen

Tomin zorgt voor werkgelegenheid in de regio Gooi en Vechtstreek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze mensen werken in een Tomin bedrijf en hebben een dienstverband met het werkvoorzieningsschap Tomin. Door veranderingen in de wetgeving vanaf 2015 is de taak van Tomin geleidelijk aan veranderd: niet meer alleen werk bieden aan mensen met de grootste afstand die in de sociale werkvoorziening werken, maar werkgelegenheid kunnen bieden aan iedereen, ongeacht beperking, en vooral werk kunnen bieden aan mensen uit de Participatiewet. Begin 2018 is aan de hand van de geactualiseerde opdrachtformulering van het Algemeen Bestuur het bedrijfsplan 'Tomin maakt er werk van 2018-2022' vastgesteld. Het bedrijfsplan beoogt om op langere termijn de verliezen in het Schap te compenseren door de omzet in de BV te verhogen. Dit is nodig want de verliezen nemen in het Schap tot 2022 toe door de afnemende rijkssubsidie per werknemer in het Schap. De verhoging van de omzet in de BV vraagt groei. In het bedrijfsplan is uiteen gezet waar de groei kan plaatsvinden en welke nieuwe kansen Tomin BV hiervoor ziet. Over 2019 is een verlies binnen de BV geprognosticeerd (2,3 mln.). De compensatie van het Schap vindt plaats met inzet van de reserves. Om financieel gezond te worden is sinds september 2019 een verbetertraject gestart dat in 2020 zijn bestuurlijke besluitvorming krijgt.

Risico's

Financiële risico's worden afgedekt door de Tomingroep BV, voor zover de reserves toereikend zijn. Voor 2018 is het geconsolideerd vermogen van de WSW en Tomingroep B.V. als adequaat zijn beoordeeld. Voor zover de reserves toch niet toereikend zouden zijn, komt een eventueel tekort voor rekening van de deelnemende gemeenten.

Kerngegevens

Werkvoorzieningschap Tomingroep	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	BV
Programma	Programma 6: Werk en Inkomen
Taakvelden	6.4 Begeleide participatie
Deelnemende gemeenten	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdmeren, Eemnes en Almere.
Doel/Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling richt zich op het bieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met een Wsw-indicatie. Tevens is de doelstelling zoveel mogelijk Wsw'ers richting de reguliere arbeidsmarkt te begeleiden/ontwikkelen. Om dit te bereiken maakt de gemeenschappelijke regeling gebruik van Tomin BV, waar zij een honderd procent deelneming in heeft. De BV heeft een aantal bedrijfsactiviteiten ingericht om de doelstellingen te behalen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft negen leden. De gemeente Gooise Meren is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De Rijksvergoeding o.b.v. de meicirculaire 2018 ad. € 1.837.597 wordt doorbetaald aan Tomingroep. De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk financieel verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke regeling. Vooralsnog staat de BV garant voor afdekking van dit risico. Mochten de winst en de Algemene Reserves van de BV echter niet volstaan, zullen de gemeenten zelf extra moeten bijdragen.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 1.906.000
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 10.625.000
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	0,18

Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 1.906.000 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 13.000.000 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019	0,15
Geraamd resultaat 2019	Het verwachte resultaat is € 785.000 negatief. In het jaarcontract tussen Tominggroep BV en het Werkvoorzieningschap is vastgelegd dat Tominggroep BV een nihil resultaat bij het Werkvoorzieningschap Tominggroep garandeert.
Tominggroep BV	
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 21.392.000
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 8.331.000
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	2,57
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 19.100.000 (begroot)
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 7.600.000 (begroot)
Solvabiliteit per 31-12-2019	2,51
Geraamd resultaat 2019	Het verwachte resultaat is ca. € 2.300.000 negatief.

GEM Crailo BV

Ontwikkelingen

Voor de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo werden in 2019 de volgende werkzaamheden opgepakt binnen de GEM Crailo BV. Er is een stedenbouwkundig en landschapsplan opgesteld dat op 17 december is vastgesteld door de colleges van Hilversum, Laren en Gooise Meren. Dit plan is vervolgens toegestuurd ter behandeling in de raden van deze drie gemeenten. Daarnaast is er een start gemaakt met het circulair slopen van een aantal van de bestaande opstallen. De interne organisatie is actief betrokken bij de door de GEM Crailo BV op te stellen stukken.

Risico's

Voor de herontwikkeling van Crailo is door de raad een Grondexploitatie vastgesteld. Op dit moment is het netto eindresultaat positief. Wanneer het netto eindresultaat negatief is, dan draaien de aandeelhoudende gemeenten op voor het verlies. De gemeenten nemen deel in het kapitaal van GEM Crailo BV in de verhouding: 45% gemeente Hilversum, 45% gemeente Gooise Meren, 10% gemeente Laren. Beheersmaatregel is monitoring en rapportage en risico- management binnen de GEM Crailo BV. Daarnaast worden de gemeenteraden gevraagd garant te staan voor de externe financiering. De deelnemende gemeenten draaien op voor hun deel, voor Gooise Meren is dat een bedrag van € 9 miljoen.

Kerngegevens

GEM Crailo BV	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	BV
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en verkeer
Taakvelden	8.1 Ruimtelijke Ordening
Deelnemende gemeenten	Gooise Meren, Hilversum en Laren
Doel/Openbaar belang	Het doel van de Gebiedsontwikkeling is om een innovatieve en ambitieuze woonwijk te realiseren, waarbij duurzaamheid en de groene omgeving centraal staan, in combinatie met ruimte voor vormen van bedrijvigheid en natuur, zoals beschreven in het Ambitiedocument Buurtschap Crailo, waarvoor het Ruimtelijk kader het vertrekpunt is geweest.
Bestuurlijk belang	Aan ieder der aandeelhouders van GEM Crailo BV komt in de aandeelhoudersvergadering van GEM Crailo BV stemrecht toe in de verhouding van deelname van kapitaal in GEM Crailo BV (45% gem. Hilversum, 45% gem. Gooise Meren, 10% gem. Laren.

Financieel belang	Gem. Hilversum neemt voor 45% deel in het kapitaal van GEM Crailo BV. Gem. Gooise Meren neemt voor 45% deel in het kapitaal van GEM Crailo BV. Gem. Laren neemt voor 10% deel in het kapitaal van GEM Crailo BV.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 1.000 aandelenkapitaal
Vreemd vermogen per 1-1-2019	Zie toelichting
Toelichting	Het volgestorte aandeelekapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000. Het aandeel van Gooise Meren daarin is 45% (€ 450). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 mln., waarvan de maximale opnamelimiët tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 mln. De gemeente Gooise Meren staat voor 45% borg (gemeente Hilversum voor 45% en gemeente Laren voor 10%).
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 1.000 aandelenkapitaal
Vreemd vermogen per 31-12-2019	Zie toelichting
Solvabiliteit per 31-12-2019 EV / VV	n.v.t.
Geraamd resultaat 2019	Het saldo contante waarde per 1-1-2020, verdisconteerd met 2%, bedraagt 1.519.000. Gebaseerd op een winstgevende eindwaarde per 31-12-2029 van €1.851.000.

Gemeenschappelijke Regeling Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen

Ontwikkelingen

De gemeenschappelijke regeling voert de taken uit die voortvloeien uit de Archiefwet voor de gemeente Gooise Meren en Huizen: de bewaring en het beheer van overgebrachte, historische archieven, de dienstverlening daaruit en toezicht en advisering inzake het informatiebeheer van de aangesloten gemeenten. Dit laatste omdat nu gevormde informatie het archief van de toekomst is. Plaats van vestiging is Naarden-Vesting. Gooise Meren is centrumgemeente van deze lichte gemeenschappelijke regeling. Het gemeentearchief heeft geen eigen begroting. De diverse archiefgerelateerde posten worden binnen de begroting van de gemeente Gooise Meren begroot. De gemeente Huizen betaalt een vaste bijdrage per inwoner, die jaarlijks wordt geïndexeerd. In het begrotingsjaar 2019 hebben zich geen veranderingen voorgedaan, aangezien de fusieonderzoekplannen naar een combinatie van de eigen archiefdienst met de dienst die onder de centrumgemeente Hilversum ressorteert, nog niet tot een voorstel aan de gemeenteraad hebben geleid.

Risico's

Bij onvoldoende investeren in de archiefdienst voldoet de gemeente niet aan de archiefwettelijke verplichting om overheidsinformatie duurzaam te bewaren, te beheren en ter beschikking te stellen voor de samenleving. Wat dit laatste betreft, ook de archiefdienst moet mee in de digitalisering van de dienstverlening.

Kerngegevens

Gemeenschappelijke Regeling Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	Gooise Meren is centrumgemeente o.g.v. art. 8 Wgr
Programma	Programma 9: Algemene baten en lasten
Taakvelden	o.4 Overhead
Deelnemende gemeenten	Gooise Meren, Huizen
Doel/Openbaar belang	Het Gemeentearchief voert voor de aangesloten gemeenten de Archiefwet uit v.w.b. de historische archivering. Tevens wordt jaarlijks per aangesloten gemeente aan de hand van Kritische Prestatie Indicatoren geïnspecteerd en daarmee toegezien op de kwaliteit van de gemeentelijke Informatiehuishouding.
Bestuurlijk belang	Gemeente Gooise Meren heeft 1 vertegenwoordiger in de commissie van advies.
Financieel belang	Gemeente Huizen is jaarlijks een vergoeding aan de centrumgemeente Gooise Meren verschuldigd. Er is geen afzonderlijke begroting.
Eigen vermogen per 1-1-2019	N.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2019	N.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	N.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2019	N.v.t.

Vreemd vermogen per 31-12-2019	N.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2019	N.v.t.
Geraamd resultaat 2019	N.v.t.

Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)

Ontwikkelingen

Geen bijzonderheden.

Risico's

Het leerlingaantal is afgenomen met 60 leerlingen. De trend voor de aankomende jaren is een licht dalend leerlingaantal. Het ziekteverzuim schommelt in 2019 tussen 4,5% en 6%, net onder het landelijk gemiddelde. Uit de laatste kwartaalrapportage van Talent Primair blijkt dat er in 2019 € 60.000 meer is uitgegeven dan geraamd. De personele lasten zijn toegenomen vanwege het lerarentekort: Talent Primair kiest ervoor om op scholen waar goed personeel te vinden is, extra mensen (boven-formatief) aan te nemen, waardoor de noodlijdende scholen ook bemenst kunnen worden. Het tekort kan door Talent Primair gefinancierd worden uit de reserves.

Kerngegevens

Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd
Taakvelden	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
Deelnemende gemeenten	Gooise Meren, Huizen, Blaricum, Eemnes, Weesp, Wijdmeren, Stichtse Vecht en Laren.
Doel/Openbaar belang	Talent Primair oefent alle taken en bevoegdheden van het bevoegd gezag uit inzake de openbare basisscholen in de gemeenten Gooise Meren, Stichtse Vecht, Wijdmeren, Weesp, Huizen en de BELgemeenten. De gemeenten zien toe op de financiën en werkzaamheden van de stichting en op het functioneren van het bestuur. Daartoe bestaat een bestuurlijke Regiegroep op grond van een samenwerkingsovereenkomst tussen de voornoemde gemeenten.

Bestuurlijk belang	De bestuurlijke Regiegroep bestaat uit 7 leden. Het betreft de collegeleden met Onderwijs/Talent Primair in portefeuille vanuit de bovengenoemde gemeenten van het werkgebied. De stichting heeft een College van Bestuur (CvB) van maximaal 3 leden en een Raad van Toezicht (RvT) van maximaal 7 natuurlijke personen. In de huidige praktijk bestaat het CvB uit één directeur-bestuurder. De directeurbestuurder is belast met het besturen van de stichting. De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in de onder de stichting ressorterende scholen. In de huidige statuten is opgenomen dat 3 leden van de RvT worden benoemd op voordracht vanuit de gemeenten waar de stichting scholen exploiteert. De directeurbestuurder heeft een actieve informatieplicht. Hij informeert de RvT en de Regiegroep tijdig, zowel over de voortgang als ook wanneer er (financiële) omstandigheden ontstaan die de continuïteit van de stichting in gevaar brengen.
Financieel belang	De gemeente Gooise Meren heeft een renteloze lening van € 274.413 (€ 132.913 Naarden /€ 96.500 Bussum/€ 45.000 Muiden) verstrekt aan de rechtsvoorganger van de huidige stichting.
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 5.975.354
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 4.709.694
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	1,27
Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 5.975.354
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 5.029.636
Solvabiliteit per 31-12-2019	1,19
Geraamd resultaat 2019	€ 0

BNG Bank N.V.

Ontwikkelingen

Geen bijzonderheden in 2019.

Risico's

Geen bijzonderheden in 2019.

Kerngegevens

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	N.V.
Programma	Programma 9: Algemene baten en lasten
Taakvelden	o.5 Treasury
Deelnemende gemeenten	Het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen
Doel/Openbaar belang	BNG Bank N.V. is de bank van en voor overheden en instellingen met maatschappelijk belang. Het is de huisbankier van de gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente Gooise Meren heeft 100.698 van de 55.690.720 aandelen in zijn bezit. Muiden had 3.510 aandelen en Bussum 97.188 aandelen. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).
Financieel belang	De aandelen staan voor € 251.745 op de balans (= € 2,50 per aandeel)
Eigen vermogen per 1-1-2019	€ 4,991 miljard
Vreemd vermogen per 1-1-2019	€ 132,518 miljard
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	3,8%

Eigen vermogen per 31-12-2019	€ 4.887 miljard
Vreemd vermogen per 31-12-2019	€ 144,802 miljard
Solvabiliteit per 31-12-2019	3,4%
Geraamd resultaat 2019	Het gerealiseerd resultaat is € 163 miljoen. BNG Bank stelt conform het kapitalisatie- en dividendbeleid voor om € 71 miljoen uit te keren aan aandeelhouders. Het dividend bedraagt € 1,27 per aandeel. Het uit te keren dividend wordt in 2020 uitgekeerd. Voor gemeente Gooise Meren betekent dit een dividend uitkering van € 127,886.

Metropoolregio Amsterdam (MRA)

Ontwikkelingen

In 2019 zijn er voor de MRA twee belangrijke ontwikkelingen: er heeft een uitvoerig onderzoek plaatsgevonden naar de governance van de MRA en de agenda MRA 2.0 – de MRA agenda voor de komende 4 jaar - is opgesteld. Daarnaast zijn de acties uit de vigerende MRA agenda uitgevoerd.

MRA agenda 2019

De MRA agenda 2019 omvat diverse acties op het vlak van economie, bouwen en wonen en mobiliteit. Het accent op het vlak van Economie lag op het versterken van innovatiekracht door het organiseren van de samenwerking tussen kennisinstellingen, overheid en bedrijfsleven. Wat betreft de component Ruimte is er vooral aandacht voor bouwen en wonen (afstemming programmering woningbouw), het uitvoeren van de vastgoedstrategie, het ontwikkelen van een regionale accommodatiestrategie, werken aan de energietransitie en uitvoering geven aan actieprogramma landschap. Op het vlak van mobiliteit is vooral aandacht gegaan naar knooppuntontwikkeling rondom stations en deelname aan diverse mobiliteitsprojecten (MIRT Oostkant Amsterdam, optimalisering verbinding Almere - Gooi - Utrecht, etc.).

MRA agenda 2.0

De MRA agenda 2.0 is met input van de deelnemende partij opgesteld. Er is gekozen voor een agenda die is opgebouwd uit een drietal opdrachten die elk een beperkt aantal uitvoeringslijnen kennen. De regio Gooi en Vechtstreek heeft gepleit voor een aparte uitvoeringslijn landschap. Deze is onderdeel van de opdracht bouwen voor de woningbehoefte en het verbeteren van de leefkwaliteit. De andere opdrachten zijn: werk maken van een veerkrachtige, inclusie schone MRA-economie en vaart maken met het metropolitane mobiliteitssysteem. De agenda wordt begin 2020 vastgesteld.

Governance

Op basis van gesprekken met deelnemers en kennisname van ambities is in opdracht van de regiegroep een onderzoek uitgevoerd naar de opbrengsten van de MRA samenwerking. De onderzoekers signaleren verdeeldheid en ook handelingsverlegenheid. De onderzoekers wijzen op het belang van een visie, focus in de uitvoering, leiderschap en een organisatievorm waardoor die slagvaardig werken meer kan heeft. De uitwerking van de aanbevelingen krijgt in 2020 z'n beslag.

Risico's

Deelname aan de MRA is voor Gooise Meren nauwelijks een risico te noemen. De bijdrage is relatief gering en het eventueel uittreden uit de MRA brengt geen kosten met zich mee. Het niet meedoen aan de MRA is eerder een risico, omdat de middelen die vanuit het rijk naar de MRA kunnen vloeien dan minder snel in het bereik

van onze gemeente komen. Investerings in de MRA door deelname aan projecten of het nemen van een trekkersrol vraagt extra capaciteit en middelen.

De gemeenten in de Gooi en Vechtstreek nemen als regio aan de MRA deel om meer invloed te hebben

Kerngegevens

Metropoolregio Amsterdam	
Onderwerp	Kerngegevens
Rechtsvorm	Regeling zonder meer (bestuurlijk convenant)
Programma	Programma 4: Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme
Taakvelden	3.1 Economische ontwikkelingen 8.1 Ruimtelijke Ordening 8.3 Wonen en bouwen
Deelnemende gemeenten	32 gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam; provincie Noord-Holland, provincie Flevoland; Vervoersregio Amsterdam
Doel/Openbaar belang	Dienen van de economie en leefbaarheid van de Metropoolregio Amsterdam
Bestuurlijk belang	Gooise Meren heeft zitting in Regiegroep (functioneert als AB)
Financieel belang	Jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is € 1,50 per inwoner
Eigen vermogen per 1-1-2019	N.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2019	N.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2019 EV / VV	N.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2019	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2019	N.v.t.

Solvabiliteit per 31-12-2019	N.v.t.
Geraamd resultaat 2019	N.v.t.

Overzicht gemeentelijke bijdragen 2019

Overzicht gemeentelijke bijdragen 2019

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
Regio Gooi en Vechtstreek	0.4 Overhead	26.395
	1.2 Openbare orden en veiligheid	3.960
	3.1 Economische ontwikkeling	59.840
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	152.806
	5.5 Cultureel erfgoed	119.680
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	71.391
	6.2 Wijkteams	55.562
	6.5 Arbeidsparticipatie	235.664
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	192.940
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	272.787
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	33.370
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	605.120

	7.1 Volksgezondheid	2.043.581
	7.3 Afval	5.191.503
	7.4 Milieubeheer	59.840
	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	20.178
	8.1 Ruimtelijke Ordening	99.733
	8.3 Wonen en bouwen	115.376
Totale gemeentelijke bijdrage		9.359.729

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.267.657
Totaal gemeentelijke bijdrage		4.267.657
Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
Stichting Goois Natuurreservaat	5.7 Openbaar groen en (openlucht recreatie)	544.010
Totaal gemeentelijke bijdrage		544.010
Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
OFGV	7.4 Milieubeheer	785.211
Totaal gemeentelijke bijdrage		785.211

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	2.4 Economische havens en waterwegen	32.977
Totaal gemeentelijke bijdrage		32.977
Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage
Werkvoorzieningschap Tomingroep	6.4 Begeleide participatie	1.837.597
Totaal gemeentelijke bijdrage		1.837.597

Paragraaf Grondbeleid

Hoofdpijnen

Het grondbeleid omvat de activiteiten en calculaties voor de grondverwerving, toekomstige ontwikkelingen, beheer en uitgifte van de gronden. Het Grondbeleid Gooise Meren, inclusief flankerend beleid zoals de compensatieregeling en snippergroenbeleid, wordt in 2020 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd. Het Grondbeleid biedt instrumenten om binnen ruimtelijke ontwikkelingen gemeentelijke ambities uit diverse beleidsterreinen (economisch, ruimtelijk, volkshuisvestelijk, maatschappelijk en financieel) te realiseren en geeft inzicht in welke situaties welke instrumenten inzetbaar zijn. De raad treedt daarbij kader stellend en controlerend op. Het college voert uit.

Bouwgronden in exploitatie

Er is sprake van twee in exploitatie genomen gronden, te weten Stork-locatie en Bredius. Van deze laatste is in 2019 de grondexploitatie door de raad vastgesteld.

Stork-locatie

Binnen de gemeente Gooise Meren is het complex Stork-locatie in exploitatie.

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Naarden RV 15.026
Jaar van start ontwikkeling	2009
Verwacht jaar van afsluiting	2020

Omschrijving	Bedrag begroot	Bedrag realisatie	Verschil
Boekwaarde per 1-1-2019	1.392.106	1.392.106	0
Lasten 2019	138.842	152.570	-13.728
Baten 2019	0	818.417	818.417
Boekwaarde per 31-12-2019	1.530.948	726.259	804.689
Te verwachten eindresultaat o.b.v. netto contante waarde		- 210.178	
Te verwachten eindresultaat o.b.v. eindwaarde	-227.675	-214.382	13.293

Toelichting

In 2019 is het tweede onderdeel in het project gereed gekomen en in gebruik genomen, het Wellant college. De voorfinanciering voor de grond van de Godelindeschool is in 2019 verevend. Wat rest is de realisatie van de 42 woningen en het openbaar gebied. In 2019 is gewerkt aan het DO voor de woningen. De onderlinge grondleveringen die tussen de drie partijen moeten plaatsvinden hebben voor de jaarwisseling plaatsgevonden. In het openbaar gebied zal onder andere een tiny forest worden gerealiseerd. De raad heeft hiermee ingestemd. In 2020 zal het project voltooid zijn.

De netto contante waarde is met ruim € 13.000 verbeterd waarmee de eerder getroffen verliesvoorziening wordt aangepast.

Bredius

Na een uitgebreid participatietraject is afgelopen mei 2019 de uitgewerkte stedenbouwkundige opzet van de Bredius door de raad goedgekeurd en is bijbehorende grondexploitatie door de raad vastgesteld. Vervolgens is in 2019 verder gegaan met de projectonderdelen hockeyvelden, samen met de entree en de parkeerplaatsen voor de sportonderdelen, alsmede de verdere uitwerking van het programma van eisen en de aanpak voor de ontwikkeling van de sporthal.

Voor het onderdeel met de woningen is een marktconsultatie voorbereid om zo met behulp van marktpartijen te komen tot een succesvolle uitvraag in 2020. Er is gekeken naar de manier waarop de uitvraag het best in de markt gezet kan worden en bij welke partijen.

Het eindresultaat is gebaseerd op de netto contante waarde van de grondexploitatie. Het saldo in de grondexploitatie is negatief door met name de onrendabele top van een relatief groot aandeel sociale woningbouw.

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	zaaknummer 1221664//1266843, d.d. 22 mei 2019
Jaar van start ontwikkeling	2019
Verwacht jaar van afsluiting	2024

Omschrijving	Bedrag begroot	Bedrag realisatie	Vershil
Boekwaarde per 1-1-2019	0	0	
Lasten 2019	0	5.633.831	5.633.831
Baten 2019	0	0	0
Boekwaarde per 31-12-2019	0	5.633.831	5.633.831
Te verwachten eindresultaat o.b.v. netto contante waarde	-0	-5.843.525	-5.843.525
Te verwachten eindresultaat o.b.v. eindwaarde		- 6.451.724	

Toelichting

De lasten betreffen met name de verwerving van de grond en de zandverwerking. Het aandeel sociale woningbouw maakt dat de grondexploitatie een negatieve eindwaarde en netto contante waarde kent van ruim € 5,8 miljoen. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen.

Niet in exploitatie genomen gronden

Daarnaast is de gemeente vanuit haar publieke taak betrokken bij de ontwikkeling van drie locaties welke niet zijn aan te merken als grondexploitaties voor de gemeente. Dit zijn De Krijgsman (KNSF-terrein), De BORgronden en Crailo.

De Krijgsman (KNSF-terrein)

In de Krijgsman zijn vanaf 2017 in totaal 480 vergunningen aangevraagd. De eerste 200 woningen zijn in de afgelopen jaren opgeleverd. De voorbereiding voor de stedenbouwkundige plannen in de overige deelgebieden is voor 80 % afgerond. Tevens zitten ruim 400 woningen in de ontwerpfasen. De entreebrug naar de Krijgsman zit in de realisatiefase en wordt in 2020 opgeleverd. In 2019 is een tijdelijk ontsluiting gerealiseerd. Qua voorzieningen zijn er afspraken gemaakt voor de vestiging van een AH bij de entree van het gebied.

De BORgronden

In 2019 is gewerkt aan de totstandkoming van het Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE). Na ambtelijke toetsing is het SPvE, inclusief de geüpdatete QuickScans, door het college vrijgegeven voor inspraak. Het inspraakproces had drie doelen: het faciliteren van inspraakreacties, geïnteresseerden een extra kans bieden om mee te praten en komen tot een inspraaknota. Op 7 november ontvingen ruim 1200 adressen rondom het plangebied een brief waarin is aangegeven op welke manier een vraag of inspraakreactie kon worden ingediend. Op 21 november vond een informatiemarkt plaats. Op 2 en 3 december volgden de gesprekken waarvoor men zich vooraf kon inschrijven. Dit leidde tot inspraakreacties, die worden verwerkt in een inspraaknota welke in 2020 ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Crailo

De gemeenten van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben op 19 december 2017 besloten tot het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo (hierna: SOK) en tot oprichting van GEM Crailo BV. De SOK is op 21 december 2017 getekend en de Akte van oprichting GEM Crailo BV is op 1 mei door de notaris gepasseerd, waarmee GEM Crailo BV is opgericht. Bij het oprichten van de SOK is ook de intergemeentelijke grondexploitatie Crailo als financieel kader voor de ontwikkeling en realisatie van Crailo door de drie raden vastgesteld. Alle kosten m.b.t. de gebiedsontwikkeling Crailo worden betaald vanuit deze grondexploitatie (o.a. stedenbouwkundig plan, overall bestemmingsplan, aanleg openbare ruimte, beheer tijdelijke situatie, kosten externe projectorganisatie GEM Crailo B.V.) In de SOK is opgenomen dat alle interne kosten van partijen voor eigen rekening zijn. De grondexploitatie kent een positieve netto contante waarde van ruim € 1,5 miljoen. Begin 2020 wordt een geactualiseerde grondexploitatie voorgelegd aan de raden.

Reserves en risico's grondexploitaties

De reserve Grondexploitatie (verwacht saldo 1 januari 2020: € 1,8 miljoen) vormt een buffer voor de financiële fluctuaties en risico's die samenhangen met de grondexploitaties. Als op een gemeentelijke grondexploitatie een tekort wordt verwacht, wordt hiervoor een voorziening gecreëerd die van de reserve Grondexploitatie wordt afgeschreven. Voor de grondexploitatie Bredius is het tekort, gelet op de hoogte, gedekt uit de Algemene Reserve. De risico's vanuit de grondexploitaties worden per project in beeld gebracht. Voor een verdere uitleg van de risico's verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Jaarrekening

Leeswijzer

De jaarrekening bestaat uit de programmarekening (inclusief toelichting) en de balans. De onderdelen zijn opgebouwd op basis van de geldende voorschriften. Hierna wordt een korte toelichting gegeven op de verschillende onderdelen.

4.1 Balans

In de jaarrekening presenteren we de balans per 31 december 2019. De balans bestaat uit de bezittingen, vorderingen, liquide middelen (activa) en eigen vermogen en de schulden (passiva).

4.2 Overzicht van baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten toont de betreffende lasten en baten per programma. In het programmaverslag worden ze dan ook per programma gepresenteerd. In het overzicht van baten en lasten staan de totalen per programma in één overzicht. Dit overzicht geeft de gerealiseerde cijfers 2018 weer, de cijfers uit de programmabegroting 2019 en de werkelijke cijfers 2019. De gegevens per programma zijn exclusief eventuele mutaties in de reserves. Die mutaties staan apart vermeld waardoor het resultaat voor en na inzet van reserves gepresenteerd kan worden.

4.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

In de waarderingsgrondslagen staat per onderdeel van de balans aangegeven via welke methode deze is opgenomen en gewaardeerd in de balans. Bij de vaste activa staat een overzicht waarin per soort investering de afschrijvingstermijn wordt vermeld.

4.4 Toelichting op de balans

Bij de toelichting op de balans worden per onderdeel een of meer gedetailleerdere overzichten gepresenteerd, zoals de voorschriften dat vereisen. De toelichting is verdeeld in de vaste en vlottende activa en de vaste en vlottende passiva. Verder is er een verloopoverzicht toegevoegd.

4.5 Toelichting op overzicht van baten en lasten

In de toelichting gaan we in op de incidentele baten en lasten, onvoorziene uitgaven en begrotingsrechtmatigheid. Tot slot hebben we een verplicht onderdeel opgenomen over topinkomens.

4.6 SISA verantwoording

Tot de bijlagen behoort ook de SISA verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking SiSa.

4.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Eventuele gebeurtenissen die zich na afsluiting van het boekjaar op 31 december 2019 hebben voorgedaan worden hier toegelicht.

4.8. Controleverklaring

Het oordeel van de accountant over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019 is hier opgenomen.

4.1 Balans per 31 december 2019

Activa (x € 1.000)	31-12-2018	31-12-2019
Vaste Activa		
Materiele Vaste Activa	€ 169.877	€ 164.456
▪ Investerings met een economisch nut	€ 95.263	€ 89.209
▪ Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	€ 46.654	€ 45.874
▪ Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een Maatschappelijk Nut	€ 27.960	€ 29.373
Financiële vaste activa	€ 25.871	€ 25.887
▪ Kapitaalverstrekkingen aan:		
▪ Deelnemingen	€ 252	€ 252
▪ Overige langlopende leningen	€ 118	€ 118
▪ Overige uitzettingen met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer	€ 25.501	€ 25.517
Totaal Vaste Activa	€ 195.748	€ 190.343
Vlottende Activa		
Voorraden	€ 1.185	€ 311
▪ Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	€ 1.164	€ 302
▪ Gereed product en handelsgoederen	€ 20	€ 9
Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 16.318	€ 15.981
▪ Vorderingen op openbare lichamen	€ 8.361	€ 9.584
▪ Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 0	€ 0
▪ Overige vorderingen	€ 7.957	€ 6.397
▪ Overige uitzettingen		
Liquide Middelen	€ 12	€ 13
▪ Kassaldi	€ 10	€ 11
▪ Banksaldi	€ 2	€ 2
Overlopende Activa	€ 12.445	€ 6.433
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
▪ Nog te ontvangen bedragen van Europese overheidslichamen	€ 0	€ 0
▪ Nog te ontvangen bedragen van het Rijk	€ 1.592	€ 441
▪ Nog te ontvangen bedragen van Overige Nederlandse overheidslichamen	€ 866	€ 578
▪ Overige nog te ontvangen voorschotbedragen	€ 9.307	€ 4.224
▪ Overige vooruitbetaalde bedragen	€ 679	€ 1.190
Totaal Vlottende Activa	€ 29.959	€ 22.738
Totaal Activa	€ 225.707	€ 213.081
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat	€ 0	€ 0

Passiva (x € 1.000)	31-12-2018	31-12-2019
Vaste Passiva		
Eigen Vermogen	€ 58.191	€ 52.826
▪ Algemene reserve	€ 28.726	€ 33.018
▪ Bestemmingsreserves	€ 27.963	€ 18.151
▪ Resultaat	€ 1.502	€ -0
▪ Gerealiseerd resultaat lopend boekjaar	€ 0	€ 1.657
Voorzieningen	€ 23.829	€ 19.866
▪ Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 9.167	€ 7.173
▪ Onderhoudsegalisatievoorzieningen	€ 6.037	€ 4.105
▪ Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	€ 8.625	€ 8.588
Vaste Schulden met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer	€ 114.446	€ 117.308
▪ Onderhandse leningen van:		
▪ Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 70.160	€ 74.042
▪ Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	€ 44.235	€ 42.969
▪ Waarborgfondsen	€ 51	€ 297
Totaal Vaste Passiva	€ 196.466	€ 190.000
Vlottende Passiva		
Netto - Vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 20.368	€ 11.810
▪ Overige kasgeldleningen	€ 0	€ 0
▪ Banksaldi	€ 8.409	€ 6.160
▪ Overige schulden	€ 11.959	€ 5.650
Overlopende Passiva	€ 8.873	€ 11.271
▪ Nog te betalen bedragen	€ 5.632	€ 6.695
De van de Europese en Nederlandse overheids-lichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
▪ Vooruit ontvangen bedragen van het Rijk	€ 900	€ 2.087
▪ Vooruit ontvangen bedragen overige Nederlandse overheidslichamen	€ 2.160	€ 591
▪ Overige vooruit ontvangen bedragen	€ 181	€ 1.898
Totaal Vlottende Passiva	€ 29.241	€ 23.080
Totaal Passiva	€ 225.707	€ 213.081
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	€ 130.361.798	€ 139.784.240

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de financiële rekening vindt u de lasten en baten van de programma's 1 tot en met 8 en de algemene baten en lasten. In de tabel ziet u als saldo het resultaat voor en na de bestemming van de reserves.

Financiële Recapitulatie Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Verschil (Bedrag) 2019	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
1. Inwoners en Bestuur	L	8.549	5.272	4.935	4.483	452	V
	B	-1.267	-841	-874	-2.761	1.887	V
Resultaat voor Bestemming		7.282	4.432	4.060	1.722	2.339	V
2. Veiligheid	L	6.629	5.585	8.704	8.502	202	V
	B	-120	-123	-77	-64	-13	N
Resultaat voor Bestemming		6.509	5.462	8.626	8.438	189	V
3. Openbare ruimte en verkeer	L	11.685	8.076	8.106	8.435	-329	N
	B	-5.078	-2.687	-2.902	-3.190	288	V
Resultaat voor Bestemming		6.607	5.389	5.204	5.244	-41	N
4. Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	L	12.112	12.778	22.690	22.977	-288	N
	B	-11.032	-8.074	-8.195	-10.209	2.013	V
Resultaat voor Bestemming		1.080	4.704	14.495	12.769	1.726	V
5. Duurzaamheid en Water	L	17.300	18.126	18.824	18.149	676	V
	B	-13.458	-13.831	-14.635	-14.124	-510	N
Resultaat voor Bestemming		3.842	4.295	4.190	4.024	165	V
6. Werk en inkomen	L	20.603	21.021	20.884	20.910	-26	N
	B	-15.062	-13.040	-13.040	-13.974	934	V
Resultaat voor Bestemming		5.540	7.981	7.843	6.935	908	V
7. Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	L	35.124	36.423	37.839	40.471	-2.631	N
	B	-7.603	-6.503	-6.445	-7.529	1.084	V
Resultaat voor Bestemming		27.521	29.920	31.394	32.941	-1.547	N
8. Sport, Cultuur en Recreatie	L	6.652	7.649	6.946	6.798	147	V
	B	-639	-1.262	-1.431	-1.306	-125	N
Resultaat voor Bestemming		6.013	6.387	5.515	5.492	23	V
Algemene dekkingsmiddelen	L	742	1.379	750	1.929	-1.179	N
	B	-83.545	-85.304	-90.302	-90.678	376	V
Resultaat voor Bestemming		-82.803	-83.925	-89.552	-88.749	-803	N
Overhead	L	14.755	16.480	17.454	16.897	557	V
	B	-2.769	-103	-103	-358	255	V
Resultaat voor Bestemming		11.986	16.377	17.351	16.539	812	V
Totaal Lasten	L	134.151	132.790	147.132	149.551	-2.419	N
Totaal Baten	B	-140.574	-131.768	-138.006	-144.195	6.189	V
Gerealiseerd Resultaat voor Bestemming		-6.422	1.022	9.126	5.356	3.770	V
Toevoegingen in reserves	L	16.867	2.571	20.926	21.082	-156	N
Onttrekkingen reserves	B	-11.946	-3.593	-30.052	-28.096	-1.957	N
Gerealiseerd Resultaat na Bestemming		-1.502	0	0	-1.657	1.657	V

Vennootschapsbelasting*

Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	L	0	0	-11
	B	0	0	0
Totaal		0	0	-11

*De realisatie 2019 betreft de vermindering van de voorlopige aanslagen 2016, 2017, 2018 en 2019. Op basis van een fiscaal adviesrapport leidt het resultaat op de ondernemingsactiviteiten bij de exploitatie van grond niet tot betaling van belasting over 2016, 2017, 2018 en 2019.

4.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening 2019 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Gooise Meren.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden. Is dat anders dan staat dat bij het desbetreffende balansonderdeel.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Voor de jaarrekening hanteren wij overeenkomstig de voorschriften het baten- en lastenstelsel, waarbij uitgaven en ontvangsten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden alleen meegenomen als zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Investeringslasten komen niet ten laste van het jaar waarin de rekeningen zijn betaald, maar worden gespreid over de jaren waarin de investering wordt gebruikt.

Dividendopbrengsten van deelnemingen gelden als baat op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Balans

Vaste Activa

Materiële vaste activa

In de balans worden, zoals artikel 35 BBV aangeeft, onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- investeringen met een economisch nut
- investeringen met een economisch nut, waarvoor om de kosten te drukken een heffing kan plaatsvinden
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Bij de materiële vaste activa staat vermeld welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde. Dat is de verkrijgingprijs met aftrek van eventuele investeringsbijdragen en de cumulatieve afschrijvingen. De geschatte levensduur vormt de basis voor de afschrijvingen.

Gronden en terreinen vallen niet onder afschrijvingen.

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (in dit geval de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening gold).

Afschrijven

De afschrijving van de geactiveerde kosten voor een bepaald actief begint in het jaar dat volgt op het jaar waarin het actief in gebruik werd genomen.

Afschrijftermijnen

De afschrijvingsbedragen van gerealiseerde investeringen zijn gebaseerd op de afschrijftermijnen zoals vermeld staan in de in 2019 vastgestelde nota Activabeleid. De verwachte levensduur speelt daarbij uiteraard een rol.

Financiële vaste activa

Op grond van artikel 36 BBV vallen onder financiële activa:

- de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen
- verstrekte langlopende leningen aan deelnemingen, woningbouwcorporaties en overige verbonden partijen
- overige langlopende leningen
- overige uitzettingen (verstrekkingen) met een looptijd langer dan een jaar
- bijdragen aan activa die eigendom van derden zijn.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen uitstaande geldleningen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Mocht de waarde van de aandelen onverhoopt structureel tot onder de verkrijgingprijs dalen, dan vindt afwaardering plaats.

Is afwaardering van financiële activa noodzakelijk dan staat het verschil in één keer als een last in de rekening van lasten en baten.

Vlottende activa

Vorraden

Bouwgronden die nog niet in de exploitatie zijn opgenomen staan gewaardeerd of tegen de verkrijgingprijs of tegen een lagere marktwaarde.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Bouwgronden in exploitatie die als onderhanden werken zijn opgenomen, worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel tegen de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die daar rechtstreeks aan kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Ook een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten vallen onder de vervaardigingsprijs. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als de realisatie daarvan als voldoende betrouwbaar wordt gezien. Als daar geen sprake van is, worden de verkoopopbrengsten volledig afgetrokken van de vervaardigingskosten.

Gereed gekomen producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of als de marktwaarde lager uitvalt dan de kostprijs tegen de marktwaarde. Dat laatste doet zich vooral voor bij incurante voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Mocht de vordering niet inbaar blijken dan is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt op basis van de geschatte kans de vordering alsnog te innen statistisch vastgesteld.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa staan tegen de nominale waarde vermeld.

Vaste passiva

Ook de vaste passiva zijn opgenomen voor nominale waarde, tenzij dit bij het desbetreffende balanshoofd anders staat vermeld.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen vallen ook de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Reserves

In het BBV staan reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen mogen worden beschouwd en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De gemeenteraad beslist over de noodzakelijke omvang van de reserves. Daarom worden de reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kennen bestemmingsreserves op het eind van het verslagjaar geen negatieve stand. Krijgt een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de verplichting in kwestie of als dat zich voordoet het voorspelbare verlies. Hierop bestaat één uitzondering, namelijk de voorziening wachtgeld. Deze wordt bijgehouden op contante waarde. De egalatievoorzieningen voor onderhoud zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. Daarbij houden we rekening met de kwaliteitseisen die daarvoor zijn geformuleerd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen - opgenomen in het jaarverslag - wordt het beleid daarover uiteengezet.

Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Gedane aflossingen zijn daarvan afgetrokken. De vaste schulden hebben een rente-typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva staan tegen de nominale waarde vermeld.

Overlopende passiva

Ook de nog te betalen bedragen, nog te besteden specifieke uitkeringen en de overige vooruit ontvangen bedragen zijn opgenomen voor de nominale waarden.

Borg- en garantstellingen

Als de gemeente leningen waarborgt, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten - buiten de balanstelling - per einde boekjaar opgenomen.

4.4 Toelichting op de balans

4.4.1 Toelichting op de activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

Overzicht onderdelen materiële vaste activa (x € 1.000)	1-1-2019	31-12-2019
Gronden uitgegeven in erfpacht	373	355
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	46.654	45.874
Overige investeringen met een economisch nut	94.891	88.854
Totaal investeringen economisch nut	141.917	135.083
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	27.960	29.373
Totaal	169.877	164.456

Overzicht investeringen met een economisch nut waarvoor om de kosten te verminderen een heffing kan worden geheven:

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	45.630	593	132	1.227	0	0	44.863
Vervoermiddelen	23	45	0	5	0	0	63
Machines, apparaten en installaties	56	0	0	11	0	0	45
Overige materiële vaste activa	946	8	6	45	0	0	903
Totaal	46.654	646	138	1.288	0	0	45.874

Toelichting

In 2019 is er voor ca. € 0,6 miljoen geïnvesteerd. Hiervan bestaat het grootste gedeelte uit rioleringsprojecten. Voor enkele daarvan zijn de uitgaven gedekt door een onttrekking uit de voorziening vervangingsinvestering riolering. Dit betreffen de volgende investeringen: Riolering Beerensteinerlaan ad. €20.778 en Emmaschool Lomanplein riool ad. € 111.598.

Hieronder een opsomming van de grootste projecten:

Projectnaam	Uitgaven	Subsidie
Aansluiten woonboten Muidertrekvaart Vrijverval/pers	303.394	0

Rioolaansluiting Landgoed Hoogerlust bouwkundig	96.614	0
---	--------	---

Overzicht overige Investerings met een economisch nut:

(x € 1.000)							
	Boekwaarde 1-1-2019	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden uitgegeven in erfpacht	373	0	18	0	0	0	355
Gronden en terreinen	20.112	0	5.419	0	0	0	14.693
Woonruimten	176	0	0	23	0	0	152
Bedrijfsgebouwen	65.770	2.517	281	3.272	288	0	64.447
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.333	599	0	580	86	0	5.267
Vervoermiddelen	665	568	0	109	0	0	1.124
Machines, apparaten en installaties	1.480	896	0	284	0	0	2.093
Overige materiele vaste activa	1.354	0	0	276	0	0	1.078
Totaal	95.263	4.580	5.718	4.543	374	0	89.209

Toelichting

Volgens artikel 63 lid 3 van de BBV moet melding worden gemaakt van investeringen waaraan rente wordt toegevoegd. Deze situatie heeft zich niet voorgedaan.

Toelichting grootste/belangrijkste investeringen:

De investering in bedrijfsgebouwen betreffen de volgende projecten:

<u>Projectnaam</u>	<u>Uitgaven</u>
Vituscollege	€ 514.504
Renovatie Bussumse Montessorieschool	€ 378.653
IKC Muiden	€ 291.811
Vorbereidingskrediet renovatie Vondelschool	€ 286.362
Godelindeschool	€ 241.844
Vorbereidingskrediet nieuwbouw Tweemaster	€ 217.120
Vorbereidingskrediet renovatie Julianaschool Dalton	€ 161.418
Aanpassen gebouw voor Emmaschool	€ 141.652

De investering in grond-, weg- en waterbouwkundige werken betreft de wijziging van een voetbalveld naar een hockeyveld in Naarden en bouwkundige activiteiten kantine en terras NVC.

De investeringen in vervoermiddelen betreft tractiemiddelen en de investeringen op machines, apparaten en installaties betreft automatisering.

De desinvestering op gronden uitgegeven in erfpacht betreft de verkoop van erfpacht gronden.

De desinvesteringen op gronden en terreinen betreffen de overboeking (5,4 mln.) van grondaankopen Bredius naar de grondexploitatie Bredius.

De desinvestering bij bedrijfsgebouwen betreft een afboeking bureaustoelen van vm. stadskantoor Naarden en een overboeking naar het investeringsproject Centrum Keverdijk.

De bijdrage van derden aan bedrijfsgebouwen betreft een vergoeding in de plankosten van het investeringsproject Centrum Keverdijk en een specifieke uitkering stimulering sport voor bouwkundige activiteiten kantine en terras NVC.

De bijdrage van derden aan grond-, weg- en waterbouwkundige werken betreft een specifieke uitkering stimulering sport voor de wijziging van een voetbalveld naar een hockeyveld in Naarden

Een overzicht van alle lopende investeringen vindt u in bijlage 1.

Overzicht van investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut:

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2019	Investerin gen	Des- invest eringe n	Afschr ijvinge n	Bijdrage derden	Afwaarderi ng duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12- 2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	27.960	6.906	1.647	1.105	2.740	0	29.373
Totaal	27.960	6.906	1.647	1.105	2.740	0	29.373

Toelichting

In 2019 is geïnvesteerd in diverse projecten voor in totaal € 6,9 miljoen. Hiertegenover staan subsidies van o.a. Provincie Noord-Holland en Nationaal Groenfonds. Hieronder een opsomming van de grootste investeringen.

Projectnaam	Uitgaven	Subsidie
Ontsl.weg A1- Krijgsmn/Bredius-3 bruggen	3.032.610	1.371.500
Aanleg passantenhaven	811.957	800.210
Rotonde Rijksweg-Churchillstraat	578.011	147.560
Wandelpad Vesting-Stadzicht	443.169	355.559
Herstel Vestingwallen (Verd Vest.Muiden)	354.564	0
Uitv. Krediet project centrum Keverdijk	226.951	0
Herinrichting Stationsgebied	152.346	0
Verv. fiets-voetbruggen O.Blaricummerweg	145.080	0
Voorber. krediet verder met de Vesting Muiden	121.375	0
Herbouw brug in de Goog	108.808	0

De desinvestering betreft voornamelijk een onttrekking uit de reserve grote projecten Muiden en reserve bovenwijkse voorziening Krijgsmn (totaal 1,6 mln.) ten gunste van het project Ontsluitingsweg A1-Krijgsmn/Bredius-3 bruggen

Financiële vaste activa

Overzicht financiële vaste activa (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2019	Toename	Aflossingen	Afschrijvingen	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen aan:						
Deelnemingen	252	0	0	0	0	252
Overige langlopende leningen	118	0	0	0	0	118
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.502	625	609	0	0	25.517
Totaal	25.871	625	609	0	0	25.887

Voorraden

Overzicht opgenomen voorraden (x € 1.000)	1-1-2019	31-12-2019
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.164	302
Gereed product en handelsgoederen	20	9
Totaal	1.185	311

Gereed product en handelsgoederen

Dit betreft de voorraad gezondheidsverklaringen.

Onderhanden werk, Bouwgronden in exploitatie

Bouwgronden in exploitatie (in €)	Stork-locatie	Bredius
Boekwaarde 01-01-2019	1.390	0
Verliesvoorziening	-227	0
Boekwaarde 01-01-2019, incl. verliesvoorziening	1.163	0
Investerings en overige vermeerderingen:		
▪ Grondaankopen		3.834
▪ Bouwrijp maken		1.681
▪ Rentekosten	28	
▪ Overige bestedingen	126	118
▪ Storting in Alg Res. Grondexploitatie (t.b.v. volkshuisvestingsfonds)		
▪ Bij resultaatbestemming storten in Algemene Reserve Grondexploitatie		
Opbrengsten (verminderingen)		
▪ Verkopen	-792	
▪ Overige opbrengsten	-26	
▪ Bij resultaatbestemming onttrekken uit Algemene Reserve Grondexploitatie		
▪ Winst uitname		
Mutaties in verliesvoorziening	13	-5.843
Boekwaarde 31-12-2019 excl. verliesvoorziening	726	5.633
Verliesvoorziening	-214	-5.843
Boekwaarde 31-12-2019, incl. verliesvoorziening	512	-210
▪ Bouwrijp maken		4.581
▪ Rentekosten	14	434
▪ Overige bestedingen	20	927
Nog te verwachten opbrengsten:		
▪ Verkopen	-526	-4.846
▪ Overige opbrengsten	-20	-278
Verwacht eindresultaat (nadeel)	214	5.843

Toelichting

Om te bepalen met welke verliesvoorzieningen voor de lopende grondexploitaties we te maken krijgen, zijn we uitgegaan van de contante waarde van de toekomstige baten en lasten.

Voor de Storklocatie verwachten we een negatief eindresultaat. Om dit verlies te dekken is een voorziening gevormd. Deze is in bovenstaande tabel verwerkt. Dit geldt ook voor de in 2019 vastgestelde grondexploitatie Bredius. Voor een verdere toelichting verwijzen we u graag naar paragraaf Grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of minder

Overzicht Uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of minder (x € 1.000)	Balanswaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2019
Vorderingen op openbare lichamen	8.361	9.584	0	9.584
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0	0	0
Overige vorderingen:				
Debiteuren	8.178	8.554	-2.132	6.422
Overige vorderingen	221	-25	0	-25
Totaal	16.318	18.114	-2.132	15.981

De post debiteuren is als volgt opgebouwd	Vordering	Voorziening Dub. debiteuren
Privaat rechtelijk	5.291.754	-68.434
Publiek rechtelijk	641.678	-475.840
Sociale zaken Terugvordering en verhaal	2.620.666	-1.588.110
Totaal	8.554.097	-2.132.384

Liquide middelen

Overzicht liquide middelen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Kassaldi	10	11
Bank saldi	2	2
Totaal	12	13

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren houdt in dat de centrale overheden hun liquide middelen, als die een gemeentegerelateerde norm overstijgen, onder moeten brengen bij het ministerie van Financiën. Dit gebeurt in de vorm van een rekening-courant, zoals bij een bank. De genoemde norm is ingesteld op 0,75% van het begrotingstotaal en was voor 2019 € 990.540. De gemeente zou dus gemiddeld per kwartaal niet meer dan € 990.540 positief mogen staan op alle bankrekeningen samen. Onderstaand overzicht laat zien dat wij voor elk kwartaal in 2019 onder dit drempelbedrag bleven.

Drempelbedrag schatkistbankieren (x € 1.000)	1 ^e kwartaal 2019	2 ^e kwartaal 2019	3 ^e kwartaal 2019	4 ^e kwartaal 2019
1. Gemiddeld buiten de schatkist	137	760	301	618
2. Drempelbedrag	991	991	991	991
3. Ruimte onder het drempelbedrag (2-1)	853	231	690	373
4. Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Overlopende activa

Overlopende activa gerubriceerd (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019	
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:			
☑ het Rijk	1.592	441	T
☑ overige Nederlandse overheidslichamen	866	578	
Overige nog te ontvangen voorschotbedragen	9.307	4.224	
Overige vooruitbetaalde bedragen	679	1.190	
Totaal	12.445	6.433	

Toelichting

De vooruit ontvangen bedragen van het Rijk en overige Nederlandse overheidsinstanties betreffen subsidies om de kosten voor meer andere investeringsprojecten te dekken. In onderstaand overzicht staat per subsidie het verloop ervan in 2019. Deze bedragen moeten nog ontvangen worden. De kosten voor het project zijn hiervoor al gemaakt.

Verloopoverzicht van in 2019 nog te ontvangen voorschotten van EU, Rijk en Provincies

Overzicht van de in de balans opgenomen voorschotbedragen (x € 1.000) die we nog van Europese en Nederlandse overheidsinstanties moeten ontvangen.

Subsidienummer (x € 1.000)	Beschrijving	Saldo per 31-12-2018	Toevoegingen 2019	Ontvangen 2019	Saldo per 31-12-2019
het Rijk:					
-	Teruggave BTW uitwateringskanaal	1.134		1.134	0
1036519	BRIM Weeshuiskaz./Comenius N	3		1	2
1036202	BRIM Stadhuis Naarden	29		11	18
1036446	BRIM Stadsarch. Cattenhage 8	14		6	8
1038244	Brim 2013 St. Nicolaaskerk	3			3
BSK-2012/217796	Railscherm Uitvoering (2015/2016)	410			410
Overige Nederlandse overheidslichamen:					
472376/599278 Provincie Noord Holland	Meerweg	246		246	0
473701/604775-630869	Thijssepark	66			66
472375/599220 Provincie Noord Holland	Westereng Deelplan 5	405			405
792353/832414	Muiden Noord West	150		150	0
992379/1003333	Verb.Vesting Stadzicht	0	107		107
Totaal		2.458	107	1.546	1.019

4.4.2 Toelichting op de passiva

Vaste passiva

Reserves en voorzieningen

Een groot deel van het vermogen van de gemeente bestaat uit reserves en voorzieningen. Het verschil zit hier in: reserves maken deel uit van het eigen vermogen dat in principe vrij besteedbaar is; voorzieningen daarentegen behoren tot het vreemd vermogen dat met het oog op reële risico's of equalisatie van onvermijdelijk kosten is gevormd. Bijvoorbeeld groot onderhoud of verplichtingen.

Reserves

Samen met het saldo van rekening van baten en lasten vormen de reserves het eigen vermogen van de gemeente. Het totaal van het eigen vermogen bedroeg eind 2019 afgerond € 53 miljoen, onderverdeeld als volgt:

Het eigen vermogen van de gemeente Gooise Meren (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene Reserves	28.726	33.018
Bestemmingsreserves	27.963	18.151
Resultaat na bestemming	1.502	1.657
Totaal	58.192	52.826

Overzicht verloop reserves:

Reserves (x € 1.000)	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering	Resultaat bestemming		Saldo
	31-12-2018				Toevoeging	Onttrekking	31-12-2019
Algemene Reserve	28.726	12.260	8.843		874		33.018
Totaal Algemene reserve	28.726	12.260	8.843	0	874	0	33.018
Bestemmingsreserves:							
Algemene reserve Grondexploitatie	5.808	0	4.134				1.675
Reserve Parkeren Centrum Bussum/Scapino	2.179	0	0				2.179
Reserve Godelinde	8.854	0	5.770				3.085
Exploitatie markten	41	0	41				0
Exploitatie begraafplaatsen	159	0	159				0
Reserve bruggen	219	0	219				0
Reserve grondwater Masterplan 't Gooi	64	0	21				43
Onderwijsachterstandenbeleid	202	0	202				0
Reserve Sociaal Domein	4.207	0	1.418				2.789
Bovenwijkse voorzieningen	865	0	825				40
Reserve Grote projecten Muiden	2.750	125	784				2.091
Egalisatiereserve Primair	40	0	3				37
Reserve uitbreiding sportvoorzieningen	1.352	0	153				1.198
Reserve Buurtsportcoaches	246	0	246				0
Reserve Groot onderhoud De Zandzee	786	0	0				786
Reserve Tijdelijke tekorten Wabo	63	0	63				0
Reserve Groen beleidsplan	130	0	0				130
Reserve MFC Keverdijk	0	5.723	3.723				2.000
Reserve Tijdelijke Huisvesting Onderwijs	0	2.100	0				2.100
Totaal bestemmingsreserves	27.963	7.948	17.760	0	0	0	18.151
Totaal reserves	56.690	20.208	26.603	0	874	0	51.169

Toelichting aard en reden reserves 2019

Naam	Algemene Reserve
Aard	Algemene reserve
Reden	Bufferfunctie voor opvangen van tegenvallers en afdekken risico's.

Naam	Algemene reserve grondexploitatie
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Dekking voor onzekere toekomstige exploitatiesaldi grondexploitaties door verrekening van winsten en verliezen.

Naam	Reserve Parkeren Centrum Bussum
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Reserve is ingesteld om het openbaar parkeren in Bussum te verbeteren.

Naam	Reserve Godelinde
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ter dekking van de kapitaallasten voor de realisatie van een unilocatie Godelindeschool is een reserve ingesteld.

Naam	Reserve exploitatie markten
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	De marktgelden worden op grond van de Marktgeldverordening geïnd. Daarbij is als doelstelling gesteld dat de marktexploitatie kostenneutraal kan plaatsvinden. De exploitatie van de markt kostte in het verleden minder dan begroot, waardoor een reserve was opgebouwd. De reserve is echter niet meer toereikend om het jaarlijks nadelig saldo van de markten aan te onttrekken, waardoor is besloten de reserve op te heffen.

Naam	Reserve exploitatie begraafplaatsen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	De exploitatie van de begraafplaatsen is op dit moment niet kostendekkend te exploiteren. Een tariefegalisatie via een reserve is daardoor niet mogelijk. Besloten is de reserve op te heffen en het bedrag toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Naam	Reserve Bruggen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten bruggen. Omdat in 2018 het onderbouwd meerjaren onderhoudsplan is vastgesteld, is besloten deze reserve op te heffen en het saldo te laten vrijvallen ten gunste van de onderhoudsvoorziening.

Naam	Reserve Grondwater Masterplan 't Gooi
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bestemd voor dekking van de kosten van het regionaal covenant aanpak bodemwaterproblematiek Bussum

Naam	Reserve Onderwijsachterstandenbeleid
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Voor onderwijsachterstandenbeleid is een structureel budget in de begroting opgenomen. Het restantbedrag in de reserve kan hiervoor niet worden aangewend en besloten is de reserve op te heffen.

Naam	Reserve Sociaal domein
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	De reserve wordt aangehouden in verband met de transformatie van het sociaal domein ter uitvoering van de plannen vanuit het college uitvoeringsprogramma.

Naam	Reserve Bovenwijkse voorzieningen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ontwikkeling van bovenwijkse voorzieningen gerelateerd aan de kosten van de aanleg van de toerit A1 en de brug naar de Krijgsman.

Naam	Reserve Grote projecten Muiden
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Voor de grote projecten In Muiden is in 2013 een bestemmingsreserve ingesteld. Het doel is om de financiële voor- en nadelen van de projecten die onder het projectbureau vallen via deze bestemmingsreserve te laten lopen. Hierdoor wordt de reguliere begroting van de gemeente niet beïnvloed door zaken aangaande het projectbureau.

Naam	Egalisatiereserve Primair
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bedoeld om de interne rentekosten van een verstrekte renteloze lening te dekken. Deze lening maakt de continuering mogelijk van de stichting voor openbaar onderwijs, Talent Primair, Naarden

Naam	Reserve Uitbreiding Sportvoorzieningen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Dekking kapitaallasten van investeringen ten behoeve van de optimalisatie en uitbreiding van sportvoorzieningen in Naarden.

Naam	Reserve Buurtsportcoaches
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Voor buurtsportcoaches is een structureel budget in de begroting opgenomen. Het restantbedrag in de reserve kan hiervoor niet worden aangewend en besloten is deze reserve op te heffen.

Naam	Reserve Groot onderhoud De Zandzee
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is ingesteld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten gebouwen, in afwachting van een onderbouwd meerjaren onderhoudsplan. Daarna kan de reserve worden opgeheven en het saldo vrijvallen ten gunste van de onderhoudsvoorziening.

Naam	Reserve Tijdelijke tekorten Wabo
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Het is niet toegestaan om een reserve aan te houden om legesopbrengsten i.v.m. de kostendekkendheid te egaliseren. Van deze reserve wordt dan ook geen gebruik meer gemaakt en besloten is deze op te heffen.

Naam	Reserve MFC Keverdijk
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ter dekking van de kapitaallasten voor de realisatie van een multifunctioneel centrum (MFC) Keverdijk was een reserve ingesteld. Het MFC wordt echter door een derde ontwikkeld en besloten is om alleen nog een bedrag te reserveren voor de afkoop van de huur voor 25 jaar door de gemeente van een deel van het MFC.
Naam	Reserve Groen Beleidsplan
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is ingesteld om de komende jaren de kwaliteit van het openbaar groen in Muiden te verbeteren.

Naam	Reserve Tijdelijke Huisvesting Onderwijs
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is ingesteld om de meerjarig incidentele uitgaven voor tijdelijke huisvesting gedurende de komende jaren tijdens renovatie en nieuwbouw in het primair en voortgezet onderwijs te dekken.

Voorzieningen

Financiële voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd om reële risico's, equalisatie van tarieven of onvermijdelijke kosten te dekken. Bijvoorbeeld groot onderhoud of verplichtingen.

Voorzieningen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.167	7.173
Onderhoudsequalisatievoorzieningen	6.037	4.105
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	8.625	8.588
Totaal	23.829	19.866

Overzicht verloop voorzieningen

Voorzieningen (x € 1.000)	Saldo 31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	Resultaat bestemming		Saldo 31-12-2019
				Toevoeging	Onttrekking	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:						
Spaarpremies hypotheek ambtenaren	87	7	0			94
Afkoop onderhoud graven	1.403	90	110			1.383
Voorziening wachtgeld en pensioenen	7.095	1.167	2.941			5.321
Voorziening Personele kosten	582	93	301			375
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.167	1.357	3.351	0	0	7.173
Onderhoudsequalisatievoorzieningen:						
Voorziening groot onderhoud Breeduit	614	0	614			0
Voorziening onderhoud gebouwen	-149	2.315	1.644			521
Voorziening onderhoud wegen	3.708	1.740	2.514			2.934
Voorziening onderhoud gebouwen begraafplaats	94	0	94			0
Voorziening onderhoud schoolgebouwen	224	0	224			-0
Voorziening onderhoud Zwembad De Zandzee	0	0				0
Voorziening onderhoud Sport	560	0	560			-0
Voorziening onderhoud Kunstwerken	739	334	438			634
Voorziening groenbeheer LNC	201	0	201			0
Voorziening onderhoud Water	45	45	75			15
Voorziening onderhoud Zwembad De Lunet	0	235	235			0
Totaal onderhoudsequalisatievoorzieningen	6.037	4.669	6.600	0	0	4.105
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting:						
Egalisatie rioolheffing	6.925	77	396			6.606
Egalisatie afvalstoffenheffing	1.656	459	736			1.379
Egalisatie sociale recherche	44	8	11			42
Vervangingsinvest. riolering	0	694	132			562
Totaal door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	8.625	1.238	1.274	0	0	8.588
Totaal voorzieningen	23.829	7.264	11.226	0	0	19.866

Toelichting aard en reden voorzieningen 2019

Naam	Voorziening Wachtgeld Verplichtingen
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Bedoeld om wachtgeldverplichtingen van voormalig personeel en wethouders te bekostigen, evenals de pensioenen van wethouders

Naam	Voorziening Personele kosten
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Ingesteld om wachtgeldverplichtingen van voormalig personeel en de financiële gevolgen van sociaal plan te bekostigen

Naam	Voorziening afkoopsommen begraafrechten
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Deze voorziening is ingesteld om de lasten en baten te egaliseren voor het onderhoud aan graven waarvoor een afkoopsum is ontvangen.

Naam	Voorziening spaarpremies hypotheek en ambtenaren
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Deze voorziening is ingesteld om de uitkering van het benodigde kapitaal zeker te stellen. De deelnemers in de regeling zijn daardoor gegarandeerd van de aflossing van de hypotheek aan het eind van de looptijd

Naam	Diverse onderhoudsvoorzieningen
Aard	Onderhoudsvoorzieningen
Reden	Ingesteld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten van het (groot) onderhoud van wegen, civieltechnische kunstwerken, waterwegen, zwembad De Lunet en gemeentelijke gebouwen.

Naam	Egalisatievoorzieningen rioolheffing en afvalstoffenheffing
Aard	Door derden beklemde middelen voor een specifieke aanwending
Reden	Bestemd voor de egalisatie van lasten in relatie tot de daarvoor ingestelde heffing of leges

Naam	Egalisatievoorziening Sociale recherche
Aard	Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwending
Reden	Met het doel incidentele investeringsuitgaven te egaliseren

Vaste schulden met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer

Vaste Schulden (x € 1.000)	Saldo 31-12- 2018	Vermeerdering	Aflossingen	Saldo 31-12-2019	Rentelast
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	70.160	11.000	7.118	74.042	2.143
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	44.235	0	1.267	42.969	657
Waarborgsommen	51	252	5	297	
Totaal	114.446	11.252	8.390	117.308	2.800

Toelichting

Dit jaar hebben wij een langlopende lening van € 10 miljoen afgesloten. In 2019 is € 7,4 miljoen afgelost. De totale schuld is met € 2.6 miljoen toegenomen.

Vlottende passiva

Vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Overige kasgeldleningen	0	0
Banksaldi	8.409	6.160
Overige vlottende schulden:		
Crediteuren	9.915	5.380
Overige schulden	2.045	270
Totaal	20.368	11.810

Toelichting

De gemeente Gooise Meren heeft twee kortlopende leningen van in totaal € 12 miljoen afgelost. Daarna hebben wij één langlopende lening van € 10 miljoen afgesloten.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Nog te betalen bedragen	5.632	6.695
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
▪ het Rijk	900	2.087
▪ overige Nederlandse overheidslichamen	2.160	591
Overige vooruit ontvangen bedragen	181	1.898
Totaal	8.873	11.271

Toelichting

De vooruit ontvangen bedragen van het Rijk en overige Nederlandse overheidsinstanties betreffen subsidies om de kosten voor onder andere investeringsprojecten te financieren. In onderstaand overzicht wordt per subsidie het verloop in 2019 weergegeven. Deze bedragen hebben we dus ontvangen en moeten nog gebruikt worden.

Verloopoverzicht van vooruit ontvangen bedragen van EU, Rijk en Provincies in 2019

Subsidienummer (x 1€ 1.000)	Beschrijving	Saldo per 31-12-2018	Toevoe- gingen 2019	Ontvangen 2019	Gemaakte kosten 2019	Saldo per 31-12-2019
Het Rijk:		899				2.087
M2015119	Onderwijsachterstandenbeleid 2014/2015	23			23	0
UWHS170094	Rest.sub.Hakkelaarsbrug 2018	2			2	0
	SPUK		157			157
	Geluidsanering voorbereiding	7				7
1036227	Turfloods	5		2		7
1044927	Toren Grote Kerk Naarden	54		14	6	62
1059994	Kerktoeren Muiderberg	12		3		15
1043314	Verder met de vesting, bastion VII en VIII	18		6		24
1044295	Verder met de vesting, bastion VI en IX en courtine	30		9		39
BSV 2011057265	Railschermenproject voorbereiding	516		250		766
BS2018106003	Geluidsan. Landstraat uitv.1e 2e term	49		32		81
lenW/BSK-2018/170767	Geluidsan.Huizerweg Oost uitv.	25		37		62
lenW/BSK-2018/170757	Geluidsan.Centuurbaan uitv.	26		70		96
lenW/BSK-2018/178339	Geluidsan.Brinklaan,Kerkstr, Nieuwstraat uitv.	31		45		76
lenW/BSK-2018/234657	Geluidsan.Laarderweg uitv.	46		118		164
lenW/BSK-2018/195655	Geluidsan.Huizerw.West uitv.	57		184		241
lenW/BSK-2019/315	Geluidsanering Generaal de la Rey laan	0	150	138		288
Overige Nederlandse overheidslichamen:		2.160				591
2010-35722	Stedelijke vernieuwing ISV 2010-2014 Bouw/Bodem	358			70	288
2010-4814	Spoorzone Zuid Bensdorp	165			165	0
88899/861687	Energiebesparing bestaande woningbouw	4			4	0
869975 / 879883	Verder met de Vesting	134				134
803140/842741	Stimuleringsfonds bedrijventerreinen Gooise Meren	95				95
992379/1003333	vs verb Vesting-Stadzicht	300			300	0
	Van RO Alg nr Specifiek RO of project	861			861	0
	ST.AFVALF.Nedvang 81918/20026101 27164	243			169	74
Totaal		3060	307	910	1599	2678

4.4.3 Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Overzicht directe borgstellingen en achtervang

Op 1 januari 2019 bedroeg het saldo aan geldleningen met een garantierelatie, afgesloten met externe partijen € 7.743.500. Deze partijen hebben bij het afsluiten van de geldlening een verzoek ingediend bij de gemeente voor een garantstelling en hebben deze ook verkregen. De gemeente staat garant voor 100 procent of een lager percentage van die geldleningen. Het bedrag waarvoor de gemeente eind 2019 nog garant staat is € 12.090.085. De toename hiervan heeft te maken met de nieuwe garantstellingsovereenkomst van 5 mln. In 2019 heeft de gemeente geen betalingen hoeven te doen voor de rente en aflossing waarvoor zij garant staat.

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	Schuldrestant
(in €)			31-12-2018	31-12-2019
St. Openbare Bibliotheken Naarden-Bussum	714.704	100%	171.529	142.941
Sportfondsen-Naarden b.v.	204.201	100%	33.183	22.973
Hockeyclub Naarden	190.000	100%	10.754	10.590
Rock Steady B.V.	650.000	100%	193.251	160.751
Rock Steady B.V.	325.000	100%	95.499	79.249
Rock Steady B.V.	325.000	100%	95.499	79.249
R.K voetbalvereniging SDO	33.000	50%	1.300	200
t Spant	7.176.169	100%	2.960.170	2.601.361
Tennisclub Het Spieghel	175.000	50%	52.500	43.750
Tennisclub Het Spieghel	453.500	50%	30.231	15.114
St. kinderopv. Bussum/Naarden	248.067	100%	124.033	111.630
Onderwijs VPCO	580.000	100%	538.724	532.208
St. Vrije School Michael	804.000	100%	736.826	726.657
SIVOG	4.320.000	100%	2.700.000	2.592.000
GEM Crailo B.V.	5.000.000	100%	0	5.000.000
Totaal directe borgstellingen	21.198.640		7.743.500	12.118.673

Geldnemer (in €)	Hoofdsom		Schuldrestant 31-12-2018	Schuldrestant 31-12-2019
Dudok wonen	2.268.901	Achternvang	273.243	182.435
Dudok wonen	2.268.901	Achternvang	1.134.451	1.134.451
Dudok wonen	7.000.000	Achternvang	3.500.000	3.500.000
Dudok wonen	7.500.000	Achternvang	3.750.000	3.750.000
Dudok wonen	1.500.000	Achternvang	750.000	750.000
Dudok wonen	6.000.000	Achternvang	3.750.000	3.000.000
Dudok wonen	25.000.000	Achternvang	2.500.000	0
Dudok wonen	1.600.000	Achternvang	556.585	0
Dudok wonen	8.000.000	Achternvang	3.866.500	3.733.340
Woningstichting Naarden	3.176.462	Achternvang	973.395	916.097
Woningstichting Naarden	719.627	Achternvang	201.368	185.662
Woningstichting Naarden	3.700.000	Achternvang	1.037.278	954.963
Woningstichting Naarden	1.900.000	Achternvang	735.476	710.270
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achternvang	1.096.146	1.053.227
Woningstichting Naarden	1.000.000	Achternvang	349.757	334.832
Woningstichting Naarden	1.900.000	Achternvang	663.946	635.566
Woningstichting Naarden	1.500.000	Achternvang	582.208	562.745
Woningstichting Naarden	1.100.000	Achternvang	436.887	422.352
Woningstichting Naarden	1.400.000	Achternvang	582.523	565.714
Woningstichting Naarden	5.300.000	Achternvang	2.146.744	2.081.649
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achternvang	1.116.571	1.051.502
Woningstichting Naarden	2.500.000	Achternvang	1.033.300	996.861
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achternvang	1.279.486	1.245.567
Woningstichting Naarden	2.400.000	Achternvang	0	1.200.000
Woningstichting Naarden	2.500.000	Achternvang	0	1.250.000
Woningstichting Naarden	750.000	Achternvang	310.457	293.578
Woningstichting De Alliantie	4.756.000	Achternvang	2.378.000	2.378.000
Woningstichting de Woonplaats	562.000	Achternvang	281.000	281.000
Woningstichting het Gooi en Omstreken	10.000.000	Achternvang	5.000.000	5.000.000
Woningstichting het Gooi en Omstreken	5.000.000	Achternvang	2.500.000	2.500.000
St.woonzorg Nederland	3.205.300	Achternvang	343.425	114.475
Stichting Ymere	1.051.184	Achternvang	483.383	468.869
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw*	124.732.191	Achternvang	43.612.129	41.253.157
Totaal Hypotheken (van voor 1994)		100%	1.506.170	1.600.410
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)		Achternvang	77.500.000	84.812.000
Totaal garanties en borgstellingen	145.930.831		130.361.798	139.784.240

*Het totaal saldo Waarborgfonds Sociale Woningbouw op 31-12-2018 is aangepast t.o.v. het eindsaldo zoals gepresenteerd in de jaarstukken 2018, vanwege een correctie in de optelsom.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor de komende jaren is verbonden

Inkoopverplichtingen

Op jaarbasis bedragen onze inkoopverplichtingen circa € 62 miljoen. De grootste inkooppakketten zijn WMO en jeugdzorg, nieuwbouw en renovatie, aanleg en onderhoud wegennetwerk en realisatie en onderhoud kunstwerken. Daarnaast bedragen de jaarlijkse subsidieverplichtingen circa € 7 miljoen.

Europese aanbesteding

De contracten waarvan de contractwaarde de Europese aanbestedingsdrempel overschrijdt en waar de Europese aanbestedingsregels op van toepassing zijn bedragen ultimo 2019 in totaal € 5 miljoen.

In 2019 zijn een tweetal contracten onrechtmatig bevonden, waarvan een deel van de financiële doorwerking in 2020 vaststaat en in 2020 als onrechtmatigheid meetelt. Dit zijn:

- Softwareapplicatie iBurgerzaken (totale contractwaarde € 440.555)
- Softwareapplicatie Mozard (totale contractwaarde € 1.031.842)

Eigen bijdrage op basis van de Wmo

Een inwoner die een Wmo voorziening op indicatie ontvangt, moet op basis van de Wmo daaraan zelf een financiële bijdrage betalen. Dit geldt ook als deze hulp en ondersteuning is geregeld via het persoonsgebonden budget (Pgb). De wetgever heeft bepaald dat het CAK de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage uitvoert. De informatie die de gemeente van het CAK ontvangt - om privacy redenen beperkt - is ontoereikend om per aanvrager de juistheid van de eigen bijdrage te kunnen vaststellen. Het CAK stelt formeel de hoogte van de eigen bijdragen vast, daarmee heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen (op grond dus van de Wmo) niet meer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid valt. Hoewel dit een vaste eigen bijdrage per huishouden per 4 weken is (ongeacht de omvang en de duur van hulp en ondersteuning) komt het er kortom op neer dat de gemeenten van het CAK geen zekerheid over het totaalbedrag aan inkomsten aan deze eigen bijdragen kunnen krijgen.

4.5 Toelichting op overzicht van baten en lasten

In dit onderdeel vindt u een toelichting op het overzicht van baten en lasten. Vele daarvan vallen onder het BBV. De toelichting op de afwijkingen groter dan € 70.000 tussen begroting en rekening staan per programma bij de programmaverantwoording. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk ingegaan op incidentele lasten en baten, de post 'Onvoorzien' en het onderdeel begrotingsrechtmatigheid.

4.5.1 Toelichting overzicht baten en lasten per programma

Programma 1-9

Verschillen tussen de begroting en rekening boven de € 70.000 krijgen per programma een toelichting.

4.5.2 Algemene dekkingsmiddelen

Programma 9 Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Uitkeringen Gemeentefonds	L	18	19	33
	B	-70.778	-75.926	-74.500
Saldo		-70.760	-75.907	-74.467
Belastingen	L	734	760	760
	B	-12.925	-12.899	-12.993
Saldo		-12.190	-12.139	-12.233
Overige baten en lasten	L	608	-48	1.093
	B	-1.601	-1.477	-3.185
Saldo		-993	-1.525	-2.092
Rekening van baten en lasten	L	0	0	0
	B	0	0	0
Saldo		0	0	0
Huisvesting Gooise Meren	L	18	19	43
	B	0	0	0
Saldo		18	19	43
Totaal		-83.925	-89.552	-88.749

Voor toelichting op de verschillen boven de € 70.000, zie de uitleg bij programma 9 Algemene baten en lasten.

4.5.3 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten komen maximaal drie jaar achtereenvolgens voor. Hieronder staan de belangrijkste incidentele baten en lasten van het boekjaar 2019.

Activiteit/omschrijving	Prog	Res	Incidentele		Toelichting
			Baten	Lasten	
Programmatische ontwikkeling	1			100.000	Het pro-actief bieden van oplossingen op basis van vragen van burgers
Inclusie: Transitie inclusieve samenleving	1			85.000	Conform CUP uitgaven Inclusie, gedekt door onttrekking reserve Sociaal domein
	6	R	-85.000		
Wachtgeld wethouders	1		-1.796.604		Vrijval voorziening wethouders pensioenen op basis van actualisatie
Bestuurlijk advies	1			137.676	(Juridische) advisering kosten oud-Valkeveen
Kosten voormalig personeel	1			86.170	Extra storting in de voorziening personele kosten op basis van actualisatie
Bommenregeling	2			2.990.529	Bommenregeling De Krijgsman
	9		-2.990.529		Bijdrage Rijk Bommenregeling De Krijgsman via algemene uitkering
Kunstwerken	3	R	-219.000		Opheffen van reserve civieltechnische kunstwerken
	3			219.000	Dotatie aan de voorziening civiel-technische kunstwerken als gevolg van opheffen reserve.
Erfpacht	4		-768.496		Verkoop erfpachtgronden
Ruimtelijke ontwikkeling	4			90.000	Woonvisie
Instelling reserve MFA Keverdijk	4	R		5.722.871	Splitsing reserve Godelindeschool/ Keverdijk in 2 afzonderlijke reserves conform nota Reserves en Voorzieningen (R&V)
	7	R	-5.722.871		
Maximeren reserve MFA Keverdijk	4	R	-3.722.871		Wijziging doel reserve ivm ontwikkeling MFA door een derde, conform nota R&V.
	9	R		3.722.871	
Sociale woningbouw Bensdorp	4			350.000	Compensatie aan ontwikkelaar voor onrendabele top sociale woningbouw, gedeeltelijk gecompenseerd door een bijdrage van de provincie
	4		-276.192		
Verliesvoorziening Grex Bredius	4			5.843.525	Negatieve contante waarde van de grondexploitatie Bredius cf. raadsbesluit van 22 mei 2019, te dekken door een onttrekking aan de Algemene reserve
	9	R	-5.843.525		
Bommenregeling Crailo	4			290.945	Kosten voor het verwijderen van explosieven op het Crailo terrein worden vergoed door het Rijk via de uitkering uit het Gemeentefonds.
	9		-290.945		
Grote Projecten	4	R		125.059	Storting in de reserve Grote Projecten als gevolg van geactualiseerde exploitaties grote projecten
	4		-122.526		Extra leges Project Krijgsman

Activiteit/omschrijving	Prog.	Res.	Incidentele		Toelichting
			Baten	Lasten	
Algemene reserve Grondexploitatie	4	R	-3.808.416		Vrijval algemene reserve Grondexploitatie conform nota R&V. Deze vrijval is gestort in de Algemene Reserve
	9	R		3.808.416	
Sociale woningbouw Bensdorp Bussum	4			350.000	Bijdrage gemeente BLS-subsidie Bensdorp (Besluit locatiegebonden subsidies)
	4		-206.000		BLS-subsidie Provincie Noord-Holland 'Project Bensdorp'
	4	R	-144.000		Onttrekking uit de algemene reserve Grondexploitatie voor de bouw van sociale huurwoningen in het project Bensdorp. Dit betreft een eerder aan de gemeente toegekende UNA-ISV subsidie (Investeringsbudget Stedelijke vernieuwing). Deze subsidie is i.a.v. de realisatie van het project in deze reserve gestort
Ontsluitingsbruggen Krijgsman	4			1.600.000	Aanpassen van de Maxisweg tot een goede ontsluiting van Bredius en De Krijgsman, inclusief het realiseren van drie bruggen over de Muidertrekvaart. Gedeeltelijke dekking vanuit de Reserve Grote Projecten en Bovenwijkse voorzieningen Krijgsman.
	4	R	-1.600.000		
Energietransitie	5			96.758	Omdat er regionaal vertraging is opgelopen zijn niet alle middelen voor de energietransitie uitgegeven
	9	R	-96.758		Dekking uitgaven uit Algemene Reserve
Begraven	5	R	-158.861		Opheffen reserve egalisatie Begraafrechten
	9	R		158.861	Storting Algemene Reserve als gevolg van het opheffen reserve egalisatie begraafplaatsen
	5		-93.485		Opheffen voorz. onderh. geb. begraafpl.
Afrekening GAD 2018	5		-347.190		Aandeel Gooise Meren in voordelig saldo over 2018 van De Grondstoffen en Afvalstoffendienst (GAD).
Nedvang 2018	5		-98.810		Op grond van de deelnemersovereenkomst afgesloten met Nedvang krijgt de Regio een vergoeding voor gescheiden ingezamelde, gerecyclede en vermarkte hoeveelheden verpakkingsafval. De afrekening 2018 valt hoger uit. Restitutie aan Gooise meren bedraagt € 98.810.
Maximeren reserve Sociaal domein	6	R	-1.153.492		Conform de nota R&V is de reserve Sociaal Domein gemaximeerd. De vrijval is gestort in de Algemene reserve.
	9	R		1.153.492	
Innovatiebudget	7			180.000	Inzet Innovatiebudget gedekt uit reserve Sociaal domein.
	7	R	-180.000		

Activiteit/omschrijving	Prog.	Res.	Incidentele		Toelichting
			Baten	Lasten	
Onderwijsachterstanden beleid	7	R	-202.164		Opheffen reserve onderwijsachterstandenbeleid
	9	R		202.164	Storting Algemene Reserve als gevolg van het opheffen reserve egalisatie onderwijsachterstandenbeleid
Onderwijshuisvesting	7	R		2.100.000	Instellen van reserve tijdelijke huisvesting onderwijs. Dit wordt gedekt door een onttrekking uit de Algemene reserve.
	9	R	-2.100.000		
Bescherming en Opvang	7		-297.329		Betreft incidentele restitutie van de regio. Hiervan is besloten (B&W 3 december) om dit in te zetten voor lokale actielijnen in 2020.
Herindelingsbijdrage	9		-1.606.000		Herindelingsbijdrage Rijk 2019
	9	R		1.606.000	Storting in de algemene reserve
Voortgangsverslagen	9	R	-380.207		Onttrekking uit de algemene reserve als gevolg van resultaat eerste voortgangsverslag
	9	R		1.323.987	Dotatie aan uit de algemene reserve als gevolg van resultaat tweede voortgangsverslag
Incidentele baten en lasten	9		-1.516.202		Vrijval onderhoudsvoorzieningen Gebouwen, Zwembad De Lunet en Civiele Kunstwerken
	9			937.000	Dotatie onderhoudsvoorzieningen Wegen en Water
Totaal incidentele baten/lasten			-35.827.473	33.280.324	

Onvoorzien

Programma 9 Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Primitieve Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen 2019	Realisatie 2019
Onvoorzien	52	52	0
Totaal	52	52	0

4.5.4 Toelichting op structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserves	Toevoeging/ onttrekking	Primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Reserve Godelindeschool	Toevoeging				
	Onttrekking	-100.275	-100.275	-46.770	-53.505
Saldo		-100.275	-100.275	-46.770	-53.505
Reserve Grondwaterbeh. Masterpl. 't Gooi	Toevoeging				
	Onttrekking	-21.400	-21.400	-21.400	-
Saldo		-21.400	-21.400	-21.400	-
Reserve Onderwijsachterstandenbeleid	Toevoeging				
	Onttrekking	-2.902	-2.902	-	- 2.902
Saldo		-2.902	-2.902	-	-2.902
Reserve Egalisatie Talent Primair	Toevoeging	-			
	Onttrekking	925	925	-2.815	3.740
Saldo		925	925	-2.815	3.740
Reserve Uitbreiding sportvoorzieningen	Toevoeging				
	Onttrekking	-163.994	-163.994	-153.381	-10.613
Saldo		-163.994	-163.994	-153.381	-10.613

Toelichting:

De afwijkingen op de onttrekkingen Reserve Godelindeschool en Reserve Uitbreiding sportvoorzieningen worden veroorzaakt door lagere kapitaallasten. De rente voor de lening Talent Primair was abusievelijk geraamd bij de reserve Onderwijsachterstandenbeleid.

4.5.5 Begrotingsafwijkingen

Er zijn verschillende categorieën van begrotingsafwijkingen aan te geven:

Soorten begrotingsafwijkingen	Rechtmatig	Onrechtmatig
1. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	x	
2. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen	x	
3. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn		x
4. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd		x
5. Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend		x
6. Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt:		
a) geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar		x
b) geconstateerd na het verantwoordingsjaar	x	
Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
• het jaar van investeren		x
• hogere kapitaallasten in latere jaren	x	

Op programmaniveau is nagegaan of de begrotingsafwijkingen van de exploitatiebudgetten binnen de grenzen liggen van de door de raad geautoriseerde begroting. Er zijn geen begrotingsafwijkingen per programma die als onrechtmatig worden geclassificeerd.

Op investeringsniveau is ook nagegaan of de afwijkingen van de kredieten binnen de grenzen liggen van de door de raad geautoriseerde begroting. Van de investeringen waar meer dan € 70.000 op is overschreden, is van 1 investering de afwijking als onrechtmatig beoordeeld voor een bedrag van € 78.000. Dit betreft de verbouw van JLC / Sherpa. (Zie Bijlage 1 Investerings, overzicht lopende en afgesloten investeringen, regel 50).

Daarnaast worden een aantal kredieten afgesloten van investeringen met overschrijdingen van minder dan € 70.000. Deze overschrijdingen betreffen een totaal aan onrechtmatigheden van € 98.000.

4.5.6 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen. Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld zodra zij hoger zijn dan het bezoldigingsmaximum.

Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen en de deeltijdfactor waarvoor de functionaris werkt.

Deze verantwoording 2019 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regeling geldende algemene WNT-maximum van € 194.000. Er zijn er geen bezoldigingen betaald die boven het wettelijke maximum uitkomen.

Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

bedragen x € 1	M. Knibbe	D. Van Huizen
Functiegegevens 2019	Raadsgriffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging 2019		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	97.585	116.969
Beloningen betaalbaar op termijn	16.212	19.535
<i>Subtotaal</i>	113.797	136.504
Individueel toepasselijke bezoldigings-maximum	194.000	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedragen	-	-
Totaal bezoldiging	113.797	136.504
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	94.997	115.024
Beloningen betaalbaar op termijn	15.157	17.885
<i>Subtotaal</i>		
Individueel toepasselijke bezoldigings-maximum		
Totaal bezoldiging 2019	110.154	132.909

4.6 Sisa verantwoording

In onderstaande tabel is de verantwoording, middels single information en single audit (SISA), over de besteding van specifieke uitkeringen en provinciale middelen opgenomen.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020						
OCW	D8	Onderwijsachterstanden beleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 03</i>	
			€ 369.384	€ 259.702	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstand enbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinform atie voor die gemeente invullen	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 06</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbel eid Bedrag <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 07</i>
		1	061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0	061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Gemeenten			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 01</i>	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 02</i>	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 04</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstand enbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinform atie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbel eid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. Bedrag	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 08</i>	
		1	061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0	061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0	

lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaa						
		Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)						
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E3 / 06</i>
			1 BSV 2011057265	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 lenM/BSK - 2012/217796	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 lenW/BSK-2019/146615	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 lenW/BSK-2019/146618	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 lenW/BSK-2019/146620	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 lenW/BSK-2019/146630	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			7 lenW/BSK-2019/146633	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			8 lenW/BSK-2019/195655	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			9 lenW/BSK-2019/198641	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			10 lenW/BSK-2019/60517	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinfor matie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinform atie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoordin g Ja/Nee
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>

			Indicatornummer: E3 / 07	Indicatornummer: E3 / 08	Indicatornummer: E3 / 09	Indicatornummer: E3 / 10	Indicatornummer: E3 / 11	Indicatornummer: E3 / 12
			1 BSV 2011057265	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2 lenM/BSK - 2012/217796	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			3 lenW/BSK-2019/146615	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			4 lenW/BSK-2019/146618	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			5 lenW/BSK-2019/146620	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			6 lenW/BSK-2019/146630	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			7 lenW/BSK-2019/146633	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			8 lenW/BSK-2019/195655	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			9 lenW/BSK-2019/198641	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			10 lenW/BSK-2019/60517	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
EZK	F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Projectnaam /UWHS-nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning	Is de bestemming gewijzigd Ja/Nee	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets Ja/Nee	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: F1 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F1 / 02	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 03	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 04	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 05	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 06
			1 € 21.693	UWHS1807ZJRZU	€ 21.693	Nee	Nee	Ja
			Kopie Projectnaam / UWHS-nummer	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (Jaar T)	Indien (een deel van) de uitkering voor het standaardbedrag voor gemeentelijke uitvoeringskosten is verantwoord als onderdeel van de cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot met (jaar T): Vermeld bedrag € 3.500, € 6.500 of € 10.000.			
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R			

			Indicatornummer: F1 / 07	Indicatornummer: F1 / 08	Indicatornummer: F1 / 09			
		1	UWHS1807ZJRZU	€ 559.463	€ 6.500			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 11.279.823	€ 216.791	€ 906.348	€ 5.044	€ 87.441	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 66.419	€ 11.892	€ 0	€ 190.703	€ 0	Ja

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 95.036	€ 9.984	€ 20.742	€ 90.566	€ 21.825	€ 0
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle R. Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
		1	€ 485.875	632801	€ 328.460	€ 328.460		

			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09</i>	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11</i>	
		1	632801	€ 328.460	67,60%		€ 157.415	
IenW	E27B	Brede doeleitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02</i>	Overige bestedingen (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
		1	472375/599220	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	473701/604775	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

			Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoordin g Ja/Nee	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10</i>	
1			472375/599220	€ 854.786	€ 854.786	Westereng 5	Ja	
2			473701/604775	€ 331.144	€ 331.144	Thijssepark	Ja	

4.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Tijdens het opmaken van de jaarrekening is een pandemie uitgebroken vanwege het coronavirus. Dit heeft ook impact op de gemeente Gooise Meren. Per balansdatum wijzigt de situatie niet, maar wij achten het wel van belang dit te melden voor de oordeelsvorming.

De effecten die in de gemeente worden gezien en de acties die de gemeente neemt zijn in beeld gebracht. Deze zijn echter nog aan verandering onderhevig, mede afhankelijk van de duur van de pandemie en eventueel nog verdergaande landelijke maatregelen die genomen zullen worden. Onzeker is nog hoe de effecten en genomen maatregelen zich financieel vertalen. Hierover wordt in de voortgangsrapportages over 2020 verder gerapporteerd.

4.8 Controle verklaring

Volgt na accountantscontrole

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht Investerings

Lopende en afgesloten investeringen

Toelichting:

In onderstaande overzicht worden de lopende en afgesloten investeringen weergegeven. De af te sluiten investeringen zijn in het grijs weergegeven. De overige investeringen lopen nog door naar 2020 en verder. Tevens wordt de voortgang van de lopende investeringen nader toegelicht. De kosten van de afgesloten investeringen Bredius (zie regel 43 t/m 47) zijn overgeboekt naar de grondexploitatie Bredius.

Nr.	Omschrijving investering	Krediet uitgaven t/m 2019	Krediet inkomste n t/m 2019	Uitgaven t/m 2019	Inkomste n t/m 2019	Vrije ruimte t/m 2019
1	Programma 2					
2	Verbouwing Brandweergarage Muiden	0				0
3	Vorbereidingskrediet verbouw brandweergarage M'den	300.000		38.472		261.528
4	Programma 3					
5	Zoutoplosser (2018-101)	50.000				50.000
6	Aanp. natstr. zoutstrooiers (2018-101)	40.000				40.000
7	Track en trace systemen (2018-101)	25.000				25.000
8	Zoutstrooier Muiderberg 1 (2018-101)	40.000				40.000
9	Zoutstrooier Muiderberg 2 (2018-101)	45.000				45.000

10	Zoutstrooier Naarden (2018-101)	50.000		52.880		-2.880
11	Verv.OV:Comp.kw,v.Bredius,Bollel aan	462.547		318.446		144.101
12	Verv.OV Gooimeer Zuid en Huizerstraatweg	240.600		109.352		131.248
13	Wegen Beerensteinerlaan e.o. Pj 190	150.500	98.500	70.608		-18.608
14	Verv. fiets-voetbruggen O.Blaricummerweg	597.982	524.107	729.599	524.107	-131.617
15	Rotonde Rijksweg-Churchillstraat	644.230	505.378	751.236	247.556	-364.828
16	Wbh. Mariahoeve-Eikenlaan Muiden 02/16	204.000		80.920		123.080
17	Wbh. plan Muiderberg 02/16	344.000		96.782		247.218
18	Wbh. plan Vesting en Zuid-West 02/16	80.000		51.850		28.150
19	Wbh. plan Buitengebied 02/16	606.000		262.600		343.400
20	Wbh. plan Zuidpolderweg 02/16	488.000		1.454		486.546
21	Vorbereidingskrediet School-, Kapel- en Kerkstraat wegen	29.500		9.282		20.218
22	Emmaschool Lomanplein wegen Pj 212	195.700		261.468		-65.768
23	Vorbereidingskrediet Herinrichting Stationsgebied	500.000		235.613		264.387

24	OV Rijksweg	100.000		75.976		24.024
25	Emmaschool Lomanplein OV Pj 205	37.400		50.282		-12.882
26	Comm.verk.reg. met computer prov NH 2017	69.000				69.000
27	Wandelpad Vesting-Stadzicht	655.000	408.000	494.610	407.000	159.390
28	Inrichting buitenterrein gemeentehuis Gooise Meren	500.000		89.591		410.409
29	Ontsl.weg A1- Krijgsmn/Bredius-3 bruggen	7.425.000	6.603.270	3.090.474	2.971.500	702.756
30	Brug Willem Bilderdijkpark	46.000				46.000
Regelnr	Omschrijving investering	Krediet uitgaven t/m 2019	Krediet inkomsten t/m 2019	Uitgaven t/m 2019	Inkomsten t/m 2019	Vrije ruimte t/m 2019
31	Programma 3					
32	Herbouw brug in de Goog	130.000	40.000	150.737	40.870	-19.867
33	Vestingplein	300.000		34.439		265.561
34	Vorbereidingskrediet verleggen parkeerplaats P2	50.000		13.002		36.998
35	Vorbereidingskrediet Mariahoeveweg	200.000		81.704		118.296

36	Voorbereidingskrediet Burg. van Wettumwg	75.000		5.829		69.171
37	Voorbereidingskrediet Vlietlaan	100.000		44.399		55.601
38	Voorbereidingskr. Verder md Vesting Muiden	250.000		121.375		128.625
39	Voorbereidingskrediet Olmenlaan Pj 206	40.250		1.890		38.360
40	Voorbereidingskrediet Herenstraat Pj 189	40.250		1.155		39.095
41	Voorbereidingskrediet Energiestraat Pj 203	46.000		1.441		44.559
42	Programma 4					
43	Aankoop Bredius	0				0
44	Bredius zandaankoop (PN18)	0				0
45	Bredius inrichting groene buffer (PN18)	0				0
46	Bredius verleggen NUTS (PN18)	0				0
47	Bredius VAT-kosten (PN18)	0				0
48	Gronden Crailo	8.501.987		8.501.987		0

49	Hakkelaarsbrug 3: aankoop	517.700	517.700	533.759	533.759	0
50	Verbouw JLC/Sherpa	400.000		477.969		-77.969
51	Breeduit noodzakelijke verbouw	720.000	360.000	365.523		-5.523
52	Breeduit aanpassing	420.000		156.095		263.905
53	Breeduit eerste inrichting	225.000		176.404		48.596
54	Voorbereidingskrediet MFA Keverdijk	500.000	500.000	500.000	500.000	0
55	Techn inst De Lunet 2019	100.000				100.000
56	Uitvoeringskrediet project Centrum Keverdijk	0		226.951		-226.951
57	Programma 5					
58	Riolering Beerensteinerlaan Pj 190	5.500		57.043	20.778	-30.765
59	Urnenvoorziening Oude Begraafplaats	32.70 0		8.21 8		24.482
60	Upgraden beplanting begraafplaatsen GM	76.00 0		53.10 6		22.894
61	Emmaschool Lomanplein riool Pj 205	523.000		694.087	111.598	-59.489
62	Kubota trekker begraafplaats	45.000		44.745		255

Regelnr	Omschrijving investering	Krediet uitgaven t/m 2019	Krediet inkomsten t/m 2019	Uitgaven t/m 2019	Inkomsten t/m 2019	Vrije ruimte t/m 2019
63	Programma 5					
64	Aansl. woonb. Muidertkrvrt Mech.	31.250		8.098		23.152
65	Aansl. woonb. Muidertkrvrt Vrijerv/pers	543.750		324.491		219.259
66	Rioolaansl. Landgoed Hoogerlust mechanisch	35.000				35.000
67	Rioolaansl. Landgoed Hoogerlust bouwkundig	95.000		125.387		-30.387
68	Vervangen bomenlaan Muiderberg	90.000		3.551		86.449
69	Revitalisering aula begraf. Bussum	336.479				336.479
70	Hekwerk begraf. Muiderberg	65.000				65.000
71	Verv. hoofpost telemetrie rioolbeheer	34.500				34.500
72	Meetsys gemalen Mdn/Mdrbrg toev hoofdpst	57.500				57.500
73	Afscherming Grondwal De Nieuwe Vaart	437.000		440.228		-3.228

74	Damwand Grondwal De Nieuwe Vaart	200.000		183.122		16.878
75	Vervangingsinvesteringen groen 2015	82.975		52.823		30.152
76	Verbet. Groeiomst. bomen Bos van Bredius	33.710				33.710
77	Vervangingsinvesteringen groen 2017	82.975				82.975
78	Beheer schootsvelden fase 2	50.000	50.000	8.874	8.874	0
79	Optimalisatie Naardertrekvaart	50.000	50.000	33.462	30.065	-3.397
80	Aanleg passantenhaven	960.000	960.000	1.001.151	989.404	-11.746
81	Voorbereidingskr. Nieuwe Vaarverbinding	100.000	100.000	75.562	72.912	-2.650
82	Voorbereidingskr. Woonschepen Singelgracht	50.000				50.000
83	Programma 7					
84	Grond IKC Muiden	575.000		575.000		-
85	Aanpassen gebouw voor Emmaschool (p/11)	3.223.000		3.234.622		-11.622
86	Verv. perm. bouw 3 lokalen Godelinde	2.675.000		2.580.336		94.664

87	Integraal Kindcentrum Muiden	9.330.000		670.351		8.659.649
88	Uitbreiding/vervanging Vituscollege	1.275.000		1.284.369		-9.369
89	Vorb.krediet ren. Vondelschool	286.362		286.362		0
90	Vorb.krediet ren. Julianaschool Dalton	161.418		161.418		0
91	Vorb.krediet ren. Instituut Indon	119.330				119.330
92	Vorb.krediet ren. Goois Lyceum	984.659				984.659
93	Vorb.krediet ren. Willem de Zwijger	849.779				849.779
94	Vorb.krediet nieuwbw Tweemaster	217.120		217.120		0
Regelnr	Omschrijving investering	Krediet uitgaven t/m 2019	Krediet inkomste n t/m 2019	Uitgaven t/m 2019	Inkomste n t/m 2019	Vrije ruimte t/m 2019
95	Programma 7					
96	Renovatie Bussumse Montessorieschool	1.100.000		378.653		721.347
97	Tijdelijke huisvesting Amersfoortsestraatweg 12A	500.000		6.777		493.223
98	Programma 8					
99	Vervanging clubgebouwtje Jeu de Boules Bussum	25.000				25.000

100	Vorbereidingskrediet Sporthal Bredius	305.000		37.082		267.918
101	Verbouwing Kantine en Terras NVC	50.000		38.675	7.090	18.415
102	Wijziging Voetbalveld in Hockeyveld Naarden	605.000		580.873	85.787	109.913
103	Vorbereidingskrediet Hockeyveld Bredius	130.000		17.877		112.123
104	Renovatie toren Grote Kerk	578.735	90.000	12.414	5.938	482.259
105	Vervanging speeltoestellen 2017	85.070		68.598		16.472
106	Vervanging speeltoestellen 2018	190.080				190.080
107	Herstel Vestingwallen (Verd Vest. Muiden)	2.012.000	330.000	730.938	19.506	970.568
108	Programma 9					
109	Gemeentehuis Muiden 2016	30.000		68.831		-38.831
110	Vervangingsinvestering (Tractor wijk)	55.636				55.636
111	V-782-VK Opel Movano	42.482		42.481		1
112	V-938-VS Fiat Doblo L2	35.685		35.685		0
113	V-939_VS Fiat Doblo L2	35.685		35.685		0

114	V-940-VS Fiat Doblo L2	35.685		35.685		0
115	V-158-VL Opel Movano	42.482		42.481		1
116	V-576-VL Opel Movano	42.482		42.485		-3
117	Tractor Sportpark	56.000				56.000
118	Multifunctionele machine	80.000				80.000
119	V-942-VS Fiat Doblo L2	35.685		35.685		0
120	V-943-VS Fiat Doblo L2	35.186		35.685		-499
121	V-283-ZF Opel Movano	51.375		52.201		-826
122	V-048-XX Opel Movano	51.375		52.201		-826
123	V-112-ZB Opel Movano	51.375		52.201		-826
124	V-101-XZ Opel Movano	51.375		52.201		-826
125	V-612-ZF Opel Movano	51.375		52.201		-826
126	Hardware: Back-end (2017)	75.000		87.373		-12.373

Regelnr	Omschrijving investering	Krediet uitgaven t/m 2019	Krediet inkomsten t/m 2019	Uitgaven t/m 2019	Inkomsten t/m 2019	Vrije ruimte t/m 2019
127	Programma 9					
128	Storage & Backup (PN18)	30.000		38.504		-8.504
129	Programma digitalisering 2019 (5 jaar)	692.751		713.798		-21.047
130	Klantvolgsysteem	50.000				50.000

Voortgang lopende investeringen

Van enkele investeringen wordt hieronder de stand van zaken toegelicht.

Regelnummer	Toelichting
Programma 3	
5 t/m 9	Momenteel loopt er een onderzoek om over te gaan van droog naar nat strooien en optimaliseren routes.
16	Voor de onderhoudsprojecten in Muiden en Muiderberg hebben we in de afgelopen periode helderheid gekregen over prioritering en fasering. Binnenkort moet op het principe hiervoor een bestuurlijk besluit volgen. Dit leidt tot diverse nieuwe projecten (en nemen we mee in het investeringsoverzicht voor de Perspectiefnota 2021).
22 en 25	Deze werkzaamheden lopen door in 2020. Bezig met de verantwoording van de BDU-subsidie en daarna met een financiële afronding van het project. Finale afrekening loopt nog. Mogelijk verdwijnt het negatief saldo na afrekening BDU-subsidie.
33	Raadsvoorstel Nota van Uitgangspunten zal naar verwachting derde kwartaal 2020 gereed zin. Planuitwerking fase 2 (Vestingplein) is afhankelijk uitvoering fase 1 (Oostelijke vesting).
34, 35 en 38	Raadsvoorstel Nota van uitgangspunten zal naar verwachting in het eerste kwartaal 2020 en definitief ontwerp in het vierde kwartaal gereed zijn. Haalbaarheid Nota van Uitgangspunten wordt onderzocht.
Programma 4	
52	De plannen zijn in 2019 aangepast en nieuwe plannen zijn in ontwikkeling. Uitvoering 2020 en 2021.
Programma 5	
58	Er is te weinig voorbereidingskrediet aangevraagd. Het negatief saldo wordt verrekend bij aanvraag realisatiekrediet.
59	Er vindt nader bouwkundig onderzoek plaats. Afronding is nog niet bekend. De verwachting is dat wij (bestuur) dit jaar een besluit nemen over de restauratie. Als besloten wordt om te gaan restaureren dan vragen wij subsidie aan. Als wij deze toegekend krijgen dan wordt het monument dit jaar of volgend jaar gerestaureerd.
61	Deze werkzaamheden lopen door in 2020. Bezig met de verantwoording van de BDU-subsidie en daarna met een financiële afronding van het project. Finale afrekening loopt nog. Mogelijk verdwijnt het negatief saldo na afrekening BDU-subsidie.
68	Planning eind 2020, vertraging opgelopen n.a.v. flora en faunascan en aanvullend onderzoek.
70	De planning is om de uitvoering te starten eind augustus. Planning eind 2020 afronden.
71 en 72	De planning is om in 2020 deze aan te besteden.

Regelnummer	Toelichting
75	De werkzaamheden zijn nog niet afgerond in verband met vertraging van de projectmatige vervangingen in Muiden/Muiderberg.
76	Het is op dit moment is niet duidelijk of dit project in 2020 zal doorgaan of dat het uitgesteld gaat worden. De afd. BORG is nu alle projecten op een rij aan het zetten om integraal een keuze te kunnen maken welke projecten doorgaan en welke uitgesteld worden.
Programma 7	
85	In 2020 worden de werkzaamheden naar verwachting afgerond. Stand van zaken: Nazorgfase. Een klein stukje onvoorzien als meerwerk.
87 en 89 t/m 96	Deze investeringen zitten nu in de voorbereidingsfase.
97	Dit zijn kosten die gemaakt worden op het krediet voor de totale tijdelijke huisvesting voor alle scholen.
Programma 8	
99	De aanbesteding is in 2019 mislukt.
104	De werkzaamheden zijn in het voorjaar van 2019 met spoed opgestart om nog aan te kunnen sluiten aan de reeds gestarte werkzaamheden aan het schip. De voorbereidingen zijn afgerond en eerste opdrachten zijn in 2019 verstrekt. Het project loopt door tot ongeveer november 2020. Dit is geheel in lijn met de planning.
105	De werkzaamheden zijn nog niet afgerond in verband met vertraging van de projectmatige vervangingen in Muiden/Muiderberg.
106	Het budget is deels bedoeld voor de herinrichting van Mariahoeve.
Programma 9	
109	Het project heeft vertraging opgelopen. De verwachting is dat tweede helft van 2020 het bestemmingsplan onherroepelijk wordt. Dan wordt er geleverd en betaald en kan het project worden afgesloten. Om kraken tegen te gaan is er in de tussentijd antikraak in het gemeentehuis gekomen. Hiervoor moeten kosten gemaakt worden voor ophalen huisvuil en in stand houden van verzekeringen en brandmelding.
110 en 117	Het is nog niet duidelijk of deze voertuigen nog nodig zijn.
118	Het aanbestedingstraject loopt nog.
130	De aanschaf van een klantvolgsysteem is onderdeel van het programmaplan Dienstverlening, wat in 2020 wordt uitgerold. De planning is dat deze op zijn vroegst in april 2020 wordt aangeschaft

Toelichting investeringen met afwijkingen groter dan € 60.000

Regelnummer	Toelichting
Programma 3	
14	Mede omdat het proces om het uitvoeringskrediet aan te vragen langer duurt dan voorzien wordt het voorbereidingskrediet overschreden. Met het aan te vragen uitvoeringskrediet wordt hiermee rekening gehouden.
15	Het verschil wordt met name verklaard door de onteigeningsprocedure en een lagere vergoeding van RWS i.v.m. minder verwijdering en afvoer van teerhoudend asfalt. Financiële afwikkeling volgt in 2020.
22	Deze werkzaamheden lopen door in 2020. Bezig met de verantwoording van de BDU-subsidie en daarna met een financiële afronding van het project. Finale afrekening loopt nog. Mogelijk verdwijnt het negatief saldo na afrekening BDU-subsidie.
Programma 4	
50	Meerkosten door diverse tussentijdse aanpassingen tijdens de verbouwing en een aantal werkzaamheden uit het onderhoudsplan die alsnog zijn uitgevoerd (en aanvankelijk niet waren meegenomen).
56	Het project betreft met name de inrichting van de openbare ruimte, dat naar verwachting in 2023 wordt afgerond. Tegenover de nu geactiveerde plankosten komen nog bijdragen van derden te staan.

Voorgenomen investeringen

In onderstaande tabel staan alle nog niet gevoteerde kredieten uit Programmabegroting 2019, omdat van deze kredieten er in 2019 nog geen separate voorstellen aan de raad zijn voorgelegd. De status van enkele kredieten is toegelicht. Vanaf Programmabegroting 2020 is van de kredieten < € 250.000 aan de raad voorgesteld deze direct bij vaststelling van de begroting te voteren.

Regelnr.	Omschrijving investering	Totaal krediet	Totaal inkomsten	Toelichting
1	Programma 3			

2	Verder met de Vesting Muiden/ov. project	600.000	300.000	De visie voor de zuidwesthoek met het Muiderbos en P1 is in 2019 vastgesteld. In deze visie krijgt de brandweer zijn nieuwbouw op de parkeerplaats P1. In 2020 wordt een integraal plan ontwikkeld waarbij het gebouw, P1 en Muiderbos in samenhang worden uitgewerkt. Het plan wordt eind 2020 voorgelegd ter besluitvorming bij stuurgroep Gooi en Vechtstreek en het bestuur van Gooisemeeren. RV Q3-Q4
3	Vervanging OV Naarderwoonbos	328.900		
4	Vervanging OV oa Amsterdamsestraatweg	250.700		
5	SAAONE wegen, wegvakken A1/A6 (PN18)	100.000		
6	Laadplein	75.000		
7	Programma 4			
8	Herstel dak Gebouw 1 (O V wallen)	66.000		
9	Programma 5			
10	Reparaties riolering e.d.	100.000		
11	Riolering Vlietlaan Pj 193	690.000		
12	Groot Onderh riolering Muiden/Muiderberg	2.300.000		
13	Uitv maatreg kwetsbare loc wateroverlast	230.000		Geen mee koppelkansen met herinrichtingsprojecten, waarin dit

				budget ingezet zou kunnen worden
14	Afkop particuliere bij proj openb ruimte	230.000		Geen mee koppelkansen met herinrichtingsprojecten, waarin dit budget ingezet zou kunnen worden
15	Waterbestendig herinrichten-(ver)bouwen	46.000		Geen mee koppelkansen met herinrichtingsprojecten, waarin dit budget ingezet zou kunnen worden
16	Duurzaam ruimtelijk ontw. klimaatadapt.	115.000		Geen mee koppelkansen met herinrichtingsprojecten, waarin dit budget ingezet zou kunnen worden
17	Vergroenen openbaar gebied en gebouwen	57.500		Geen mee koppelkansen met herinrichtingsprojecten, waarin dit budget ingezet zou kunnen worden
18	Vervangen populieren Gooimeer	340.990		
19	Vervangingsinvesteringen groen 2019	82.975		
20	Programma 8			
21	Sporthal Bredius	3.050.000		De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2019 opgestart. Verwachte oplevering eind 2021.
22	Vervangingen Sport 2019	110.000		
23	Herinrichting sportveld Keverdijk	100.000		
24	Groencompensatie SAAone Echobos	65.000	65.000	

25	Vervanging speeltoestellen 2019	178.025		
26	Opslagruimte Sportpark Zuid	75.000		Dit krediet is begin 2020 door de raad gevoteerd.
27	Hockeyveld Bredius	1.170.000		Dit krediet is begin 2020 door de raad gevoteerd.

Bijlage 2 Taakvelden

Taakvelden

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 (na wijziging)	Realisatie 2019
Lasten				
o.1 Bestuur	1.255	1.351	1.409	1.326
o.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0
o.2 Burgerzaken	3.165	1.960	1.494	1.528
o.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.732	1.292	2.886	2.999
o.4 Overhead	18.951	18.460	19.457	18.542
o.5 Treasury	11.876	11.633	10.727	10.717
o.61 OZB woningen	635	679	610	647
o.62 OZB niet-woningen	35	0	150	124
o.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0
o.64 Belastingen overig	0	55	0	0
o.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	18	19	33
o.8 Overige baten en lasten	-8	605	-63	1.088
o.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	6	0	0	-11
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.774	4.705	4.694	4.571
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.754	775	3.857	3.812
2.1 Verkeer en vervoer	10.033	6.452	6.400	6.779
2.2 Parkeren	1.652	1.624	1.706	1.656
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	540	522	519	545
3.1 Economische ontwikkeling	753	1.194	1.015	969
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	109	27	26	32
3.4 Economische promotie	326	302	302	267
4.1 Openbaar basisonderwijs	74	70	75	105
4.2 Onderwijshuisvesting	4.432	4.483	4.059	4.381
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.660	1.955	1.988	2.012
5.1 Sportbeleid en activering	1.178	1.750	1.367	1.442
5.2 Sportaccommodaties	3.534	3.087	3.718	3.809
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	953	1.021	1.084	1.126
5.4 Musea	84	89	170	144
5.5 Cultureel erfgoed	570	474	369	385
5.6 Media	1.450	1.470	1.470	1.451
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.844	5.684	5.312	5.265
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.227	4.789	5.164	4.884
6.3 Inkomensregelingen	17.134	16.874	16.739	17.015

6.4 Begeleide participatie	1.818	1.906	1.744	1.807
6.5 Arbeidsparticipatie	1.390	1.737	1.728	1.827
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	1.965	3.311	3.311	2.726
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.298	6.617	6.827	7.904
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	9.432	8.749	9.823	11.074
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	6.839	5.318	5.316	6.428
7.1 Volksgezondheid	2.287	2.505	2.694	2.450
7.2 Riolering	4.532	4.356	4.330	4.439
7.3 Afval	5.199	5.371	5.806	5.843
7.4 Milieubeheer	1.670	1.687	2.321	1.679
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.095	1.232	1.170	1.078
8.1 Ruimtelijke ordening	2.995	2.376	2.616	3.007
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.867	4.110	4.851	4.303
8.3 Wonen en bouwen	1.905	1.746	2.413	2.639
Totaal Lasten	146.020	144.420	151.674	154.843
Baten				
0.1 Bestuur	0	0	0	-5
0.10 Mutaties reserves	-4.155	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	4.856	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-1.166	-743	-774	-868
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-3.297	-861	-1.027	-790
0.4 Overhead	-2.956	-201	-203	-2.247
0.5 Treasury	-14.704	-13.183	-11.965	-12.020
0.61 OZB woningen	-7.835	-9.427	-9.427	-8.247
0.62 OZB niet-woningen	-2.153	-1.031	-1.031	-2.175
0.63 Parkeerbelasting	-2.171	-2.093	-2.176	-2.406
0.64 Belastingen overig	-2.712	-2.453	-2.410	-2.496
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-67.515	-70.778	-75.926	-74.500
0.8 Overige baten en lasten	-384	-48	-224	-1.876
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-2	0	0	-3
1.2 Openbare orde en veiligheid	-101	-103	-57	-43
2.1 Verkeer en vervoer	-2.505	-209	-341	-487
2.2 Parkeren	-402	-385	-385	-298
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-79	-27	-27	-30
3.1 Economische ontwikkeling	-745	-474	-458	-1.317
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-83	-98	-98	-83
3.4 Economische promotie	-271	-220	-220	-277

4.1 Openbaar basisonderwijs	-12	0	0	-1
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.098	-1.080	-1.694	-1.707
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-299	-244	-187	-291
5.1 Sportbeleid en activering	-47	-182	-569	-572
5.2 Sportaccommodaties	-1.665	-965	-1.189	-1.340
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-27	-22	-22	-13
5.5 Cultureel erfgoed	-113	-93	-93	-100
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-266	-327	-317	-134
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-142	-273	-273	-138
6.3 Inkomensregelingen	-14.980	-12.920	-12.920	-13.954
6.4 Begeleide participatie	-58	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-35	0	0	-20
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-51	0	0	-48
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-647	-737	-737	-355
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	-6.425	-5.388	-5.388	-6.692
7.1 Volksgezondheid	-10	0	0	-1
7.2 Riolering	-5.512	-5.882	-5.882	-5.975
7.3 Afval	-6.441	-6.617	-7.063	-7.048
7.4 Milieubeheer	-353	-1	-460	-42
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-829	-978	-886	-899
8.1 Ruimtelijke ordening	-634	-443	-407	-389
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-1.878	-3.754	-1.345	-2.218
8.3 Wonen en bouwen	-1.841	-1.157	-2.257	-2.800
Totaal Baten	-151.742	-143.398	-148.439	-154.905
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-5.721	1.022	3.235	-61
Stortingen				
o.10 Mutaties reserves	16.867	2.571	20.926	21.082
o.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.502	0	0	0
o.64 Belastingen overig	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0
Totaal Stortingen	18.369	2.571	20.926	21.082
Onttrekkingen				
o.10 Mutaties reserves	-7.792	-3.593	-30.052	-28.096
o.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-4.856	0	0	0
o.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	0	0	0	0

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	-12.647	-3.593	-30.052	-28.096
Mutaties reserves	5.721	-1.022	-9.126	-7.013
Gerealiseerd resultaat	0	0	-5.891	-7.075

Bijlage 3 Afkortingen

Afkortingen

Afkorting	Betekenis
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
Arhi	Algemene Regels Herindeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIE	Bouwgronden in Exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen

Boa	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
GAD	Gewestelijke Afvalstoffen Dienst
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GMiB	Gooise Meren in Balans
GNR	Gooisch Natuurreservaat
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
HUP	Handhavings Uitvoerings Programma
IHP	Integraal Huisvestingsplan
JGZ	Jeugd gezondheidszorg
KCC	Klant Contact Centrum

KNSF	Koninklijke Nederlands Springstof Fabrieken
LNC	Landgoed Nieuw Cruysbergen
MJOB	Meerjaren onderhoud begroting
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NIEGG	(Nog) Niet in Exploitatie genomen gronden
Afkorting	Betekenis
OAB	Onderwijs Achterstanden Beleid
OFGV	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek
OV	Openbare Voorzieningen
OVGM	Ondernemersvereniging Gooise Meren
OVNV	Ondernemersvereniging Naarden Vesting
OVSAAL	Spooruitbreiding Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad
OZB	Onroerend Zaak Belasting
PID	Project Initiatief Document
PKVW	Politiekeurmerk Veilig Wonen
PN ₁₇	Perspectiefnota 2017
PUN	Paspoort Uitvoeringsregeling Nederland
RSA	Regionale Samenwerkingsagenda
RvS	Raad van State
Sd	Sociaal domein
SKBNM	Stichting Kinderdagverblijf Bussum, Naarden en Muiden

SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SUWInet	Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen
RWS	Rijkswaterstaat
RZB	Roerende zaakbelasting
SVB	Sociale Verzekeringsbank
VANG	Van Afval naar Grondstof
Vic	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOF	Vennootschap onder Firma
VTH	Vergunningen, toezicht en handhaving
VV2016-2	Het Voortgangsverslag 2016-2
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaak
WTCG	Wet tegemoetkoming chronische zieken en gehandicapten
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening